

EPISTOLAE

PRAEPOSITORUM

GENERALIUM

I

Digitized by the Internet Archive
in 2025

<https://archive.org/details/generalium0000tomu>

EPISTOLAE
PRAEPOSITORUM
GENERALIUM

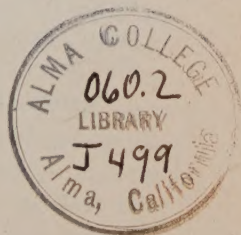
AD PATRES ET FRATRES
SOCIETATIS IESU

TOMUS PRIMUS

COMPLECTENS

EPISTOLAS PRIORUM SEX PRAEP. GENERALIUM

EDITIO ALTERA

ROLLARI
TYPIS IULII DE MEESTER
VIA DICTA Sⁱ ALPHONSI, 7 & 9.
1909.

6471

APPROBATIO

A. R. P. N. GENERALIS

FRANC. XAV. WERNZ

Vulgato nuper non sine merita commendatione nostra Volumine Quarto Epistolarum Praepositorum Generalium, cum priorum trium Voluminum nulla iam suppeterent venalia exempla, Provincia Belgica pro suo communis boni studio tria eiusmodi Volumina denuo typis edenda curavit.

Nos vero novam hanc editionem eo ampliore commendatione dignam reputamus, quo certius sperandum est fore ut Nostri omnes, maxime vero ii quorum peculiari modo interest, ex instaurata quodammodo totius operis copia eiusdemque assidua lectione, multo uberiores vocationis nostrae fructum sint percepturi.

Romae, die 6 maii an. 1909.

FRANCISCUS XAV. WERNZ
Praep. Gen. Soc. Iesu.

PATRIBUS FRATRIBUSQUE

SOCIETATIS IESU

*Horatius Oliverius, Societatis eiusdem Secretarius,
salutem.*

Epistolas viginti quattuor, a Praepositis Generalibus ad Societatem universam datas, et anno millesimo sescentesimo tricesimo quinto typis Antverpiensibus editas, Bernardus de Angelis, Societatis eiusdem tunc temporis Secretarius, uno conclusas libello Patribus Fratribusque nostris obtulit dicavitque; ratus e re publica fore, *si in iis erectum exstaret quasi monumentum, cuius aspectu posterorum animi ad propriam perfectionem exstimularentur.* Huius ego studium et exemplum imitatus, idem opus Pragensi prelo recusum, ac septenis, quae sparsim habebantur editae, diversorum Generalium Praepositorum epistolis auctum atque illustratum, vobis itidem, Reverendi Patres Fratresque carissimi, offerendum dedicandumque censui, cum probe noverim religiosissimis filiis nil optatius posse contingere, quam si parentum suorum voces audiant ac monitis informentur. Id cumulate praestabit, opinor, praesens Epistolarum volumen, cuius lectioni vos interim eo successu vacaturos confido, ut de unoquoque vestrum augurari mihi ac praedicere liceat, quod de divo Epiphanio sacrae Scripturae codices evolvente scripsit Ennodius: *Pingebat actibus suis paginam quam legisset, quod liber docuerat vita signabat.* Valete, mei memores in vestris apud Deum precibus et sacrificiis.

Romae in domo Professa, die 29 novemb. anno 1710.

Omnium in Domino servus
HORATIUS OLIVERIUS.

MONITUM

PRIORIS EDITIONIS BELGICAE Aⁱ 1847

Cum non nullae Provinciae nunc optaverint eorundem Patrum nostrorum voces audire et monitis informari, instanterque rogaverint ut nova institueretur collectio epistolarum Praepositorum Generalium, iisdem ceterisque aliis Societatis Provinciis offertur haec editio, decem et septem epistolis aucta, atque diligenti animadversione illustrata, praesertim ut textus ex sacra Scriptura perfecte congruerent cum Vulgata Clementis VIII editione, et sententiae SS. Patrum responderent suis exemplaribus emendationibus ; paucis tantum exceptis, quae, cum exscriptae legantur nullo citato auctoris loco, non potuerunt reperiri.

INDEX

IN EPISTOLAS TOMI PRIMI

S. P. N. IGNATII

1. <i>De religiosa perfectione et zelo animarum</i>	1
2. <i>De perfecta oboedientia praecipue erga Superiores immediatos</i>	18
3. <i>De oboedientiae virtute</i>	32

R. P. N. IACOBI LAINES

4. <i>De magnitudine suscepti operis et conservationis spiritus in Indica Missione.</i>	48
---	----

S. P. N. FRANCISCI BORGIAE

5. <i>De mediis conservandi spiritum Societatis et vocationis nostrae</i>	54
---	----

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

6. <i>De felici progressu Societatis.</i>	74
7. <i>De renovatione spiritus</i>	117
8. <i>De studio perfectionis et caritate fraterna.</i>	149
9. <i>De quibusdam mediis ad conservationem Societatis facientibus.</i>	183
10. <i>De fine Missionis Indicae.</i>	214
11. <i>De Iubilaeo et Missionibus</i>	223
12. <i>De fervore et zelo Missionum.</i>	231

13. <i>Quis sit orationis et paenitentiarum usus in Societate, iuxta nostrum Institutum.</i>	248
14. <i>De mode instituendarum Missionum . . .</i>	270
15. <i>De usu exercitiorum spiritualium. . . .</i>	276
16. <i>De formandis ac bene instituendis nostris contionatoribus.</i>	279
17. <i>De recurſu ad Deum in tribulationibus et persecutionibus</i>	282
18. <i>De renovatione spiritus et correspondentia cum Deo. , ...</i>	292
19. <i>De Officii Divini recitatione ac celebratione Missae</i>	326
20. <i>Epistola monita complectens formandis contionatoribus accommoda</i>	338

R. P. N. MUTII VITELLESCHI

21. <i>De oratione aliisque virtutibus</i>	359
22. <i>De anno saeculari Societatis</i>	387

R. P. N. VINCENTII CARAFÆ.

23. <i>De mediis conservandi primaevum Socie- tatis spiritum</i>	434
--	-----

EPISTOLA

S. P. N. IGNATII

AD SCHOLASTICOS FRATRES COLLEGII CONIMBRICENSIS

DE RELIGIOSA PERFECTIONE ET ZELO ANIMARUM

*Gratia et amor aeternus Iesu Christi Domini
Nostri sit semper in favorem et auxilium
vestrum. Amen.*

Saepe, cum litteris Fratris nostri Simonis tum a Sanctacrucē, de vobis nuntios accepi. Neque Deum fugit honorum omnium fontem, quantam laetitiam animo et consolationem hauserim, cum, quibus stimulis divina maiestas vestra in virtutem studia incitaret, accepi. Quod etiam in his plagis, tanto a vestris locorum intervallo et longinquitate disiunctis, magno est multis animo et exemplo. Atque illud quidem omni vero germanoque christiano, meritissimo iure, laetandum intellego, cum et Dei creatoris nostri gloriam quantam maximam

Gaudet de fratrum fervore in spiritu, et hortatur ut perseverent.

Exemplar hispanicum epistolarum S. P. N. Ignatii reperitur in « *Monumenta historica S. I.* ; *Monumenta Ignatiana* ; *Epistolae et Instructiones* » tom. I. pp. 495, 551, et t. IV. p. 669. — Verum haec latina versio non nullis locis simplex illud scriptoris et in promptu positum dicendi genus referre non videtur.

honoremque diligere, et ipsius imaginis, quam pretioso sanguine et vita Unigeniti Filii sui redemit, utilitate emolumentoque gaudere, communi omnes obligatione teneamur ; mihi vero in primis in Domino laetandum, qui non modo nulli in hoc genere cedere, sed peculiari etiam amore vestri ardere et flagrare debeam. De omnibus sit semper laus et gratia Deo creatori nostro ac redemptori, ex cuius infinita liberalitate et munificentia bonorum omnium ratio gratiaeque redundat. Faxit divina maiestas, ut suus ille fons divinae misericordiae largiore in dies perennitate scaturiat, ut quod in vobis clementer inchoavit, assidua accessione cumuloque perficiat ! Nec vero dubito quin summa eius bonitas, immensus amor caritasque paterna, quae ad perfectionem nobis sponte largiendam, quam nos ad eandem vestigandam, paratior est, ad egregios exitus sua coepta perducat ; quod si secus haberet, aeternus eius Filius ad eam perfectionem quae a sola ipsius benignitate dependet, nequaquam in haec verba nos hortatus fuisset : *Estote perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est* ; ut, quod ad illum attinet, certum omnino sit illum semper esse ad liberalitatem paratum ; modo altam in nobis profundamque humilitatem et dignum sua gratia desiderium inveniat, et bene acceptis beneficiis uti et in impigra gratiae cooperatione versari incessanter nos videat. Quo sane in genere committendum

non puto, ut qui vestrum in hoc virtutis stadio, bravii studio gratiaque decurrunt, non eos suis aculeis incitandos suscipiam. Vobis enim abs dubio possum dicere, eximie vos esse litteris ac virtutibus expoliendos, si quam non modo in vestro regno, sed alibi passim in multorum animis expectationem concitastis, sustinere velitis; qui, cum vobis, interius et exterius suae praesidiis gratiae undequaque vallatis et peculiari quodam favore dotatis, benigne Deum facientem aspiciant, a vobis non immerito quendam fructum insignem et extraordinarium expectant; non enim tantae obligationi vulgare quicquam satisfaceret.

2. Spectate vocationem vestram, quaenam sit; Id in primis ac videbitis, quod nec vulgare in aliis foret nec parcum, id vero in vobis tale omnino futurum. Neque enim Deus vos solum eduxit *de tenebris* in admirabile lumen suum, et transtulit in regnum Filii dilectionis suae, quod cum aliis fidelibus vobis voluit esse commune; verum etiam, et melius puritatem studiumque spiritualium rerum ad suum obsequium pertinentium tueremini, e voragine illa gurgiteque mundano vos amanter extraxit; non solum ut vestra salus et innocentia in discrimen non veniret, in mediis procellis et tempestatibus iis quas nunc bonorum et opum nunc honoris et gloriae, nunc voluptatum avidissimus turbo, aut contra importunus metus eorundem naufragii et iacturae excitare consuevit; sed

Id in primis
suadet tota
ratio praecelesae
vocationis nostrae.

1. Petr. 2. 9.

Coloss. 1. 13.

etiam insuper, ut vestrum animum et amorem humanae res, viles atque labiles, irretitum non tenerent et vestrum cor in varias partes distractum non occuparent; quo gloriae divinae, quo vestrae salutis, quo auxilio proximi, quem in finem vos condidit, vos totos certatim penitusque dedatis. Tametsi autem ad hos fines omnia dirigantur christianae vitae instituta, vos tamen Deus Dominus noster ad id vocavit, in quo, ad ipsius gloriam et honorem proximique salutem, non generali quadam disciplina, sed insuper impensa ibidem vita ipsa et opera, iuge sacrificium vos ipsos exhibeatis; non tantum exemplo et studiosis precibus salutem proximi promovendo, verum etiam aliis instrumentis externis, quae, ut alter alteri succurreret, divina providentia suppeditavit. Atque inde videre licet, ad quam celsum, nobile et regale genus vivendi vos extulerit; cum nec in hominibus nec in ipsis Angelis ullum exercitium officiumque sublimius reperiri possit, quam in se Deum magnifice laudare, et eius res creatas, pro earum captu, ad ipsum convertere.

Cui vocationi ut digne respondeatur, opus est magna diligentia. 3. Gaudete igitur vocationem vestram intuentes, et infinitas agite Deo gratias pro tanto beneficio; cui utcumque pares ut esse possitis, particularis gratiae ab ipso auxilium opemque postulate. Nam magna certe vobis opus est diligentia, ut tantum finem assequi valeatis. Quae retro sunt, quaeso, in gratiam Iesu Christi obliviscimini, et S. Pauli

vestigia persequentes, quasi nunc primum tam longum iter susciperetis, virtutis viam indefesso progressu alacriter metimini, et in bonis vestris sanctisque exercitiis ab omni negligentia, tepore atque pigritia, tamquam ab hostibus capitalibus finium vestrorum abhorrete. Illos sibi quisque ad imitandum proponat, quos diligentia insignes et magnanimitate videbit, non autem quos putet paucis idoneos. Cavete, ne filii huius saeculi maiore cura et sollicitudine in caducarum rerum, quam vos in aeternarum assecutionem incumbant. Pudeat quod in mortem illi, quam vos in vitam, citatiore gradu ferantur. Viles, abiectos, imbelles vos ignavosque putate, si vel unus in aula reperiatur, qui, ut terreni principis favorem nescio quem et gratiam aucupetur, ipsius nutibus diligentius serviat, quam vos ut gratiosi apud caelestem regem imperatoremque evadatis; et si in bello miles generosius pugnet ut victoriam obtineat, futilem gloriam colligat, exuvias consequatur, quam vos ut de vobis, de mundo ac daemone victoria strenue parta, aeternam gloriam in caelesti regno consecuti triumphetis. Quocirca, per amorem quo Dominum vestrum Iesum Christum prosequimini, vos oro et obtestor, ut nullum umquam in divino servitio teporem nec animi remissionem admittatis: quandoquidem *arcum frangit intensio, animum remissio*; et contra, ut testatur sacra pagina, *anima operantium impinguabitur*. Fovete semper in

Prof. 13. 4.

sinu cordis vestri vividum quendam sanctumque fervorem ad quosvis pro virtute et scientiis exantlandos labores ; quia rarum aliquod et eximium facinus, utraque in re, sescentis vulgaribus minutisque antecellit ; ad quem enim virtutis gradum multis annis piger non potest arreperere, exigua temporis intercapedine diligens mirabiliter volat ; et notum illud discrimen, quod in re litteraria est studiosos inter et remissos, idem plane intercedit in progressionem ad virtutem et victoria de fragilitate, cui natura nostra obnoxia est.

Qui spiritu
fervent, soli
obtinere pa-
cem, virtutes,
coronam iu-
stitiae.

4. Certum est etiam pigros, quod se ipsos non vincant, nec ad animi pacem, nec ad perfectam umquam ullius virtutis possessionem venire ; cum tamen strenui et diligentes utrumque paucis diebus facile consequantur. Eodem accedit, usu ipso et experientia patere, non ignavos et tepidos, sed arduos et navos in obsequio divino animi pace et tranquillitate, quoad eius fieri potest in hac vita potiri. Et merito quidem : dum enim pro sua quique facultate in victoria sui ipsorum laborant et proprium student amorem profligare, cum hoc omnium affectionum animi et molestiarum radices evellunt, et virtutum insuper habitudines suis animis induentes, secundum eas et facile et hilare, quasi natura duce, deinceps operantur ; quademum ratione parantur, ut a Deo consolatore clementissimo sanctas suas consolationes percipiant, quia : *Vincenti dabo manna absconditum.*

At vero contra, negligentia et tepiditas semper maestos pariunt ignavo labores, quod illorum causam, amorem nempe proprium, non procul amandet nec bonis operibus Dei gratiam mereatur. Nullum ergo laborem in bonis omnibus laudabilibusque exercitiis detrectare debetis : quia, vel in hac vita, in studio perfectionis religiosae et in constanti honorum operum et virtutis exercitio, sancti fervoris et divinarum consolationum fructum degustandum capietis. Deinde si mentis oculos in gloriae aeternae praemium mercedemque iaciatis, ut omnes quidem iacere deberemus, nullo negotio vobis illud Apostoli in animum inducetis : *Quod* Rom. 8. 18. *non sunt condignae passionis huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis ; quia : Quod in praesenti est momentaneum et* 2. Cor. 4. 17. *leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis.*

5. Quod si verum hoc est in quolibet christiano, *Coronam eo* qui Deo cultum et obsequium praestat, hinc vos *pretiosio-* demum ipsi potestis colligere quanta vos maneat *rem, quo su-* corona, si ad vestram vos totos fingatis vocationem, *blimior finis* cuius ratio est non solum ut ipsi Deo famulemini, *vocationis* sed etiam ut alios ad ipsius honorem et famulitium *nostrae.* trahatis. De illis enim sic Scripturae loquuntur : *Qui* Dan. 12. 3. *ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae fulgebunt in perpetuas aeternitates.* Quod sibi dictum putent, qui et in ipsa spiritualium armorum trac-

tatione, et in sollerti ad illa praeparatione, diligentia quam maxima sua munera exsequuntur. Secus enim certum est non sufficere sublimem vitae statum profiteri, si quod status ipse requirit, perfecte non fiat, Ieremia nobis dicente : *Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter.* Et Apostolo Jer. 48. 10. Paulo : *Qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium.* Item : *Non coronatur, nisi qui legitime certaverit.* Quod de illis dicitur qui, dum adhuc in vivis versantur, ne latum quidem unguem de officio discedunt. At praeter omnia velim unum quemque vestrum cum zelo gloriae Dei proximorumque salutis, animarum quas tanto suo redemit impendio Iesus Christus Salvator noster, puro et sincero eiusdem amore lucere.

Ut Deo intime obstringamur, sua nos movent multiplicia dona.

6. Estis enim milites eius in hac Societate nostra, peculiari quodam titulo et stipendio. Peculiari dico : alia enim adsunt plura generalia, quibus valde quidem obstringimur ad honorem ipsius et obsequium desiderandum. Stipendium eius est quicquid a natura habetis et valetis, quandoquidem vobis dedit et conservat naturam vestram et vitam, omnesque partes et perfectiones animi et corporis, ac bona etiam externa. Stipendia sunt dona ipsa gratiae spiritualia, quibus adeo liberaliter ac benigne vos praemuniit, eademque vobis, inimicis licet ac rebellibus, conservat. Stipendia sunt inaestimabilia gloriae dona, quam vobis, quin

ullum ipse possit ex ea percipere commodum, praeparavit atque promisit, vobis felicitatis suae thesauros communes esse volens, ut quod ipse est absoluta naturae suae perfectione, id tandem vos sitis eminenti gratiae suae communione. Stipendium est denique mundus universus et quicquid in eo corporeum et spirituale continetur ; nostro enim ministerio addixit, non modo quicquid caelo subest, sed totam etiam suam nobilissimam curiam ; quin caelestium ullam hierarchiarum immunem esse voluerit ; quia *omnes sunt administratorii* Hebr. I. 14. *spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis.* Et si forte omnia Christus sua nos urget caritate. haec stipendia non sufficiunt, semet ipsum stipendium fecit dans se nobis fratrem in carne nostra, pretium nostrae salutis in cruce, nostraeque peregrinationis viaticum et socium in Eucharistia. O ! quam improbus est miles, cui tot stipendia non sufficiunt ut ad operam sui principis honori dandam adigatur ! cum certum sit, ut nos obligaret ad illum promptius desiderandum et procurandum, voluisse maiestatem suam tam mirificis nos immensisque beneficiis praevenire ; perfectissima sua felicitate se quodammodo suis bonis exuente, nobis ut ea communicaret, nostrasque miseras omnes assumentes, ut nos illarum faceret immunes ; se ipsum vendi volens, ut nos redimeret ; infamari, ut nos gloria donaret ; pauper esse, ut nos ditaret ; usque adeo denique infamem mortem sibi diligere,

ut immortalem ac beatam vitam nobis impertiret. O ! quam ingratus nimium et durus est, qui se his omnibus non agnoscit maxime obstrictum, ut per-diligenter Iesu Christo redemptori nostro deser- viat, atque honorem eius et laudem procuret ! Quod si progrediendi, et in honoris atque obsequii eius accretionem incumbendi desiderio tenemini, nunc vobis tempestivitas datur, qua scilicet opus est, ut desiderium vestrum operibus in medium proferatis. Circumspicite enim ubinam gentium divinae maiestati honor in praesens habeatur ; ubi- nam immensa eius magnitudo colatur ; ubinam sapientia eius agnoscatur, et sanctissimae eius vo- luntati oboedientia praestetur : immo vero magno animi dolore spectate quam ignoratum Sanctissi- mum eius Nomen et iaceat et blasphemis vocibus proscindatur ; ut ubique locorum doctrina Christi sempiternae sapientiae repellatur, exemplum eius oblivioni tradatur, Sanguinis eius pretium vile- scat et ex parte hominum quodammodo perdatur, quandoquidem illo tam pauci ad salutem utuntur.

Nos invitat
sors homi-
num in discri-
mine salutis
versantium.

7. Vestros etiam proximos circumspicite tam- quam imagines quasdam Sanctissimae Trinitatis, gloriae eius capaces, quibus totus famulatur orbis ; tamquam templa Spiritus Sancti et membra Iesu Christi Domini nostri, tantis doloribus, infamiis et sanguine eius redempta. Videte, inquam, proxi- mum, quot et quantas miserias incurrat, in qui- bus tenebris ignorantiae iaceat, quibus terrestrium

desideriorum, vanarum opinionum, impotentium appetituum procellis obruatur ; quot et quantum hostium visibilium in invisibilium impressione lacescantur proximi, et impugnentur, cum periculo perdendi, non reculas caducas et perituras, sed regnum gloriae et felicitatem aeternam, et simul incidendi in poenas intolerabiles et supplicia sempiterna. Ut rem paucis perstringam, aio equidem, si etiam atque etiam cogitaretis quanta sit vestra obligatio Iesu Christi restitutoris nostri honorem ac proximorum salutem defendendi, vos certe viros quantopere debeatis ad omnem vos laborem diligentiamque comparare, ut idonei ad eum finem divinae gratiae ministri evadatis ; praesertim cum tam rarum sit bonorum operariorum genus, qui quaerant, non quae sua sunt, sed quae Iesu Christi. Eo itaque maiore animi contentione agendum vobis est, ut operarum penuriam suppleatis, quo largiorem ad id muneris a Deo gratiam in hoc vitae genere accepistis.

8. Iam vero quae hactenus dixi, ut sopitos excitarem et parum festinantibus pernicitatem adiungerem, non ita sunt accipienda ut in aliud extremum vitium minus cauti fervoris incurratis ; nam spirituales morbi non solum a rebus frigidis ut tepore, verum etiam a calidis ut fervore nimio proficiscuntur : *Rationabile obsequium vestrum*, Rom. 12. 1. inquit Apostolus ; et regius propheta : *Honor regis iudicium diligit*, scilicet discretionem ; et

Porro studium perfectionis discretum sit et rationabile.

Psal. 98. 4.

in Levitico divinitus, figura dicendi, praecipitur :

Levit. 2. 13.

In omni oblatione tua offeres sal. Et vero nulla utitur malitia hostis naturae nostrae tam efficaci ad caritatem ex corde pellendam, quam incauto in virtute progressu, inconsulta spiritali ratione. Dictum Philosophi *ne quid nimis* in omnibus observandum, atque in ipsa etiam iustitia, ut legimus in Ecclesiaste : *Noli esse iustus multum.* Quae si regula et moderatio absit, bonum in malum desinit et virtus in vitium ; ac inde incommoda, quae cum mente illius, qui per extremum illud iter facit, depugnant, alia ex aliis quam plurima enascuntur.

Quae regula
si desit, multa
timentur in-
commoda.

9. Primum illorum est, diu illum Deo servire non posse ; ut equis accidit, qui post nimium iter initio festinatum in cursu fatiscunt : sic saepe usu venit aliorum operas nostri gratia impediri, cum nostras aliis praestare deberemus. Alterum est, durable non esse quod nimia festinatione comparatur ; nam ait Scriptura : *Substantia festinata minuetur* ; et non solum minuitur, sed causa etiam est ruinae ; *Qui enim festinus est pedibus, offendet*, quin usque ad imam scalam consistat. Tertium est, illi curae non esse, periculo nimii et insolentis oneris suam navem liberare ; quia, si periculosum est illam ad portum fortunatum vacuam appellere, cum eam facile tentationes moveant ac devolvant, non minoris periculi et discriminis est, tantum illi pondus atque onus impo-

Prov. 13. 11.

Prov. 19. 2.

nere, ut necessaria depressione subsidat. Quartum est, novum hominem, non autem, ut par erat, veterem crucifigi, cum prae debilitate exercendae virtuti vacare non possit. Atque ex S. Bernardo, per immodicum illum fervorem quattuor nobis iniuste surripiuntur, nimirum : corpori effectus, animo affectus, proximo exemplum, Deo honor ; ut qui ita se gerit, tamquam sacrilegus quod templum Dei vivum tam male habuerit, illorum omnium quae attigimus sit reus, et rationem Deo reddere teneatur. Ad haec, suum proximum bono fraudat exemplo, quia unius casus ceteris est terrori, et multorum fervori in via virtutis teporem aspergit, et ita proximo offendiculum parit. Quam ob rem idem Sanctus huiusmodi hominem, reum veritatis et inimicum pacis nominatim proclamat. Praeterea genus illud hominum sibimet nocet, quod arrogans, superbum, gloriosum esse solet, et in iudicio suo ceteris praeferendo, et in eo saltem, in quod ius non habet, sibi arrogando, cum in propria causa, quod superioris est, personam velit iudicis sustinere. His autem incommodis alia quaedam accedunt : nempe tot armorum onus subitur, quod Davidi contigit in armis 1. Reg. 17. 39. Saulis, ut usus nullus illorum consequatur, et calcaria quidem, nullum autem frenum indomito equo intractabilique paretur ; ut discretio et prudentia sit opus, quae, ut optime S. Bernardus monet, inter utrumque extremum progrediatur :

Bernard. ad *Bonae, inquit, voluntati non semper credi exped-*
 Frat. de monte *dit, sed frenanda est, sed regenda est, et maxime*
 Dei, de vita so- *in incipiente, ne sibi nequam sit qui bonus aliis*
 lit.

Eccli. 14. 5. *vult esse : Qui enim sibi nequam est, cui alii*

Defectum au- *bonus erit ? Si vero vobis rara et inventu difficilis*
 tem discretio- *discretio videatur, per oboedientiam, ad quam*
 nis suppleat *confugiendum, eius defectum ad securitatem sup-*
 oboedientia. *plete. Quod si quis proprio velit adhaerere iudicio,*

S. Bernardum audiat : Quicquid sine voluntate
vel consensu Patris spiritualis fit, vanae gloriae
deputabitur, non mercedi. Et divini illius refricate

I. Reg. 15. 23. *memoriam : Quasi peccatum ariolandi est repu-*
gnare ; et quasi scelus idololatriae nolle acquie-
scere. Itaque ut medium inter teporem atque
immoderatum fervorem teneatis, oboedientiae na-
vate ; et si magnum vos tenet desiderium carnem
castigandi, dum litteris datis operam, eodem
potius utimini ad voluntates vestras frangendas,
iudiciumque sub oboedientia continendum, quam
ad corpora debilitanda et immodice affligenda.

Ad normam *10. Neque tamen putetis velim displicere mihi,*
 igitur discre- *aut suam apud me laudem non obtinere, quod de*
 tionis et *vestris per litteras mortificationibus accepimus ;*
 oboedientiae *siquidem non me praeterit, Sanctos olim sanctas id*
 component *genus insaniendi rationes, praesertim suae conver-*
 se omnes. *sionis initio, magno suo fructu et progressu vir-*
tutis, ad sui victoriam et maiorem virtutis acqui-
sitionem adhibuisse ; sed illis qui, dante Deo, sub
studiorum tempus suae iam voluntatis et amoris

proprii victores evaserunt, longe certe satius erit,
 ut se ad praescriptam superius normam modera-
 tionemque discretionis componant, nec ab oboe-
 dientia recedant, quam vobis maxime, et illam
 pariter commendo virtutem, quae alias omnes con-
 tinet, cuique praecepti sui nomen Dominus noster
 Iesus Christus tanta eiusdem commendatione fecit
 his verbis : *Hoc est praeceptum meum, ut dili-* Ioan. 15. 12.
gatis invicem, sicut dilexi vos. Neque vero dum-
 taxat invicem vos perpetuo diligere et amare debetis
 animis coniuncti ; sed amorem illum omnibus com-
 municare, excitantes in vobis, quoad eius fieri
 poterit, salutis proximi ardentia desideria, et
 iustam illius, ut Iesu Christi Dei ac Domini nostri
 Unigeniti verique Filii Dei sanguine et morte re-
 dempti, rationem habentes : ut ea et litterarum
 praeparatione et internae caritatis incremento,
 apta divinae gratiae ad cooperationem tam arduam
 et praestantem, convertendi animas ad Deum finem
 nostrum ultimum, instrumenta evadatis. Neque vos
 proximo inutiles esse credatis, quam diu litterarum
 studiis distinemini ; quia praeter fructum vestrum,
 quem ordinata caritas requirit, *Miserere animae* Eccli. 30. 24.
tuae placens Deo, multis modis illi vos fructuosos
 praebetis ad honorem et gloriam Dei : in primis Gaudentes
 quod iam
 multis modis
 iuvare pos-
 sint proxi-
 mum.
 quidem praesenti labore et illius suscipiendi inten-
 tione, cum vos omnino totos ad eius instructionem
 et aedificationem formetis. Etenim quando miles
 egregiis armis ad sua coepta se munit, nemo labo-

rem eius ad obsequium sui principis spectare negaverit ; et licet aliquis ante moriatur quam coeperit palam cum proximo communicare, non ideo illi non profuit labore ipso praeparationis. Hic autem labor, ultra ordinatum finem in posterum, deberet Deo cotidie in proximorum salutem oblatione dicari ; qui quidem a Deo acceptatus posset ad iuvandum proximum, instrumentum esse non minus idoneum quam contiones vel confessiones. Secunda ratio iuvandi proximi studio pietatis virtutisque censetur : ex illo enim ad eos cum quibus agitis, pari pietate et virtute informandos magna vobis aptitudo oborietur. In effectiorem naturalium rerum, ut hominis seu alterius animalis perfecti, praeter communes causas, ut caelum, astra, elementa, peculiaris et proxima, quod usu constat et philosophia, causa necessaria est, quae forma simili producendae sit praedita ; perinde id est placitum divinae sapientiae, ut causa proxima, qua utitur ad aliquem humilitate, patientia et caritate exornandum, earundem virtutum ornamentis effulgeat. Cuiusmodi sunt contionatores et confessori, qui humilitate, patientia et caritate praestare debent. Itaque dum operam virtuti navatis, simul salutem proximi consulitis ; nam licet ad perfectum absolutumque instrumentum vitae sanctimonia scientiaque requirantur, nihilo tamen minus, tum ad percipienda tum ad communicanda dona Sancti Spiritus, multis partibus litteris bona

vita antecellit. Tertia ratio est virtutis vestrae exemplum, ex qua, non solum per vestras, quae Dei est gratia, sed per omnes etiam regiones Europae bonus odor afflatur. Qui sanctitatis et bonae vitae odor, ut in immensum excrescat, sua dona nostrum Dominum vobis conservaturum aucturumque confido. Quarto ratio iuvandi proximi, quae longe et late patet, sanctis desideriis precibusque continetur ; quas licet longiores litterarum studium non permittat, poterunt tamen compensare superna desideria, et exercitationes illae omnes, quae ad solum Dei cultum susceptae, proximi utilitatem feliciter promovebunt. Verum hasce rationes et alias huiuscemodi, quarum non estis nescii, melius didicistis ab illis cum quibus agere et communicare licebit, quam ego docere aut scribere valeam. Quam ob rem multarum rerum scriptione abstinemus, quibus hoc tractare argumentum possemus ; sed cum scribam ex occasione, acceperimque vos aliquid a me litterarum expetere, iam unis ad vos litteris me pariter et vos consolandos putavi. Nihil aliud in praesentiarum habeo ; unum dumtaxat precibus a Deo Salvatore et Domino nostro suppliciter contendo ; ut sicut vos tanta vocationis gratia dignari, et efficaci voluntate vosmet ipsos sibi consecrandi non dubitavit, sic sua dona donis, et gratiam gratia vobis cumulet ; ut perpetuo in virtutem crescatis, magisque ac magis in suo sancto obsequio, ad suam

De his non
plura. Deus
autem suam
omnibus gratiam
conferat.

ipsius magnam laudem et gloriam, proximorum subsidium et emolumentum Ecclesiae perseveretis.

Datum Romae 7 Maii anno Domini MDXLVII.

Vester in Domino nostro
IGNATIUS.

EPISTOLA

S. P. N. IGNATII

AD SCHOLASTICOS COLLEGII GANDIENSIS SOCIETATIS
IESU

DE PERFECTA OBOEDIENTIA

PRAECIPUE ERGA SUPERIORES IMMEDIATOS

*Gratia et pax Iesu Christi Domini nostri
vigeat semper, et accrescat in animabus vestris. Amen.*

Quoniam Superiores constituti fuerunt, ubi NN. numero coaluerint, 1. Quoniam muneris mei tantique oneris mihi impositi partes, et amor ac desideria quibus pro muneris officio a Deo Domino nostro et conditore peramanter afficior, a me illud exigunt, ut in ea omnia expetenda et contemplanda sedulo incubam, quae tum ampliori Societatis huius incre-

mento congruere, tum ad Dei honorem et gloriam e maiore videantur Sociorum bono futura ; ad id praeterea me incitant ac prope necessario redigunt, ut nihil plane, quod in propositum expedire finem favente Deo statuerim, pro virili mea moliri praetermittam, nihil non opere praestare contendam. Atque ego sane sic existimo, inter cetera magnopore eo in genere conferre, quod qui sociorum nomine censentur, si tali demum, ubicumque consistent, numero coaluerint, ut vitam aliquamdiu debeant instituere contubernii communione coniunctam, cunctorum praefectura deferatur uni ; cui nimirum se perinde reliqui subiciant, ac si Praeposito generali coram praecipiente subesse parereque contenderent. Quae quidem res, cum in Lusitania primo, Patavii deinceps constituta, Lovanii modo sit exsequenda, ad eandem agendi normam Gandiae pariter isthic Videntur etiam praeficiendi collegiis Gandiae et Valentiae. atque Valentiae putamus accommodandam, et ubivis nostri commorentur adulescentes litterarum studia prosequentes. Quapropter ea primum per hanc vobis epistolam declarabo, quibus ego animum induxi in Domino, ut expedire credam alium quempiam nobis isthic Rectoris cum potestate sufficere, ad maiorem scilicet supremi numinis honorem et laudem, ad maius item omnium vestrum et singulorum beneficium universaeque Societatis emolumentum ; illa insuper exponam quae.... in observando colendoque moderatore arbitror in eodem Domino nostro maxime retinenda.

Consilium
praeponendi
Superiores
suadetur ex-
emplo omni-
um gentium.

2. Ac primum quidem, quod in aperiendo versatur meum de subrogando superiore consilium, fusius aliquanto explicare constitui, quam ut pro re adeo sancta et necessaria persuadenda sufficeret : meum tamen consilium non est, ut probem solum quae a nobis in praesentia statuuntur, rite atque ex ordine stabiliri ; sed multo id magis, ut vos cohorter ad oboediendum, ac in suscepta oboedientia hilare et pia cum voluptate perstandum. Itaque, ut illud aggrediar de quo mihi agendum proposui, quae res vel maxime in hanc me sententiam impulit, ea profecto fuit, qua apud omnes gentes in communem vitae societatem ordinemque redactas, sancitum animadvertimus, ad nostram usque aetatem cuncta retro tempora repetentes, ut propter confusionis praevertenda mala, et multitudinem in officio continendam, unus aliquis plerumque summo cum imperio reliquis praeponeretur, sive in urbibus regumque dicionibus, sive in domibus privatisve conventibus ; nam quod inter omnes valere constat aequos rerum aestimatores, congruum id tandem sine dubitatione comprobatur, et quidem

Et in primis
exemplo
Christi pa-
rentibus sub-
diti,
Luc. 2. 51.
Exemplo B.
Mariæ V.
Math. 2. 13.

rectius atque naturae magis consentaneum. Momenti tamen adhuc multo validioris habendum est Christi Domini nostri vividum exemplum, qui, cum parentum in convictu degeret, *erat subditus illis* ; in quibus communis etiam omnium nostrum Domina Virgo Maria Iosepho suberat, cui proinde ut patrifamilias dixit Angelus : *Accipe puerum et*

matrem eius. Quin immo ipsemet, cum in terris Et exemplo
versaretur, Christus Dominus noster curam Petri ab ipso
omnem discipulorum quibuscum agebat haud- Christo coe-
quaquam in se suscipere dedignatus, Petro post- tui Apostoli-
modum ad Patrem reversurus *Pasce*, inquit, co præpositi.
oves meas, apostolici coetus principatum, Eccle- Ioan. 21. 17.
siaeque totius tradidit gubernaculum vicaria mox
administratione gerendum. Is vero susceptum reti-
nuit dignitatis gradum postquam etiam Spiritus
Sancti numen Apostolorum afflavit pectora per-
quam vehementer. Quod si eos non ideo minus
imperio decuit alieno gubernari, quanto magis id
oportet in alia quavis congregatione constitui ?

3. De Ecclesia quoque primitiva accepimus Ia- Ita etiam coe-
cobum cognomento, Minorem Hierosolymorum an- tibus chris-
tistitem constituisse ; septem praeterea in Asia tianorum
praefectos, quos illustri Angelorum nomine desi- semper prae-
gnat in Apocalypsi Ioannes, Ecclesiarum totidem fecti Antisti-
regimini fuisse destinatos ; quo deinde more in
aliis aequè societatibus constituendis ab Apostolis
servato, ad oboedientiam moderatoribus exhiben-
dam hortatur S. Paulus his verbis : *Oboedite prae-* Hebr. 13. 17.
positis vestris, et subiaceite eis. Atque ita quidem
sollemne adeo institutum, unum ceteris tamquam
caput praeficiendi, cuius nimirum ductu, velut in
corpore membra, regerentur universi, ab eorum
postea successoribus sanctissime custoditum, et ad
haec usque tempora continenter propagatum, non
inter eos obtinuisse tantum qui vitae genus consec-

tarentur ab hominum frequentia consuetudineque remotum, verum etiam atque inter eos maxime usurpari solitum, qui collegia religiosorum vel incoluere, vel de novo potius erigenda curarunt.

Idem suadet
ex prae-
stantia oboe-
dientiae,
quae melior
est quam
victimae,

4. Sed tamen de his hactenus, cum etiam sine exemplis idem argumenta persuadeant. Nam si nullum est habendum a nobis in omni vitae genere praestantius, quam quo Deum obsequio affeceris quam cumulatissimo, illud porro necesse est universis antecellere, quo ei communis oboedientiae munus defertur, qua non aliud supremæ maiestati suavius est, aliudve iucundius sacrificium :

I. Reg. 15, 22. *Melior est enim oboedientia quam victimae : et auscultare magis quam offerre adipem arietum.* Et iure quidem merito : plus siquidem offert qui cum libertatis devotione voluntatem quoque et intellegentiam, quod est in homine praecipuum, submittit Deo, quam qui non haec aliis quibuslibet quae praestiterit adicienda putarit. Ad omnem pariter promerendam vitutem testatus est Gregorius

Quae mater
virtutum di-
citur, et red-
dit Deum
propitium.

hanc vivendi rationem pertinere, cum dixit : *Oboedientia non tam virtus quam mater virtutum.* Nec sane mirum ; quippe qua impetratur a Deo quicquid postulatur ; etenim, eodem referente Gregorio, *si oboedientes fuerimus praepositis nostris, oboediet Deus orationibus nostris.* Quod et multo ante Gregorium divinae nobis litterae declararunt, dum Iosue commemorantes, qui insigni quadam ducem suum Moysem persecutus est obser-

vantia, memoriae prodiderunt solis cursum stare fecisse uno tantum vocis imperio : *Sol contra* Ios. X. 12. 14. *Gabaon ne movearis* ; immo vero, *oboediente Domino voci hominis*, Deum omnipotentem solis etiam universique conditorem non recusasse quominus ei dicto audientem se praeberet. Iis ergo qui sub alterius potestate degunt, maiora oportet ad virtutis incrementum adiumenta suppetere, tum quia virtutis auctorem Deum suis habent precationibus obsequentem, tum etiam quia, ut est a quodam sapiente dictum : *Hoc virtuti adicies, quod propriae voluntati detraxeris.*

5. Multis praeterea, notum est, mentis erroribus liberari, multa propriae voluntatis cavere peccata, qui a Superioris nutu pendere quam suo malit iudicio obsecundare. Quod ad totam profecto vitae rationem universe spectatam attinere censendum, non solum ad casus singulares ; eo namque plus sibi divinam quis providentiam, humano loquendi moro, obstringet, ut accuratius ab ea dirigatur et gubernetur, quo plenius potestati eius per oboedientiam se committat quam superiori suo praestat Dei personam referenti, quamque in eo, quicumque demum is fuerit, reveretur et suspicit. Huc accedit tentationes suas omnes et imbecillitates abigendi et vincendi commodum, quod suppeditat iis qui oboedientiae nomina dederunt, propinqui moderatoris facilius adeundi copia, cuius monitis consilio-

Oboedientia
ab erroribus
nos liberat,

In tentationibus prebet
victoriam,

Prov. 21. 28. que regantur ; quia *vir oboediens loquetur victoriam* : quo victoriam de se ipso, praestantissimo triumphandi genere, valeat reportare. Viam certe securiorem, ut quae a recto nusquam tramite deflectat, non immerito appellare licet istiusmodi exercitium, in quo per oboedientiam proprium iudicium et voluntas acriter superantur et coercentur ; quod tamen ipsum, nullo astante moderatore cui te subicias, cessabit penitus. Eos vero, qui sollerti conatu ad oboediendum animum appellant, praeclaro quodam intelleget merito commendari, qui oboedientiam apud se statuatur martyrii speciem prae se ferre, cuius ope voluntatem privatumque iudicium nullo non tempore iugulari prosternique contingat ; utut in homine scilicet arbitrii loco succedat Christi Domini nostri voluntas praecipientis oraculo ad nos delata ; neque vitae solius desiderium, quod fit in martyre, per oboedientiam praecidi, sed omnia prorsus ad unum desideria resecari. Equidem haud modicum pietatis operibus accedit pretium, cum honesta per se oboedientiae merito cumulantur.

Viroboediens 6. Iuvat * insuper attente reputare, vestra vos

* Hispanice : *Es tambien de considerar, que os hará ir descansados, y con mayor brevedad pasar adelante en la via del cielo ; como á quien va en pies agenos, no en los propios de su entender y querer : y en todas las cosas, como es dormir, comer, etc. hará que camineis por dicha via con meritos continuos, como acaece á los que navegan, que reposando caminan.*

Viden, Ignatiana concinnitas exquisitori eiusdem interpretationi quid

voluntate iudicioque spoliatos, salutis viam expedite et
 tius aggressuros, atque in ea ulterius, alienis quasi magno meri-
 pedibus insistentes, gradu quoque celeriore pro- to terit viam
 cessuros ; perpetua deinde meritorum accessione virtutis,
 praeditis, seu somno, seu cibo reficiendis viribus,
 alterive cuicumque rei operam impendatis, par
 utique vobis erit accidere, ut susceptum sine ces-
 satione cursum, quod solet usu navigantibus ve-
 nire, diu noctuque peragatis ; donec tandem vitae
 terminum feliciter attingentibus caeli aditum cer-
 tius admodum oboedientia patefaciat, mandati de-
 trectatione semel quondam interceptum, quemque
 eadem perversitate etiamnum compertum est oc-
 cludi. Sed et praesentes inter exsili calamitates ac
 peregrinationis aerumnas, mentem haec vivendi Magno caele-
 norma summa quadam caelestis patriae oblectatione stis patriae
 demulcet : etenim, ablegata cogitationum varietate oblectatione
 multiplici, dubium non modo hominem ancipi- demulcet,
 temque haerere non patitur, sed gravissima etiam
 voluntatis propriae sarcina sublevatum, omnem
 iubet de se ipso satagendi curam abicere, et supe-
 rioris eam vigilantiae penitus mancipare ; unde pax
 continuo provenit et tranquillitas, qua qui se de-
 stitui sentiat, cum propinqui moderatoris cui
 subiaceat praesidio sit instructus, caveat enim vero
 ne vitio id suo vertendum sit ; quia pristinam vide-

praestet ? Nempe ut aiebat Horatius : *Sectantem levia nervi deficiunt animique.*
 Quod saepius in politissimis eiusdem interpretationibus aegre fero. (Nota edit.
 Gandaven. 1847.)

licet sua sponte repetierit quam superiori permiserat sui ipsius sollicitudinem ; audiatque proinde Bernardum eos qui sic se gesserint redarguentem : *Qui vestri curam nobis semel credidistis, quid nobis rursum vos intromittitis ?* Magno igitur ad animi requiem instructus est adiumento, si tamen eximiam in eo latentem iuste noverit aestimare divinae benignitatis significationem, qui secum habeat a quo regatur, loci propinquitate coniunctum.

Et artissime Neque vero * requie solum afficitur singulari, sed
Deo summe humanae condicionis sortem quoque praetergressus,
bono adhaeret. ad sublimiorem dignitatis gradum maxime provehitur ; propriae siquidem naturae exutus impedimentis, Deo summe bono, cuius naturam induit, artissime copulatur, quique hominis animum eatenus replere consuevit, quoad sua ipsum voluntate non offenderit occupatum ; ut sane, quibus huc evadere contigerit, iure liceat, modo ex animo oboedientiam colant, effatum illud usurpare : *Vivo autem, iam non ego : vivit vero in me Christus.* Quae quidem commoda, si cui fortasse videatur ad eum posse perinde universa redundare, qui generali Societatis Praeposito oboedientiam in Domino detulerit, mihi certe explorata res est, multo plane minore copia haec ab eo percipi valere, quam ad eos manare conspiciantur, qui in congregatione

Gal. 2. 20.

* Hispanice : *Y no solo hace descansar, pero ennoblece, y grandemente eleva sobre su estado al hombre, haciendolo desundar de si, y vestirse de Dios, sumo bien,....*
(Nota Edit. Gandaven. 1847.)

agentes vicini moderatoris, cui propter Dei obsequium se dedant, communione fruuntur.

7. Omissis tamen iis quae hucusque relata sunt Institutione Superiorum necessaria est ut servantur coetus religiosi, spiritualibus emolumentis, peculiarem cuiusque vestrum propius utilitatem attingentibus, ad conservationem praeterea coetus vestri totius, praesidium haud ita leve vitae huiusmodi instituto continetur; quandoquidem ambigendum non est, nullam prorsus multitudinem in societate quacumque posse diu sine vinculo constare, nec sine certo ordine umquam posse cohaerere; ordinem vero desiderari omnino, quotiens ea capite destituitur, cui per oboedientiam constringantur membra reliqua consentire. Ut adeo, qui vestram stare congregationem velit, uti nos profecto volumus, optare eum necesse sit aliquo vos ornari capite, cuius ductum sequamini. Super haec autem, ut congregatio quae Ut bene gubernentur, Gandiae sit instituta aequa gubernatione dirigatur, plurimum quoque refert aliquem praesto vobis esse ad quem cuncta deferantur, et qui non aliter rebus omnibus prospiciat atque nos ipsi coram facere studeremus; multa namque, momenti alioqui non exigui, usu nobis compertum est evenire solere, quibus hinc nequaquam potest congruenter provideri; tum quod non omnia huc ad nos scripto referri valeant nobiscumque communicari, neque enim tuto cuncta litteris consignaveris; tum quod etiam saepe, dum quid vobis agendum sit rescribitur, opportuna interim perficiendae rei elaborare-

Ut graviore tur occasio. Ei quoque qui gravissimo nostro onere levetur munere fungeretur, levamen inde non modicum, Praepositus immo potius et valde iustum accideret atque necessarius ; ut cum ad omnes potestati suae commissos, generalis, in quos tamen nemo est qui per se possit intendere singillatim, communem teneatur vigilantiae curam adhibere, aliena saltem opera id ipse praestare queat.

Et speciatim 8. Neque vero parvum indidem Societati uni-
ut singuli versae decus et commodum proficiscitur ; quippe cui
Oboedien- mirum in modum expedit, quotquot eius disci-
tiam ut oportet,plinam institutaque sectantur, parendi artem ap-
tetur,exerceant, prime callere, atque in ea etiam admodum esse
versatos ; nullum praecipientis personae delectum
habendo, sed in ea Christum dumtaxat Dominum
spectando, cui propterea, per obsequium eius vi-
cario delatum, observentiam ipsimet exhiberi pute-
tur. Etsi enim nulla est hominum congregatio in
qua non maxime oporteat intenta cura oboedientiam
colui, eam tamen in Societate nostra eximia quadam
necesse est diligentia exerceri : partim quod qui
in sociorum recensentur numero ingenio sint doc-
trinaque conspicui, partim etiam quod a Pontifice
Maximo Ecclesiaeque praesulibus, in regiones non
numquam terraeque tractus destinantur a supe-
rioris conspectu longo intervallo disiunctos, partim
denique quod apud viros principes gratiam ineun-
tes auctoritate non parum valent ; aliisque pluribus
de causis, ob quas genus id mortalium, nisi prae-

Qua Oboe-
dientia ni-
hil magis in
Societate om-
nibus neces-
sarium est,

cipua oboedientiae laude praefulserit, vix quidem posse videtur in officio retineri. Nullum itaque exercitium est communi Societatis bono, mea quidem sententia, congruentius alacritate quam exquisitè parendi, nullumve magis necessarium. Quo <sup>Etiam Superi-
rioribus</sup> quis autem recte praeesse aliosque scite noverit gubernare, opus est ut omnem prius in oboediendo suam operam collocaverit, quoad eius facultatis redditus sit magisterio clarus; utque nostra permagni interest homines habere moderandi praeceptionibus disciplinaque probe imbutos, sic summopere etiam iuvat certam insuper obtemperandi regulam inter nos exsistere, ex cuius praescripto agamus. Quocirca usu in hac domo receptum est, inferiores administros seu prorectores adesse duos, unum altero superiorem; quorum cuilibet, etiamsi is laicus sit adiutor, aequè tamen ac nobis ipsis vel cuicumque nostram obeunti vicem, ab omnibus qui intra collegii saepta versantur obsequium est deferendum. Denique cum aliorum et errata et recte facta documenta nostra esse debeant, ut recta de iis quae vel fugere vel sequi debemus consilia capiamus; errata enimvero, nec sane levia nec ita pauca, coetus constat admisisse complures, quibus praepositi defuere ampla satis ad moderandum potestate muniti; contra vero egregium societates illas rettulisse fructum, in quibus ex instituta gubernationis lege unius tantum imperio paruerint universi.

Porro Superiores observantia colendi ut Christi vicarii.

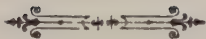
9. At vero, quoniam satis multa de eo, de quo primum disputandum erat, dicta sunt hactenus*...; reliquum est ut de... colendi moderatoris ratione, quod deinde nobis est propositum, paucis modo disseramus. Rectorem itaque vestrum eadem prorsus observantia a vobis arbitramur esse colendum, qua nosmet, seu qui nostram occuparet vigiliam, a collegio vostro coram afficeremur. Ea quippe qua nos ipsi inter vos agentes auctoritate potiri cuperemus, ad maiorem Dei gloriam maiusque vestrum emolumentum, non alia porro neque in alium profecto finem, summae rerumstrarum praeesse volumus superiorem vobis constitutum. Is igitur non secus est a vobis observandus quam nos, si vobiscum versaremur; seu nostrum potius neuter, sed per nos Christus est Dominus noster, cui in utroque oboeditis, reverentia prosequendus. Quisquis autem, qui vel nunc in vobis numeratur, vel Gandiae vobis postmodum sufficiatur, ita animo comparatus non est, ut hac oboediendi lege stare velit et ad illam exigi, sive ab hoc sive ab illo regatur moderatore, qui a generali Societatis Praeposito delegabitur; aliud is enimvero vitae genus inire, vestrumque studeat deserere contubernium, in quo neminem annumerari decet, qui quam docuimus obtemperandi regulam subire nolit aut etiam nequeat.

* Omittuntur quae ait de ratione eligendi, quippe quae usui esse poterant tantum quoad Societatis constitutiones promulgarentur. (Nota edit. Gandaven. 1847.)

10. Certo itaque vobis omnibus hae nostrae lit- Ex dictis
 terae documento comprobabunt, quid nos de toto comprobatur
 hoc oboediendi studio, ut in Domino visum est, quid de oboe-
 existimemus; et quid item eo in genere praestari diendi studio
 potissimum requiramus ac desideremus ad maiorem sentiendum
 adolescentium nostrorum in spiritu profectum, qui sit.
 modo in Societate litteris incumbunt, quo magis
 Dei obsequium in dies amplificetur, laus et gloria
 conditoris ac Domini nostri, qui pro immensa sua
 benignitate, caelesti gratiae dono affatim nos locu-
 pletare dignetur, et eius probe perspecta voluntate,
 eam cumulate perficiamus. Amen.

Romae IV Kal. Augusti MDXLVII.

IGNATIUS.

EPISTOLA

S. P. N. IGNATHI

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS IESU QUI SUNT
IN LUSITANIA

DE OBOEDIENTIAE VIRTUTE

*Ignatius Loiola Fratribus Societatis Iesu, qui
sunt in Lusitania, gratiam et amorem
Christi Domini sempiternum.*

Gaudet de
studio quo
Fratres eni-
tuntur ad
virtutem,

1. Magnam animi voluptatem capio, Fratres in Christo carissimi, cum affertur ad me quam acri studio conatuque ad summam virtutis ac divini obsequii perfectionem enitamini; beneficio illius qui vos, ut ad hoc vitae institutum vocavit, sic in eodem pro sua clementia retinet, dirigitque ad beatum finem, ad quem, qui sunt ab ipso electi, perveniunt.

Optat ut O-
boedientiae
in primis se
dedant.

2. Atque ego sane, cum vos omnibus donis ornamentisque spiritualibus perfectos, tum vero, quod alias ex me cognovistis, in primis oboedientiae virtute praestantissimos esse cupio: idque non solum ob eximia quaedam ac singularia eius bona, quae tot, tamque illustribus sacrarum litterarum

testimoniis atque exemplis in Testamento aequo novo ac veteri comprobantur; sed etiam quod, ut est apud S. Gregorium, *Oboedientia sola virtus* Lib.35. Moral. *est, quae virtutes ceteras menti inserit insertas-* c. 10. *que custodit.* Haec dum floruerit, florebunt procul dubio reliquae, edentque fructus, quales et ego in animis vestris exopto, et suo iure postulat is qui humanum genus, neglectae oboedientiae scelere afflictum ac perditum, salutare ipsemet oboedientia reparavit, *factus oboediens usque ad mortem,* Phil. 2. 8. *mortem autem crucis.*

3. Ab aliis religiosis Ordinibus facilius patiamur superari non ieiuniis, vigiliis, et cetera victus cultusque asperitate, quam suo quique ritu ac disciplina sancte suscipiunt; vera quidem ac perfecta oboedientia abdicationeque voluntatis atque iudicii, maxime velim, Fratres carissimi, esse conspicuos quicumque in hac Societate Deo Domino nostro deserviunt; eiusdemque Societatis veram germanamque subolem hac quasi nota distinguui, qui numquam intueantur personam ipsam cui oboediunt, sed in ea Christum Dominum, cuius causa oboediunt. Siquidem superiori, nec si prudentia, bonitate, ceterisque quibuslibet divinis donis ornatus instructusque sit, propterea obtemperandum est; sed ob id solum quod vices gerat Dei, eiusdemque auctoritate fungatur qui dicit: *Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me* Luc. 10. 16. *spernit:* nec contra, sive consilio aut prudentia

minus valeat, quicquam idcirco de oboedientia remittendum, quatenus ille superior est quando illius personam refert cuius sapientia falli non potest ; supplebitque ipse quicquid ministro defuerit, sive probitate aliisque ornamentis careat. Siquidem disertis verbis Christus Dominus cum dixisset ; *Super cathedram Moysi sederunt scribae et pharisaei*, protinus addidit : *Omnia ergo quaecumque dixerint vobis, servate et facite ; secundum opera vero eorum nolite facere.*

Matt. 23. 2.

Hinc, iuxta Apostolum, summa cum religione omnes oboediant executione.

4. Quocirca sedulo vos in eam curam atque excercitationem incumbere cupio, ut Christum Dominum in superiore quolibet agnoscere studeatis, in eoque divinae maiestati reverentiam atque oboedientiam summa cum religione praestare. Quod vobis minus mirum videbitur, si animadverteritis praeceptum esse ab Apostolo, ut superioribus etiam saecularibus ethnicisque pareamus ut Christo, ex quo omnis potestas bene instituta descendit ; sic enim scribit ille ad Ephesios : *Oboedite dominis carnalibus cum timore et tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo ; non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes, sicut Domino et non hominibus.* Atque hinc existimare poteritis ipsi, cum se religiosus quispiam regendum ac moderandum alteri tradidit, non solum ut superiori, sed etiam nominatim ut Christi partes agentis, quo

Ephes. 6. 5.

illum loco apud animum suum habere, utrum ut hominem, an ut Christi vicarium debeat intueri.

5. Iam vero illud etiam vobis clare compertum esse ac in animis vestris penitus insidere vehementer cupio, infimam et valde imperfectam esse primam illam oboedientiae formam, quae mandata dumtaxat opere exsequitur, nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntatem superioris suam efficiat, et cum ea ita concordet, ut non solum in effectu executio appareat, verum etiam in affectu consensio, sicque idem velit uterque, idem nolit. Atque propterea in sacris litteris legimus: *Melior est oboedientia quam victimae*, siquidem, ut S. Gregorius docet: *Per victimas aliena caro, per oboedientiam vero voluntas propria mactatur*; quae quidem pars animi quoniam est adeo praestans, sic fit ut eius oblatio, Domino ac creatori nostro per oboedientiam facta, magni sit aestimanda.

Oboediant et voluntate, qui alter est gradus Oboedientiae,

I. Reg. 15. 22.
Lib. 35. Moral.
c. 10.

6. Quanto in errore quamque periculoso versantur, non dico solum ii qui in iis quae ad carnem et sanguinem pertinent, sed illi etiam qui in rebus alioquin admodum sanctis ac spiritualibus, ut ieiuniis, precationibus, aliisve quibusvis pietatis operibus, fas putant a praescripto superioris ac voluntate discedere! Audiant quod sapienter annotat Cassianus in collatione Danielis abbatis: *Unum sane, inquit, atque idem inoboedientiae genus est, vel propter operationis in-*

Amplectentes voluntatem Superioris, etiam in spiritualibus,

Coll. 4. c. 20.

stantiam, vel propter otii desiderium, senioris violare mandatum ; tamque dispendiosum est pro somno quam pro vigilantia, monasterii statuta convellere ; tantum denique est abbatis transire praeceptum ut legas, quantum si contemnas ut dormias. Sancta fuit actio Marthae, sancta contemplatio Magdalenae, sancta paenitentia et lacrimae quibus pedes Christi Domini rigabantur ; sed haec omnia nimirum oportuit fieri in Bethania, quam vocem domum oboedientiae interpretantur : ut ea re, quem ad modum ait S. Bernardus, nobis significare voluisse Dominus videatur, nec studium bonae actionis, nec otium sanctae contemplationis, nec lacrimam paenitentis, extra Bethaniam illi accepta esse potuisse.

Serm. ad milit. Templi. c. 13.

Suam autem voluntatem omnino deponentes,

7. Quocirca voluntates vestras, Fratres carissimi, quoad eius fieri potest, omnino deponite ; libertatem conditori vestro, quam vobis ipsemet elargitus est, in eius ministris libere tradite ac dicite. Nolite exiguum vestri liberi arbitrii fructum putare, quod liceat vobis illud, a quo id accepistis, eidem per oboedientiam plene reddere. Quod cum facitis, non modo non perditis ipsum, verum etiam augetis atque perficitis ; quippe qui vestras omnes voluntates certissima rectitudinis regula moderamini, voluntate divina, quam videlicet interpretatur is qui vobis Dei nomine praesidet.

Nec voluntatem Superioris ad suam

8. Itaque diligenter illud etiam cavendum est, ne superioris ullo umquam tempore voluntatem,

quam ducere pro Divina debetis, ad vestram de-
 torquere nitamini : id enim esset non vestram
 divinae conformare, sed divinam vestrae voluntatis
 norma regere velle, eiusdem divinae sapientiae
 ordinem invertentes. Sane quam magnus est error,
 et quidem eorum quos amor sui obcaecavit, oboe-
 dientes existimare sese, cum superiorem ad id
 quod ipsimet volunt aliqua ratione pertraxerint.
 Sanctum Bernardum in hac re praeclare exercita-
 tum audite : *Quisquis, inquit, vel aperte vel*
occulte satagit, ut quod habet in voluntate, hoc
ei spiritualis pater iniungat, ipse se seducit,
si forte sibi quasi de oboedientia blandiatur ;
neque enim in ea re ipse praelato, sed magis ei
praelatus oboedit. Quae cum ita sint, quisquis ad
 oboedientiae virtutem velit pervenire, oportet ad
 hunc secundum oboedientiae gradum ascendat, ut
 superioris non solum iussa exsequatur, sed etiam
 eius voluntatem suam faciat, seu potius suam
 exuat, ut divinam a superiore expositam induat.

detorquen-
tes.

In serm. de
trib.ordin. Ec-
cles.

9. Qui vero se totum penitus immolare vult
 Deo, praeter voluntatem, intellegentiam quoque
 qui tertius et summus est gradus oboedientiae,
 offerat necesse est ; ut non solum idem velit, sed
 etiam ut idem sentiat quod superior, eiusque
 iudicio subiciat suum, quoad potest devota volun-
 tas intellegentiam inflectere. Quae vis animi ta-
 metsi non ea qua voluntas pollet libertate prae-
 dita est, atque ipsa natura fertur eius assensus

Submittant
etiam iudici-
um, qui sum-
mus est gra-
dus Oboe-
dientiae.

in id quod sibi veri speciem praebet, tamen multis in rebus, in quibus videlicet cognitae veritatis evidentia vim illi non infert, potest voluntatis pondere in hanc potius quam in illam partem inclinari. Quae res cum incidunt, debet quisquis oboedientiam profitetur, inclinare sese in sententiam superioris. Etenim cum oboedientia sit quoddam holocaustum, quo totus homo sine ulla prorsus imminutione conditori suo ac Domino per manus ministrorum in caritatis igne immolatur, cumque sit eadem renuntiatio quaedam integra, per quam omni suo iure sponte decedit religiosus, ut divinae providentiae superioris ductu gubernandum ac possidendum ultro sese addicat ac mancipet, negari non potest quin oboedientia comprehendat non solum executionem, ut imperata quis faciat, et voluntatem, ut libenter faciat ; sed etiam iudicium, ut quaecumque superior mandat ac sentit, eadem inferiori et recta et vera esse videantur ; quatenus, ut dixi, vi sua potest voluntas intellegentiam flectere.

Quae Oboe-
dientia iudi-
cii Religiosis
maxime est
necessaria,

10. Utinam hanc mentis ac iudicii oboedientiam ita et intellegerent homines et exercerent ut grata Deo est, ac omnibus qui in religione vivunt necessaria ! Nam ut in corporibus globisque caelestibus, ut alius alium afficiat moveatque, requiritur ut certa quadam convenientia et ordine inferior orbis superiori subiciatur, sic in hominibus, cum alter alterius auctoritate movetur, quod per oboe-

dientiam fit, oportet ut is qui ab alterius nutu pendet, subserviat et obsecundet, ut virtus ab imperante ad eum derivetur et influat. Haec autem obtemperandi obsecundandique ratio constare non potest, nisi voluntas ac iudicium inferioris cum superioris voluntate ac iudicio congruat.

11. Iam vero si finis et causa oboedientiae spectatur, quem ad modum voluntas, ita et iudicium in eo quod nobis convenit decipi potest. Ergo sicuti ne voluntas erret, cum superioris voluntate coniungitur, sic intellegentia, ne fallatur, ad superioris intellegentiam conformanda est. *Ne innitaris prudentiae tuae*, sacrae litterae monent; atque in rebus etiam humanis censent sapientes, vere prudentis esse, sua ipsius prudentia minime fidere, praesertim in rebus suis, quarum homines animo perturbato fere boni iudices esse non possunt. Quod si in rebus nostris alterius, etiam non superioris, iudicium atque consilium nostro anteponendum est, quanto magis ipsius superioris, cui nos, ut Dei vicem gerenti ac divinae voluntatis interpreti, moderandos tradidimus? In causis vero personisque spiritualibus eo maior etiam cautio procul dubio est necessaria, quo gravius est spiritualis viae periculum, cum sine frenis consilii discretionisve in ea decurritur. Qua de re commode Cassianus in collatione abbatis Mosi ait: *Nullo alio vitio tam praecipitem diabolus monachum*

Ne intellegentia fallatur.

Prov. 3. 5.

Quod constat exemplo rerum humanarum,

Coll. 2. c. 11.

pertrahit ac perducit ad mortem, quam cum eum, neglectis consiliis seniorum, suo iudicio persuaserit definitionique confidere.

Ut perseveret
Oboedientia
voluntatis et
exsecutionis,

Ut attingatur
Oboedientiae
perfectio

12. Praeterea, nisi haec oboedientia iudicii exsistat, fieri non potest, ut vel consensus voluntatis, vel executio talis sit, qualem esse oportet: natura enim ita comparatum est, ut animi nostri vires, quae appetitivae dicuntur, sequantur apprehensivas; et nisi adhibita vi, voluntas, iudicio repugnante, diu obtemperare non poterit. Quod si forte quis aliquo temporis spatio oboediat per communem illam apprehensionem, qua censetur perperam etiam praecipienti parendum esse, certe id stabile ac fixum esse non potest, atque ita perseverantia deficit, vel saltem oboedientiae perfectio, quae in prompte et alacriter oboediendo consistit: non enim ibi potest esse alacritas ac diligentia, ubi est animorum sententiarumque dissensio. Perit etiam exsequendi studium et celeritas, cum ambigitur expediat necne facere quod iubemur; perit celebris illa oboedientiae caecae simplicitas, cum apud nos ipsos in quaestionem vocamus rectene praecipiatur an secus; atque etiam fortasse damnamus superiorem, quod ea mandet quae nobis non ita iucunda sunt; perit humilitas, quoniam, etsi ex altera parte paremus, ex altera tamen nosmet ipsos superiori praeferimus; perit in rebus arduis fortitudo; perit denique, ut summatim complectar, virtutis huius vis omnis ac dignitas.

Succedunt autem in eorum locum dolor, molestia, tarditas, lassitudo, obmurmurationes, excusationes, aliaque vitia non sane levia, quibus oboedientiae pretium ac meritum prorsus exstinguitur. Itaque S. Bernardus, de iis qui graviter ferunt imperata minus sibi suavia, sic ait: *Haec si moleste coeperis sustinere, si diiudicare praelatum, si murmurare in corde, etiamsi exterius impleas quod iubetur, non est haec virtus patientiae, sed velamentum malitiae.* Quod si pax et tranquillitas animi quaeritur, certe hac non fruetur is qui habet intra sese causam perturbationis atque tumultus, dissensionem videlicet iudicii proprii ab oboedientiae lege.

Serm. 3 de
Circumcis.

Et retineatur
pax animi.

13. Atque idcirco, tuendae concordiae causa, quae societatis omnis est vinculum, tantopere hortatur Apostolus ut id ipsum omnes sapiant et dicant; nimirum ut consentientibus et iudiciis et voluntatibus, mutuo foveantur et conserventur. Iam si unum eundemque oportet esse membrorum sensum et capitis, facile cernitur utrum sit aequius caput membris an membra capiti consentire. Atque ex his quidem quae dicta sunt hactenus, satis apparet, oboedientia iudicii quam sit necessaria.

Ad hanc Oboedientiam hortatur Apostolus.
Rom. 15. 5.
1. Cor. 1. 10.
2. Cor. 13. 11.
Phil. 2. 2.

14. Quam vero sit eadem ipsa perfecta grataque Domino, inde primum ostenditur, quod per eam praestantissima pars hominis ac pretiosissima Domino consecratur; deinde quod oboediens ita fit

Haec eadem perfecta est et grata Domino.

holocaustum vivum gratumque maiestati divinae, cum nihil suimet omnino retineat; postremo quod magna est huius certaminis difficultas: frangit enim sese Dei causa oboediens ipsemet, resistitque naturali propensioni, quae omnibus hominibus insita est, ad suam complectendam sequendamque sententiam. Ex his igitur rebus efficitur ut oboedientia, tametsi proprie voluntatem perficere videatur, quippe quam reddit ad nutum superioris promptam ac paratam, nihilo minus ad intellegentiam quoque ipsam, ut diximus, pertinere debeat, eamque inducere ad sentiendum id ipsum quod sentit superior; sic enim fiet ut, omnibus conixi viribus et voluntatis et intellegentiae, ad executionem celerem atque integram veniamus.

Ad Oboedientiam iudicii pervenitur humilitate et mansuetudine.

15. Videor mihi vos, Fratres carissimi, audire dicentes, de virtutis quidem huiusce necessitate iam non ambigere; illud vero ut cognoscatis vehementer optare, quo pacto ad eius perfectionem pervenire possitis. Huic ego quaestioni cum S. Leone ita respondeo: *Nihil arduum est humilibus, et nihil asperum mitibus*; modo non desit vobis humilitas, non desit mansuetudo, non utique deerit Deo benignitas ad vos adiuvandos, ut quae sibi promisistis, ea praestare possitis, animo non solum aequo, sed etiam libenti.

Serm. 5 de Epiphania.

Praeterea

tria iuvabunt:

16. Praeterea vobis tria nominatim propono, quae ad oboedientiam iudicii comparandam multum iuvant.

Primum illud est, ut, quem ad modum initio dixi, non intueamini in persona superioris hominem obnoxium erroribus atque miseriis; sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, caritas infinita, qui nec decipi potest, nec vos vult ipse decipere. Et quoniam consciis vobismet estis, vos Dei amore iugum oboedientiae subiisse, ut in superioris voluntate sequenda voluntatem divinam certius sequeremini, nolite dubitare quin pergat fidelissima Domini caritas, eorum ministerio quos vobis praefecit, vos deinceps gubernare et rectis itineribus ducere. Itaque superioris vocem ac iussa non secus ac Christi vocem excipite; siquidem Apostolus etiam scribens in hanc sententiam ad Colossenses, cum ad obtemperandum praepositis subditos adhortatur, ait: *Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus; scientes quod a Domino accipietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite.* Sanctus vero Bernardus: *Sive Deus, inquit, sive homo vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura, pari reverentia deferendum; ubi tamen Deo contraria non praecipit homo.* Atque ita, si non hominem externis oculis, sed Deum inspexeritis internis, haud sane grave fuerit vobis voluntates vestras atque iudicia conformare ad eam regulam actionum vestrarum quam ipsimet elegistis.

Primum, intueri Christum in Superioribus;

Coloss. 3. 23.

In tract. de Praecepto et Dispensat. cap 12.

Alterum, de- 17. Altera est ratio, ut, quod superior mandat
fendere ex vel sentit, defendere semper apud animos vestros
animo quae studiose nitamini, improbare autem nequaquam.
mandat Su-
perior;

Atque ad eam ipsam rem proderit bene animatos
affectosque esse ad id omne quod ipse iusserit: sic
enim fiet, non solum ut sine molestia, sed etiam
ut cum voluptate laetitiaque pareatis: nam, ut est

Serm. 4. de ie-
junio septimi
mensis.

apud S. Leonem, *non dura ibi necessitate servi-
tur, ubi diligitur quod iubetur.*

Tertium, se-
cum statuere
praecepta Su-
perioris esse
praecepta
Dei.

18. Postrema subiciendi iudicii ratio est, cum
facilior tutiorque, tum etiam apud sanctos Patres
in more posita, ut statuatis vobiscum ipsi, quic-
quid superior praecipit, ipsius Dei praeceptum esse
et voluntatem; atque ut ad credenda quae catho-
lica fides proponit, toto animo assensuque vestro
statim incumbitis, sic ad ea facienda quaecumque
superior dixerit, caeco quodam impetu voluntatis
parendi cupidae, sine ulla prorsus disquisitione
feramini. Sic egisse credendus est Abraham filium
Isaac immolare iussus; sic novi Testamenti tem-
pore aliqui e sanctis Patribus iis, quos commemo-

Gen. 22.

Lib. 4 c. 24.
et 26.

rat Cassianus, ut Ioannes abbas, qui, quod erat
ei imperatum, non reputabat utilene esset an
inutile, ut cum aridum lignum tanto ac tam diu-
turno labore per annum irrigavit, nec utrum fieri
posset necne, ut cum conatus est tam ex animo
ingens saxum solus dimovere loco, quod ne multi

Quod genus
Oboedientiae

quidem simul homines impellere potuissent. Quod
oboedientiae genus ipsis interdum miraculis divini-

tus comprobatum videmus. Nam, ut alios taceam quos ipsi non ignoratis, Maurus, S. Benedicti discipulus, mandato superioris lacum ingressus, nec mersus est; alius quidam a superiore iussus leaenam ad se ducere, illam cepit atque perduxit. Est igitur haec ratio subiciendi proprii iudicii, ac sine ulla quaestione sancienti et collaudandi apud se quodcumque superior iusserit, non solum sanctis viris usitata, sed etiam perfectae oboedientiae studiosis imitanda omnibus in rebus quae cum peccato manifesto coniunctae non sunt.

quandoque
miraculis
comprobatur
Gregor. 2. dial.
c. 7
In vitis Patrum
lib. 5. libel. 14
n. 4.

19. Nec tamen idcirco vetamini, si quid forte vobis occurrat a superioris sententia diversum, idque vobis, consulto suppliciter Domino, exponendum videatur, quo minus id ad superiorem referre possitis. Verum in hac re, ne vos amor vestri iudiciumque decipiat, illa cautio est adhibenda, ut animo sitis et ante et post relationem acquissimo, non solum quod pertinet ad eam rem de qua agitur vel suscipiendam vel deponendam, sed etiam ad approbandum rectiusque putandum quicquid superiori placuerit.

Hinc tamen
non vetamur
aperire quan-
doque sen-
tentiam nos-
tram Superi-
riori.

20. Atque haec, quae de oboedientia diximus, aequae privatis erga proximos superiores, atque Rectoribus Praepositisque localibus erga Provinciales, Provincialibus erga Generalem, Generali denique erga illum quem Deus ipsi praefecit, nempe suum in terris Vicarium, observanda sunt; sic, ut et ordinum perfecta distinctio, ac proinde

Quae de
Oboedientia
dicta sunt, ab
omnibus in
Societate
sunt obser-
vanda.

Sap. 8. I.

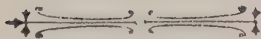
pax retineatur et caritas, sine qua nec Societatis nostrae, nec alterius cuiuslibet sodalicii posset recta gubernatio conservari. Nimirum hoc modo providentia illa divina *disponit omnia suaviter*: infima per media, media per summa, suos ad fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet in Angelis unius hierarchiae ad aliam subordinata series; hinc et caelestium, et aliorum omnium quae cidentur corporum certis locis ac sedibus inter sese apta conexio, quorum conversiones ac motus ab uno movente supremo gradatim omnes usque ad infimos rite proveniunt. Idem in terris, cum in omni civitate bonis instituta legibus, tum vero in hierarchia ecclesiastica cernitur, cuius omnia membra et functiones ab uno generali Christi Domini nostri Vicario derivantur; et quo accuratius haec dispositio et collocatio custoditur, eo rectior est gubernatio et melior. Contra vero huius ordinis negligentia quam gravia incommoda multis hominum societatibus importentur, nemo non videt. Atque idcirco in hac, cuius mihi non nullam procuracionem ac curam Dominus tradidit, tam diligenter hanc virtutem exerceri vigereque percipio, quasi in ea Societatis nostrae bonum ac salus universa consistat.

Omnes denique ad eam virtutem toto pectore incumbant. 21. Quae cum ita sint, ut unde exorsa est, ibidem terminetur epistola, vos ego per Christum Dominum nostrum obtestor, qui sese nobis non modo praeceptorem, sed etiam exemplar praebuit

oboedientiae, ut ad eam virtutem toto pectore incumbatis, et gloriosae victoriae appetentes atque avidi, vosmet ipsos superare, id est, excelsiorem et difficiliorem animi partem, voluntatem dico atque iudicium, expugnare et subicere studeatis: quo Dei Domini nostri solida veraque cognitio atque amor vestros ad se animos penitus trahat, totoque vitae huius et quasi peregrinationis curriculo usque eo gubernet ac regat, dum vos demum aliosque complures, vestra opera exemploque adiuutos, ad ultimum et felicissimum finem, nimirum ad beatitudinem sempiternam perducatur. Vestris ad Deum precibus me valde commendo.

Roma, VII. Kal. Aprilis MDLIII.

Omnium servus in Domino,
IGNATIUS.

EPISTOLA

R. P. N. IACOBI LAINES

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS IESU QUI
SUNT IN INDIA

DE MAGNITUDINE SUSCEPTI OPERIS

ET CONSERVATIONE SPIRITUS IN ILLA MISSIONE

*Gratia et pax Christi Domini sit semper in
animabus nostris. Amen.*

In signum
amoris, et ad
suam ipsius
consolationem
has conscribit
litteras,

1. Etsi minus necessarium videbatur ad vos
peculiariter scribere, carissimi in Christo Fratres,
cum saepius ad superiores de rebus necessariis
litteras demus, quae autem ad aedificationem et
consolationem nostrorum faciunt, communibus
litteris mittantur e Lusitania; vobiscum tamen per
hasce litteras nunc temporis colloqui volui, meque
ipsum consolari, in signum amoris erga vos mei:
quippe quos omnes in corde ipsaque anima in-
scriptos ac penitus impressos gesto; et quorum
causa omnibus nostris iniunxi ut cotidie specia-
lem quandam orationem faciant, nec modo in
Domo Professa et Collegio Romano, verum etiam
ubique Societas habet in Europa domicilium,

oratione et intercessione multorum simul animo unitorum, divina et summa bonitas dignetur vos servos magis ac magis perficere, et aptiora simul utilioraque reddere instrumenta divinae suae misericordiae ac providentiae, ad conversionem tot animarum e tenebris infidelitatis et peccati, in lucem agnitionis, amoris et libertatis filiorum Dei; atque ad eas tota cura iuvandas, in hac difficili et plus satis impedita sui servitii via, ut per eam tuto incedentes, ad ultimum et felicissimum finem, sempiternam scilicet beatitatem, ad quam fruendam cum creatae tum redemptae a Christo Domino sunt, possint feliciter pervenire.

2. Magno eos beneficio et insigni favore, Fratres carissimi, afficit divina bonitas, quos in hanc suam minimam Societatem a saeculi vanitate vocatos, nova impertit gratia iuxta eiusdem Institutum incedendi; verumtamen, multo peculiarius donum accipiunt, quibus tam bona sors obtigit, ut isthic in excolendo novali Domini elaborent; sive magnitudinem et momentum suscepti operis consideres, sive operariorum in tam sublime opus incumbentium praerogativam et non minimam dignitatem.

Magno beneficio dignantur, quos vocat Deus ad Indicam Missionem,

3. Et momentum quidem suscepti operis quantum sit, liquido constat: agitur enim non solum conservatio et auxilium christianorum, qui, cum fide sint illustrati, suae salutis et initium et pignus iam acceperunt, in quod ipsum nos hic etiam

Tum propter excellentiam suscepti operis,

collimamus ; verum et aliorum multorum, qui adhuc ceu vilia mancipia satanae serviunt, et cum eo filii sunt irae ac perditionis, vindicatio in statum sanctae veraeque libertatis, et adoptionis filiorum Dei, coheredum Christi Domini nostri in caelesti regno et sempiterna felicitate.

Tum ob prae-
rogativam in
tam sublime
opus incum-
bentium.

4. Qualis autem et quanta sit operariorum prae-rogativa, hinc intellegitur, quod vobis peculiari quodam modo concessum est, non solum multa bona, Deo favente, praestare, sed etiam mala plurima, eodem iuvante, pati ; et neque paucos neque parvos labores Christi redemptoris nostri amore tolerare, sed praeter ingenium et industriam, vitam quoque ipsam continuis periculis eius causa, speciali quadam divinae caritatis ratione prodigere ; aemulantes in tam sancti charismatis exercitio et merito, ipsos sanctos apostolos et discipulos, quorum vestigiis insistitis, portantes nomen eius coram gentibus, parati vivere ac mori ad gloriam divinae maiestatis et salutem animarum, quas ille tanto amore dilexit tantoque pretio aestimavit.

Hinc multos
hic tenet ar-
dens deside-
rium huius
Missionis.

5. Et quamquam ea caritas qua vos diligimus, invidiae obnoxia neque sit neque possit esse, multos nihilo minus hic ardens tenet desiderium participandi vobiscum tantae Missionis laborem. Et sane si iis ea fieret gratia, multos brevi socios in suscepto opere haberetis ; verum enim vero mittentur a nobis suo tempore, quotquot Deo libuerit

in eum finem deligere, ita tamen ut non pauci supersint eiusdem gloriae cupidi.

6. Unum hoc possum asseverare, Fratres carissimi, magnam isthic habere vos solidarum virtutum et perfectae vitae consecandae obligationem. Mihi enim dubium omnino non est, prope infinitas occasiones et materiam tantum non continuam offerri vobis, ad virtutes, tamquam aurum in fornace, ita examinandas et purgandas igne laboris et tribulationis, necnon praesentia divina, quae ad eos qui tot anxietates sui nominis causa patiuntur conversa, solet tanto maiore copia divinas consolationes augere, quanto maior est humanarum inopia. Quod vero ad illud attinet, quo vestri labores respiciunt, in conversione et conservatione multarum animarum, tanto utiliora efficacioraque instrumenta divinae manus ac potentiae eritis, quanto maiore cum puritate, humilitate, oboedientia, patientia et caritate patiemini vos ab ea possideri, duci et gubernari. Id porro persuasum vobis esse debet, non modo socios, verum etiam externos intentis in vos esse oculis, quibus omnibus non consolationi dumtaxat, sed auxilio etiam esse debetis, ut omnes magis ac magis animemur et crescamus in divino obsequio, cum vestrae virtutis typo, sanctique laboris quem Christi causa subitis exemplo.

Qui in hac Missionē vivunt solidas sectentur virtutes,

Ut utilia evadant Divinae manus instrumenta.

7. Praeterea, Fratres carissimi, quamquam zelo divinae gloriae et siti salutis animarum debeatis Zelo tamen nimio vires

corporis non semper crescere interius, et foris mente conceptum frangant, ardorem patefacere operibus caritatis et misericordiae erga proximos, nihilo minus in fatigando atque afflicto corpore, ne videlicet opprimatur, certae mensurae ratio servanda, et bilancis aequum exa-

Et pia solli- men tenendum est, et ad conservationem spiritus
 citudine inter- aliquid temporis pia sollicitudine expendendum.
 riorem spiri- Et quandoquidem vos ipsos Deo creatori ac Do-
 tum conser- mino nostro tamquam hostias vivas obtulistis, ut
 vent. totum id quod in vobis est, impendatis in ea quae
 ipsius attingunt servitium et gloriam auxiliumque
 animarum, mementote sic ea facienda, ut et corpus
 diu ferre possit laboris molestiam, non omissa cura
 sanitatis viriumque necessariorum, et anima sui
 ipsius oblita non dormitet in iis quae sua sunt, ut ad
 ea quae aliorum sunt plus satis attendat : quando
 nequiquam universum mundum lucratur, qui
 animae suae detrimentum patitur, iuxta ea quae
 asseruit Christus Dominus noster. Ipsa porro quo
 maiorem faciet in virtute et perfectione progres-
 sum, tanto aptior ad auxilium aliarum futura est.

Hinc caute 8. Eam ob rem, valde caute ambulandum vobis
 ambulent in- est in medio nationis pravae atque perversae, ut
 ter gentes omnem puritatem in ea conservetis ; et quanto
 perversas, plus deest de saeptis domesticis, vigilantia supe-
 riorum, ordine ac regulis Societatis, quae omnia
 exacte servari a vobis nequeunt, tanto maiore cura
 et sollicitudine supplendum sancto timore et amore
 Dei, diligenti observatione votorum substantia-

lium, et ceterorum omnium quae, Instituti nostri cum sint, commodè observare poteritis; necnon aliqua recollectione, quae cotidie faciendâ est per orationem, examen conscientiae et rationis conversandi cum proximo. Si tamen ita obruamini occupationibus, ut per eas nullus relinquatur locus attentioni cotidianae tempore ad id praescripto, potestis nihilo minus, levi negotiorum interruptione, spatiolum aliquod sumere, et frequenti memoria Dei atque mentis ad eundem elevatione, quamquam brevi, supplere continuationem exercitiorum; quae solent fieri quando commodè licet per necessitatem proximorum.

9. Porro unum illud est necessarium cogitare, cum tanta occupationum turba dandos nihilo minus quotannis aliquot dies, quibus longè a nobis positi, atque ad conversionem et conservationem christianorum attenti, possitis vos colligere, vobis attendere, renovare spiritum, animum confirmare, et vestrae conversationis rationem attenta mentis acie considerare, si forte aliqua in re perfici queat ad vestrum maius bonum, et augmentum divinae gloriae, communicando quicquid commodè potest cum superioribus, ipsisque oboediendo cum quanta maxima fieri poterit perfectione. Hoc enim pacto vos totos tradetis divinae sapientiae in sanctissimo eius obsequio dirigendos, ut certus sum vos facere, et suavem paternamque in vestris rebus Dei providentiam experiri. Quapropter tota mente

Timore Dei
et amore, ac
cotidiana
recollectione
animi cete-
ra supplen-
tes.

Quotannis
per dies ali-
quot singuli
se renovent
in spiritu,

Et iugiter a
Superioribus
duci se si-
nant.

supplico infinitae illi ac summae bonitati, ut eam continuo sentiatis, vestrumque omnium peculiari protectione curam habeat; vobis sanctam suam impertiat benedictionem, cum qua in virtute crescatis, numero et fructu sui sancti servitii; et omnibus ubicumque gentium constitutis suam gratiam largiatur, ut semper agnoscatis impleatisque sanctissimam ipsius voluntatem. Vestris ad Deum precibus me valde commendo, cum omnibus qui hic sunt fratribus.

Roma, XII. Decembris, MDLVIII.

Servus in Christo
JACOBUS LAINES.

EPISTOLA

S. P. N. FRANCISCI BORGIAE

AD PATRES ET FRATRES PROVINCIAE AQUITANIAE

DE MEDIIS CONSERVANDI

SPIRITUM SOCIETATIS ET VOCATIONIS NOSTRAE

Pax Christi, etc.

Gaudet de
singulari
providentia
Dei in Socie-
tatem.

1. Adventus PP. Procuratorum occasionem laetitiae et iucunditatis in Domino magnam mihi prae-
buit; cum ex eorum relatione magis agnoverim
providentiam singularem, qua divina maiestas tue-

tur et auget huius vineae suae fructus ; quae, licet novella et non ita pridem consita sit, extendit tamen palmites usque ad mare. Quo vero in dies magis propagatur, eo clarius perspicere licet eam futuram ut granum sinapis, quod humili stirpe et tenui semine, tam brevi in tantam arborem crevit, quanta magna nostra cum voluptate miramur. Hinc ait gratias agendas Deo, et magna cura vigilandum.

Itaque immortales gratiae praepotenti Deo agendas sunt, qui id amoris et studii servis suis impertit, quo omnia quaecumque faciunt prosperantur, et res multo felicius ex sententia geruntur, quam ab iis umquam expectari potuisset ; et quod longe maximum est, quia ex nostris incuriis elicit cautionem, et ex nostris calamitatibus bonorum nobis facit accessionem. Benedictus sit is qui hanc vineam, hoc miserrimo temporum statu, ad res tantas instruxit ; benedictus, qui in eam continuis caeli muneribus et beneficiis influit, unde tam ferax eius propagatio cernitur, quam liberalis fuisse creditur divinae misericordiae in ipsius plantatione beneficentia. Sed quia mos est una cum bono semine oriri inimica zizania, pertimescendum est, ne cum adoleverint et multiplicatae segetes terrae nostrae fuerint, maior atque amplior fiat invidia, et confortetur malitia hostis, numquam ab inferenda calamitate quiescentis. Proinde cura quam maxima pervigilandum est, ne qua aditum zizaniorum satori, per quem segetes salvae esse non possunt, ad agrum nostrum faciamus.

Ad conserva-
tionem Socie-
tatis quae-
dam praemo-
nenda sunt :

Prov. 28. 14.

Serventur
Constitutio-
nes in admit-
tendis homi-
nibus.

2. Quocirca, et pro onere quod sustineo ac officio quod caritas exigit, *ne sceleris arguar si reticuero*, visum est quam brevissime aliqua praemonere, quae tametsi modo minime esse necessaria videbuntur, non defuturum tamen puto tempus, quo *horum meminisse iuvabit*. Nam eo animo nobis accipienda sunt Dei munera, ut quo illa fuerint maiora, eo gravius ingrati animi culpam metuamus : *Beatus enim homo, qui semper est pavidus*. Propterea aliquot fallacias et artes callidissimi hostis aperiam, quibus incautos circumvenire et capere posset, nisi oculos aperiremus eique nos viriliter opponeremus : *Quia iacula praevisa minus feriunt*. Cum ergo in campum nostrum zizania multis ac variis modis per fraudem induci queant, eo tamen ex capite maxime formidarim, si minime nobis curae esset spiritum nostrarum constitutionum retinere in admittendis ad Societatem nostram hominibus. Nam si alia intentione procedatur quam quae a nostris constitutionibus requiritur, certissimae ruinae porta aperietur. Sane si nulla habita ratione vocationis et spiritus, quo quisque impulsus accedit, litteras modo spectemus et alia exteriora talenta ac dona, veniet tempus, quo se Societas multis quidem hominibus abundantem, sed spiritu et virtute destitutam maerens intuebitur : unde exsistet ambitio, et sese efferet solutis habenis superbia, nec a quo contineatur et supprima-

tur habebit. Quippe si animum converterint ad opes et cognationes quas habent, intellegent illi se quidem propinquis et opibus affluentes, sed solidarum virtutum ac spiritualium donorum copiis egenos ac vacuos. Itaque hoc primum esto consilium, et in capite libri scribatur, ne tandem aliquando experientia doceat, atque utinam nondum docuisset, quod mens demonstratione concludit.

3. Iam vero quando Dei afflatu inspirati in nostram Societatem admittuntur, aequum est eorum cooperari vocationi, eosque per animi submissionem altius terrae defigere, ac iis officiis sedulo exercere quae domus probationis sunt propria. Ex bono namque novicio bonus existit scholasticus; atque ex eius culturae neglegentia saepe contingit quod aedificiis evenire solet, quae si firmis careant fundamentis, repente corruunt, unaque cum ipsis omnes sumptuum expensae pereunt. Alterum enim ex duobus sequetur, aut ut novicius, postquam scholasticus evaserit et litteris animum excoluerit, discedat a nobis; aut si maneat, cum neque sit ipse firmiter aedificatus, neque aliis aedificationi, parum quoque religioni utilis sit futurus. Itaque celeritas illa et festinatio educendae noviciatu nondum maturos, damnum est certissimum, quod quo latius serpit, hoc clarius cernitur; et in quo si obdormiamus, zizaniorum seminator non dormiet.

Qui admittuntur, in Noviciatu sedulo probentur.

4. Quapropter bene atque utiliter collocari il- Tempus hoc

probationis
utiliter im-
penditur :

Immo neces-
sarium est ad
probandas et
confirman-
das vires.

lud tempus putandum est, quod ad instruendum et efficiendum operarium in vinea Domini utilem confertur ; cuius munus tam praeclarum et illustre est, ut ad declarandam magnitudinem perfectionis quae ad illud requiritur, noluerit prius Christus Dominus initium contionandi facere, quam annos triginta natus esset, tametsi eius sapientia in momento conceptionis aequae perfecta fuerit atque anno aetatis tricesimo. Quo nomine congruenter convenienterque instituta existimari debet exercitatio illorum experimentorum quae in Societate ordinaria sunt ; quippe cum per illa quisque possit et vires suas probare, et effrenes animi motus domare. Nam si quis, illis haudquaquam sedatis, idem qui ante erat cum Aegyptiis agere coeperit, dubitari non potest, quin iacturam sui facturus sit potius quam ab iis quicquam in sua emolumenta reportaturus. Itaque Dominus Moysi Aegyptum ingressuro, quod filios non circumcideret graviter comminatur, designans conversationem cum Aegyptiis homini non circumciso nec mortificato, plus damni quam utilitatis afferre solere. Certe si novicius probationis tempore non imitetur exemplum formicae, omni studio aestate sibi ad hiemem transigendam frumenta congregantis, non parum iactabitur, cum ingruerit hiems tribulationum et tempestas tentationum, nisi bene munitus et instructus sit caritatis, oboedientiae, humilitatis, ac patientiae praesidiis, quibus comes sit voluntas

efficax se despiciendi et usque ad mortem consequendi Christum crucifixum, ad Dei gloriam et proximorum salutem.

5. Quas ob res non immerito dicere possumus, domum probationis noviciis esse Bethleem, quam domum panis interpretantur, quod ex ea panes verbi Dei petantur, et cibaria parentur ad enavigandum periculosum huius vitae mare, quousque ad portum terrae promissionis, quae caelestis est Ierusalem, perveniatur. Ideoque experimento deprehendimus novicios, qui id studiosius animo considerant, angere et dolere cum e noviciatu educi se sentiunt, accuratius cogitantes quam parum virtutibus instructi abeant, quae sunt panes et cibaria quibus ad suam quisque navigationem conficiendam opus habet. Qui autem expetunt aut delectantur noviciatu cito solvi, aperte indicant parum illud sibi perspectum esse, quantopere conferat bene illinc armatos procedere; nihilque seducere praestitutam diem, cum nequaquam vereantur ad illam inermes prodire et imparati. Hos equidem monitos cupio, faxit autem Deus ne hac monitione egeant! ni sibi ad eam diem provideant, qua ad collegia et capessenda studia mittentur, fore ut multum negotii habeant, si priusquam litteris et doctrinis imbuantur, praeclare in religiosa simplicitate non fuerint informati: *Scientia* enim inflat, et ab ea eiusque argumentis emanant sui existimatio, iudicium proprium, opinionum di-

Hinc Noviciatus benedicitur Bethleem seu domus panis.

Qui illo cito solvi expetunt, graviter periclitantur in studiis,

1. Cor 8. 1.

Licet haec
studia et sa-
pienter ad-
mittantur, et
spiritui bene
consonent.

versitas, et quod deterius est, inter condiscipulos, atque adeo inter Fratres et Patres nostros divisio. Vae illi, qui hanc primam diem ingrediens, non ante senserit se in suis defectibus examinandis¹ facilem et bene versatum, quam ad alienos perspiciendos et notandos descendat. Vae etiam illi, qui insatiabili quadam studiorum voluptate abreptus, nullam temporis partem spirituali profectui ex ipsis colligendo tribuerit; quem non exiguum decerpere solent ii qui amorem suum omnem proiecerunt in eum a quo est omnis intelligentia et sapientia. Neque vero aliam ob causam disciplinas sectari debemus, quam ut per eas clarius cognoscentes conditoris nostri magnitudinem, bonitatem, sapientiam, illum vehementius et diligentius diligamus. Id si forte difficile cuiquam videbitur, incumbat modo in eum laborem saepius ac in eo se verset; neque adeo laboriosum opus esse comperiet, cum Maria et Martha germanae sint sorores, quamvis in vitae ratione non consentiant; et studium litterarum et spiritus fratres censeantur, licet interdum dissimili exercitatione segregentur; neque tandem spiritus ac litterae mutuis sibi obsistant impedimentis, si qui in utrisque quo par est studio elaborent. Singulare et insigne nobis huius rei, ut etiam virtutum ceterarum, praestitit exemplum bonae memoriae P. Laines, qui mirifice semper coniunxit scientias cum spiritu, maxime vero cum solidis virtutibus humilitatis et caritatis.

6. Quapropter vae iterum illi, qui quo magis se studiis litterarum addixerit, eo minus intellexerit quam nihil sit ; cum omnis philosophia non spiritualis modo, sed etiam moralis, quam ethnici philosophi coluerunt, hac sui cognitione et despicientia tamquam basi innitatur. Itaque eum scholasticum, qui submissionis et despicientiae sui loco, propriae inhiat opinioni et existimationi, vere dixerim non capere quae audit, plusque didicisse quam didicit. Ex quibus omnibus perspicue sequitur quam necessarium sit quemque in domo probationis amplam virtutum supellectilem comparare, cum ab scholastico in arena fundato expectari aliud non possit quam exsurgentibus ventis ambitionis et vanitatis haud dubie ruiturum. Atque hinc nascitur mentis inquietudo, qua aliis fastidio sunt et perturbationi, dum pacem Domini in se ipsis non reperiunt. Hinc etiam oriuntur querimoniae, obmurmurationes, discidia nationum, discordiae non modo inter fratres, sed, quod gravius est, ab ipsis suis superioribus, quod eos in postremis habeant ad officia, gradus, aliaque similia. Qua in re istiusmodi homines aperte declarant ignorare se quid sit professionem edidisse, cum eam ad honores et dignitates, ad quietem et otium, atque ad ampliora privilegia, falsa pietatis simulatione detorqueant. Heu quanto in errore versantur ! Siquidem eorum mihi videntur esse similes, qui cum medicamentum sumpserint,

Vae igitur illi qui in virtute debilis studia aggreditur ;

Plurima damna experitur, et multis modis nocet Societati.

nihil de eius effectu laborantes, obdormiscunt, cum certum sit ex eo maius corpori detrimentum proventurum, nisi aegroto salutem quae sperabatur afferat. Ita professio plus eorum nocet animis quam prosit, si suum finem non consequantur. Idcirco enim professio est instituta, ut in vinea Domini alacriter operam suam quisque ponat sitque ad oboedientiam, submissionem humilitatemque paratior ; proximorum necessitatibus subveniat illisque perfectioris virtutis praebeat exemplum : *Vos enim estis lux mundi*, inquit Christus, cum iis loquens qui eius vestigia persequuntur.

Mätth. 5. 14.

Ne talis, ad
studialittera-
rum non ido-
neus, ad Pro-
fessionem
admittatur,
serventur
Constitutio-
nes de iunio-
ribus.

7. Hinc facile perspicitur, neminem, quod ante dixi, ad litterarum studia idoneum fore, quin antea in pietatis et religionis disciplina firmum iecerit fundamentum ; nec professum esse posse, qualem requirit forma Instituti nostri, nisi in utroque studio pietatis et doctrinae sedulo versatus fuerit. Quod Deo aspirante eveniet, si in recipiendis in Societatem hominibus ea teneantur quae in prima constitutionum parte praecipiuntur ; si in noviciatu ea serventur quae sunt in tertia parte ; ac demum si in collegiis ea adimpleantur quae quarta parte continentur. Et quoniam mihi ad omnes sermo est, vehementer unum quemque hortor ac precor, ne sola lectione eorum quae constitutiones nostrae praescribunt, et admiratione divini spiritus atque ordinis qui in ipsis elucet

contentus sit ; sed multo magis incumbat in observationem, cum ab hac sola pendeat fructus spiritalis, et progressus quem omnes optamus. Vellem equidem hac de re plura dicere, tum officii mei vinculo adductus, tum quod vos alloqui per litteras, quoniam viribus et valetudine impediore quo minus possim provincias ipse lustrare, multo mihi iucundissimum est ; sed haec ipsa pauca cum sub procuratorum adventum paulo ante aegritudinem meam scribere instituissem, ex ea, licet diuturna, tandem convalescens, tantam contraxi virium imbecillitatem, vix ut paucos hos versus dictare sine gravi molestia possim. Quare ne scribendo longius provehar, et ad laborem affectae valetudinis minuendum, statui ad summa quaedam capita ea revocare, de quibus mei muneris esse censeo vos admonere, ne zizaniorum disseminator agros nostros, ut initio dicebam, ingressus, quod Spiritus sanctus in corda nostra per gratiam vocationis nostrae sparsit, salutare semen exstinguat. Ac maiorem in modum peto ab omnibus, ut Deum precentur, quo nobis omnibus concedat ut non in eorum numero simus, qui, cum iter facturi sunt ocreas induti adiunctisque calcaribus, supersecentes itinere in diversoriis commorantur ; sed continuo curramus alacrius ac velocius in via perfectionis, donec perveniamus *ad montem Dei* 3 Reg. 19. 8. *Horeb.*

8. Illud igitur in primis occurrit, quod habetur *Serventur*

in primis ea initio decimae constitutionum partis, ubi de ratione agitur, qua conservari Societas et augeri possit, his verbis : *Media illa, quae cum Deo instrumentum coniungunt, ac disponunt ut a divina manu recte gubernetur, efficaciora sunt quam quae illud disponunt erga homines. Huiusmodi est probitas et virtus, ac praecipue caritas et pura intentio divini servitii, et familiaritas cum Deo in spiritualibus devotionis exercitiis, et zelus sincerus animarum, ad gloriam eius qui eas creavit ac redemit, quovis alio emolumento posthabito.* Dignae plane voces quae ab omnibus attentissime considerentur, cum eas B. P. N. suis filiis tanto studio et amore scriptas reliquerit. Nam si paulo attentius consideremus, vere agnoscemus, cum ea non adhibeantur, multa mala subsequuntur religiosis Ordinibus.

Ut enim ex siccitate terrae, arborum flores et fructus arescunt, ita si mens religiosa in meditationibus et piis exercitationibus arida perseveret, omnis flos fructusque spiritualis exuretur. Quare qui se in Christi crucifixi meditatione atque imitatione minus exercuit, non modo tepidum se sentiet in tolerandis pro Christo laboribus, sed etiam laborum ipsorum impatientem ; ac sibi nimium procul dubio arrogabit aliosque despiciet, quod rarius inter orandum de sui ipsius cognitione et

vilissima hominis condicione cogitaverit. Praeclarum omnino et suavissimum in omnibus molestiis nostris remedium est crux Salvatoris. Si enim virga Moysis perdidit Aegyptios, quanto magis saeculares ac Aegyptios animorum nostrorum motus crux Christi profligabit? Qui si adhuc vigent vivuntque in nobis, certe in cruce positam vitam nostram non habemus. Nam cui in ea viventi quicquam ad summam animi tranquillitatem vel iucunditatem desit? Quod si rebus utimur secundis, eius beneficio id fieri putandum est; sin autem acerbitatibus et aerumnis praemimur, in ea procul dubio mitigantur. Quis audeat cum habitatoribus crucis Christi pugnare? *Quis nos separabit a caritate Christi?* Quare si qui ab hoste vehementius oppugnati tandem superantur, id eo fit quod eas res pro viribus adhibere nolunt, quae nos artius cum Deo Opt. Max. perfectiusque coniungunt. *Perditio tua Israël : tantummodo in me auxilium tuum.* Si autem huic decimae partis praescripto pareatur, nihil praeterea requiretur ad vitam quietam, et sine ulla dissensione traducendam. Atque ita fiet ut idem omnes cogitemus et sentiamus, nemoque vel de victu atque vestitu, vel de imposito sibi munere conqueratur : quia *caritas benigna est..., non agit perperam, non inflatur..., non quaerit quae sua sunt...*

His autem malis praecclarum remedium est crux Salvatoris, nos coniungens Deo. Exod. 14.

Rom. 8. 35.

Osee. 13. 9.

I. Cor. 13. 4.

9. Quod ad virtutem oboedientiae pertinet, ad Oboedientiam quam Societas omnia refert tamquam ad scopum servetur

iuxta Epistolam S. P. N. Ignatii. et vexillum, quaeque eius est turris praecipua, etsi non nulla fortasse dicenda erant, tamen quia

Luc. 10. 28.

B. P. N. Epistolam de ea scripsit, non utilem modo, sed omni dignam admiratione, quippe cui nec quicquam addi possit nec detrahi, ad eam vos remitto, cum hac una voce Evangelii : *Hoc fac et vives*. Hoc enim in Domino nobis polliceri possumus fore, ut si quae in illa continentur praestiterimus, perfectae oboedientiae filii nominemur et simus.

Paupertas, quae est minus Religio-num, etiam sedulo curanda.

10. Cum de paupertate in sexta constitutionum parte B. P. N. Ignatius ageret, eam esse confirmat instar muri fortissimi religionum, quo illae in statu suo et disciplina conservantur, et a compluribus hostibus proteguntur. Quare maxima nobis est ratio habenda tanti praesidii; illudque in primis sollicitos nos tenere debet, ne religionis aut zeli specie, dum collegia stabilire aut domibus volumus adiumento esse, subeat animum sollicitudo immoderatio, propensioque cupidior quam probari possit hominibus externis et saecularibus, atque adeo domesticis ipsis dolorem afferat et maerorem. Nam cum curam vehementiorem habendi prohibitam nobis in Evangelio sciamus, illud omni contentione vitandum est, ne praetextu zeli alicuius minuat in nobis nostrae recordatio paupertatis, ac subintret cupiditas bonorum temporalium, quae certissima pestis est religionum earum, quae aditum penitus huiusmodi perversis affecti-

bus non occluserunt. Nec tamen ideo interdictum Hinc tamen non vetamur honeste iuvare egentiores domos. putetur, quo minus collegia et domus egentiores, necessitate exposcente, honestis moderatisque rationibus iuvare possint. Illud tamen dico, quod

aliquando animadversum est, multis collegiis usu venisse, ut dum studio nimio procurandae dotationis varios modos exquirunt, aliis negotium potius facesserint importune, quam exemplo aedificationique fuerint; cum autem, huiusmodi rationibus humanis posthabitis, ea conati sunt nostri conservare quae pauca collegiis donata fuerant, brevi tempore, unde minime sperarent aut sperare potuissent, divina providentia pro ipsis advigilante, uno anno adepti sunt quod frustra pluribus annis concupiverant. Haec vero idcirco a me dicta sunt, ut intellegatur appetitu isto immoderato rem nostram bene non geri, quin potius inde iacturam non lucrum exsistere; at contra, ubi cum moderatione in silentio et spe proceditur, prospere cuncta succedunt, proximi bene aedificantur, nosque ipsos verae paupertatis titulo gaudentes maiore gratia et propensiore auxilio Christus prosequitur, quia : *Tibi derelictus est pauper : orphano tu* Psal. x. 14. *eris adiutor.*

11. Sed et illud operae pretium mihi visum est, Meminerint etiam omnes se per vota mortuos esse in Christo. excitare patres ac fratres in Christo mihi dilectissimos, ac hortari in Domino, ut memores sint nos per vota Deo nuncupata semel mortuos esse, vitamque istam iam non esse nostram, sed illius

qui suae non pepercit, ut eam nobis impertiret; atque ideo aequum esse, ut eam in ipso abscondamus, quam si nostris viribus conservari in nobis posse credimus, graviter decipimur. Nos autem mortuos esse in Christo haec signa testantur, si non videamus, non sentiamus, non respondeamus: ita ut, si quis oculos habeat apertos ut aliena facta diiudicet, respondeat etiam facile et contradicat iis quae ab oboedientia iniunguntur, doleat ac conqueratur si quando suorum defectuum commonefiat, argumento sit certissimo, eum nondum esse mortuum, sed plane vivere cupiditatibus suis, oblitum eius propositi quod principio vocationis suae arripuerat.

In primis
sancta simp-
licitas et
vera humili-
tas in correc-
tionibus.

12. Quae idcirco commemoro, quod audiam initio nascentis Societatis eximiam quandam sinceritatem simplicitatemque floruisse inter nostros; cum admonitiones ac correctiones non maerorem, non amarorem afferrent, sed amorem cum grati animi memoria et significatione coniunctum. Et iure id quidem: nam si saeculares homines, qui coram principe aliquo astare debent, grati in eos esse solent quorum indicio vel infectam sibi esse corporis faciem, vel aliud quippiam non ornate compositum intellegunt, quanto maiorem gratiam habere debet is, cui ab alio indicatur quibus maculis anima foedetur, ut ante Dei conspectum lotus ac purus veniat. Quod si aut dolor, aut perturbatio, aut etiam abalienatio pro gratia

succedat, in horum et quidem gravissimorum detrimentorum alterum necesse est incurramus, ut vel nullo nos monente ac corrigente, vitia in nobis altiores agant radices, cum nemo sit qui eiusmodi infirmo correptionis impatienti audeat adhibere medicinam; vel si adhibebitur, cum ea recipiatur stomacho indignabundo et amaro animo, facile impleatur domus tota felle et amaritudine, propter illos qui, ut minus perfecti, neque admoneri volunt neque corrigi. Quare nulla nos istius sanctae simplicitatis veraeque humilitatis oblivio capiat, cum Scriptura dicat : *Cum simplicibus sermo-* Prov. 3. 32.
cinatio eius; nec mirum sit ibi abesse communicationem Dei, ubi non est simplicitas.

13. Iam vero sicut lex Christi circumcisionem corporis vetuit, ita commendat praecipue cordis circumcisionem ei qui Christi vult esse discipulus; quippe qui ad hoc vocetur, ut abneget semet ipsum, tollat crucem suam atque ipsum sequatur. Haec autem mortificatio voluntatis requiritur in legitimo filio Societatis. Pari ratione vetantur in Societate publicae mortificationes, ob iustas et graves causas; at propriae voluntatis abnegatio, et interior mortificatio sic proponuntur, ut qui aliter faciat, eum pro legitimo filio Societas non agnoscat. Et sane manifesto est indicio, minime illos animadvertere quodnam voluntati propriae supplicium debeatur, quae Deum creatorem suum non est verita offendere, cum illi obsequuntur et adblandiuntur, neque eam tractant pro merito; quod non est aliud, nisi omni studio

Qui voluntatem non mortificant gravia damna afferunt sibi et Societati,

eniti, nihil umquam ut fiat quod ipsa velit. Verendum porro est, ne harum rerum incuria grave damnum afferat Societati, idemque ipsi contingat quod vineae, quae suis temporibus non putatur, quam sterilesce et interire paucis annis videmus, neque uvas ferre, sed in palmites et sarmenta silvescere. Ita plane apud nos, si qui animum ad commoda sua vehementius adiunxerint, periculum est ne mortificationis obliti pro racemis sarmenta proferant, quae ad nihilum valeant nisi ut in ignem mittantur. Atque ex incircumcisa voluntate atque amore proprio aliud etiam incommodum sequitur, nempe quod densissima quaedam nubes excor de immortificato exoriatur, quae ipsi

Nube quasi velantes praesentiam Divini conspectus.

praesentiam divini conspectus obscurat, atque adeo tollit. Et vero cum mihi in animum subeunt dona et virtutes B. P. N. Ignatii aliorumque patrum qui primitiae quodammodo fuerunt Societatis, cum sua omnia sic agerent et decernerent perinde ac si praesentem Deum intuerentur, sic afficior intimis sensibus, ut nihil malim quam ne tantorum donorum tantarumque virtutum, quas Societati Deus coepit impertiri, copiosus imber culpa nostra residat. Nam si Israeliticus populus, ducem habens itineris columnam igneam caelitus demissam, tot nihilo minus pericula et labores in deserto adiit, quid fiet illis qui, caelesti illo lumine destituti, per huius vitae solitudinem tot periculis obnoxiam gradientur? Quam facile

poterunt in errorem induci? Siquidem non nisi in lumine Dei lux aspicitur: quia *in lumine tuo videbimus lumen*. Itaque inter haec monita hoc sit non ultimum, ut omni studio incumbamus in cordis nostri mortificationem; atque operemur omnia opera nostra in conspectu Dei ac Domini nostri dicamusque cum Propheta: *Propter hoc laetatum est cor meum...., et caro mea requiescet in spe*. Nec quisquam miretur, si ne corpore quidem quieto et tranquillo vivat, cum nullam dat operam uti Deum semper praesentem habeat. Neque enim hoc donum confertur iis qui illud minus aestimant, sed qui in eo assequendo plurimum elaborant.

14. Licet autem haec Societatis nostrae vinea, quae, sicut principio scripsi, *extendit palmites suos usque ad mare*, iam protulerit et frondes et flores, nec racemi desint, hoc tamen expectatur, ut vinum copiosum fundat, cuius causa vinea omnis conseritur, idque ut fiat, uvas necesse est in torcular inici et calcari. Hoc forsam nobis, Fratres carissimi, deest, quod non gustemus, neque cum voluptatis sensu optemus calcari, premi, contemni, ut optatae consolationis atque exultationis vinum proferamus. Meminerimus Christum dixisse: *Torcular calcavi solus*. Quis iam calcari recusabit, cum videat in torculari Christum premi, ut fundat nobis illud vinum de quo ipse dixit: *Non bibam amodo de hoc geni-*

Psal. 35. 10.

Studiose igitur incumbant in hanc cordis mortificationem,

Psal. 15. 9.

Ut cum Christo torcular calcant,
Psal. 79. 12.

Isa. 63. 3.

Matth. 26. 29.

mine vitis usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei ?
 Nam nisi fumum vani honoris atque existimationis propriae proculcaverimus, facile ab hostibus nostris conculcabimur, et Christi discipuli esse desinemus.

Omnes tandem agant semper iuxta sublimem vocationem suam :

I. Cor. I. 26.

15. Verum ut tandem huic epistolae finem imponam, atque ad unum caput omnia reducam quae maxime a vobis desidero, sit nobis continuo ante oculos illud Apostoli : *Videte vocationem vestram, Fratres.* Si quis igitur humiliandi se desiderio tenetur, etiam atque etiam cogitet quantum debeat vocationi suae et quid ab eo gratia illius exposcat ; in dictis factisque omnibus circumspiciat, an dici fierique debeant ab eo qui in hanc Societatem sit ascriptus. Omnia metiatur ad illam mensuram, eritque in locutione modestus, honestus in conversatione, assiduus in aedificatione proximi, prudens et sanctus in operationibus suis, potens in revocandis hominibus a peccato, ardens in tolerandis pro Christo et eius Ecclesia laboribus, ac demum unus ex iis quos constitutiones nostrae informant atque instruunt, qui, cum saluti propriae invigilet, idoneus sit et in salutem proximorum incumbere, eritque is operarius de quo merito dicatur : *Dignus est operarius mercede sua.*
 Utinam permulti a Deo in hanc vineam suam mittantur, ut suppetat copia multos non solum in Europam, sed et in Africam atque Asiam Indiam-

Luc. IO. 7.

Utinam

etiam multi fiant huius vocationis participes !

que mittendi ; atque ut, dum omnibus ubique terrarum ad Christum trahendis opera ponitur, tandem fiat *unum ovile et unus Pastor*. Ille, qui Ioan. 10. 16. suarum nos ovium numero aggregavit, optimus et verissimus pastor Christus Iesus, eam nobis tribuat gratiam, ut ipsius vocem vere audiamus, ac tandem in hac vita per gratiam et in caelo per gloriam eum cognoscamus.

16. Quoniam vero, quantum homini afflicta valetudine licet conicere, tempus resolutionis meae Orat ut omnes ipsum commendent Deo. instat, omnes oro atque obsecro, ut quae est vestra caritas, in precibus et sacrificiis vestris habeatis me apud Deum commendatum ; uti hoc exiguo tempore quod mihi reliquum est vitae, gratiam vocationis meae agnoscam, et ex eius spiritu actiones meas definiam, atque ad iter me comparem in sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus meis. Quod ipsum peto, petamque a Deo quoad vivam pro tota Societate, sicut a me non solum officii mei ratio, sed etiam singularis erga ipsam caritas suo iuro flagitat.

Romae, mense Aprili, MDLXIX.

RR. VV. Servus in Christo,
FRANCISCUS BORGIA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD SUPERIORES SOCIETATIS

DE EIUSDEM SOCIETATIS FELICI PROGRESSU

Suscepto Generalatu do-
let de facta
mutatione in
se ;

1. Dum recogito gaudium et consolationem qua ab initio conversionis meae perfundebantur intima viscera interioris hominis mei, hac una cogitatione, quod in omnibus rebus a superioribus dirigendi essent gressus mei, cum maxima pace atque securitate cordis mei, et cum maximis subsidiis ad castigandam propriam voluntatem, quae nos, quo id magis laboramus, eo minus vere nostros esse sinit ; dumque contemplor, quod mihi divina bonitas revelatis oculis ostendere dignata est, quanta videlicet sit vocationis nostrae altitudo, quantique momenti ad animarum salutem atque Ecclesiae Christi obsequium, corpus hoc Societatis aestimandum sit ; non possum non animo dolere in hac mutatione dexteræ Excelsi, quam illi in me et de me, praeter omnem humanae sapientiae opinionem, facere visum est. Quandoquidem altero me exspoliatum video, quod tantopere a teneris

annis concupivit anima mea, ut a Christi servis veluti caecus deducerer ; alterum, unde assidua copia gaudiorum erat, iam mihi perpetua materia fit timoris. Non enim solum tot tantisque adiumentis me orbatum cerno, quae mihi oculi eorum afferre consueverant, a quibus antea gubernabar ; sed me repente video tanto exercitui ducem factum, et navi tantae, talibus militibus ac mercibus onustae, gubernatorem subito constitutum. Proinde procul dubio formidine maiore, quamvis in dispari onere, verba illa mihi usurpanda sunt, quibus in causa simili divum Gregorium e Scripturis usum sci-
mus : *Ne vocetis me Noëmi., sed... amaram* ; Ruth. I. 20.
quandoquidem contemplatus in domo hac veri Salomonis pacifici nostri cibos mensae eius, habitacula servorum et ordines ministrantium, minore quidem sensu, sed admiratione non minore ac regina illa, non habeo ultra spiritum. Nec 3. Reg. 10. 5.
quicquam in me invenire possum unde non
renuat consolari anima mea, nisi cum Dei Psal. 76. 3.
memor sum ; de cuius infinita bonitate ita plane Nec potest
futurum confido, ut Societatem nostram, quippe consolarinisi
opus digitorum suorum sibi que gratissimum, in Deo, qui
tanto maiore cum sua gloria conservet ac promo- iugiter rectu-
veat, quanto ineptius cognoscitur instrumentum rus est Socie-
quod ille assumere, et quidem non ignarus, tatem.
voluit ; qui superbas turres Iericho non tormentis
bellicis, sed tenuissimo tubarum flatu, in brachio
extento deiecit ; et arrogantia Madian castra vilissi-

Iuvabit hic didit. Cum itaque ex rei magnitudine intellegam referre quae quantum a me diligentiae requiratur et quantum Societati in mihi ut speculatori immineat periculum ; ex eo primis profutura sunt. autem quod sperem permansuros oculos Domini et cor eius in Societatem cunctis diebus, confidere debeam illum nostros conatus atque labores nec deserturum nec irritos esse passurum, id a me officii exigi arbitratus sum, ut ad Reverentias Vestras non nulla scriberem, quae sentio multum per omnem modum ad felicem Societatis nostrae progressum pertinere ; ut novo quodam spiritu induti, excitemur omnes Christo capiti coniuncti, ad opus hoc, quod illius opus est, totis viribus promovendum.

Primum: Superiores intellegant sibi demandari curam Societatis, 2. Hoc itaque primum cupio insculpi cordibus nostris, familiam hanc universam, tam Deo caram atque ad tam praeclara facinora electam, impositam esse super humeros et capita nostrum omnium, quibus haec pascendi cura credita est. Ad quos, quandoquidem polliciti sumus nos vigilaturos, quasi rationem pro animabus eorum reddituros quos pascimus, peculiari ratione pertinent monita illa Salomonis : *Fili mi, si spoponderis pro amico tuo..., fac ergo quod dico, fili mi, et temet ipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum : ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tuae.* Vere etenim ita habet

res, ut spiritualis subditorum profectus ab iis qui regunt maxima ex parte pendeat. Videmus namque, quae Dei est bonitas, ita affectos ac paratos Societatis homines, ut maximus lucis fructus sperandus sit in omni bonitate, iustitia et veritate, si nos omnes qui praesumus vigilanter et discrete ministerium nostrum impleamus. Quod quidem ministerium ut recte intellegatur, illud necessario statuendum est, esse hunc exercitum ^{Quae est exercitus filiorum Dei.} quendam filiorum Dei, quos singulari vocatione dignatus est Deus noster congregare, ut serviant *ei in caritate non ficta, corde magno et animo* ^{2. Cor. 6. 6.} *volenti*; et onus crucis, ut ita loquar, ei illi allevent in ovibus quae perierant ad caelum reportandis. Cum igitur exercitus sit, maximum ordinem maximasque vigilias exigit; cum sint filii Dei, satis apparet quibus oculis sint aspiciendi a superiore, quanto amore ac reverentia disponendi, quam ingenti profectus eorum desiderio; cum tam excellenti vocatione vocati sint, non decet superiores ea quae perfectionis sunt pusillanimitatis spiritu, qui e saeculi prudentia nascitur, ulla ratione metiri; ac denique cum servitus quaedam ex amore sit, id efficax maxime erit ad eos dirigendos, si superior eorum teneat ac possideat ^{Subditos ad perfectionem instituant, studendo magis amari quam metui.} voluntatem. Neque enim qui in Societate praesunt, eo contenti esse debent ut oboediat subiectus, et hoc aut illud quod ipsi iniungitur, qualicumque modo praestet; sed illud maxime spectari

In Cant.serm.
23.

oportet, ut id magna cum perfectione in Christo exsequatur ; ad quod praecipue conducet si subditi vere intellegant se a superioribus diligere, qui suis se filiis patres, matres, nutrices, medicos, denique omnia omnibus, pro cuiusque necessitate, exhibeant necesse est. Quare divus Bernardus cum superioribus agens : *Discite, inquit, subditorum matres vos esse debere, non dominos : studete magis amari, quam metui.* Atque idem paulo post : *Quid iugum vestrum super eos aggravatis, quorum potius onera portare debetis ? Cur morsus a serpente parvulus fugit conscientiam sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tamquam ad sinum recurrere matris ?* Quod idem etiam ante divus Gregorius praeclare docuerat iis verbis : *In qua videlicet compassione necesse est, talem esse qui praeest, cui subiecti quique occulta quaeque sua prodere non erubescant ; ut cum tentationum suarum fluctus parvuli tolerant, ad pastoris mentem, quasi ad matris sinum recurrant ; et hoc quod se inquinari pulsantis culpa sordibus praevident, exhortationis eius solacio, ac lacrimis orationis lavent.* Et revera qui se ipsum considerat circumdatum infirmitate, ac simul diligentius aestimat amorem quem Deo debet, ac propter eum eius etiam filiis (hinc enim trina, qui gubernaturi sunt, ratione amoris, interrogatione tentantur), optime videt quanta in his omnibus, quae hoc loco sunt, com-

Ioan. 21. 15.

passio, quanta etiam erga Deum et proximum caritas requiratur. Neque enim sine certi ratione mysterii, sacerdotali bysso coccus, isque his tinctus, adiungitur. Hunc sane affectum animi, ut in rationali pectoris nomina etiam Patriarcharum intexamus, Moyses ostendebat, cum ita reputaret et diceret, Deum sibi ita populi illius curam demandasse, quasi ipse eam omnem multitudinem concepisset ac genuisset, eique Dominus expresse praecepisset : *Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum.* Num. 19. 6. Num. 11. 12.

3. Hinc etiam illae Apostoli Pauli voces : *Facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos.* Et : *Quis infirmatur, et ego non infirmor ?* Et : *Filioli mei, quos iterum parturio.* Sic nimirum sanctae memoriae B. P. Ignatius in constitutionibus exigit ut superiores amari potius quam timeri studeant. Sic in formula Instituti praecipitur ut in gubernatione memores simus benignitatis et mansuetudinis Christi, et formulae Petri et Pauli Apostolorum ; de quorum altero ut in praesens taceam, de Paulo certe novimus quae miro quodam compendio in suo Apologetico colligit Nazianzenus, quanta caritate atque discretionem, quanto animi fervore atque compassionis affectu omnibus omnia fieret, et uno eodemque principio, tamquam sapiens medicus, diversis diversa exhiberet medicamenta. Quod ipsum officium egregie divus Bernardus paucis in

In Superioribus id exigit Apostolus.

1. Thess. 2. 7.

2. Cor. 11. 20.

Gal. 4. 19,

Et S. Ignatius ex doctrina Christi et Patrum.

Epist. 2. ad
Fulcon.

epistola quadam pinxisse videtur, cum ait : *O bona mater caritas, quae sive foveat infirmos, sive exerceat provectos, sive arguat inquietos, diversis diversa exhibens, sicut filios diligit universos ! Cum te arguit, mitis est ; cum blanditur, simplex est. Pie solet saevire, sine dolo mulcere, patienter novit irasci, humiliter indignari.* Et ne longior sim hac in re, cum subditus currit bene, quis nesciat quantus ei addatur animus exhortatione superioris ac laude ? cum reprehenditur, si id ex amore intellegat provenire, dolere fortassis potest, exulcerari non potest. Medici, vulnus quamvis urat, sectio non odium parit, sed amorem. Si a superiore instruitur, a quo se diligi putat, suscipiet instructionem laetus, non ut murmeret, sed ut faciat quod monetur ; sin contrario opinione imbutus sit, quod alioqui cibus est, ei vertitur in venenum ; si tentatione pulsatur, securus in manu matris deponit spinam ; et manifeste apparet non aperiri medicamento ianuam sed occludi, cum superior suspicandi causam praebet, vel se minus diligere, aut male sentire aut sperare de filiis. Atque hanc quam dico fiduciam, Patres carissimi, non credere debemus in ipso necessitatis articulo in subditos gigni posse, licet tunc amantissimis verbis eam efficere conemur ; sed necessarium est praeterito tempore variis occasionibus ac beneficiis, tum ostendendo curam etiam corporalium illus neces-

Id etiam sua-
detur ex na-
tura officii.

sitatum, tum familiaris cum ipso agendo, tum denique aliis rationibus apud eum et alios communiter hanc amoris opinionem collectam esse demonstrando, quae non modo disciplinam nostram ac instituti et regularum observationem non enervat, sed etiam maxime perficit ; quoniam *cura Sap. 6. 19. disciplinae dilectio est ; et dilectio custodia legum illius est*, ut etiam infra disseremus. Nunc autem primum hoc caput concludam, si illud addidero, quod sicut magistri spiritualis viae et ii qui alios regunt graviter decipiuntur, cum omnes ad regulam propriae conceptionis dirigunt, ita ad subditorum voluntates conciliandas et suaviter gubernandas in primis necessarium est, ut quis in gubernatione non modo aliorum partes deponat, ne adverti possit superior esse Pauli aut Apollo, sed ipse se ipsum exuat et proprium spiritum Societatis induat, quem et in constitutionibus expressit, et vivis exemplis ostendit sanctae memoriae B. P. N., quem etiam perpetua successione atque traditione quadam servandum ac custodiendum, non immutandum accepimus.

4. Secundo autem loco quod vehementer exopto, quia magni momenti esse intellego, illud est, ut singulari diligentia atque industria circa ea quae ad orationis et meditationis studium pertinent, superiores vigilant. Neque enim erga Deum, neque erga suos superiores, neque erga se ipsum, neque denique erga proximos recte umquam pote-

Alterum : Superiores sollicite curent mentalem orationem, quae singulis in Societate necessaria est,

rit absque huiusmodi exercitatione Societatis operari-
 Ut edomant passiones et in virtutibus proficiant ; rarius ordinari. Nam quomodo posset aliquis aut
 sensu cordis divina beneficia percipere, nisi ea
 diligentius ruminaverit ? aut iis gratus esse vel
 operibus respondere, si ea non frequentius atque
 impensius cogitaverit ? quomodo poterit ea quae
 videntur et temporalia sunt, serio contemnere,
 qui non gustaverit aeterna ? quomodo noverit ho-
 noris appetitum amoremque proprium, gravissi-
 mum boni communis hostem, ut eum B. P. Noster
 appellat, pedibus conculcare, qui clara luce non
 deprehenderit quid sit homo, cur sit homo ? Age,
 quando vires suppetent ad difficultates superan-
 das quae sese in via spirituali opponunt, ad passio-
 nes edomandas quae singulis horis insurgunt, ad
 virtutum actus exercendos quibus habitus acqui-
 runtur, ei, qui meditatione, ut divus Bernardus lo-
 quitur, non cognoscat quid sibi desit, et oratione
 non impetret ? Quam vero rationem servare poterit
 Ut fructuose agant cum proximo, ip-
 sique ferant spirituale auxilium ; agendi cum proximis de rebus spiritualibus, sic ut
 ad caelestium amorem illos excitet, aut eorum ani-
 mos caelesti rore perfundat, ille qui nullam aut
 raram cum Deo communicationem habeat, atque
 ideo prae ariditate cordis, sine magno labore tria
 verba aedificationis eloqui vix possit ? Qui zelus
 illi esse poterit, quae fames aut sitis salutis anima-
 rum, qui non mentis intentione ingressus fuerit in
 cavernam maceriae, latus, inquam, crucifixi, ubi
 cum viderit quam eae caro illi steterint, ut aquila

illa volans, quae in Iob describitur, tota in Christo liquefacta, et inde contempletur escam, et *ubi-cumque cadaver fuerit*, statim adsit? Haec vero mentis exercitatio tantum abest ut proximorum auxilium nostraque ministeria erga infirmos fratres praepediat aut retardet, ut potius promoveat: *Hoc siquidem*, ut idem Bernardus ait, *vera et casta contemplatio habet* (si vera et casta est, id est, si neque se ipsam, neque propriam quaerat consolationem), *ut mentem, quam divino igne vehementer succenderit, tanto interdum repleat zelo et desiderio acquirendi Deo qui eum similiter diligant*, ut omnia derelinquat, et se ipsam oblita ad praedam festinet discurrere. Contra vero, qui meditationis exercitio non iuvatur, affert ille quidem fortasse aliquid fructus ex bona voluntate et opinatione illa, qua sibi iam persuasit sacrificium esse Domino auxilium animarum; sed non ignoramus tamen quid apostolica verba illa significant: *Caritas Christi urget nos: aestimantes hoc, quoniam si unus.....; et pro omnibus mortuus est Christus; ut et qui vivunt, iam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et resurrexit.* Denique qui novit labores, incommoda, persecutiones, contumelias, desolationes, quae necessario ferenda sunt iis qui volunt animarum piscatores fieri, non obscure prospiciet quam necessarium sit semper ut sint succincti lumbos, calceati pedes, atque ita fortitudine armati, ut liceat cum

Greg. Moral.
1. 31. in c. 20.
Iob.

Serm. 57. in
Cant.

2. Cor. 5. 14.

Et ut ferant
quae pro salute animarum toleranda sunt incommoda.

1. Cor. 4. 12. Apostolo dicere : *Maledicimur, et benedicimus : persecutionem patimur, et sustinemus : blasphemamur, et obsecramus : tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.* Et alibi : *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur : aporiamur, sed non destituimur : persecutionem patimur, sed non derelinquimur : deicimur, sed non perimus : semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Iesu manifestetur in corporibus nostris : semper enim nos, qui vivimus, in mortem tradimur propter Iesum : ut et vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali.* Et : *In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.*
2. Cor. 4. 8.
- Rom. 8. 37.

Hanc orationem requiri specialiter in Societate, docet S. P. N. verbo et exemplo.

5. Et ne longum faciam, non obscurum est hac de re etiam B. P. Ignatii iudicium, qui cavere omnino iubebat, ne spiritualium rerum frigescere fervore, *humani atque inferiores affectus incallescere* ; volebat ut intellegerent nostri, ea media maiorem habere efficaciam ad salutem animarum, quae magis instrumentum cum suo primo motore coniungunt ; praecipiebat ut spiritualia exercitia nostris familiaria essent, ut possent etiam in illis alios erudire, et dexteritatem ac usum in hoc spiritualium armorum genere tractando consequerentur. Praeter illa autem quae in constitutionibus habentur, novimus quanti semper ea ipse fecerit, quantumque illorum usum atque exercitationem

commendarit. Neque nos latet quid suo ipse exemplo docuerit : volebat Rectores in spiritualibus exercitatos esse, et qui orationibus et sanctis desideriis totum collegium velut umeris sustinerent. Cum de professis agit et coadiutoribus formatis, ideo nullum eis certum orationis et meditationis tempus praefinit, quod tamquam certum ducat, eos sic profecisse, ut plane sint homines spirituales, qui, quantum corporis valetudo et externae occupationes caritatis atque oboedientiae permittant, in via Christi inoffenso pede currere possint. In generali Praeposito eum scimus omnium primam hanc dotem expetere, ut cum Deo Domino nostro quam maxime coniunctus et familiaris sit, tam in oratione quam in omnibus actionibus suis. Ex quibus omnibus manifestum efficitur, quanta sit meditationis in Societate necessitas, nec omnino posse a vocali oratione eadem praestari, quod certae rationes et experientia ipsa nimium aperte ostendunt. Fateor autem hoc meditationis negotium difficultate non carere, neque in omnibus aequalem habere successum ; sed idcirco habemus superiores, habemus et praefectos spiritualium rerum : iis omni diligentia curandum est ut non solum praescriptum tempus meditationi impendatur, sed utiliter impendatur, ut sciat unusquisque meditari cum corde suo, et Ps. 76. 7. exercitare et scopare spiritum suum ; ut cum Ps. 118. 59. cogitaverit vias suas, convertat pedes suos in

Et ostenditur testimonia Domini. In summa omnes singulari
 ex ipsa forma studio non modo noviciatus aut probationis, sed
 Societatis. etiam reliquo vitae tempore in eo vigilemus. Neque
 enim video qua ratione possint Societatis homi-
 nes, cum operarii fuerint, necessarios huiusmodi
 sumptus spirituales habere, si non ab initio eum
 sibi habitum quaesiverint, et deinceps sine inter-
 missione exercendo retinuerint. Quod si qua reli-
 gio est, cui meditationis familiare studium perne-
 cessarium sit, et prompta quaedam facultas in
 Deum subinde evolandi, ea certe nostra est, ut
 non modo ex iis quae dicta sunt facile cernitur,
 sed etiam ex aliis quae nostram Instituti formulam
 comitantur. Cum enim certis de causis nostra ratio
 chorum reiecerit, ac perinde ut occasio tulerit, per
 partes et loco saepe incommodo, divinum nobis
 officium recitandum sit, atque insuper vita nostra
 inter saeculares, in mediis distractionibus et occu-
 pationibus exerceatur, in mari, in terra, in car-
 ceribus, in hospitalibus, et quod iis difficilius est,
 in aulis principum, cum necessitas aut caritas id
 postulat, quid nobis erit, si non omnia haec
 quasi spiritualia detrimenta, unius orationis com-
 pendio resarcire conabimur? Et illud prae ceteris
 omnibus D. Basilii praeceptum amplectamur, quod
 cum ceterae omnes actiones certum aliquod tempus
 Totam etiam ac praefinitum habeant, orationis tempus totam vi-
 NN. vitam oc- tam occupare debet. Equidem credo ex huius rei de-
 cupare debet. fectu non parva nec pauca in religiosis hominibus

incommoda accidere. Utinam det nobis Dominus, ut sanctum hoc studium in Societate floreat, *bene- Ps. 64. 12. dicens coronae anni benignitatis suae ! ita campi eius replebuntur ubertate, pinguescent speciosa deserti, et exsultatione colles accingentur.* Nihil enim vereor, dum nostri in hoc studium incubuerint, quin asperitatem vitae corporisque afflictationes, quas ex obligatione non habemus, ita compensent, ut nullam propterea vel fructus noster, vel bonum Societatis imminutionem patiatur.

6. Tertium vero, in quo superiorum nostrorum Tertium : current Superior- res bene ser- vari Regulas, in quibus elucet voluntas Dei ; Rom. 12. 2. 1. Pet. 1. 15. magnam curam ac diligentiam desidero, est diligens regularum observatio, quae quo loco habendae sint, vehementer cupio nostrorum cordibus imprimi. In iis enim, quasi in speculo quodam, elucet *voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta ;* et quid a nobis ille exigit, ut *in omni conversatione sancti* simus, singillatim exprimitur. Et quem ad modum quicquid vel ad singulorum per se, vel ad universorum simul totiusque corporis Societatis nostrae conservationem, vel ad fructum nostrorum ministeriorum pertinet, nihil dubii est quin a divina directione pendeat, et ab efficaci illius motione, cuius dextera virtutem facit, quam quidem non nisi ex influxu quodam peculiaris gratiae vocationis nostrae a Domino haurire possumus ; sic contra, qui a regularum observatione et praefixo Instituti limite sese subtrahit, hoc ipso ab illa Dei motione influxuque se subtrahit : ex quo

fit, ut homo sibi ipsi relictus nihil aliud possit, quam id quod potest homo sibi relictus ac destitutus, nempe ut labatur in multis, et impingat in

Nec quis-
quameas vio-
let, causans
quod non
magni mo-
menti vide-
antur.

viis suis. Nec vero quisquam sibi blandiatur, si quasdam neglegat regulas, quod haud ita magni momenti videantur, ut in his observandis neglegentior se esse posse existimet : quandoquidem neque parvum aliquid reputandum est, quod

suavem illam cum Deo coniunctionem relaxet, atque animae serenitatem obnubilet. Et manifestum est non esse ea opera parvi aestimanda, quae a non parva caritate et oboedientia proficiscuntur.

Accedit quod religiosus, qui ita in animo suo assuescit, ut maiorum suorum statuta, quae revereri debet etiam in minimis, neglegat, habitum quendam libertatis induit non sani spiritus, sed saeculi, ut pedetentim maiora quoque parvipendat. Novi-

Eccle. 10. 1.

mus autem qui dixerit : *Muscae morientes per-*

Eccli. 19. 1.

dunt suavitatem unguenti, et : Qui spernit modica, paulatim decidet. Quare non modo

Serm. 39. de
Epiph.

divus Leo ait : ut iusti *numquam praesumant se esse perfectos...., ne ibi incidant in deficiendi periculum, ubi proficiendi deposuerint appetitum ;*

Coll. 6. c. 14.

sed abbas etiam Theodorus apud Cassianum : *Quapropter, inquit, illud erit evidens nostri indicium detrimenti, si intellexerimus nos nihil amplius acquisivisse ; nec dubitemus nos retrorsum fuisse omnimodis revocatos, qua die non senserimus ad superiora progressos.* Felix anima

et multipliciter felix, quae sic investigat *quae sit voluntas Dei*, ut nihil prætermittat in quo se dilecto posse gratificari arbitretur, sed ad singula verba. cum quippiam iniungitur, gaudio gaudet, et in exultatione cordis una cum sponsa illa sibi ipsi loquitur : *Vos dilecti mei*. Quidni dilecti vocem agnoscat, qui dilectum ipsum in homine veneratur ? Nec aliarum contra regularum asperitas excusare potest, ne quis forte ad excusandas excusationes, oleo peccatoris suum ore proprio caput impinguet. Nam quisquis diligenter nostra Instituta considerat, nihil asperum vel arduum inveniet, nisi forte nolentibus : latet enim hoc nolentes, ea quae in voluntate sita sunt, statim ut voluerit, hominem etiam posse ; quia mox ut vult, utique potest.

Quin potius omnes per eas exsequantur fortiter voluntatem Dei.

Cant. 2. 8.

7. Atque in universum etiam ego quidem spirituales difficultates non aliunde oriri existimo, quam ex eo quod sapienter in suis confessionibus divus Augustinus admonuit : *Quoniam, inquit, caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, ut non faciant homines quod volunt, cadunt in id quod valent, eoque contenti sunt : quia illud quod non valent, non tantum volunt, quantum sat est ut valeant*. Itaque ubi primum a contradictione sensus, quam in civitate animae nostrae volentes nolentes patimur, vel modica difficultas exoritur, terga vertimus, nosque tamquam victos abicimus turpiter, causantes nos

Ex cuius fortitudinis defectu plurima orientur mala ;
Lib. 10. c. 23.

id praestare non posse. Tota autem ratio est, quia neque fortiter, neque integre volumus. Verumtamen, quamvis difficilia et amara essent quae iniunguntur, ea si Prophetæ farinula condiremus, verterentur potius in dulcedinem. Inde erant voces illae adeo ab iis dissimiles, quas a tepidis co-

Paul. 118. 103.

Jer. 15. 16.

Et grave videtur, quod tamen suave est iugum Dei.

Osee. 7. 9.

Coll. 24. c. 24.

Matth. 11. 30.

Eccle. 10. 15.

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo ! et : Inventi sunt sermones tui, et comedi eos, et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in laetitiam cordis

mei. Et certe quidnam causae esse putemus quod ea ut gravia et difficilia interdum horremus, quae levia nobis ante atque suavia videbantur, nisi quia *comederunt alieni robur nostrum*, et ignoramus ? et quem ad modum iis contingit qui de via fessi sunt, sic nos, marcescentibus interioribus viribus, gemere incipimus sub onere, quod antea ne sentiebamus quidem. Quod perspicue in collatione de mortificatione abbas Abraham docuit, explicans unde fiat ut cum Dominus dixerit : *Iugum meum suave est, et onus meum leve*, tantas tamen in via spiritus difficultates sentiamus ; eamque ad rem affert locum illum Ecclesiastis : *Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.* Vere enim sine intellectu sumus, si in patriam Ierusalem caelestem properantes, asperas, et quasi spinarum saepes, itinere non trito, vias quaerimus, relicta interim via vinearum plana et recta, pascuisque uberrimis plena, quam Dominus ipse ostendit, paravit atque munivit.

8. Et revera experientia docet eos qui per observationem suarum regularum ambulant, inoffenso pede currentes, feliciter experiri quid sit quod dictum est ; *Pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum* ; et quod Dominus pollicetur : *Ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum*. Nolo hoc loco longior esse eos admonens quibus grave hoc onus redditur, ut infirmæ parti medicamentum adhibeant, curantes videlicet serio sensus atque iudicii proprii mortificationem ; cum ex epistola B. P. N. Ignatii perfecte intellegi possit quicquid ad oboedientiae virtutem pertinet. Ego illud tantum addam, quod in libro de praecepto et dispensatione apte a divo Bernardo dictum legimus : *Porro imperfecti cordis et infirmæ prorsus voluntatis indicium est, statuta seniorum studiosius discutere ; hærrere ad singula quæ iniunguntur ; exigere de quibusque rationem, et male suspicari de omni praecepto cuius causa latuerit ; nec umquam libenter oboedire, nisi cum audire contigerit quod forte libuerit, aut quod non aliter licere seu expedire monstraverit vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata satis, immo molesta est huiusmodi oboedientia ; non plane illa est quæ ex regula traditur, oboedientia sine mora : disputare profecto hoc est in actu cordis, non in auditu auris oboedire*. Denique addit : *Omnino fieri non posse ut huiusmodi anima*

Et revera pax multa est observantibus Regulas, Psal. 118. 165.

Osee. II. 4.

Cum spiritu oboedientiae ducuntur.

Cap. 10.

carnalis non opprimatur pondere, et non grave

Qui ex hoc *sentiat iugum Christi*. Nos autem, si illius spiritu servamus Regulas velut Societatis fabricam aedificant
 1. Cor, 2. 12. Ep. ad Ephes. c. 9.
 ritus participes sumus qui totum hoc Societatis corpus vegetat atque vivificat, qui non est spiritus huius mundi, sed spiritus qui ex Deo est, ac si, ut gloriosus ait martyr Ignatius, *Spiritu sancto ut linea et perpendiculo* utamur ad nostras actiones moderandas ac dirigendas, videbimus, cum eius gratia, recte ac suo ordine dispositis lapidibus vivis admirabilem structuram ad Iesu Christi gloriam consurgere. Habent nostrae constitutiones architecturam sane singularem in hac fabrica Societatis, cuius exemplar quoddam perfectum et absolutum Spiritus Sanctus B. Patri nostro ostendit in monte, nempe quod in constitutionibus expressum ac designatum cernimus. Nondum aedificatio ista ad perfectum redacta est : nostrum est, quos posuit Deus quasi architectos aut fabros, eam continuare, non quidem alia principia aut exemplaria sequentes, sed illud unum primum exemplar nobis traditum. Aliorum vero est, qui lapides sunt, sed lapides vivi, se ipsos in hoc aedificium offerre mortificatione expolitos, religiosa observatione quadratos, et caeca oboedientia indifferentes, ut suo quisque loco ad artificis nutum disponatur. Quod sane fieri non potest, nisi singuli defixos habeant oculos ad normam quae nostris regulis et constitutionibus continetur, id sibi persuadentes, non modo necesse esse ut

spirituales homines fiant, sed etiam ut tali forma ac talibus instrumentis, nempe ut in materialibus aedificiis et aliis mechanicis contingere solet, ut ad exemplaris rationem et lapides conformentur, et instrumenta, quibus conformandi sunt illi, proportionem respondeant. Nam et in domo hac nostri Salomonis, *omnia*, ut Scriptura loquitur, *lapidibus pretiosis* exstruenda sunt, *qui ad unam normam quandam atque communem mensuram... serrati* sint. Quare sapienter divus Basilus de religiosa vita disserens, statuit necessarium esse ut quisque suam propriam voluntatem suosque proprios modos relinquat atque abneget, et in unam omnes formam sibi propositam inspiciant, quam imitentur et ad quam se ipsos componant. Ita enim fiet, ut, quem ad modum pictores aliqui, qui ex eodem prototypo varias effingunt imagines, omnes inter se quam simillimas, sic religiosi homines eandem vitae formam intuentes, simillimam ac paene, si fieri posset, eandem inter se morum atque spiritus imaginem exprimant. Quod non modo per se, ac pro suo fructu optandum est, sed etiam ad perpetuae consensionis mutuaeque caritatis vinculum gignendum, vel maximam vim habet.

9. Nec dubium est quin proposita nobis illa B. P. Ignatii specie pulcherrima, quam suis ipse coloribus in constitutionibus depinxit, dum quisque nostrum studet illi similem formare, augeatur

Et pretiosis
lapidibus ex-
ornant.
3. Reg. 7. 9.

Idem student
perfectioni,
promoveant
unionem,
conservant
Societatem.

Cap. 24.

Hoc tamen
non fit sine
labore.

Prov. 24. 31.

Matth. 11. 12.

1. Tim. 6. 12.

1. Cor. 9. 25.

Prov. 16. 32.

in nobis non solum cuiusque perfectio, sed unio etiam et conservatio totius Societatis. Verum ut perfecte spiritualem hanc imaginem, et quasi ad vivum repraesentare possimus, necesse est ut auctor de Ecclesiastica Hierarchia annotavit, ita attente ac sine intermissione in eam defixos tenere oculos, ut nihil in aliud distrahamur. Sic enim assequemur ut res quam imitamur, quaecumque ea sit, non solum perfecte exprimatur, sed si dici potest, una geminetur. Nec me latet id sine labore non fieri: novi contradictiones quas velus homo suscitavit. Sed hoc id tantum efficit, non esse cuiusvis hominis ad perfectionem aspirare; non pusillanimi aut pigri, cuius *agrum totum repleverant urticae, et operuerant superficiem eius spinæ*; sed eius qui non surda aure perceperit quid sibi velit: *Regnum caelorum vim patitur*; vel illud: *Certa bonum certamen*; vel: *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet*; et: *Melior est..... qui dominatur animo suo, expugnatore urbium*. Hinc idem auctor spirituali intellegentia veterem illum baptismi ritum explicans, quem suscepturi prius occidentem versus exsufflare iuebantur, quasi vitiis omnibus renuntiantes; deinde ad orientem conversi, in illum lumina aliquamdiu defigere; ipse eo mysterio constantem quendam et immutabilem divini habitus statum designari ostendit: neque enim satis esse ab omni vitio sese remove, nisi mens

masculo quodam vigore, sic enim loquitur, ad omnem illius perniciosam surreptionem inflexa atque interrita perduret, et numquam sacro veritatis amore satiatur, numquam illum consenescere ulla ratione permittat, sed ad perfectiora divinitatis haurienda perpetua semper intentione feratur.

Sed quoniam in his quae ad subditos pertinent diutius immorati sumus, redeo ad ea quae superiorum propria sunt, paucis expedienda. Est itaque maxime necessarium ut, in religiosa disciplina et

Servandis igitur Regulis sedulo invigilent Superiores,

observatione regularum Societatis peculiari ratione retinenda, superiores qui alios dirigunt magno sint animo; facultatem eas observandi non pusillanimitate spiritus metientes, quam humana prudentia, quae non intellegit quid possit Dei gratia, obicere interdum solet, sed eo plane spiritu, quo illae conditae, quo editae sunt. Nemo enim dubitare potest quin spiritus Domini, qui eas patri nostro inspiravit, idem sit qui vires ad executionem polliceatur: *Etenim benedictionem dabit*

Psalm. 83. 8.

legislator, tantum sit qui manum mittat ad fortia. Neque illae frustra conscriptae sunt, sed ut servarentur, quem ad modum tot iam servi Dei exemplis suis in Societate docuerunt; quos si pusillanimes intuerentur et ii qui inertiae suae excusationes quaerunt, profecto cernerent ut Dominus instaurat contra nos testes suos, atque respicerent homines et dicerent: peccavi, ut quidam apud Iob. Quod tum contingit, cum aliorum per-

Iob. 10. 17. et 33. 27.

fectionem considerantes, et agnoscimus, et sine palpatione infirmitatem nostram confitemur.

Confisi Deum
adiuturum
esse pusilla-
nimes per
gratiam vo-
cationis,

10. Proinde debent superiores huius gratiae fiducia plurimum niti, cum experientia doceat quantum ea momenti habeat ; ut quae difficilia hominibus essent factu, vel omnino fieri non possent, ex gratia tamen vocationis, quam digitus Dei in cordibus nostris inscribit, non possibilia modo, sed facilia etiam atque suavia fiant. Quod ita verum ac certum est, ut hoc uno quasi cardine tota ista Societas eiusque gubernandae et administrandae ratio consistat. Et mihi quidem videtur fortissimus ille Deus vocationis suae vim, in his

Quod quidem
miramur in
Noviciis,

praecipue quos ad Societatem vocat, non dubiis ostendere documentis : qui in Noviciorum animis promptitudinem et agilitatem quandam gignit ad ea omnia quae Instituti nostri sunt ; ut quem ad modum fidei habitus nos inclinât, ut iis omnibus assentiamur quae eius obiecto continentur, quamvis alia atque alia subinde credenda proponantur ; sic etiam suo quodam modo, videmus eos qui per portam ingrediuntur ita animo affectos esse, ut omnia quae nostrae professionis sunt, magna quadam alacritate et facilitate amplectantur atque accipiant ; ut videatur Dominus quasi dispositam nobis atque paratam exhibere materiam, in qua facili negotio forma illa introducatur, cuius exemplar divina illius maiestas in Societate demonstravit. Quam ob rem soleo ego, Patres carissimi, huic

nostrae sententiae illam Ieremiae parabolam applicare, de figulo faciente opus super rotam, qui lutum format manibus suis, sicut placet in oculis suis ut faciat; cuius cum triplex sit munus, primum materiam praeparare, tum rotam agitare, et vas illud ad speciem quam in mente apprehensam habet effingere, sic mihi propono, rotam ipsam esse dispositionem et tractationem per varias functiones eorum qui gubernantur, quod fit per oboedientiam; pedum autem instar esse superiores qui eam commovent; qui sane pedes, ut recte vas fiat, non nisi ad imperium intellegentis, qui ipse figulus est, moveri et vicissim movere debent. Quod autem ordine primum erat, nempe materiam praeparare, id vere nostras non attingit vires: unius enim Dei est argillam operi paratam aptamque exhibere; nos vero, quos formandos suscepimus, nec formare nec movere quidem possemus, nisi ipsi essent a divina directione moti. Et vere si creta haec nostra, pro ea libertate qua praedita est, currentis rotae cursum non impediret, et quod inde sequitur, artificis propositum atque ideam non disturberet, quam pulchra passim, quamque nobilia in Societate vasa videremus! Sed nos ipsi qui regimur, opera Dei, ad insipientiam utique nobis, non impedimus modo, sed destruimus ac dissipamus identidem, dicentes figulo quod Dominus per Isaiam conqueritur: *Quid facis, et opus tuum absque manibus est?* Quibus non im-

Et adumbratum videmus per parabolam figuli. Ier. 18.

Psal. 10. 4. merito illud Prophetæ exprobrare posset : *Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt*. Proinde, sicut Hinc animo- *niam quæ perfecisti, destruxerunt*. Proinde, sicut
 sius invigil- superioribus inde animus crescere debet, ut omnes
 lent Superio- ad perfectionem dirigant, quod Dominus adeo
 res, paratum et subactum praebeat lutum, ita, cum
 satis appareat frequenter homines ex infirmitate
 deficere, propriaque eorum culpa perdi vasa
 pulcherrima, quo minus ad perfectum adducan-
 tur, maxima sollicitudine providendum est ut
 subditi, iuxta divinae voluntatis praescriptum no-
 straeque vocationis gratiam, ad summum et ad
 Tollentes im- absolutum virtutis gradum perveniant. Quo-
 pedimenta, circa curandum in primis est, ut omnes de medio
 praecipue tollantur occasiones quæ nostrum cursum impe-
 negotia sae- dire et retardare possent, cuiusmodi sunt saecula-
 cularia. ria praecipue negotia, quæ hominem vere quasi
 in alienam speciem ac personam transformant.
 Cum enim, ut in nostra formula dicitur et quod
 semper ante oculos habere debemus, Deo milite-
 mus, utique cadit in nos illud Apostoli dictum :
 2. Tim. 2. 3. *Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus : ut ei placeat, cui se probavit*. Inde et consti-
 tutionibus et operibus expressit semper B. P. N.
 quantum huiusmodi occupationes a nostro Insti-
 tuto alienas duxerit. Sed accidit interdum ut aucto-
 ritas quaedam principum ac magnorum hominum
 (quæ certe ut nos opprimat pati non debemus, sed
 acriter ei cum omni modestia, humilitate atque

religiosa suavitate resistendum est) efficiat, ut in huiusmodi scopulos impingamus frequenter.

11. Vereor quoque ne nos fallat vel species Ne autem in quaedam falsae utilitatis, vel etiam nostrorum ipso- his fallantur, rum importunitas pietatis zeli praetextu velata ; duo extrema et tamen, cum videamus extra saepta nos versari, Superiori- ac proinde in magno ac certo esse periculo, au- bus : dendum est aliquid in Christo pro Societate, et magis Instituti nostri gratiae divinoque auxilio fidendum, quod nos et servabit incolumes, et *prava in directa, et aspera ponet in vias pla-* Is. 40. 4. *nas*, si a primo illo germanoque Societatis spiritu nos divelli non patiamur. Sed in hac regularum atque disciplinae observatione, duo superioribus extrema vitanda sunt : alterum, ne dum subditis Alterum, ne subditorum disciplinam labefactari sinant, et in his con- nimium co- niveant er- veant quae correctione et remedio indigebant, ratis, non modo culpam aliquam impunitam relinquentes (ea enim indulgentia in multis nec magnum vitium est, et fieri potest ut interdum expediat), sed etiam huiusmodi errata ne fraterna quidem correc- tione castigantes ; et quod perniciosius est, cum culpa subinde iterentur, non applicantes in futu- rum efficax ac salutare remedium : quod sane credi Quo graviter non potest, quantum detrimenti Societati afferat. nocerent So- cietati, Paulatim quippe defectibus atque relaxationibus succrescentibus, superiores ii qui in gubernatione sufficiuntur, omnia inveniunt emendatu

difficillima ; et ut novī sunt, ne severiore disciplina a se subditorum animos abalienare incipiant, atque in ipso gubernationis aditu ea statim movere quae molesta sunt et odiosa : quasi redimentes tempus, tempus exspectant quo suavius et mollius omnia fiant ; dumque dies ex die protrahitur, incommoda crescunt, et quod vix credi potest, sed tamen certissimum est, fit ex consuetudine sensim adeo familiare huiusmodi laxitatis et licentiae velut idioma, ut etiam zelo praeditis minus iam ac minus incipiant incommoda ac indecora videri, quae antea turpissima videbantur. Itaque dum *alluvione paulatim terra consumitur, et lingua, quam* nascens Societas *non noverat, auditur*, quasi altera repente rerum facies, et aliorum civium regio existit. Quod si ipsos spectemus subditos, tantum abest ut hac remissione suaviter cum illis agatur, ut maxime etiam dure et aspere tractentur. Nam ut *nemo repente fit turpissimus*, ut inquit S. Bernardus, augentur paulatim transgressiones et infirmitates, quibus cum ante leve aliquod medicamentum satis fuisset, adaucta et inveterata mala, quae suo tempore curata non sunt, etiam ferrum ignesque exigunt ; ita ut sero tandem miser ille, quam antea lenitatem, mox crudelitatem ac saevitiam polius hostilem exhibitam sibi fuisse censeat.

Iob. 14. 19.

Ps. 80. 6.

Et ipsi etiam
subditis ;Ut manifeste
docent Eccle-12. De quo ipso praeclare disserens divus Augustinus inquit : *Non putes..... tunc te amare filium*

tuum, quando ci non das disciplinam.... Non
 est ista caritas, sed languor. Atque idem paulo
 post : *Fel, inquit, columba non habet, tamen*
rostrum et pennis pro nido pugnat ; sine amaritu-
dine saevit... Quis est, cui non det disciplinam
pater ? Et tamen saevire videtur. Amor saevit,
caritas saevit : saevit quodammodo sine felle more
columbino. Divus etiam Gregorius docet supe-
 rioribus servandam esse et in cordibus humili-
 latem et in opere disciplinam. Atque inter haec,
 inquit, sollerter intuendum est, ne dum immo-
 deratius custoditur virtus humilitatis, solvan-
 tur iura regiminis. Atque idem quoque alibi ita
 praecipit : *Curandum est, ut rectorem subditis*
et matrem pietas et patrem exhibeat disciplina.
Atque inter haec sollicita circumspectione provi-
dendum, ne aut districtio rigida, aut pietas sit
remissa ; sed debet in superioribus esse et iuste
consulens misericordia et pie saeviens disciplina.
 Cuius typo asserit evangelicum illum infirmum,
 qui fuerat plagis impositis relictus semivivus, a
 piissimo Samaritano et oleo et vino curatum : *ut*
per vinum mordeantur vulnera, et per oleum
foveantur. Atque hoc erit illud quod nos quoque
 in constitutionibus docemur, severitatem suo
 tempore suavitate miscendam : tunc enim suavitas
 dissoluta existimanda est, cum superior errata
 non corrigit, ne eos conturbet qui latam diligunt
 viam ; tunc disciplina rigida, cum in corrigendo

clisiae SS.
 Patres,
 Tract. 7. in
 epist. Ioan.

Regul. pastor.
 p. 2. c. 6.

Et S. P. N.
 Ignatius.

modum non servat. Proinde, sicut expedit primum
 Alterum, ne illud diligenter cavere, ne laxi ac debiles, ita hoc
 asperiores et posterius, ne duri ac severi videantur. Totum au-
 graviores tem ferme positum est in modo. Nam sicut fortes
 sint : et firmos esse oportet in eo exsequendo quod con-
 venit, sic in ratione consequendi insuavitas et as-
 peritas omnis fugienda est. Porro asper et gravis
 est superior, cum nimium credulus primis qui-
 busque delationibus tenaciter adhaeret, nec ab iis
 abduci se patitur. Asper est, cum, quasi omnes
 transgressiones aequales sint, easdem minoribus
 quas maioribus poenas decernit. Asper est, cum
 iis quae sola monitione corrigi possunt, acriora
 adhibet medicamenta. Asper est etiam, cum loci et
 temporis momenta et opportunitatem exspectare
 nescit ; cum errata, quae secreta correctione emen-
 danda fuerant, ita palam facit, ut subditum con-
 fundat ; cum in corrigendo iracundia magis agi,
 quam zelo et caritate duci se ostendit, verbis ac
 gestibus incompositi ac perturbati animi signa
 exhibens, quae non modo nihil conferunt ad con-
 sequendum quod sibi proposuit, sed etiam maxime
 nocent. Nam cum duo sint quae in subditorum
 animis, cum castigantur, plurimum valere solent,
 alterum reverentia, qua erga superiorem afficiun-
 tur ex opinione de illius virtute ac probitate con-
 cepta, haec sane opinio debilitetur necesse est,
 cum illum vident hominem esse similem aliis, non
 minus quam alios ad passionum impetus exposi-

Qua asperi-
 tate tollitur
 in subditis
 reverentia et
 fiducia.

tum ; alterum persuasio qua se diligere credit : hanc certe minui necesse est, cum quis viderit superiorem neque paterne, neque amanter secum agere. Asper denique est, cum omnino is qui praeest non ostendit se ex caritate moveri, et desiderio perfectionis filiorum ; cum reprehensionis austeritatem non temperat dulcedine spei, quam de illorum emendatione atque profectu prae se ferat ; cuius quidem spei non mediocriter pignus superior exhibet, cum subditis aliquas vias rationesque proponit, quibus eos iuvare posse sperat, praescribens etiam ut ad se redeant, sibi communis fiducia aperiant quid utilitatis rettulerint, quo se modo habeant, quid in se animi sentiant. Demum in correctionibus, quod ad ordinem et modum attinet, habenda sunt prae oculis quae in tertia constitutionum parte B. P. N. Ignatius docet, quaeque superioribus in suis regulis praescribuntur. Quae in summa ad illud Basilii praeceptum revocari posse videntur, ut superior in animarum curandis morbis probos medicos imitetur, *ut videlicet aegris non irascatur, sed contra morbum ipsum pugnet.*

13. Et ut paucis omnia fere quae dicta sunt complectar, duo esse possunt gubernationum genera. Alterum quod naturali lumine nititur, et humanae sapientiae principiis, quae vere stultitia est, nec percipere potest ea quae Spiritus Dei sunt : hanc qui tenent rationem, ita subditos re-

Duae sunt rationes gubernandi: altera politica et humana,

gunt, ut satis habeant, si in externis eorum actionibus nihil inordinatum aut indecens conspiciatur; idque unum ab iis exigunt, ut officio quisque sibi iniuncto utcumque satisfaciatur, neque sibi aut aliis negotium facessat; quod curant, ut subditis tum rationibus, tum argumentis, tum etiam indulgentia quadam persuadeant, nulla interim in re eorum virtutem exercentes, nihil imperantes quod illorum imbecillitati et infirmitati gravius et acerbius accidere possit. Hoc genus ne pluribus describamus, politicum appellare licet. Sed alterum est, quod altioribus principiis et superiore lumine, divino scilicet ducitur et gratiae vocationis innititur; probe intellegens virtutes et omnes animi nostri habitus bonos, et ut acquirantur, et ut deinceps conserventur, exercitatione indigere. Quare in mortificationibus quae honorem ac proprium iudicium convellunt, pugnantque contra sensum et naturalem propensionem nostram, subditorum abnegationem strenue exercet, et efficit ut quisque, tum quid sibi desit experientia discat, tum etiam contendat modis omnibus, vel id acquirere quod nondum habet, vel quod iam acquisivit studiosius conservare. Ac prior quidem illa ratio, quam quidam ut faciliorem amplectuntur, tantum abest ut expeditior sit, ut etiam superiorem ipsum in inextricabiles difficultates adducat; quandoquidem eiusmodi res sunt quas semper in Societate tractamus, et in quibus versamur assi-

Altera religiosa et spiritalis,

Prior sedulo vitanda, quia gravis Superioribus,

due, nempe quae perpetuam sui ipsius abrenun-
tiationem necessario requirunt, quo sane veteris
Adami oculus non pertingit ; ita ut fieri nullo modo
possit, ut tantus hominum numerus, talibus iudi-
ciis et ingeniis praeditus, humanis rationibus ac
persuasionibus duci atque inflecti queat ; non ma-
gis quam si quis in magna tempestate, inter
frementium ventorum impetus undarumque iacta-
tionem, ex musicis praeceptis navem moderari
conetur. Neque vero ea gubernandi ratio iis ipsis
qui gubernantur, aut utilitatem aut consolationem
afferre potest : quod usu ipso semper apparuit in
iis qui huiusmodi viam ambulant. Denique, ut
nihil potest esse magis contrarium vel inimicum
principiis religionis, sic statuendum est, si ea
ratio gubernandi semel in Societatem induceretur,
ita certissime futurum ut non modo illa nullum
facere fructum, sed ne consistere ac conservari
quidem posset. Sic enim brevi fieret, ut exsisteret
in Societate magna hominum copia, qui litteris
quidem egregie instructi, prudentia praeterea et
rerum gerendarum dexteritate pollerent, sed
nostro fini minus certe utiles essent, quod parum
in exercitatione virtutum solidique spiritus fun-
damentis profecissent. At vero posterior illa me-
thodus, quae prudentiam quidem secundum Deum
non respuit, sed toto spiritu nititur mortificationis
exercitatione, abnegationis usu, honoris proprii
totiusque veteris hominis abdicatione, ea est

Ingrata sub-
ditis et inimi-
ca Societati
est.

Posterior
omni ope in
Societate re-
tinenda et co-
lenda est.

quam tantopore expetimus, quaeque omni ope ac studio in Societate retinenda et colenda est : sic enim fore spero, ut et omnis perfectio in Societate vigeat ac floreat, atque etiam omnium animi perpetua quadam caelestis consolationis dulcedine, quae certe in talibus studiis degustatur, quam

Siquidem ut maxime perfruantur. Hanc autem viam in subditis eam S. Ignatius et exemplis docuit et in Constitutionibus tradidit,

Form. Inst. in
Bull. Iul. III.

Cap. 4. § 46.

nisi *omnino humilem et prudentem in Christo, et in christianae vitae puritate ac litteris conspicuum*. Hinc etiam in Examine praecipitur ut *maius ac impensius studium nostrum* in eo ponamus, ut *maiores nostri abnegationem, et continuam in rebus omnibus, quoad fieri poterit, mortificationem quaeramus*. Quod genus praeceptorum ita est in totis constitutionibus usitatum ac frequens, ut nihil aliud paene continere videantur. Neque mihi dubium est, si Superiores exemplo etiam suo praeaeuntes, cum qua dictum est caritate, suavitatem etiam prudentia commiscentes, hoc gubernandi praescriptum sequantur, quin nostris omnibus ita probetur, ut ipsi se hoc po-

Ita Nostris

tissimum modo regi velint, idque maxime cupiant omnibus futura est utilior et iucundior.
et amplectantur omnes, cum singulari Societatis incremento maximeque proximorum utilitate.

Quod eo etiam facilius suaviusque redditur, si modo omnes qui in Societate praesunt, in hunc gubernandi typum conspirabunt ; ne quorundam remissio aliorum odiosam reddat disciplinam, omnesque subditi intellegant ita se exerceri ad eorum virtutem confirmandam et augendam. Quod si quorundam pusillanimitas vel tepor ad eam perfectionem non aspiret, *ipsi viderint*, ut cum divo Bernardo loquamur, *quid excusationis possint afferre : quoniam apostolicam omnes nos vitam secuti sumus, apostolicae professioni nomina dedimus universi*, dicentes Christo duci : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te.* In serm. contr. vitium ingrat. Matth. 19. 27.

14. Quarto loco atque extremo illud mihi monendum occurrit, ut quanto studio Societatis conservatio curanda est, eo superiores curent ut nostri et inter se, et cum proximis recte sint dispositi. Quaevis enim ordinis perturbatio, quae vel in militibus inter se, vel in modo exercitus ducendi exoriatur, maxime vero inter proeliandum, maximam totius exercitus confusionem parit et exitium. Quare B. P. N. Ignatius initio octavae partis constitutionum tam serio affirmat, neque conservari, neque regi, atque adeo nec finem ad quem tendit consequi Societatem posse, si inter se et cum suo capite membra eius unita non fue- Quartum: curent Superiores ut NN. inter se et cum proximis bene sint dispositi ; Quod S. P. N. pluries commendat.

rint ; eodemque loco (praeter id, quod media explicat quibus haec unio servari possit, quibus profecto omnibus basis ac fundamentum virtus est et spiritus), tanti hanc unitatem facit, ut contra eos qui dissensionis auctores exstiterint, gravissimis illis verbis utatur, diligentissime videlicet separandos tamquam pestem a Societate, quae eam potest summopere inficere, si praesens remedium non

Proinde nulla ratione superioribus dissensiones inter domesticos ferendae sunt ; nec tolerandum ut ea quae ad nationes pertinent, et caritatem maxime discindunt, vel leviter attingantur, dicente Apostolo, non de religiosis modo,

Coloss. 3. II. sed etiam de christianis quibusvis : *Non est... barbarus et Scythia, servus et liber : sed omnia, et in omnibus Christus.* Haec est gloria Societatis

I. Cor. 9. 15. nostrae iam tum ab initio. Et certe *bonum est nobis magis mori, quam ut gloriam huiusmodi quis evacuet.* Non igitur ferendum est, ut quae singulorum sint vitia, integris tribuantur nationibus ; cum nihil laude vel vituperatione dignum sit, quod voluntarium non est ; et diligentissime regula illa servanda, quae prohibet ne aliae nationes de aliis sinistre sentiant aut loquantur ; sed peculiari affectu faciendum est cuique, ut diversas nationes in Do-

Ephes. 2. 19. mino prosequatur. Omnes siquidem sumus *cives Sanctorum* ; et patriam unam paradisum compu-

Heb. II. 13. tantes, eam *a longe aspicientes et salutantes.* Cuperem equidem in hoc loco tam necessario, tamque

Christo grato, diutius immorari, adeo mihi cordi haeret, nisi me magna satis commendationis exaggeratione usum putarem, cum ita dixi, credere me ac pro certo habere, ex eo uno maxime Societatis bonum et conservationem pendere. Murmurationes igitur, zizaniorum semina, et quicquid caritatem violare vel quicquid impedire potest, ex agro hoc Domini penitus exterminetur : *Consideremus invicem*, non ut *invicem iudicemus*, aut mordeamus et comedamus, ne forte ab invicem consumamur ; sed, ut Apostolus ait, *in provocationem caritatis, et bonorum operum*, alter alterius virtutes considerantes, ut crescamus in spiritu, Deumque Dominum nostrum laudemus, ut, cum ala vicissim alam percutit, volumus cum praeclaro illo cantico ad caelum : *Benedicta gloria Domini de loco sancto suo*. Dum enim quisque alterum respicit, atque in eo donum aliquod intuetur quo ipse caret, fieri non potest quin se ipsum humiliet, atque in amore et communicatione cum ceteris crescat. Sic quippe disserit S. Gregorius, divisiones gratiarum a Deo fieri nulla alia de causa, quam ad maximarum harum virtutum, humilitatis concordiaeque custodiam. In aliis quippe regionibus vinum abundat, oleum in aliis, quaedam tritici feraces sunt, quaedam animalium ; ut dum una alterius ope indiget, servetur communicatio, mutuumque inter omnes commercium foveatur. *Sicut ergo regiones terrarum, inquit, ita sunt*

Nec murmuraciones, nec ulla semina zizaniorum.

Hebr. 10. 24.
Rom. 14. 13.
Gal. 5. 15.

Heb. 10. 24.

Ezech. 3. 12.

In Ezech.
hom. 10.

mentes Sanctorum; quae, dum vicissim sibi conferunt quod acceperunt, quasi fructus suos regiones regionibus impendunt, ut in una caritate omnes iungantur.

Memores
sint omnes
testamenti
D. N. Iesu
Christi,
Ioan. 13. 35.

15. Memores nos esse oportet testamenti quod disposuit dulcissimus pater noster Iesus, et quidem quod ipso sanguine sancivit et morte confirmavit: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Quod praeceptum Evangelista qui audierat, ita etiam hausit, et ad extremum usque spiritum retinuit, ut, quem ad modum refert divus Hieronymus, nihil paene aliud discipulis inculcaret, quod etiam, ut ille affirmabat, et praeceptum Domini esset, et si solum servaretur, sufficeret. Id igitur nos opere et veritate assidue efficere necesse est, ut cortinae, quae sanctum Dei tabernaculum ornant, et a superiore parte et ad latus inter sese hyacinthinis vittis colligentur, id est, *Fidelium animae,*

Hom. 19. in
Ezech.

ut S. Gregorius interpretatur, *per caritatem coniunctae sint, non per discordiam divisae.* Sunt

Singuli sin-
gulorum one-
ra portantes,

autem saepe vel minuta quaedam, quae huiusmodi unionem impediunt et distrahunt; et quem ad modum est apud S. Bernardum, ut inter dentium commissuras nihil tam parum intercedere potest, quod non magnam afferat molestiam, ita fraterna unitas, quo artior est, eo facilius exiguis quibusque causis perturbatur et relaxatur. Et quidem

Rom. 15. 1.

negandum non est, debere *firmitates imbecillitates*

infirmorum sustinere, et peculiari ratione pro iis effundere cor suum, a quibus se in aliquo laesos aut vexatos dolent : superioribus tamen curandum est, ut qui infirmiores sunt, etiam ipsi et sustinere et abstinere discant. Contingit enim interdum, quod Cassianus inquit, *ut infirmitates eorum qui tepidius perfectionis expetunt sanitatem, quantalibet fortium tolerantia sustententur, ab ipsis tamen qui infirmi sunt non ferantur, et ut ita dicam, ipsos tolerari non tolerant*. Quibus sunt et omnibus efficacia admodum remedia, arbitror, quae sexto capite eius collationis de Amicitia abbas Ioseph sapienter exposuit. Nec vero Et privatas amicitias fugientes.

praetereundum videtur, quantum valeat ad animorum servandam unitatem, ut fugiat unusquisque privatas quasdem amicitias, quas in congregationibus velut *indecentem quandam pugnam* appellabat divus Basilius, et quisquis peculiari affectu ducitur erga quempiam, vel quod ei sit sanguine iunctus, vel quod illius consuetudine delectetur, se ipsum, inquit, accusat ac prodit, quod non habeat integram caritatem.

16. Atque ut de hac re, licet valde per se suavi, scribendi tandem finem faciam, restat ut sermonem Etiam bene perpendant verba Apostoli.

apostolica illa exhortatione concludam, quam etsi ille ad Philippenses, omnes tamen velim uti ad se factam sibi dictam accipiant : *Si qua Phil. 2. 1.*

ergo consolatio in Christo, si quod solacium caritatis, si qua societas spiritus, si qua viscera

miserationis : implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes, id ipsum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam ; sed in humilitate superiores sibi invicem arbitantes, non quae sua sunt singuli considerantes, sed ea quae aliorum. Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Iesu : qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo ; sed semet ipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et

Ex qua caritate disponant ministeria sacra, docentes doctrinam christianam,

habitu inventus ut homo. Erga proximos vero, nostros ordinari intellego in nostris ministeriis ad eorum salutem exercendis, inter quae non immerito primum sibi locum vindicat id, quod tantopere generali praecepto a B. P. N. nominatim commendatur, docendae scilicet christianae doctrinae; tum propter multas magnasque rei utilitates atque necessitates, tum quia, ut est in constitutionibus, periculum est ne, ut quisque erit doctior, ita provinciam hanc tamquam primo aspectu minus

Confessione iuvantes qui maiore necessitate premuntur,

pretiosam detrectare conetur. Cupio etiam ut in confessionibus, in quibus fructum et consolationem proximorum spectare debemus, in id potissimum incumbamus, ut iis succurramus qui maiore necessitate spirituali premuntur. Ne teratur tempus exiguo admodum fructu, quando alibi suppetit in quo cum maiore Dei gloria, maioreque laborantium animarum utilitate industriam nostram possimus impendere.

17. Moneo toto cordis affectu, ut in contionando antiquus ille germanusque Societatis modus et servetur diligenter, et sicubi degeneraverit, sedulo instauretur: ne peregrini quidam modi, atque a nostro fine institutoque alieni introducantur, dum incipiunt iuniores imperitae plebis aures mulcere; ne nobis id contingat quod multo ante Chrysostomus conquestus est, ut populi scilicet, quos doceri et dirigi oportebat ab Evangelii praedicatoribus, ipsos contra praedicatores instruant. Qua de re non subiciam plura, quandoquidem non ignorant Reverentiae Vestrae, quid in hoc genere vel Provincialis regulae statuunt, vel ad diversas provincias B. Pater Noster piae memoriae perscripserit. Illud tantum non praetermittam, hoc a me negotium maximi momenti existimari; quippe cum ministerium ipsum tanti in Ecclesia Dei faciendum sit, quanti ipsa reformatio morum et peccatorum atque vitiorum in populo Christiano extirpatio. Itaque semper maximum Dei beneficium duxi, cum eos divini verbi seminatores mittit qui loquuntur ad cor. Et contra, maximum omnino flagellum, cum eos venire permittit quorum in Ecclesia strepitum divus Hieronymus amare deflet, *qui fiunt populo quasi tuba, et cythara suave sonans*: qui profecto adulterant potius verbum Dei, neque ea annuntiant quae aut ad paenitentiam provocare, aut Christum in cordibus audientium formare queunt.

Contionando
servent mo-
dum Societa-
tis non adul-
terantes ver-
bum Dei.

Praef. in Ep.
ad Gal.

Deputandi ad
contiones qui
in spiritu et
fructuose hoc
munus obe-
ant;

18. Et quoniam non possum vere de ea re sine magno animi dolore cogitare, nec ignoro quid a me Ecclesia Christi suo iure exigat; si quae sunt in Societate vires ad eam iuvandam, cupio vehementer, RR. Vestrae ut id intellegant et opere exsequantur: qui in contionandi munere ad Societatis institutum, ut videlicet in spiritu et fructuose faciant, sese componere aut neglegant aut nesciant, eos scilicet ad id munus talentum nactos non esse, quamvis in vulgus fortasse laudentur ac suspiciantur, quamvis etiam eos ingens auditorum numerus sectetur; quare eos in aliquo Societatis ministerio vel legendi, vel alio quovis occupandos esse. Neque enim omnibus omnia talenta credita

I. Cor. 12. 4.

Ad missiones
vero mittan-
tur qui popu-
los exemplo
et doctrina
aedificent.

sunt, et *divisiones gratiarum sunt...*, et *divisiones ministrationum*. Quod ad missiones attinet, etiam atque etiam hortor ut superiores curent eos mittere qui exemplo et doctrina populos aedificare valeant; ad ea potissimum loca, cum iis sociis, iisque instructionibus quae ad maiorem Dei gloriam futura credantur; serventurque sedulo quae septima parte constitutionum accurate praescribuntur: quandoquidem contingere interdum potest, ut superiores mediati, suorum collegiorum utilitati vel quieti consulentes, eos mitti curent, ut a se amoveant, quos minime oportebat. Quod omnes intellegunt, quam magnas in Societatem nostram calamitates inveheret; quippe cum hoc ministerium, si quod aliud in Societate, praeclaros

et maxime selectos homines sine dubitatione exigat. Et ne longior sim, si alias Societatis functiones atque opera percurram, ad ea me refero quae in formula nostri Instituti in litteris apostolicis comprehensa continentur ; quae toto cordis affectu exopto a nostris omnibus, et profunda meditatione ruminari, et cum ardenti desiderio nostrae vocationi respondendi, cum nos oporteat semper ad scopum nostrae professionis atque altitudinem nostrae vocationis oculos defigere, attendentes *ad* Isai. 51. 1. *petram unde excisi* sumus, et sequentes, saltem a longe, quibus licet passibus, gloriosos hosce Apostolorum Principes, quorum sollemnem commemorationem die crastina celebramus ; quorum protectioni, non modo ob recuperatam suam valetudinem, sed peculiari etiam sancti Spiritus instinctu voluit B. P. Ignatius minimam hanc Societatem devotam semper inniti.

19. Et quando de dotibus quae superioribus Cum tantae sint dotes Superiorum, se omnium precibus commendat, ut eas obtineat. necessariae sunt, deque iis quibus eos ornatos esse cupio, tam multa dixi, ex quibus non obscure cernitur quantum lucis necessarium sit quantumque virium ad gubernationem recte obeundam, obsecro vos, PP. dilectissimi, viscera mea, ex intimis visceribus cordis mei, ut cum gubernatio tam universalis tantique momenti imbecillis meis umeris imposita sit, vos vestris precibus assiduis et fervidis ea quae mihi desunt, quae maxima et plurima esse sentio, ad totius nostrae Societatis

utilitatem a Dei bonitate impetretis. Quod enim ad me attinet, equidem non parum praestitero, si vel per omnia membra dissectus atque discerptus, aliqua saltem ex parte me gratum praebuero, ob singulare beneficium quod hac ipsa die a Christo Domino accepi, quod ita oculos meos illuminare dignatus est, ut a tenebris Aegypti et servitute, et ab inutilibus operibus lateris ac luti, quae me plus satis tum volentem tum nolentem premebant, emergere statuerim ; meque, quo a divina gratia vocabar, transferre in admirabilem hanc lucem Societatis nostrae, in qua, quando id iam de me eius providentia decrevit, quod ego non modo non suspicari, sed ne timere quidem umquam ausus essem ; quo mea maior est imbecillitas, eo magis divinam eius maiestatem precor, ut pluviam voluntariam divinorum charismatum, caelestiumque omnium gratiarum in eam emittat, ut resplendant opera eius, et *confiteantur illi misericordiae eius, et mirabilia eius filiis hominum.*

Psal. 106. 8.

Psal. 43. 16.

Dumque debetur nobis *confusio faciei*, sit ab omni creatura visibili pariter et invisibili, salus, et gloria, et *benedictio, et claritas et sapientia, et gratiarum actio, honor, et virtus, et fortitudo* Apoc. 7, 12, et 19. 1, *Deo nostro in saecula saeculorum. Amen.*

Apoc. 7, 12, et 19. 1,

Romae XXVIII. Iunii, MDLXXXI.

RR. VV.

Inutilis in Christo Servus,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS

DE RENOVATIONE SPIRITUS

1. Spiritus ac fervoris renovatio spiritualibus Spiritus re-
ac religiosis hominibus adeo necessaria est, Patres novatio no-
Fratresque carissimi, ut studium hoc cum sem- bis nunc spe-
per flagrans esse in nobis omnibus velim, tum cialiter ne-
praecipue hoc tempore. Nunc enim Iesus Dominus cessaria, quia
noster non in septemtrionibus modo et oriente multa regio-
alios ex aliis agros nobis colendos assignans, ait : nes albae
sem,

Videte regiones, quia albae sunt iam ad messem; Ioan. 4. 35.
verum etiam in Indiis vel orientis vel occidentis,
praesertim vero in Iapone, insula vastissima,
campum latissimum aperit, ubi ad christiani
nominis divinaeque gloriae amplificationem longe
lateque nostra excurrere possit industria. Itaque
si quando nostri Ordinis homines, et suae perfe-
ctionis studio, et summa cum Deo coniunctione
aptos se et idoneos Dei ministros praebere debue-
runt, nunc quidem profecto quam maxime debent.
Neque enim multitudo solum Ecclesiae calamitatum

acerbitasque verberum quae nobis divina severitas infligit, sic ut graviora etiam (adhuc enim manus eius extenta) in dies minitetur, nos admonent ut imperfectum nostrum lugeamus, et murum nos opponamus pro domo Dei ; sed etiam Instituti nostri debitum cogit ut tam multis panem, quo aeternam ad vitam alantur, petentibus aliquando frangamus. Atque ut de aliis taceam, ex Iapone proximis nostrorum litteris affertur, reges aliquot ac dynastas potentes in primis, quamquam nondum christianos, templis multis deorum eversis, non nullis etiam Christo excitatis, potestatem nostris hominibus Evangelii praedicandi, populis suis suscipiendi fecisse, ut christianae religionis propagandae spes ostendatur vel maxima. Ergo illi admirantes *in captura piscium*, annuunt sociis ut veniant et adiuvent eos ; quoniam quidem magnam Deus spem et facultatem affert suis [retribus] concludendi gentem tam copiosam et idoneam, ut iam adesse tempus videatur, cum per hosce qualescumque operarios, etiam in maxima illa atque horrida ethnicorum silva efficiat Dominus, quod in Filii sui adventu facturum se prolixè Isaiæ ore pollicetur. Cum enim ille dixisset : *Aperiam in supinis collibus flumina, et in medio camporum fontes : ponam desertum in stagna aquarum, et terram inviam in rivos aquarum ;* adiungit : *Dabo in solitudinem cedrum, et spinam* (quae arbor specie et immortalitate ceteris

Thren. 4. 4.
Praecipue in
Iaponia.

Luc. 5. 9.

Isai. 41. 18.

antecellit), *et myrtum, et lignum olivae : ponam in deserto abietem, ulmum, et buxum simul : ut videant, et sciant, et recogitent, et intellegant pariter, quia manus Domini fecit hoc. Ut in ariditate gentium, quem ad modum divus Hieronymus interpretatur, invenirentur fluentia virtutum ; et in terra quondam deserta plenaque salsuginis, cedrus, et cyparissus, et aliae arbores nascerentur.* Ergo ut omnes ad hanc mentis ac spiritus renovationem accenderemur, adductus sum ut per litteras, quia coram non licet, de iis vobiscum agerem quae ad hoc negotium pertinere maxime arbitror. Ut autem tota res ad certum ordinem redigatur, eam ad duo capita revocare conabor, si prius quibus in rebus haec, quam dico, renovatio sita sit ostendero. Primum enim quanti ea sit momenti ostendemus ; tum remedia aliquot exponemus, quae nos ad eam consequendam non mediocriter iuvare possint.

Ordo et argumentum epistolae.

2. Atque ut planius intellegatur qua in re haec instauratio consistat, quid inveteratum sit animadvertamus necesse est. Quod si attenderimus, reperiemus mentem illam ardoremque animi nobis initio datum a Deo consenescere, hoc est, uti res veteres, neque nitorem, neque celeritatem, neque usus ceteros habere, quibus praeditae sunt recentes ac novae. Vetustatis illa argumenta esse possunt, orare ac meditari divina sine sensu animi atque fructu ; aegre sese colligere et ad cor re-

Quid sit renovatio intellegitur ex eo quod inveteratum in nobis.

Signa inveterationis exteriora ;

dire ; cogitata, dicta, factaque sua sine pudore ac proposito emendationis cursim examinare ; in res externas libenter effundi ; iamque non proximi iuvandi gratia, sed taedii vitandi, solaciola a rebus creatis cupidius mendicare ; liberius obloqui et aliena dicta ac facta carpere ; religionis disciplinam, levem olim ac suavem, iniquo animo ferre ; ad otium aspirare ; in animarum zelo languere, laboresque earum causa suscipiendos, qui dulces olim erant, acerbos ducere ; aegre, tarde, repugnanter obtemperare ; honorifice ab omnibus indulgenterque tractari velle ; immunitates et commodo singularia postulare ; in animum inducere se laborare plus aequo, nihilque esse quod non sibi debeatur ; aliaque generis eiusdem. Quae quidem argumenta omnia facile declarant, naturam, quae sui iuris retinens admodum atque appetens est, antea ferventis gratiae beneficio compressam ac domitam, tamquam intentum arcum, nervo remisso, ad ingenium rediisse. Id autem committere nihil aliud est, nisi divinae gratiae opus ac vim labefactare ; et integritatem, colorem, symmetriam tollere, quibus rebus animae Deo desponsae et copulatae forma continetur. Haec igitur omnia renovanda sunt, id est, in pristinum revocanda statum, atque adeo nova facta accessione cumulanda : *Iustorum enim semita quasi lux splens procedit, et crescit usque ad perfectam diem.*

3. Sed quoniam non haec una in nobis senectus est ex virium languore, verum etiam interior (veterum hominem Apostolus vocat), quae, nisi omni studio vigilantiaque arceatur, perennis est fons prioris, propterea omnino veterem hominem exuere, novum induere oportet. Motus enim omnes atque impetus animi, quibus impellimur ut nos ac nostra spectemus, ut ad rem quampiam mortalem et caducam adhaerescamus, ut divini obsequii puritas ac libertas retardetur, ut minus prompti et vigiles simus ad Dei voluntatem : haec, inquam, omnia veteris hominis vitia sunt. Quocirca renovatio posita erit in primis illis propositis ac fervoribus revocandis, tum vero in vetere homine vitiosaeque natura exuenda ; sic prorsus ut voluntas nostra, quoad haec exsulum vita patitur, perpetuo intueatur divinam, seque totam ad eius arbitrium ac nutum fingat et accommodet ; quicquid Deo placet, vehementer expetat ; quicquid displicet, constantissime respuat ; omni denique conatu penitus homo a se ipso desciscat, ubi factus sibi terra sterilis et regio egestatis veterascit, atque corrumpitur secundum desideria erroris ; accedat autem ad eum, qui, ut nobis appropinquaret, ad nostram descendit humilitatem ; ut sibi scilicet tamquam in vitali regione, in iustitia et sanctitate veritatis, quasi aquilae renovetur iuventus nostra. Itaque alacriter progrediamur cotidie, ut nunc primum iter ingredi videamur. Quod quidem

Cuius inveterationis causa interior vetus homo dicitur.

Renovatio spiritus est veteris hominis reformatio, ad exemplar Christi.

Haec reformatio cotidie inchoanda est.

nobis praecipit, dum de se profitetur Apostolus :

Philip. 3. 13.

Quae retro sunt obliviscens, ad ea vero quae sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum

Hom. 12.

persequor bravium supernae vocationis. Nam, ut ad eum locum notat divus Chrysostomus, qui tantum sibi processisse videtur in stadio, ut iam ad calcem se pervenisse arbitretur, de cursu utique consistit; at qui etiamnum a meta abesse se cogitat, decurrere neutiquam desistit. Idem igitur faciendum est nobis, etsi maximos in virtute progressus habeamus. Etenim si Paulus ipse, inquit ille, sescentis mortibus periculisque perfunctus, ita de se ipso sentiebat, profecto multo magis convenit nos sentire de nobis. Et nimirum hac demum ratione sanctarum virtutum species conservatur ac

Lib. 22. Moral.
c. 4.

nitor. Quippe animus noster, inquit Gregorius, dum igne amoris excoquitur, semper in se servat claritatem pulchritudinis cotidiana innovatione fervoris. Nescit enim mens per torporem veterascere, quae studet per desiderium semper inchoare. Hinc namque per Paulum dicitur :

Ad Eph. 4. 23.

Renovamini spiritu mentis vestrae ; hinc Psalmista, qui ad perfectionis iam culmen pervenerat, quasi inchoans dicebat :

Psal. 76. 11.

Dixi nunc coepi : quia si lassescere ab inchoatis bonis nolumus, valde necesse est, ut inchoare nos cotidie credamus. Haec Gregorius. Id vero quanti intersit, magnus Antonius declaravit, qui, ut in eius vita B. Athanasius refert, fratrum coetu aliquod ab eo

vitae praeceptum efflagitante, ita sermonem exorsus est : *Hoc sit primum cunctis in commune mandatum, nullum in arrepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem augere semper debere, quod coeperit.* Idque cum saepe alias suis inculcavit, tum vero extremo in spiritu, quasi testamento legavit his verbis : *Ego quidem, filioli, secundum eloquia scripturarum, patrum gradior viam : iam enim Dominus me invitat, iam cupio videre caelestia ; sed vos, o viscera mea, admoneo, ne tanti temporis laborem repente perdatis : hodie vos religiosum studium arripuisse arbitramini, et coeptae voluntatis fortitudo succrescat.*

Sed quoniam nihil attinet hac in re diutius immorari, ad huiusce renovationis necessitatem veniemus. Haec autem quanti momenti sit, tribus ex capitibus ex parte intellegi poterit.

Haec eadem spiritus renovatio magni est momenti :

4. Primum, quod ad salutem perfectionemque nostram attinet, si attendas perfectae vitae connectandae obligationem, intestinos rebellantium affectionum tumultus, externas occupationes ac proelia, quae solidarum germanarumque virtutum, quasi armorum assiduam tractationem exercitationemque desiderant. Deinde, quod spectat ad salutem adiumentumque aliorum, si nomina expendas, quibus nominibus ex nostro Instituto hominibus opitulari debemus ; quantum opis ac virium ad eos a pravitate vitae ad innocentiam

Quia perfectio nobis connectanda est ;

Quia in salutem proximorum nobis incumbendum est ;

pietatemque convertendos requiratur; quo zelo, qua caritate, qua patientia, qua caelesti luce opus sit ad idonea remedia adhibenda; qua humilitate, ne qua ex parte impediatur id quod per nos Deus efficere molitur; qua prudentia, ne in adiumento

Quia fervor aliis afferendo, ipsi detrimentum accipiamus. Denique, si res ipsa spectetur, quia facile admodum, auctore divo Gregorio, fervor hic mentis ac studium

Lib. 19. Moral. c. 30. virtutis refrigescit. *A fervore etenim mentis, vel inter spirituales inimicos, vel inter carnales quosque proximos, ipso aliquo modo vivendi usu veterascimus, et assumptae novitatis speciem*

Ex qua refrigeratione nascitur tepor spiritus, *fuscamus.* Quo fit, ut nihil religioso viro tam suspectum esse debeat (nihil enim aequè periculosum est), quam si in se studium procedendi in virtute et perfectae vitae persequendae, frigescere sentiat. Etenim ea res non modo facit ut lente gradiamur, aut potius consistamus, et ad speciem dumtaxat usurpationemque consuetudinis nostra munera obeamus; verum etiam assidue, tamquam tineae quaedam, vires roburque nostrum sensim sine sensu corrodit. Itaque idem nobis quod tigno carioso usuvenit: quod etsi integrum videtur extrinsecus, tamen pondere imposito frangitur, et casu ipso ostendit quid antea vitii lateret interius. Eius autem qui ita affectus est, et maeror maerore cumulatur, et vita ac salus periculis magnis exponitur. Ita fortes olim ac robusti debilitantur paulatim atque franguntur: *Lapides* enim, ut ait Scriptura,

excavant aquae, et alluvione paulatim terra consumitur. Nam revera perpetuo enitendum, et tamquam adverso flumine progrediendum est ei qui retro rapi nolit ac regredi. Fortasse enim divus Petrus idcirco Dominum negavit, quod *sequ-* Matth. 26. 58.
batur eum a longe.

5. Neque vero existimandum est, ut ait divus Bernardus, cum ruinae alicuius cernuntur, tum incipere damnum ; *sed quia comederunt alieni robur eius, et ignoravit.* Ob eam causam ita nos Spiritus sanctus admonet : *In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus.* Nam ut disturbare domum nemo conetur, tamen si imber paulatim tegulas pervadens tigna putrefecerit, profecto unius pigritiae vitio tectum corruet, et inutiles reddentur ad habitandum quamvis amplae aedes atque magnificae. Hinc odiosus ille tepor, qui Deo, ut ipse in Apocalypsi denuntiat, nauseam movet ac vomitum. Quem quidem locum Daniel abbas apud Cassianum in sua collatione hisce verbis explanat, Coll. 4. c. 19,
quae mirifice rem ante oculos constituunt : *Nec immerito eos Dominus, quos iam in visceribus receperat caritatis, noxie tepefactos, cum quadam convulsione pectoris sui evomendos esse pronuntiat ; qui cum salutare quodam modo ei potuissent praebere substantiam, avelli ab eius visceribus maluerunt, tanto deteriores effecti illis, qui numquam ori dominico illati sunt,* Et ex tepore animae ruina et damnum.
Serm. contra vit. ingratit. Eccle. 10, 18.

*cibis, quanto id, quod nausea compellente proi-
cimus, odibilis detestamur.*

Teporis cau-
sae plurimae
et intestinae;
Rom. 7. 23.

6. Et quidem nos huius teporis causas, et mul-
tas habemus et intestinas : cupiditates enim, quas
membrorum legem vocat Apostolus, ceteraeque
pravae affectiones sacrum in nobis ignem restin-
guere conantur ; atque uti Spiritus sanctus suo
nos amore incendens erigit et extollit, ita hae pes-
tes contra opprimunt atque prosternunt. Quod si
ambitio honorisque cupiditas, si commodorum
desiderium, si impetus iracundiae, si livor invidiae
animos nostros deprimunt ac deorsum trahunt, et
tum hoc vitium, tum illud, tum universa nos de-
gravant, quem tandem ad perfectionis culmen
nostrae industriae cursum fore putamus ? Utinam
quem ad modum hoc impedimentum plane intellegi-
mus, atque adeo in se quisque plus minusve expe-
rimur, ita ad id removendum oculos aliquando
aperiamus !

Quae magis
timendae vi-
dentur, quam
ipsius daemo-
nis astutia et
odium.

Job. 41. 18.

7. Nam quid ego de externis bellis pugnisque
dicam ? Mitto hostem, qui praeterquam quod hoc
est in proelio superior quod est invisibilis, et
calliditate usuque valet plurimum, quippe qui
cum tot tantisque viris depugnarit, interdum
victor e pugna discesserit, ita praeterea pollet viri-
bus, ut existimet, quod ait Iob, *quasi paleas
ferrum, et quasi lignum putridum aes*. Nihil
dico de perpetua eius vigilantia, qua nos dies* et
noctes impugnat ; nihil de pertinacia, qua nos

obsidet atque oppugnat, non unum alterumve mensem aut annum, sed vitam plane universam; taceo insaturabile odium, quo ad eos potissimum devorandos rapitur, qui artissimis se cum Deo vinculis devinxerunt, ut vere dicatur *cibus eius electus* : venio ad ea, quae tum domesticis tum externis hostibus tela acuunt et suppeditant.

8. Primum igitur, nisi nimios animi motus domitos habeas, teque assidue in his frangendis ac vincendis exerceas, quotiens te offensurum esse censes? Quod si haec cura religiosi viri omnibus necessaria est, quanto tandem magis iis qui opitulando aliis in hominum coetu, quasi in acie versantur? Nam, ut prudenter disserit divus Chrysostomus, in hisce hominibus eae beluae, sic enim vitiosas animi affectiones appellat, pabuli multo plus habent. Superbia enim laudibus et honoribus alitur, qui suapte sponte consequuntur contionandi munus, litterarumque et aliarum rerum tractationem, quae hominum oculis patent; invidia aliena existimatione et fama inflammatur; ira, si quis nobis sese opponat. Quam ob rem eiusmodi Christi milites necesse est gloriae contemptores esse; gloriam compressam, ceterosque impotentes animi motus subactos in sua ditione ac potestate habere. Hi enim motus haud dubie facilius sese producant in mixto vitae genere eorum qui in suam aliorumque salutem incumbunt, quam in

Habac. I. 16.

Hinc Nostri
assidue frangant animi
motus nimios,

Lib. 3. de Sacerd.
Qui in nostro
vitae genere
se facilius
producant;

Lib. 3. de Sa-
cerd. c. 14. simplici illa vitae ratione eorum qui sua perfectione contenti sibi vacant et Deo. Quare idem Chrysostomus eodem loco ait : ut ignis metallum probat, ita cleri exacta probatio mortalium animos secernit atque internoscit ; ac si quis est vel iracundus, vel pusillanimis, vel gloriae appetens, vel arrogans, vel alio quovis morbo obsessus, id omne detegit, ac latentes statim morbos nudat.

Lib. 2. de Con-
sid.
Cotidie spiritu renoven-
tur, cum in salutem animarum incumbant. 9. Iam si occupationes assiduae, ut Bernardus tradit, sibi hominem quodammodo furantur, facile apparet quam sit mentis renovatio ad nosmet ipsos tuendos conservandosque necessaria. Nam quod ad iuvandos alios attinet, pauca illa capita quae supra exposuimus attigisse satis est ; illud tamen non praetermittam, quod in mentibus ac visceribus nostris haerere summopere exopto. Qui in hominum animis ad bonam frugem revocandis versantur, horum ut virtutis ardor atque impetus maius omnium opinione momentum habet ; ita languorem contra, ac vitia longe maximo esse detrimento, idque non idcirco solum, quia factis improbant quod verbis docent, et altera manu, ut ait Nazianzenus, animas advocare videntur, altera repellere ;
In sent. n. 4. verum etiam quoniam, ut nihil obsit exemplum, minus quidem certe idoneos se Dei administros praebent, minusque efficaces. Quare debet quisque nostrum imperfectum suum aestimare ac lugere, non ex suo tantum unius damno, sed aliorum etiam multorum, quorum salutem impedit. Nam

ut parum fermenti magnam farinae massam in sese convertit, panemque omnem bonum efficit; ita non quantitate numeri, ait Chrysostomus, *sed gratia Spiritus vim suam iusti homines tenent.* Sic enim Apostoli duodecim numero, parvi instar fermenti, maximam orbis terrae massam fermentarunt. Sic omnibus aetatibus in Ecclesia Dei homines, non magno numero, sed magna vi ac virtute, quid efficere possent, cum illustri orbis terrarum emolumento declararunt. Sic denique, domestica enim exempla non desunt, primos illos Societatis nostrae patres, admodum paucos, industriae suae fructus tulisse scimus tantos, quantos Dei beneficio ipsi videmus ac fruimur. Hinc profecto colligitur, commodum aequae et incommodum, quod ex parvo fermento bono malove nascitur, univsum in panem redundare; usuque venire posse, ut alicuius e Societate vitium et culpa, quae per se alioqui levis existimaretur, conversionem tamen impediat salutemque multorum.

10. Sed ut alterum hoc caput epistolae concludam, unum addam ex divo Basilio, qui illa Deuteronomii verba, ex LXX. interpretum versione, luculenter explicans, *Attende tibi ipsi*, hanc ait sententiam omnibus necessariam, omnibus temporibus, omnibus ordinibus eorum qui Dei Ecclesia continentur. *Habet enim, inquit, domus Dei, quae est Ecclesia Dei viventis, venatores, viatores, architectos, aedificatores, agricolas,*

Omnes igitur in Societate sibi sollicitae attendant, Cap. 15.

Hom. in illud: Attende tibi. 3. int. hom. var. argum.

pastores, athletas, milites. Conveniet brevis haec dictio his omnibus, impertiens singulis, tum operis integritatem, tum voluntatis studium. Ac mihi quidem haec omnia officia ac munera videntur, praeterquam pastoris, quamquam hoc quoque proportionem quadam accommodari potest, in nostrae Societatis homines convenire. Itaque Basili oratione, quam propter egregiam in hoc genere doctrinam fusius exponendam censeo, et vos ego hortari possum, et se quisque vestrum, ea quae dicuntur attendens, incitare. Venator es, missus a Domino dicente: Ecce ego mitto... multos venatores, et venabuntur eos super omnem montem? Attende igitur diligenter, ne forte effugiat te praeda, ut eos qui vitiis efferati sunt, sermone veritatis captos adducas Servatori. Viator es, non secus ac ille qui sic precabatur: Gressus meos dirige? Attende tibi ipsi, ne deflectas a via, ne declines ad dexteram aut sinistram; via regia incede. Faciat architectus firmum fidei fundamentum, quod est Iesus Christus. Videat aedificator quo pacto aedificet; non lignum, non fenum, non stipulam, sed aurum, argentum, lapides pretiosos. Pastor es? Attende, ne te quicquam eorum quae ad munus pastorale attinent, praetereat. Haec autem quid sibi volunt? Fac reducas errabundum pecus, obliga contritum, aegrum sana. Agricola si fueris, ficum infructuosam circumfodito, et ea quae fecunditatem

Iuxta ea
quae habet
Basilius.

Ier. 16. 16.

Psal. 118. 133.

iuvant appone. Tu qui miles es, collabora 2. Tim. 1. 8. *Evangelio, milita bonam militiam contra spi-* 1. Tim. 1. 18. *ritus nequitiae, adversus libidines carnis; as-*
sume omnem armaturam Dei; ne impliceris Ephes. 6. 11. *vitae negotiis, ut ei qui te in militiam delegit,* 2. Tim. 2. 4. *placeas. Athleta es? attende tibi ipsi, ne quam*
legem athleticam transgrediaris: coronatur 2. Tim. 2. 5. *enim nemo nisi legitime certaverit. Imitare*
Paulum, et currentem, et luctantem, et pugnis
certantem; tu itidem, velut bonus pugil, animi
oculum omnino intentum habe; partes praeci-
puas obtegito obiectu manuum; intentis in ad-
versarium oculis esto. Extende te in cursibus ad
anteriora; sic curre ut comprehendas. Oppone Phil. 3. 12. *te invisibilibus adversariis in luctatione. Esse*
te eiusmodi quoad vives haec sententia vult, non
concidentem animo, neque dormientem, sed
sobrie et vigilanter tibi ipsi praesidentem. De-
ficiet me dies si narrare pergam tum studia
eorum qui Evangelio operam dant, tum vim
praecepti, videlicet quam conveniat omnibus:
Attende tibi ipsi. Haec ille. Atque haec quae dicta
sunt de vitae mixtae difficultate, de virtutis abso-
lutione, quam illa desiderat, deque aliis rebus
eiusmodi, quas aut sanctorum virorum auctoritas,
aut usus ipse nos docet; haec, inquam, omnia ad
excitandos animos nostros, et ad eam quae in nobis
requiritur vigilantiam, valent vel plurimum. Sed
videndum est ne forte, contra quam oportet, aut

languorem cuiuspiam afferant, quo minus ad perfectae vitae culmen aspiret, aut sic aliquem afficiant, uti tam praeclaram vitae rationem minus dulcem minusque expetendam putet. Sane tantam rei praestantiam qui intuetur, non potest non magnopere eam suspicere; quisquis autem bene de nostro Instituto sentit, huiusmodi cogitatione vehementer impellitur; et scilicet qui praescriptis a Societate remediis utitur accurate, magnitudinem animi incredibilem Dei beneficio ac munere experitur ad quamcumque rem suscipiendam; planeque videt perdifficile non esse, quod antea fieri nullo modo posse iudicabat.

Ad renovationem spiritus remedia. Primum: cogitare de eius necessitate:

11. Restat ut ad ea quae valent ad renovationem (quod erat ex iis quae proposuimus extremum) aliquando veniamus. Primum igitur eius quam exposui necessitatis cogitatio ad eam rem valde conducet, eoque etiam magis, quod etsi vita nostra terris superior altiorque esse debeat:

2. Cor. 10. 3.
Phil. 3. 20.

In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus, sed nostra conversatio in caelis est, debemus tamen necessario, praedae capiendae causa, inter communis vitae homines versari, eorumque vitia non levia solum, sed etiam gravia interdum cognoscere. In quo periculum est, ut

Reg. fus. disp. c. 6.

divus Basilius monet, ne quis se cum aliis longe deterioribus comparans, quodammodo sibi de virtute blandiatur, progressum videlicet suum metiendo, non tam spatio eius quod restat itineris,

quam intervallo quo alios post se reliquit. Et vero sic natura comparatum est, ut oculos libenter convertamus ad ea quae nos delectant, avertamus ab iis quae offendere aliquo modo possunt; atque uti factae progressionibus bonorumque partorum cogitatio voluptatem, ita distantiae contra inopiaeque nostrae consideratio molestiam pariat. Idque hoc etiam magis, quod ille nos respectus ad quietem invitat, hic incitat ad laborem. Nimirum ut viatores, ubi taedere eos itineris coepit, respectare solent quantum viae confecerint, ita nos, simul ac virtutis ardor restringi et industria frangi coepta est, decursum spatium respicientes, facile nos ipsos conferimus cum iis, quos aut in voluptatis caenum prolapsos, aut in avaritiae dumetis haesitantes, aut ambitioni et honori misere servientes in saeculo reliquimus. Quam ob rem metam perpetuo ante oculos propositam habere convenit, et quam longe ab illa etiamnum absimus sedulo videre: ut scilicet coram Deo, in clarissima eius luce, recte facta bonaque nostra omnia divinae veritatis statera examinemus; quid sortis demum ac rei familiaris domi nostrae sit intellegamus, atque hac ratione sciamus quid nobis desit. Ac mihi credite, permagni interest cotidiano ac peculiari vitae examine uti diligenter, ut tecum te ipse conferas, et tamquam prudens et industrius paterfamilias, custosque domus tuae, non modo ad fures arcendos advigiles, sed et lustres omnia, et quid ad

Quare iuabit perpetuo inspicere quid nobis desit, quantum distemus a meta.

domesticas rerum necessariarum provisiones desit prospicias. Hoc nimirum illud est quod Salomon de sapiente illa ac provida muliere, Ecclesiam atque in ea cuiusque nostrum animam describens,

Prov. 31. 27. aiebat in Proverbiis : *Consideravit semitas domus suae, et panem otiosa non comedit* ; et paulo

Prov. 31. 13. ante : *Quaesivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum. Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum* ; et de nocte surrexit, deditque praedam domesticis suis, et cibaria ancillis suis.

Alterum : cogitare quantis beneficiis Deo obstringamur ;

De virt. et vit.

12. Deinde ad eam quam dixi vitae renovationem magno erit adiumento divinorum beneficiorum meditatio, nominumque innumerabilium, quibus Deo inservire debemus ; simulque illa cogitatio, quam in quodam sermone divus Chrysostomus exponit : Nihil boni facere, nihil aliud esse quam facere aliquid mali ; quippe cum nostro officio desimus, et praetermittamus id quod nostri instituti professio postulat. Exempli causa, inquit ille, si servum habeas non rapacem, non ebriosum, non contumacem, sed sobrium, moderatum, vitii omnis expertem, idem tamen totos dies si domi sedeas otiosus, omittatque ea quae ad suum munus attinent, nonne graviter vapulabit ? Atqui nihil maleficii commisit ; sed satis maleficii est munus officiumque suum neglexisse. Quid ? agricola, qui ceteris quidem in rebus vacet culpa, sed domi desideat, non serat, non aret, non vites colat,

nonne is quoque valupabit ? At nihil iniuriae intulit, nihil damni; verum cessationem ipsam iniuriam damnumque ducimus. Atque etiam in ipso nostro corpore, si manus ita affecta sit, ut non linguam quidem illa praescindat, non oculos eruat, nihil denique detrimenti afferat, sed desidiosa cesset, reliquo corpori nullo modo inserviat, quis non istiusmodi manum inutilem et praescindendam potius quam retinendam putet ? Eodem pacto, ait ille, non modo aliquid fecisse mali, verum etiam aliquid omisisse boni, magna comprobatur iniuria. Porro divinis in rebus id ipsum multo magis apparet. Atque haud scio an ob eam causam Deus per Prophetæ personam queratur : *Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animae meae*: quod scilicet terra tam sedulo exculta, tot divinorum beneficiorum imbribus irrigata, tot solis iustitiae radiis tepefacta, si uberes fructus non ferat, mala retribuatur pro bonis ei qui tot illam benedictionibus dulcedinis praevenit.

Propter quae iugiter urgenda sit renovatio spiritus :

Psal. 34. 12.

13. Equidem, Patres Fratresque carissimi, nescio qui fiat, ut tantorum beneficiorum consideratione, tantoque divini erga nos amoris aestu, non animorum nostrorum glacies, ut ita dicam, penitus liquefiat. Qui fieri possit, ut quattuor illa nomina quae nos Deo debitores constituunt, et a divo Bernardo quodam sermone breviter expendantur considerantes, satisfactionem videlicet peccatorum, quae sempiternis erant suppliciiis

Et revera quis non moveatur, qui ea beneficia recogitet ?

Serm. de quadr. debit.

vindicanda ; creationem atque conservationem, quo nomine, quod sumus, quod vivimus, Dei sumus ; divini sanguinis pro nobis profusionem ; denique promissionem mercedis ac beatitudinis aeternae ; nescio, inquam, qui eveniat, ut qui haec secum reputant, non se et gratiores et liberaliores praebeant ei cui se totos omnibus nominibus debent. Quis enim multa pertulisse multumque laborasse sibi videbitur, si sempiternas inferorum poenas

Quis totum
se Deo non
tradat ?

obierit animo, quas milies meritis est ? Quis queri poterit ab se nimium postulari, cum cor postulatur, si meminerit sese et naturae et conservationis iure totum eius esse cui se tradidit ? Quis aliquid dare se existimabit, cum vitam reddet Deo suo, qui eam antea sua causa profudit ? Et certe nec eius vitae pretium, nec obligationis ratio qua nobis teneretur, nec illorum condicio pro quibus illam profundit, ullam in hac re comparisonem admittit. Etenim si vitam Dei causa ponimus, suum illi reddimus ; facimus id pro eo qui tot modis meritis est ut faceremus ; vitam denique ponimus pro eo qui posuit ante pro nobis. Ille contra Deus ac Dominus sanguinem ac vitam dedit, non modo pro vermiculis, quibus nihil omnino deberet ; sed pro servis, pro sceleralis, pro inimicis, quod nimirum Apostolus, ut scitis, tantopere exaggerat. Quis porro carius ducet pretium momentaneum et leve, quo sibi com-

Rom. 5.

2. Cor. 4. 17. parat *supra modum in sublimitate aeternum*

gloriae pondus ; quod oculus non vidit, nec auris 1. Cor. 2. 9.
audivit, nec in cor hominis ascendit ? Quae cum
 ita sint, nihil est quod non pro tot immortalibus
 promeritis tali tantoque Domino anima debeat.
 Itaque mentem omnem nostram, cor, ossa, viscera
 ipsa clamare oportet : *Domine quis similis tibi ?* Psal. 34. 10.
 eiusque laudem ac praedicationem in nostro sem-
 per ore versari. Nempe hoc frenum est illud, quod
 se hominum generi Deus iniecturum Isaiae ore
 confirmat : *Laude mea infrenabo te, ne intereas.* Isai. 48. 9.
 Dulce vero frenum ac suave, quo, nisi forte
 retractantes sumus et effrenati, nullo negotio
 flecti reflectique possumus ad nutum et arbitrium
 regentis Dei.

14. Ac sane si animus noster sui adhuc iuris Quae si non
 manet, nec totum se Domino dedit ac tradidit ; obtinentur,
 merito sterilis dici potest, qui mala retribuatur anima meri-
 tot ac tantis bonis. Quo mihi spectare videtur to sterilis,
 Deus, cum apud Isaiam exclamat : *Propter ini-* avara et in-
quitatem avaritiae eius iratus sum, et percussi grata dicetur;
eum : abscondi... faciem meam, et indignatus Isai. 57. 17.
sum : et abiit vagus in via cordis sui. Neque
 enim qualiscumque avaritia est, sed incredibilis
 quaedam avaritiae iniquitas, si neges te ei cui
 debes omnia. Atque istiusmodi hominibus iure
 accidit interdum, ut Deus abscondat faciem suam
 ab eis, et abeant vagi in via cordis sui. Quae quidem
 est poena longe gravissima. Id adeo multo magis
 in nos convenit, qui nos totos nova quadam

voluntate consecravimus Deo, et per vota quasi holocaustum immolavimus. In quo ille holocausto gravissime fert surripi sibi aliquid ex eo quod fuerat consecratum. Huc enim etiam divinam illam vocem derivare possumus : *Ego Dominus diligens iudicium, et odio habens rapinam in holocausto.* Nos vero steriles et ingrati erimus, si nostra in Deum officia exiliter ad calculos revocabimus, quasi verentes ne maior datorum sit ratio quam acceptorum ; si divini obsequii annos, si susceptos labores, si praesentem disciplinam, si emolumenta a nobis in proximos profecta numerabimus ac pendemus. Haec enim omnia nova beneficia sunt, quibus etiam artius devincimur. Quare B. Bernardus negat animam nostram amoris caelestis sponsi

Isai. 61. 8. *Et quidem eo rectius, quominus umquam poterit respondere amoris Dei.* mutuo respondere ullo modo posse : *Nam et cum se totam, inquit, effuderit in amorem, quantum est hoc ad illius fontis perenne profluvium ?*

Serm. 83. in Cant. Quocirca permagni mihi ponderis videtur quaedam divi Chrysostomi sententia, qui illam Isaiae visionem tractans, *Vidi Dominum*, et quae sequuntur, ait, Seraphinos alis non ora solum tegere, quod intelligentiae obtutum figere in summa illa luce nequeant ; sed pedes contegere, quod reverentiae amorisque sui exiguitatem erubescant ; qui non pro eius dignitate creatorem suum diligant, neque tanta eius caritate flagrent, quantum prae-cellentissima illa natura postulet. Quod si Sera-phini ipsi beatorum spirituum principes, qui a

Isai. 6. 1.

divini amoris ardore nomen invenerunt, minus ab se quam par esset amari Deum erubescunt, cuius tandem oris et impudentiae erit homuncio, si in animum inducat suum se Dei causa plus aequo laborare? Vel haec animi inductio efficere deberet ut de nobis ipsis quam demississime sentiremus; quippe clarissimum signum perexiguae, vel divinorum meritorum erga nos cognitionis, vel nostrae in Deum benevolentiae. Animus enim divina caritate ardens non contrahit se in angustumque reducit, sed in dies augescens pro amoris accessione dilatat sese, et immensam interminatamque abyssi magnitudinem in Deo nanciscitur; ubi infinite se in omnes partes effundat. Et *si dederit* Cant. 8. 7. *homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.*

15. Iam vero illud quoque proderit in primis, Tertium: Meminisse brevem esse huius vitae cursum. brevem sibi quemque huius vitae cursum circumscribere, et simul meminisse, quod perfectionis et gratiae divinae non compararis in vita, id te comparaturum esse numquam. Vitam autem ipsam, ut divus Gregorius Nazianzenus tradidit, esse quasi In sent. mercatum, cuius dies cum abierit, tempus amplius non sit emendi quae velis. Hinc illa sapientis admonitio: *Quodcumque facere potest manus* Eccle. 9. 10. *tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Itemque Apostolus nos monet, ut *caute ambulemus, non quasi* Ephes. 5. 15.

insipientes, sed ut sapientes : redimentes tempus, hoc est, occasionem negotiandi ; significans videlicet, quem ad modum mercator pecuniae non parcit ut emat redimatve quod adamavit, ita nos nulli labori parcere oportere ne merendi occasio elabatur, *quoniam dies mali sunt.* Ita fiet, ut neque laborum brevitās gravis videatur, neque ullum punctum temporis lucro vacuum praeterire patiamur. Constat enim, gratiae in hac vita partae gloriam in aeterna illa vita et felicitatem proportionē responsuram, ut ne minimum quidem lucrum parvi faciendum sit, cui tanta mercedis accessio sit proposita. Ita quo minus aberis a meta, eo magis properabis ; et quo magis accedes ad praemium, eo plus animi accedet ac virium. Illud etiam summa ope vitabitur, ne idem cursui nostro accidat quod violentis motibus solet ; qui ab externa vi atque impulsu profecti, processu paulatim remittuntur ac languent : sed contra nos ab insita vi ac virtute acti, hoc est, ab inhabitante Spiritu sancto,

Rom. 8. 14. *Quicumque enim spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei,* tanto concitatore cursu rapiamur, quanto viderimus appropinquantem finem.

Quartum: se-
se cito accin-
gere ad col-
ligendas res
quibus care-
mus :
Lib. 18. Mor.
c. 5.

16. Hinc ultimum, idemque praesentissimum remedium peti licet, ut manum operi admoveamus, et in rebus quibus caremus comparandis omnem operam collocemus. Id enim demum est, ut divo Gregorio placet, non modo cor, sed etiam manus, quod Ieremias monuit, ad Deum tollere.

Nam qui ad solidas virtutes parandas satis esse unam voluntatem arbitratur, is profecto vehementer errat. Quam ob rem divus Basilius docens, in solitaria vita et plus periculi esse, et minus ad necessarias virtutes parandas facultatis, ait : *In quo enim humilitatem ostendet, qui neminem habet, quo se ipsum declaret humiliorem ? In quo commiserationem, amputata et abscisa plurium societate ? Quomodo autem exercebit se ad patientiam, nemine voluntatibus ipsius obsistente ?* Ad extremum illud adiungit : *Quod si quispiam dicat, Scripturarum doctrinam satis sibi esse ad mores emendandos, perinde facit ac is, qui discit quidem aedificare, nec umquam tamen aedificat ; aut eodem modo atque is, qui edoctus est artem aerariam, sed qui data sibi documenta ad actum redigere non vult.* Atque usu docti scimus non nisi faciendo artes addisci, quae tamen ipsae in externa tantum materia cum versentur, nihil admodum habent repugnantiae : neque enim architecti, neque ceterorum artificum conatibus operis materia reluctatur ; at nostra haec philosophia, quae in interioribus animi motibus perdomandis occupata est, difficultates habet et impedimenta nec minima, et plurima. Ut enim in quadrando lapide difficultatis aliquid ac negotii fuerit, quadratus certe ad rudem illam asperitatem nequaquam redit ; at efferatos animi motus, quamvis edomitos, ad ingenium tamen redire saepius

Reg. fus. disp.
c. 7.

Quia sicut artes et divitiae, ita virtutes exercitio acquiruntur.

experimur. Et vero si in virtute ac pietate cotidie
 augenda sedula a nobis opera poneretur, ad maiora
 cotidie lucra aditus patefieret; praesertim cum
 in hoc quoque genere sua sponte lucrum vel mi-
 De virt. et vit. nimum, ut Chrysostomus monet, animos faciat
 et ad lucrum maius alliciat. Id quod cerni licet,
 inquit, in pecunia et mercibus: lucrum enim,
 exempli gratia unius et alterius aurei nummi, ani-
 mum addit lucrandi decem aut etiam viginti.
 Videmus etiam locupletes, quibus plus et auri sit
 et animi, facilius ad maximas pecunias pervenire
 Unde lucri quam pauperes locupletari. Quare in eam curam
 spiritualis incumbendum est, ut oblatas lucri occasiones ne
 occasiones dimittamus; quandoquidem quaecumque incre-
 ne dimittamus. mentum animos nobis ac vires addit ad maiora.
 Nec vero illas modo virtutes quae desunt parari,
 verum etiam quae sunt perfici oportet, tum gradu
 Lib. 22. Mor. tum etiam firmitate. Qua de re divus Gregorius prae-
 c. 14. clare disserit ad illa verba Iob: *Per singulos gra-*
 Iob. 31. 37. *duos meos pronuntiabo illum*: librum autem dicit
 illum quem humeris ferre, et coronae instar ca-
 pitum imponere gestiebat, significans sacras litteras
 factis expressas coronam parere nobis victoriae. Ita
 Lib. 22. Mor. Christus Dominus noster, ut notat divus Gregorius,
 c. 14. terram dixit animae nostrae, ubi divini verbi semen
 iactum sit, fructificare *primum herbam, deinde*
spicam, deinde plenum frumentum in spica.
 Hoc utique studium in eo qui ad perfectam cu-
 mulatamque vitam contendit, vigere opus est; et

ad hoc quoque ipsum cotidianum examen referendum est. Ceterum haec remedia libet eadem sententia claudere, quam divus idem Gregorius Lib. 19. Mor. c. 16. eo loco posuit quem supra indicavi, cum docerem mentis nostrae fervorem paulatim veterascere. Ibi igitur haec ille subicit : *A qua tamen vetustate, cotidie si studio circumspeditionis invigilamus, orando, legendo, bene vivendo renovamur ; quia vita nostra, dum lacrimis lavatur, bonis operibus exercetur, sanctis meditationibus tenditur, ad novitatem suam sine cessatione reparatur.*

17. Ac ne longior sim, illa nos potissimum cogitatio adjuvabit, actiones nostras fere initio fervidiores esse, sed tempore procedente refrigescere. Idcirco enim, ut docet Chrysostomus, Spiritus sanctus Davidis ore nos admonet : *In finem ne corrumpas* : quoniam tum vigilantia desideratur, ut cum maxime. Quippe in actionis ingressu, cum vires animae integrae sunt, nemo quantumvis piger non multum adhibet studii ac diligentiae ; at in progressionem, et praesertim in extremo, haec admonitio necessaria est : *In finem ne corrumpas*. Idque hoc etiam magis, quod eo praecipue tempore diabolus omni ope atque opera nos bonis omnibus conatur evertere. Ut praedones, inquit ille, non solventem e portu navim inanem, et merces aliunde petentem invadunt, sed onustam in reditu observant atque diripiunt, ita diabolus, ubi complures

Quintum: cavere ne lapsu temporis corrumpantur actiones, Hom. 3. in ver. Isai. Vidi Dominum. Psal. 74. in titulo.

virtutes magno studio collegeris, tum vero in te, quasi in onustam mercibus navim, impetum facit. In quo quidem illius praeda non solum magna est, quod de nostris bonis praedatur, sed etiam quod offensio nostra ad direptionem valet aliorum, qui nostro exemplo in fraudem ac perniciem inducun-

Quae humi-
litis prae-
sidio custo-
diendae sunt
usque in
finem.

tur. Quare omnino humilitatis praesidio tecti semper simus necesse est. Nihil enim, quae naturae nostrae est infirmitas, superbiam elationemque animi, nisi vigilantia comprimatur, aequè gignit, atque innocentiae ac recte factorum conscientia, et industriae fructus ex multorum conversione per-

Luc. 17. 10.

ceptus; ut recte Dominus ita praecipiat: *Cum feceritis omnia quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus.* Hoc adminiculo carens Ozias corrui; nempe cui sacrae litterae testimonium

2. Paral. 26. 4.

dederant sanctitatis, quod *fecit quod erat rectum in oculis Domini*: verum is per superbiam sacerdotale sibi munus asciscere conatus, teterrimam in lepram incurrit. At Moses, id quod observavit

Quaest. 10. in
Exod.

Theodoretus, non prius tantae hominum multitudinis dux est creatus a Deo, quam dexteram illam, quae mare divisura et quae res admirandas editura esset, insertam in sinum suum, leprosam animadverterit. Nimirum ut homines in meditationis tamquam sinu intellegant quid ipsi per se sint, quid munere ac beneficio Dei; atque illud liquido pro-

Psal. 117. 16.

Et ita in re-

fiteantur: *Dextera Domini fecit virtutem.* Ita demum vera germanaque humilitate nixi, in vita

nostra renovanda perpetuo versabimur ; et ha- novanda vita
 bentes in nobis ipsis, et non in altero, gloriam ^{perpetuo}
 nostram, id est, testimonium bonae conscientiae, ^{versemur.}
 quae nihil spectat aliud praeter divinam gloriam,
 dicemus cum S. Iob : *Gloria mea semper innova-* Iob. 29. 20.
bitur, et arcus meus in manu mea instaurabi-
tur. Ut videlicet partim hoc conscientiae testimo-
 nium nostrae perfectionis studio, partim zelum
 salutis animarum studiose curantes, arcum sagit-
 tasque nostrae militiae instauremus, tamquam veri
 germanique *fili excussorum*, ut animas divini Psal. 126. 4.
 amoris telis sauciatas, mundo mortuas, Christo
 Domino mancipemus.

18. Neque vero vitiis quae in nobis cernimus A renovando
 (dummodo de hac arcus et gloriae renovatione spiritu infir-
 quam dixi laboremus), deterreri a suscepto con- mitates nos
 silio, sed potius vocationis nostrae gratia freti, non terreant;
 animos viresque renovare debemus, et nos ipsi spes in Deum
 iucundissima illa, quae apud Zachariam est, nos erigat.
 Domini voce consolari : *In die illa ponam duces* Zach. 12. 6.
Iuda sicut caminum ignis in lignis, et sicut
faciem ignis in feno : et devorabunt ad dexteram
et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et
 quoniam haec sunt eiusmodi, ut nostras vires longe
 multumque superent, accipite unde animi nobis
 ac vires addantur : *In die illa proteget Dominus* Zach. 12. 8.
habitatores Ierusalem. Magnus vero patronus ac
 potens : sed quid tandem ab eo opis afferetur ? *Et*
erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi David.

Psal. 117. 16. *Dextera Domini faciet virtutem.* Ut scilicet claudus, qui passim offendebat, robore alter David exsistat, usque eo fortis, ut funda et lapide carneam illam turrim (sic enim Philistaeum appellat Chrysostomus) nullo negotio deiciat, suo illum gladio obtruncet, victoriam ac laetitiam populo pariat universo.

Ut autem ar- 19. Atque ut paratioribus animis studiisque
dentius reno- ardentioribus in mentis instaurationem incumba-
vetur spiri- mus, Gregorius XIII. Pont. Max., pro sua paterna
tus, in filios omnes caritate, et egregia haereticorum
ethnicorumque in Ecclesiae ovile cogendorum vo-
luntate, partim cupiditate impulsus videndi in
Societate nostra novum in dies splendoris incre-
mentum, novosque fructus nostrorum opera
colligendi, atque in primis tantam hominum
multitudinem, quae extra Ecclesiae arcam obrui-
tur, conservandi ; partim etiam nostris precibus
adductus, occasione ianuae quam initio dixi in

Indulsit Gre- Iapone patefactae ; his, inquam, de causis Pontifex
gorius XIII. Indulgentiam plenariam, Iubilaeumque amplissi-
P. M. iubi- mum omnibus Societatis hominibus largitur,
laeum toti quicumque, sacra confessione et communione
Societati ; facta, nominatim pro illorum populorum ad
Ecclesiam traductione Deum erunt deprecati.

Quo sedulo Quo quidem tam praestanti munere, ut cum certa
perfruantur stabilique animorum nostrorum utilitate, et illu-
universi. stri atque insigni illius nationis emolumento per-
fruemur, cohortor omnes in Domino, ut, quod

commodo cuiusque ex praescripto superiorum fieri poterit, in Exercitiis spiritualibus dies aliquot ponant, seque ad sinceram animosamque confessionem comparent, generalem scilicet, aut superiorum dumtaxat mensium, initio ab ultima facto, uti statis temporibus fieri ex constitutionibus nostris solet ; aut etiam vitae totius in Societate actae, ut cuique commodum erit. Ex quo novam omnes vitam novo animi ardore instituant, sic prorsus ut re ipsa cuiusque appareat instauratio, tum in perfectione sua, tum in zelo animarum. Et quoniam etiam perfecti viri aliquid semper habent quod renouent et in quo crescant, neque satis est hac aut alia quapiam occasione interdum huc cogitationem conatumque conferre, vos vehementer etiam atque etiam hortor, ut animum ad eiusmodi exercitationes spirituales identidem referatis, praecipue vero post operam aliquamdiu in missionibus aliisque Societatis muneribus collocatam ; ut nimirum cogitemus vias nostras, et, quo maiore deinde Psal. 118. 59. animo ac viribus ad opus redeamus, interquiescamus interdum ac respiremus. Ita demum quisque nostrum illam vere Prophetæ vocem usurpabit : *Os meum aperui, et attraxi spiritum.* Ibid. v. 131. Illud enim et usus ipse docet, et Societatis nostrae parens Ignatius censuit ; atque adeo in epistola quadam testatum reliquit, eiusmodi meditationes, quas ille arma spiritualia in constitutionibus appellat, non modo ad cuiusque nostrum, § 5.

Isai. 61. 9.

sed etiam ad aliorum incolumitatem ac salutem maximo esse praesidio. Hinc porro magna Dei cum gloria fiet, ut omnes qui viderint nostros, cognoscant illos, *quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus*. Quam ille benedictionem pro sua immensa benignitate confirmet perpetuoque adaugeat in nobis ; ut quos et ipso vitae genere, et purgandi illuminandique alios munere, Angelorum, quorum festum sollemnemque diem hac luce celebramus, in hoc exsilio socios esse voluit, his beneficium suum stabiliat et cumulet in patria ; ubi una cum beatis illis spiritibus misericordias Domini in aeternum cantetis ; et simul cum aliis compluribus, eodem per vos inductis, ante thronum Dei et Agni concinatis : *Redemisti nos, Domine, Deo in sanguine tuo ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione ; et fecisti nos Deo nostro regnum, et sacerdotes ; et regnabimus in aeternum. Amen.*

Apoc. 5. 9.

Romae III. Kal. Octobris, anno post Christum natum M. D. LXXXIII.

Omnium in Christo Servus,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS

DE STUDIO PERFECTIONIS ET CARITATE FRATERNA

1. Si munifici dona largitoris, cuius beneficio vitam, et eam quae natura nobis inest, et longe diviniorem alteram adepti sumus, primigeniam apud nos dignitatem suam perpetuo retinerent, et si nos, arborum instar, ad vitalis fluvii, qui caelestem laetificat Ierusalem patriam nostram, decursum consiti, et ab aestu quam longissime geluque semoti, perennem illam irrigationem et sempiternam velut patrii soli caelique serenitatem hauriremus: nihil attineret tam gravem nos et cotidianam in rebus nostris, quae paene in horas dilapsae fluunt aut silvescunt, diiudicandis, et prout opus fuerit repurgandis, novandis et alio atque alio apparatu tuendis, operam collocare. Iam vero, cum perpetua atque infesta mortalis corporis pugna gravemur et sarcina, cumque, quasi stirpes quaedam in siticulosos saltus transpositae, peregrina adversaque gleba conflictemur: mirum nemini videatur, si necesse sit iugem

Iugi sollertia
enitendum
est ad perfec-
tionem, cum
ab ea iugiter
retrahamur,

adhibere sollertiam ac velut artem, quae nos excolat, erigat, obtegat, adminiculetur; et adiumenta conquirere, quae ad omnem nobis incolumitatem atque incrementa praesidio sint, non secus atque teneriores quaedam atque opere topiario eleganter intextae aureorum malorum arbusculae, si frigidiore caeli plaga ac perpetuis vexentur nivibus, singularem cultoris vigilantiam laborumque contentionem desiderant, ut nativam

Et semper veteris erroris aliquid in nobis remaneat;

vim suam et pulchritudinem tueantur; cum praesertim, etiam postquam religioni nomen dedimus, non raro reliquum fiat in nobis veterum semen aliquod errorum, ac velut anteactae vitae lolium; praeterquam quod in ea, quae auspicato coepta sunt, transversa soleat incurrere parum constans naturae nostrae condicio, quae quantis ponderibus ad peiora fere nos deprimit, tanto maioribus vigiliis et quasi lacertis est obnitendum. Ea de re

Ut fere docet S. Gregorius Naz. in Apolog. ad Patrem.

cum verba faceret divus Gregorius Nazianzenus, exponeretque caeleste donum, quod initio divinitus accepimus, quam aegre conservetur, Saulis regis pertractat exemplum, negatque ulli dubitandum esse quin per inhabitantem Spiritum sanctum fuerit ille in spiritualem virum commutatus. *Quoniam autem, inquit, se totum Spiritui utendum non praebeuit, nec pure atque integre, ut oraculum ferebat, in alium virum mutatus est: sed pristini improbitatis fomitis praviisque seminis non nihil supererat, atque in eo cum spiritu*

caro conflegebat ; quid omnes illius calamitates tragica oratione prosequi necesse est ? Et subicit paulo post : Itaque hinc quoque illud perspicue ostenditur, tametsi divina gratia in indignos minime influat, nec in malum ac nulla ex parte concors organum (in malignam enim Sap. I. 4. animam non ingressuram Sapientiam recte dictum est, atque ita persuasum habeo) ; tamen ob humanae habitudinis et naturae mutabilitatem et inconstantiam, non minoris, ut quidem ipse existimo, negotii est dignitatem suam concordiamque tueri et conservare, quam a principio ad concordiam recte perducere ac dignitatem consequi ; quippe cum saepe gratia ipsa (ut dicam quod omnium malorum nostrorum miserrimum est maximeque mirandum) fastum nobis et elationem pariat, sicque a Deo, ad quem non ut decuit accessimus, exturbet et deiciat ; atque ita, dum extollimur, corruamus, ut fiat supra Psal. 72. 18. modum peccans peccatum, nimirum per id Rom. 7. 13. quod bonum est necem mihi afferens.

2. Duas nobis res hoc facto et tam gravibus verbis religiosissimus pater commendat, ambas quidem pernecessarias iis qui a despiciatis ac stolidis domus suae iumentis conquirendis, hoc est, a vecordibus ac brutis huius vitae voluptatibus et curis abstracti, sese in altioris vitae genus recipere. Una res est, ut Deo se quisque tota mente devoveat, nec ullam in se ipso vanae cupiditatis

Duo hic nobis commendat religiosissimus Pater :
Unum, ut se quisque Deo

tota mente sementem reliquam patiatur. Nam propterea sanctissimus Doctor affirmat fuisse adhuc in Saule nihil in se vanae cupiditatis retinens :

bat ab ea posse nos penitus immunes esse, dum fragili fluxoque corpore distinemur ; sed illud modo nos monitos voluit, si ad Deum, ut inquit

Hebr. 10. 22. Apostolus, *accedamus.... in plenitudine fidei*, hoc est, si et nosmet ipsos exuere, et induere Deum ex animo studeamus, ita posse nos et solere divinis auxiliis confirmari, ut licet non nulla residueat rationem inter sensumque dimicatio, non ea tamen sit, quae vel internae civitatis tranquillitatem perturbet, vel in dubium revocet uter in hac dominetur atque imperet ; sed potius invicta mens ius suum tueatur, et impetus concupiscentis

Qui enim secus agunt periclitantur. animae, ne longius evagentur, coerceat. Contra vero quicumque ita se Deo religionique addixere, ut interea loci, neque omnem de se curam abiciant, neque mundo placere velle desinant, minime mirum est si magnis periculorum fluctibus agitentur : nam hoc quicquid mali seminis in ipsis residuum est, sensim pullulat atque adolescit in culmum ; et, quod aliquando sibi divus Augustinus fatetur timuisse, quae tenuissima licia videbantur, in funes paene nauticos excrescunt, artissimeque quos implicuere devinciunt. Itaque testatur ille, se tunc a Deo, ut nequaquam desisteret, exstimulatum, ne, *si non*, inquit, *abrumperetur id ipsum exiguum et tenue, quod*

remanserat, revaleretur iterum et me robustius alligaret.

3. Altera res est, quod esto rebus iis quas admirantur homines initio nuntium remiserimus ex animo, tam lubricum tamen et ad deteriora declive naturae pondus est, ut quam facillimam conversionem et inclinationem tranquilli status cavere nihilo minus laboriosum atque arduum sit, quam ad praeclaram aliquam animorum dignitatem et quasi concentum pervenisse; cum praesertim, quod in malis nostris luctuosissimum miseriae genus est, ipsamet erga nos Dei liberalitas non nullos interdum plus nimio iam elatos sibi praeferentes, ex caelestium copia donorum (nisi tamquam in gyrum rationis ac modestiae ducantur) ab eodem Deo, ad quem non ut par erat accessere, deducat atque abstrahat. Eos igitur praecipites agit, dum attollit incautos, ut satis inde perspicuum fiat illud Apostoli : *Peccatum, ut appareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem : ut fiat supra modum peccans peccatum* ; hoc est, ut Chrysostomus interpretatur, peccatum turpitudinis ac nequitiae suae virus satis manifesto prodit, cum sanctissimam plane rem per summum scelus ac socordiam nostram in strumam vertat ac pestem. Quocirca, nec mihi, nec vobis molestum esse decet, quas possumus, sequi atque urgere opportunitates ad mentem nostram identidem excitandam, scientes, Fratres a Deo dilecti, electionem vestram ; cum

Alterum, ut quisque caveat ne pondere naturae ad deteriora deflectat.

Rom. 7. 13.

Quocirca attendat severam de acceptis esse reddendam rationem ;

quanto maioribus donis aucti videmur, tanto severior eorum ratio reddenda sit; et quanto copiosior emiserationis suae vim erga nos Deus ultro profudit, consequens etiam sit, ut tanto gravius nostrae tarditati inertiaeque succenseat; ut, si hoc spectetur, hominum ceterorum, qui se paene totos tenebris mersere, delictis vix commoveri videatur.

Isai. 42. 19.

Quis caecus, inquit per prophetam quendam, *nisi servus meus? et surdus, nisi ad quem nuntios meos misi?* ac si aperte profiteretur ceteros neque caecos esse censendos, si offusis caelo tenebris videant nihil; neque surdos, si, quibus nihil loquere, non audiant: verum si qui sint qui in clarissima luce caligent, et ad nuntiorum clamores obsurdescant, id demum caecitatis esse, id sur-

Nobis specialiter non erit excusatio,

ditatis argumentum. Id ut planius explicem, tametsi de vobis, dilectissimi, meliora, quin etiam altiora confidam, nego ullam nobis excusationem in Dei conspectu profuturam, nisi eum teneamus vitae cursum eamque lucem sequamur, quae nobis, id agente Deo per famulum suum Ignatium, ex constitutionibus, ex nostrae Societatis instituto, ex eiusdem denique optimi parentis, dum in humanis ageret, gravissimis monitis et salutaribus

Quibus cum, ut cum liberis carissimis, agit Deus,

affulget exemplis; cum praesertim Dei praeterea benevolentissima sedulitas cotidie mentibus nostris varie praeluceat et stimulos ad meliora subiciat; neque nobiscum velut cum servis agat, exponens dumtaxat quid a nobis erili more deponat, sed

ut carissimos sibi liberos instituat, consiliorum etiam suorum communicatione dignatos. Atque, ut missa alia faciamus, una vox illa redemptoris nostri : *Si diligitis me, mandata mea servate*, Ioan. 14. 15. cuiusnam pectus non emolliat ? sane ac si dixisset : non poenas denuntio, pollicitationes meas non inculco, non meorum erga vos meritorum rationes exigo, non pono ob oculos praemiorum amplitudinem, sed illud unum : *Si diligitis me*, perficite quae iubeo. Quis tam ferus ac ferreus sit, qui si secum ipse reputet quis loquatur, et quibus id verbis commendet, inusitata mentis dulcedine non liquescat ac fluat, certoque statu alacri atque erecto animo aggredi quicquid perspexerit illius aut voluntati gratum, aut honorificum maiestati ? *Dominus pars hereditatis meae*, canebat S. David. Psal. 15. 5. Sequantur alii quae maxime velint ; suas licet, quam longe lateque norint, proferant cupiditates ; mea vero pars fuerit, Domine, custodire legem tuam.

4. Verum maiora adhuc atque illustriora iura sunt, ut divus annotat Basilius, quae nobis quasi praetorianis militibus, aut regiis cubiculariis sanciantur, quam quae promiscue feruntur in vulgus. Eam ob rem nostrae quae sint partes attendamus. Sunt autem illae, in quibus figenda nostra omnis mens et locanda est ; nimirum ut in omnem vitam divinae voluntati obsequamur et gloriae ; neque Dei servus alia in re ulla suam positam esse existimet vitam, delicias, beatamque tranquillitatem,

Quibus etiam, ut regiis cubiculariis, illustriora confert iura.

Totum igitur quam is totum se fingat et accommodet ad arbitrium nutumque Dei ; cuius voluntas totius est fingat ad nutum Dei, iuris ac recti certa lex ; cuius studium, ut ei nos, nostrae solum felicitatis causa, morem geramus ; cuius obsequium iucundissima quies, ab eo vero recedere, extremum malorum omnium : *Os meum aperui, et attraxi spiritum : quia mandata tua desiderabam*, aiebat psaltes. Cum enim os aperuisset necessariae refrigerationis gratia, testatur duxisse se vitalem auram de caelo, hoc est, perficiendi quae Deo placent desiderium, quod solum respirationis loco velit habere, dum vivat. Deus meus, ut ita loquentem David faciamus, in quo vivo, moveor et sum, meo quidem in ea quae iubeas obsequio, tibi obtemperandi studio perinde sustentor atque animantes respiratu. Itaque sicut corpus quovis temporis puncto frigidior auram hauriat oportet, ne nativus calor interclusus exstinguatur, ita multo etiam magis paene in horas, aut in momenta potius, explendae tuae voluntatis amore ac pietate meus animus recreatur. Hoc itaque desiderio, quasi quodam oris hiatu, suavissimam requiro aspirationem, et quidem quanto possum creberrimam, prout huius feneae domus, quam inhabito, patiuntur angustiae. Neque immerito ait : *Os meum aperui* : nam, ut sapientes tradidere, aspiratio meatu oris excipit traicique non solet, nisi cum permagnum et praesentissimum influentis aeris subsidium, vita ne

opprimamur, exposcit. Iis igitur verbis sanctissimus vates declaravit, non sine maximo melioris vitae periculo, ullis umquam momentis piam hanc aspirationem, qua sub divinae ius voluntatis nostram subiungere cupimus, intermitteri; aut fortassis ita vehementibus incensisque studiis ad Dei voluntatem capessendam sese inflammatum animadvertibat, ut propterea se respirandi vicissitudine, tamquam gravis aestus allevamento, reficiendum putaverit. Hoc denique illud est studium, quod nostrae vocationis ratio nobis imponit; hoc consilio Societati Iesu nomen dedimus, ut patris ac dominatoris nostri voluntate nihil habeamus antiquius, et re ipsa praestemus id quod ex gravissima constitutionum asseveratione, et ex primis adeo tirocinii nostri rudimentis, tamquam cum lacte nutricis exsugere visi sumus, nempe, ut Dei voluntatem, cuius interpretes praepositi nostri sunt, nostram esse arbitremur. Qua in re frequens ac perennis exercitatio eximiam quandam vim habet efficiendi ut et in dies maiorem ex illa capiamus voluptatem, et nescio quo sapore admirabilique luce, quae naturae facultatem atque aciem exsuperat, perspicue dignoscamus hoc disciplinae genus haustum decerptumque fuisse de caelo. Id tamquam pro testimonio dixit salvator noster iis verbis : *Si quis voluerit voluntatem eius facere* : Ioan. 7. 17. *cognoscat de doctrina, utrum ex Deo sit.* Hoc est, eam doctrinam si vita ac factis exprimere

Et iuxta vocationis nostrae et Instituti rationem.

Inusitatum hinc percipiet animi dulcedinem.

studeamus, arcanos quosdam sensus et inusitados afflatus supra consuetudinem, supra mortalitatem nanciscemur, ut propterea sapientiam istam divino satu fuisse ortam, facile in animum inducamus.

Ut hoc certius obtineatur, benigne concessit Sixtus V. Iubilaeum;

5. Verum huius suavitas argumenti meam longius quam oportuit provexit orationem; voluissim enim, non ut alias feceram, pluribus agere, sed breviter id dumtaxat quod hoc tempus postulabat exponere. Scripseram namque alias, impulsus ea quae tunc nuntiabatur Iaponicae Ecclesiae bona fruge; et cohortatus unumquemque ut renovaretur spiritu mentis suae, misi etiam, quod nobis ad eam rem promovendam pia memoriae Gregorius XIII. concesserat, Iubilaeum; nunc cum non ita pridem ex Sinarum regnis recens orta esset occasio, ut ex eius rei laetioribus initiis, quod Dei munus est, cognoscere potestis, alterum putavi mittendum, quod a Sanctissimo Domino nostro Sixto V. impetravimus. In quo illud adhuc amplius est, quod ad bonum Societatis nostrae statum, eiusque feliciores progressus a Deo impetrandos concessum est.

Ex quo planum fit, et quanta sit huiusce rei magnitudo, et quanto officii nostri maior obligatio, quanta denique in unoquoque nostrum sit posita vis ac facultas, ut eorum quae agimus secundos exitus consequamur. *Rei magnitudo*, inquam: neque enim solum ad Dei obsequium per se valet quam plurimum prosperitas ac perfecta pietas So-

6. Inde planum fit, et quanta sit huiusce rei magnitudo, et quanto officii nostri maior obligatio, quanta denique in unoquoque nostrum sit posita vis ac facultas, ut eorum quae agimus secundos exitus consequamur. *Rei magnitudo*, inquam: neque enim solum ad Dei obsequium per se valet quam plurimum prosperitas ac perfecta pietas So-

cietatis nostrae ; sed etiam, si cogitationem intendas in omnia studia, quae nostrates in Iaponiorum, Sinensium, aliarumve gentium salutem conferunt ; certe nec ad animarum lucra, nec ad Dei gloriam, ut oportet, amplificandam, conatus nostri momentum ullum habituri sunt, nisi sua ipsa Societas vi ac firma valetudine cohaereat. Nam imbecillum si fuerit, nec probe affectum corpus, eiusque membra in suis obeundis muniis languescant, nullum cum laude cursum seu pugilatum adoriatur.

7. Dixeram adhuc *Officii nostri maior obligatio* : nam si, ut superioribus litteris de spiritu renovando fusius disputavi, religiosissimam vitae rationem a nobis Deus exigit, ut proximis adiuvandis Societatis industria sit salutaris : quanto severius reposcet, ut ipsa Societas non modo nihil per nos de statu declinet, sed ut vigilantia potius et contentione nostra ad ampliora se tendat atque erigat ? Quam sane ad rem nec leve nobis calcar accesserit, si cogitemus ex nobis universis corpus unum coagmentari, eamque esse membrorum inter se consensionem, ut unicuique pertimescendum sit, suo ne vitio in reliquum omne corpus aliquid redundet periculi. Mirum atque horribile plane est, dignumque ob quod ambae audientium aures, ut Scripturae loquuntur, merito tinniant, meminisse apud Israelem, duce Iosue illustrem, Deo aulem principe ac moderatore gloriantem, et tunc eius iussu eductum in aciem, propter unius

Et quanta sit
singulorum
ad sectan-
dam perfec-
tionem obli-
gatio.

Ios. 7. 12.

Quaest. sup.
Iosue lib. 5
quaest. 8.Hom. I. in il-
lud Isaiae :
Vidi Domi-
num.

Achan furtum de anathemate Iericho, quantum totis paene castris turbatum sit, fuis ab hoste tribus milibus fortissimorum Israel, et Deo severe denuntiante : *Nec poterit Israël stare ante hostes suos, eosque fugiet : quia pollutus est anathemate ; et, quod longe magis horrificum est : Non ero, inquit, ultra vobiscum, donec conteratis eum, qui huius sceleris reus est.* Et quamvis unius esset sacrilegium, universos tamen, ut an-
notat Augustinus, afflixit ac perculit : *Ut non, inquit, se solum quisque curet in populo, sed invicem sibi adhibeant diligentiam, et tamquam unius corporis, et unius hominis alia pro aliis sint membra sollicita.* Quo sane facto sempiternus Iudex indicavit quanta sit singulorum in aliquo coetu ac sodalitate communitas, cum eorum nullus seorsum solus censeatur, sed singuli sint quarundam partium instar in toto. *Vides, inquit Chrysostomus, quomodo unius peccatum toti populo vindictam accersit ? Quomodo Deum adversus multitudinem hostem reddidit ?..... Bona sunt tua iudicia, Domine, et ad nostram utilitatem dispensata. Lues quaedam est peccatum. Ergo per ultionem evulgetur ac traducatur apud omnes, ne corrumpat omnes : ut ubi cognoverint, quantas minas una pepererit transgressio, fugiant longe graviolem aeternamque vindictam.* Eam ob rem viri sanctissimi, qui et verae humilitatis spiritu praediti, se numquam

humanis exutos vitiis agnovere, et caritate incensi proximorum zelo fervebant, sua peccata, quod de Catharina Senensi aliisque proditum est, malorum Ep. 7. et aliis. omnium quibus Ecclesia vexabatur causam dedisse putabant. Iam vero nobis, quos non modo communis illa unius Ecclesiae necessitudo conec- tit, sed adhuc proprius quidam eiusdem insti- tuti ac vocationis nexus astringit, quanto magis metuendum est ne quod privatim a singulis delinquitur, gravi totius corporis malo luatur ac vulnere? Neque luatur modo, sed periculosa etiam imitatione exempli serpat longius; ea namque res proclivius ad perniciem, cum semel coepit, labitur.

8. Hac porro de causa paulo ante dixeram in In singulis uno quoque nostrum magnam positam esse vim ac praeterea facultatem, ut eo sit loco Societas qui nostrum membris esse omnium respondeat optatis; cum non modo possi- totius Socie- mus a Deo castissimis precibus id impetrare, tatis robur et quem ad modum et veram exteris gentibus reli- ornamentum. gionem et Ecclesiae splendorem pristinum; sed etiam nobis, qui vinculo consociamur artiori, divinam demerebimur benignitatem, quo plenis misericordiae oculis aliquando respiciat ac sublevet Societatem universam. Hinc et illud exsistet, si unum quodque huius corporis membrum meliore cultu se ipsum perpoliat atque exornet, consequens esse ut ex singularum partium ornamentis totius etiam nitor ac pulchritudo splendescat. Ex iis planum fit, et quae sit obligatio singulorum, et

Forti animo
vigilandum
ne fructus Iu-
bilaei impe-
diatur a dae-
mone.

Psal. 79. 14.

Porro, ad hoc
Iubilaeum se
singuli dispo-
nant, ut ad

quae huius opera magnitudo, utque totius corporis robur ac valetudo cum statu cuiusque partis implicita sit et cohaereat. In eum igitur usum curatum est ut Sanctissimus Dominus noster Sixtus V. ex Ecclesiae thesauro Iubilaeum istud nostrae promeret Societati. Quod si nequissimus Satan, cum indignissime ferat divina manu et Societatis opera tam multis orbis terrarum regionibus fraudari se tam multiplici spe praedae et rapinarum, facturum est quod in ipso erit, finem nullum huius vineae saepta diruendi, obterendi vites, quatiendi turrim, satis patet quanta nobis vigilantia, quam forti animo ac virtutibus exaggerato, perditis eius conatibus obviam sit eundum. Itaque providendum est, si qua irruptio facta sit uspiam, ut ad repugnandum accurramus universi, iisque malis non in praesens modo, sed etiam, quoad eius fieri potest, prospiciamus in posterum. Quin etiam ut seduli vinitores non cavent solum ne exterminet vineam *aper de silva, et singularis ferus* depascatur eam, sed in novos etiam satus, traduces, repastinationes, propagines, quibus vitium feracitas ac decor augeatur, incumbunt; ita nobis quoque omni ope atque opera elaborandum est, ut non modo nihil detrimenti Societas capiat, sed ut in dies uberior ex ea proventus ac vectigal redundet.

9. Porro, quoniam singulari Dei beneficio, id quod et mihi et toti Societati accidit iucundissimum, renovatio spiritus et pia meditationes

quibus superiore Iubilaeo vacatum est, mirificos nostris fructus peperere ; dubitandum non est fore ut minimam hanc familiam, easdem quas antea exercitationes iterantem, nova Deus liberalitate ac misericordia prosequatur. Quocirca consimili nunc ritu modoque pervelim, qua de re praepositis provincialibus mandata perscribentur, ad hoc alterum Iubilaeum nos comparemus ; eoque avidius, quod nunc agimus de conservando amplificandoque Societatis statu ; sed et quicquid hac de re tunc a nobis delibatum est, ad idem denuo gustandum magis ac magis nostram acuet aviditatem. Deum itaque etiam atque etiam supplex obtestor, ne mea causa culpave pii conatus ac cogitationes vestrae concidant aut retardentur ; vosque, pro ea qua omnes ex animo complector benevolentia, oro vehementer atque obsecro, ut gravem acremque curam suscipiatis de vestris ad absolutam pietatem progressionibus. Et quamquam superioribus de spiritu renovando litteris meis, denuo attenteque perlegendis, multo vero magis examine, confessionibus, spiritualibus Exercitiis et paulo prolixioribus cum Deo congressibus ineundis, ex eius incredibili beneficentia consecuturos vos confido, ut et plane intellegatis quae sit spes vocationis vestrae et quid sit ambulare digne Deo, non committam tamen, ne hanc nactus opportunitatem, duas speciatim ad res vos etiam atque etiam adhorter, quae ad id quod nunc agimus,

superius se
comparaverunt,

Duo speciatim servantes, quae ponderis plurimum habent:

opitulante Deo, ponderis plurimum videntur habiturae.

Prius: mutua
ita curetur
caritas ac si
ab ea pende-
ret salus So-
cietatis :

10. Quarum prior est, ut ita nobis mutua inter nos caritas curae sit, expurgatis penitus abiectisque ex animo, velut pestibus, parum benevolis nationum inter se studiis aliisque id genus, perinde atque hac una re contineretur (nam vere continetur) Societatis incolumitas omnis ac prosperae res, studeamusque optimam parentem nostram restituere in antiquum, si qua ex parte is veterasceret, nitorem, ac iucundissimam benevolentiam, quae nascentis Societatis membra vinciebat. Nam si sociorum multitudine aucti sumus, caritatis tamen amplitudo nec hominum numero, nec locorum distinguitur intervallis. Quin etiam legere me memini apud divum Macarium, sancti Spiritus caritate in eam interdum hilaritatem atque amoris vim excitari inflammarique pectus humanum, ut omnes homines, nullo proborum improborumve discrimine, intimis, si fieri posset, praecordiis suis condere vellet et collocare. Quanto magis hoc tamquam pensum iis reddendum est, quibuscum fraterna nobis necessitudo multis nominibus intercedit? quae non qualemqualem a nobis amorem, sed eximium quendam reposcit ac vegetum, ut

Reg. brev. in-
terp. 162.

S. Basilii tradit, qui cum quaereret quamam inter nos benevolentia copulari nos oporteat: *Ea*, respondet, *quam Christus Dominus declaravit*

Ioan 15. 11.

iis verbis : Diligite invicem, sicut ego dilexi

vos : maiorem hac caritatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Quod si ipsam quoque animam ponere oportet, quanto magis necesse fuerit in rebus minoribus studium animique promptitudinem ostendere ? non quod humanis officiis satisfacere quaeramus, sed eo consilio, ut Deo placeamus, ad unius cuiusque utilitatem. Id quod haud molestum ac difficile nobis erit, si re ipsa praestemus quod amantissimus Pater Noster Ignatius tertia parte constitutionum (id quod etiam in decimam septimam summarii regulam transcriptum fuit) commendat : *Crebro, inquit, admoneantur, ut in omnibus quaerant Deum, exuentes se, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum universum in ipsarum creatorem conferant, eum in omnibus creaturis amando, et omnes in eo, iuxta sanctissimam ac divinam ipsius voluntatem.* Quae cum ita sint, non obscure intellegitur quantum a recta via aberrant qui privata quadam communione, vel generis et consanguinitatis, vel consimilis naturae ac morum, vel gentis aut patriae, abduci se sinunt ab eo nexu atque animorum coniunctione, quae inter nos esse debet.

11. Et quamquam primis meis ad superiores litteris, quibus exposui quam ratione nostris inter se et cum externis agendum sit, attigi non nihil ea de re, ac breviter indicavi quanta et P. Ignatii fuerit et mea nunc sit sollicitudo, ne

Id fiet si
praestantur
quae habet
S. P. N. Par.
3. c. 1. § 26.

Omnino cu-
randum ne
caritatis de-
fectu labefac-
tetur Socie-
tas.

quid adversus hanc spiritus unitatem peccetur, utpote multo magis quam credi possit necessariam; pro rei tamen magnitudine, et ne zizaniorum auctor, dum aliud agere videtur, simulata nescio qua specie recti, supponat aliquid suorum seminum, hic etiam paucis vos ea de re commonefaciendos putavi. Valde namque formidandum est ne, sicut olim paucorum culpa, ut loquitur D. Hieronymus, quamquam in re dissimili, *ingemiscens orbis terrarum Arianum se esse miratus est*, ita vitio eorum qui in sedandis animi motibus non multum operae posuerunt, quique, ut ait P. Ignatius, nec ordinem nec unionem ferre possunt, cum lacrimis aliquando miretur Societas non eam se esse quae fuerat, sed tamquam effeto iam corpore defloruisse. Cum enim ab ortus sui primordio, nulla habita dissimilium nationum ratione, ex mutua animorum coniunctione et coagmentata sit et adoleverit, si alio paululum deflecteret, Aegyptum non egressa sane, sed ingressa, *linguam, quam non noverat*, audiret.

P. 8. Const.
c. I. §. 2.

Psal. 80. 6.

Et idcirco integre servanda memorata Constitutio ;

Quae si vigeat, omnino

12. Huic tam pernicioso tamque pestilenti morbo opportune medetur, si caste integreque servetur memorata constitutio ; ut quanti sit ea momenti facile appareat, cum possit, si eius usus exolescat, tam gravis nobis labes et calamitas impendere. Itaque monemur in omnibus amandum esse Deum, et omnes in Deo. Id quod si vigeat, et nationum et personarum ruet omne discrimen

ac delectus ; nam si Deus in iis quos diligimus incolumis
diligendus est, is ubicumque fuerit, eo se noster perstabitu-
amor tendat ac porrigat oportet ; et quidem vehe- tua caritas.
mentior in eos apud quos luculentius diligendi
ratio, qui Deus est, elucet atque eminet. Itaque
pie diligentis animus, sive Dei donis quibus
enitescunt alii delectetur, sive alios iis quibus
carent ornamentis cupiat honestari, in utrisque
sane Dei eorumque quae Dei sunt et amans et
appetens est. Eam ob rem, neque ex alienis virtu-
tibus ceterisque rerum bene gerendarum facul-
tatibus (in iis enim Deum purior animus intuetur)
invidendi obtrechandive, sed agendi gratias po-
tius, Deique munificentiam collaudandi causam
nactum se esse putat ; neque illi ea quae peccan-
tur ab aliis indignationem ac stomachum movent,
sed benevolentissimam potius commiserationem
et vehemens studium, ut ad virtutum decora, quae
in eo desiderantur, paranda proximus convalescat.
Atque in hoc posita est omnis laus adamantis et
quaerentis Deum in fratribus, ut eum agnoscat et
complectatur, ubicumque sit ; percipiat vicissim
ut uberiore manu suas ille opes impertiat, et tam-
quam praesentem se praestet, sicubi minus adesse
videatur. Hanc amandi viam si insistamus, erit in
improbis etiam quod amemus, nempe naturam
et conditoris imaginem, optantes ut Dei simili-
tudo rursus in eis elucescat. Eorum autem, qui
Dei amicitia gratiaque dignantur, hoc singulare ac

caeleste ornamentum feremus in oculis ; avebimus etiam ut iidem tam pretiosarum mercium pleniore copia cumulentur. Sicut autem divinae gratiae communio tam late patet, ut in ea nihil inter barbaros, Scythas, ceterasque gentes intersit, ita si quis cogitationem defigat in Deo, in nullo hominum prorsus desiderabit ac requiret quod diligat, cum ex Deo, qui praesto est omnibus, dimanet ad universos satis magna causa, et quasi communis fons amoris ; non secus atque ad conspiciendos colores quosvis communis aliqua ratio suppetit, sive lux ea sit, sive color.

Haec caritas,
non ad alios
quos tantum
sed ad uni-
versos se ex-
tendat ;

13. Ad haec sentiendi appetendique vim, ut a philosophis proditum est, ea re, in quam percipiendam intenditur, oportet esse vacuum, ut multas ad res adverti adhiberique possit ; alioquin ad aliud nihil pateret quam ad id quod in ea fixum esset atque inditum. Sicut oculorum sensus, si colorum uno aliquo esset infectus, ad reliquos caligaret : nam si viridi imbueretur, virescere putaret omnia ; rubescere, si coccineo ; atque in eundem plane modum de aliis, quorum si quempiam natura sibi insitum nactus esset, non posset ceteris oblectari ; non aliter sane, nisi voluntas nostra privatos amores ac propensiones deponat atque exuat, benevolentiae suae vim in res universas propter Deum, ex quo omnia, per quem omnia, et in quo omnia sunt, derivare non potest. Sed si ad patriam gentemque suam animus adhaerescat,

eorum modo colet amicitias quibuscum patriae et gentis communione copulatur. Idem eveniet, si necessariorum suorum consanguinitate delinitus, carni tantum et sanguini deserviat. Par de reliquis iudicium. Quod si infeliciter agi putaremus cum oculis, quorum videndi vis super colorem unum videret nihil, quid de voluntate, si in amando similiter affecta sit, sentiendum? Certe neque corporis oculi, quos cum muscis et culicibus communes habemus, ad quaerendum videndumve Deum usui possunt esse; neque ulla oculorum, sicut voluntatis, virtute boni nominamur et sumus. Itaque summa ope nitendum est ut denudetur voluntas et ab omnibus vindicetur affectibus, quo liberius eam curam et cogitationem induat, quae Deo soli quaerendo amandoque dicata est. Hac enim amor et defaecatur liquidum, et omnes ampliatur in partes.

14. Huc pertinet celsitudo illa animi et amplissima caritas apostoli Pauli, cuius divus Chrysostomus non modo egregium laudatorem ac praeconem, sed et praesentem quodammodo se praebuit spectatorem. Digna plane res, quae nobis afferat admirationem et pudorem incutiat. Ea vero mirifice licet in tot vigiliis, aerumnis periculisque aditis animarum causa, quas Christo parere studebat, eluxerit; privatim tamen ac praeter modum, ut idem sanctus doctor observavit, vim suam exprompsit in amorem sedulamque curam qua complexus est

Qualis fuit
teste Chryso-
stomo, cari-
tas Apostoli.
Hom. de prof.
Evang. in Phil.
I. 18

Onesimum. Servus is erat, et quidem profugus ab erili domo, quam et furto vexaverat; eum tamen Apostolus, quamvis omnium Ecclesiarum pressus Ep.ad Philem. sollicitudine, unice dilexit. Nam illi et veniam deprecatur a Philemone, et tam inusitatum habet honorem, ut eum et filium suum in vinculis, et viscera sua, et alterum se nominare non dubitet. Haec ei praestabat Apostolus, quia, ut ait Chrysostomus, *non hoc considerabat, quod unus esset is qui peccaverat*, et praesidio egeret; sed quod homo esset, homo, dignissimum Dei animal, et propter quem nec Unigenito suo Pater pepercit. Non enim mihi hoc dicas, quod sit fugitivus quispiam, vel latro, vel fur vel facinorosus, vel quod sit pauper, abiectus, vilis et nullius frugis; sed cogites quod pro ipso mortuus est Christus, sufficiatque tibi, utpote idonea sollicitudinis causa: *cogita quantum illum esse necessarium sit, quem tantus Christus ita appretiatus est, ut nec sanguini suo pepercerit*. Neque enim, opinor, si rex pro aliquo occidi vellet, quaereremus argumentum aliud, num magnus quispiam ille sit, quem rex tanti facit. Iam vero perpendamus quanto dignandi sint amore, qui non servi, sed fratres nostri, non fugitivi aut fures, sed saeculi sunt contemptores, abdicatis ob Christum omnibus, in eandem nobiscum conscripti militiam, iisdem castris signisque centuriati, ad cotidianos labores atque excubias, in Dei tandem adoptionem et hereditarium regni ius asciti.

15. Nihil igitur mihi antiquius, nihil in optatis magis est, quam ut, quanto maximo possumus studio, conglutinemur inter nos mutuae necessitudine caritatis, quae ab Apostolo merito dicitur *vinculum perfectionis*. Nam et tum demum praestitisse nobis videbitur Deus quod desponderat per Sophoniam: *Reddam, inquit, populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, et serviant ei umero uno*; labium vere electum: neque enim in linguis omnibus ulla pretiosior, neque ad loquendum audiendumve iucundior, neque ad res bene gerendas valentior quam id linguae genus quod animorum, consiliorum operumque coniunctione fraternus amor format atque instruit. Hinc enim exsistit Deo famulantium tanta consensio, ut uno quasi umero quicquid est onerum portare videantur. Sed et illud memoria repelendum, cum Deus sacrilegos turris Babel architectos ac molitores ab opere, quod stulte et adverso numine machinabantur, arcere et tamquam deturbare statuisset, id demum non aliter perfecisse quam dissimilium confusione linguarum. Tantum valet ad res interturbandas discidium quodvis etiam linguarum, tametsi magna foret inter illos consiliorum voluntatumque conspiratio. Nos contra si vivas ac spirituales domos, iuxta S. Petri sententiam, in nostris proximorumque mentibus exstruere contendimus, et ad muros felicioris Ierusalem, pro quibus, ut benigne face-

Nihil sit igitur caritate antiquius, cum sit vinculum perfectionis.

Coloss. 3. 14.

Sophon. 3. 9.

Discidium autem quodvis res interturbet.

1. Petr. 2. 5.

Psal. 50. 20. ret Dominus in bona voluntate sua, David castissime precabatur, exaedificandos aliquid afferre momenti ; idem iugum trahamus oportet, et ad unius linguae consortium redeamus: alioquin labores quidem magni, laborum fructus paene nullus.

Hinc apparet 16. His expositis, perspicuum est, quod et initio dixeram, quam exitialis sit ista velut linguarum quam exitialis sit discordia, quomodo varietas, et quam severe in eos animadvertendum in eam animadvertendum, qui tantam luem importarent in familiam nostram ; cum, hoc malo grassante, et structurae tam illustris, et divinae gloriae feliciter provehendae labor omnis atque apparatus noster frangatur et concidat. Multa quidem in hanc sententiam possent

Iuxta doctrinam S. Scripturae et Patrum, et Societ. Constitutiones ; adduci, non modo ex Evangeliiis, Patrumque libris atque exemplis, quae ad nihil ferme aliud nos instituunt, nec solum ex nostris constitutionibus, quae nullam in rem gravius aut crebrius amplificandam excurrunt, perinde atque hoc Societatis esset columen ac firmamentum, sed etiam ex omnium rerum natura. Siquidem caelum, terra, ut egregie

Orat. I. de pace. disputat Gregorius Nazianzenus, elementorum mixtiones ac temperaturae, membrorum proportionem et coniunctiones, animalium nutrimenta, ortus, habitationes distinctae, quorum quaedam imperant, quaedam subiecta sunt, quaedam subiugum a nobis mittuntur, quaedam libera sunt ; haec igitur omnia cum ita se habeant, ac secundum primas causas harmoniae sive coniunctionis

et mutuae concordiae regantur ac moveantur ; quid aliud putare debemus, quam praedicare amorem et concordiam, suoque exemplo coniunctionem animorum inter homines sancire ? Contra vero, sublata consensione, quam vocat ille pulcherrimum et utilissimum Christianae sapientiae decus, rerum vastitas continuo desaevit et ordinis perturbatio, *quae*, ut illius verbis utar, *in aere quidem fulmina, in terra succussiones, in mari exundationes, in urbibus ac familiis bella, in corporibus morbos, in animis peccata, quasi novas res moliendo, introduxit*. Veniat illud in mentem, Patres ac Fratres desideratissimi : *Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur*. Cuius enim navis tam constans est ac firma compactio, ut evulsis clavis quibus tabulae et trabes agglutinantur, non statim fatiscat ac recidat in struem lignorum, cuius sit usus in re nautica nullus ? Cuius vero aut turris aut arcis tam saepta atque munita firmitas ac robur est, quod soluta compage saxorum non continuo ruat, atque ex propugnaculo degeneret in acervum, temere congestis in unum lapidibus ? Non enim ex saxis et caementis, sed ex apta et quasi demensa saxorum caementorumque structura, turris aut murus assurgit.

17. Quin etiam de regnis salvator clare demonstrat : *Omne regnum in se ipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet*. Profecto sicut concordem Societatis statum, quaecumque

Et ipsam humanam rationem.
Sallustius.

Regnum enim in se ipsum divisum desolabitur ;
Luc. II. 17.

irrum pant extrinsecus, labefactare non possunt ; ita vicissim si concordiae inter suos iacturam faciat, nullis poterit extraneis cohaerere praesidiis. Et

Serm. 29. in quoniam divus Bernardus, cum illud Canticorum
Cant. exponeret : *Filii matris meae pugnaverunt contra me*, praeclare, ut assolet, de hoc toto argu-
Cant. I. 5. mento disputat ; licet ab omnibus sermonem illum perlegi velim, quo magis tamen ad manum unicuique sit, hic illius partem aliquam disputationis

Et dissidia ascribam. Cum igitur de gravissimis discidiorum
familias reli- incommodis ageret, *Longe, quaeso, inquit, a vobis*
giasas omni- *facite semper hoc tam abominabile et detestabile*
no distur- *molum, vos, qui experti estis, et cotidie expe-*
bant. *rimini, quam bonum sit, et quam iucundum*
habitare fratres in unum, si tamen in unum,
et non in scandalum ; alioquin nec iucundum
plane, nec bonum, sed pessimum ac molestissi-
imum. Vae autem homini illi, per quem unitatis
vinculum iucundum turbatur ! Iudicium pro-
fecto portabit, quicumque est ille. Ante mihi
contingat mori, quam audire in vobis quem-
piam iuste clamitantem : Filii matris meae pu-
gnaverunt contra me. Nonne praesentis congre-
gationis, tamquam unius matris, filii omnes vos
estis, singuli alterutrum fratres ? Quid ergo
aforis vos conturbare aut contristare possit, si
intus bene estis, et fraterna pace gaudetis ? De-

1. Pet. 3. 13. *nique quis vobis nocere poterit, si boni aemula-*
1. Cor. 12. 31. *tores fueritis ? Quam ob rem aemulamini charis-*

mata meliora, ut bonos vos probetis aemulatores. Hinc aemu-
*Charisma peroptimum caritas est, plane incom-*landa charis-
parabile, quod novae sponsae caelestis sponsus mata melio-
totiens inculcare curabat, nunc quidem dicens : caritas ;
 ra, pax et

In hoc cognoscent omnes, quia mei estis disci- Ioan. 13. 35.
puli, si dilectionem habueritis ad invicem ; nunc

vero : Mandatum novum do vobis, ut diligatis Ioan. 13. 34.
invicem ; et : Hoc est praeceptum meum, ut dili- Ioan. 15. 12.
gatis invicem ; itemque orans unum eos fore, Ioan. 17. 22.
sicut ipse et Pater unum sunt. Et vide, si non

ipse Paulus, qui te ad charismata meliora in- 1. Cor. 13. et
vitat, inter cetera caritatem in summo ponit ; 14.
sive cum fide et spe dicit eam esse maiorem et 1. Cor. 13.
supereminentem scientiam ; sive cum, enume-

ratis pluribus ac mirabilibus supernae gratiae
donis, tandem ad superexcellentiore[m] viam nos 1. Cor. 12. 31.
mittit, haud aliam profecto illam, quam cari-

tatem definiens. Denique quidnam huic compa-
randum putemus, quae ipsi praefertur martyrio, 1. Cor. 13. 2.
ac fidei transferenti montes ? Hoc igitur est, quod

dico : Pax vobis a vobis sit, et omne quod extrin-
secus minari videtur, non terret, quia non nocet.

Nam e contrario, quicquid foris blandiri appa-
ret, nulla est profecto consolatio, si intus, quod
absit, seminarium discordiae germinaverit.

Proinde, dilectissimi, pacem habebe ad vos, et
nolite laedere invicem, non facto, non verbo,
non signo qualicumque.

18. Tandem ut hac de re, de qua, cum nostra Hinc etiam

curent omnes
religiose ser-
vari regulam
30 comm.

vehementer intersit, pluribus egi quam cogita-
ram, scribendi finem faciam : magnopere cupio,
secum quisque reputet quod Pater Noster decima
parte constitutionum tradit, et refertur trigesima
regula inter communes : *Caveant, inquit, sibi
omnes ab illo affectu, quo aliae de aliis nationi-
bus sinistre sentire aut loqui solent ; quin
potius, et bene sentiant, et peculiari affectu
diversas a sua nationes prosequantur in Domino,
ac proinde nemo bella contentionesve inter
christianos principes in colloquium inducat.*
Usque adeo plane abhorrebat ab hoc malo, ut ne
eos quidem sermones suis licere vellet, quibus
aut de principum agatur simultatibus, aut aliis
aliae nationes obloquantur. Ne quid igitur resideat
inter nos inimicum concordiae, sive id ex studio
nationum, sive ex aliis redundet fontibus sane
amarissimis, cum ad laetiores progressus omne
nobis iter atque aditum intercludant, unusquis-
que velim in se ipse acriter inquirat et attente
dispiciat quam sedulo fraternam colat consensio-
nem ; neque leviter eam rem decurrat, sed, cuius-
modi sit sua caritas, exploret ad Lydium lapidem,
et exigat ad eam normam quam Apostolus prae-
scribit his verbis : *Caritas patiens est, benigna
est ; caritas non aemulatur, non agit perperam,
non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit
quae sua sunt, non irritatur, non cogitat ma-
lum, non gaudet super iniquitate, congaudet*

Et caritatem
suam esse ad
normam
praescrip-
tam ab Apos-
tolo.
1. Cor. 13. 4.

autem veritati ; omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Hoc igitur modo si quasi ad Lydium, ut dicitur, lapidem exploretur caritas nostra, si qua harum laudum effectorumve careat, nondum omnes virtutis numeros complexa censeatur ; sed quot ornamentis ab Apostolo commemoratis destituta sit, tot eam gradibus et quasi notis ab eo quod summum optimumque est abesse arbitremur. Enitendum igitur est, ut eam ad id quod perfectum suisque omnibus partibus expletum sit perducamus ; et si laude patientiae careat, vel benignitatis, vel alicuius ex reliquis, eam quae desideratur comparemus. Nec facile mihi venit in mentem quamnam ad aliam libellam ista res exigi possit, ex qua magis appareat manifesto, vel quid unicuique desit in hoc genere, vel quae sibi ratio ineunda sit ut recte amandi legem integram inviolatamque conservet, quam Apostoli memorata praescriptio.

19. Illud denique habeamus, fructum quem Dominus a nobis reposit iis verbis : *Ego elegi vos, ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat*, aliud nihil esse quam caritatem, ut divus Augustinus exponit : *Maneat, inquit, dilectio : ipsa est enim fructus noster.* Quocirca etiamsi sanguinem profundamus, aut Angelorum etiam linguis loquamur, aut montes solo verbo transferamus : nisi reddamus hunc fructum, nihilo minus ut infructuosi palmites praecidemur. Cuiusmodi

Haec enim caritas specialis fructus est quem Deus reposit a nobis, Ioan. 15. 16. Tract. 86. in Ioan.

crimen si iure plectendum est in omnibus (nam ex sterili ficu testari voluit Dominus quae supplicia in desides homines ac plane steriles constituta sint), quibus tandem securibus, quibus flammis saevietur in eas arbores, ex quibus nec soli quod occupant uberrima feracitas, nec siderum quibus afflantur benignissima vis, quicquam bonae frugis expressere. Neque praetereundum puto quod ad hanc rem maxime de evangelica ficu scribit Ambrosius : *Quod de Iudaeis, inquit, dictum, omnibus cavendum arbitror, et nobis maxime, ne fecundum Ecclesiae locum vacui meritis occupemus, qui, quasi mala granata benedicti, fructus ferre debemus internos, fructus pudoris, fructus coniunctionis, fructus mutuae caritatis et amoris, sub uno utero matris Ecclesiae inclusi, ne aura noceat, ne grando decutiat, ne aestus cupiditatis exurat, ne umoris imber elidat.*

Lib. 7. in Luc.
13.

Qui colloca-
mur in Socie-
tate ut in
agro Eccle-
siae feracis-
simo et opti-
me exculto.

20. Animum iam referamus ad opimum istum ac pulcherrimum Ecclesiae agrum, et in eius amplitudine meminerimus partem esse nullam, aut feraciorem, aut frigoris et caloris modo temperatior, aut maiore agricolarum opera subactam atque excultam, quam religionis statum ; et facile intellegemus quanto gravioris culpa rei efficemur, si hanc ipsam partem vacui meritis occuparemus. Perspiciamus deinde, quid mali punici typo sanctissimus doctor indicet de commoditatibus ac

praesidiis, quae nobis suppetunt ex religiosae disciplinae tamquam velamento aut cortice, qua contexti verendum non est ne ventis impetamur, ne decutiamur grandine, ne stultarum aestu cupiditatum torreamur, ne deiciamur imbribus aut procellis. O quam optatam et expeditam securitatem religio nobis praestat! O quot utilitates et commoda nobis in hac tamquam penuaria cella reposita sunt, si ea cognoscamus! Verum haec pluribus persequi neque loci neque temporis huius est. Sed quam tuto agamus, audivimus: audiamus iam quae nos vicissim ei, cuius in tutela ac praesidio sumus, debeamus. Debemus vero fructum malo punico quam simillimum, fructum sane non adumbratum ad speiem, et variis patentem iniuriis, sed constantem et in intimis expressum sensibus; fructum ingenui pudoris, mutuae fructum coniunctionis atque amoris, punicorum instar granorum, quorum et conceptaculum intra corticem, et rubicundus decor, et dispositio concinnior; usque adeo vero alia ex aliis annexa tactu mutuo cohaerescunt inter se, ut eorum series in uno aliquo potius solidoque corpore descripta videatur, quam ex diversis vermiculata corpusculis. Ac ne longior sim hac in re, utque ad alteram ex duabus quas proposueram gradum faciam, omnes ad extremum iisdem quibus inceperam verbis oro atque obtestor, nempe ut consensionem mutuam, eo studio quo Societatem salvam cupimus, tueamur.

Et ideo ferre
debemus fru-
ctus bonos
et quam plu-
rimos.

Posterius
 praecipua
 religione ac
 pietate cola-
 tur B. V.
 Maria,

21. Altera res, qua si minima Societas nostra
 nitatur, fore confido ut, quae Dei beneficentia
 est, etiam atque etiam in dies efflorescat, est prae-
 cipua quaedam religio ac pietas erga Sanctissimam
 Virginem Mariam. Ea namque, cum parens fuerit
 eius qui omne caelum omnemque naturam moli-
 tus est, vere ac proprie, ut ait Damascenus, in
 res universas Erae ac Reginae nomen et ius adepta
 est. Itaque velim in omnibus rebus ac tempori-
 bus, sive publicis Societatis, sive propriis singu-
 lorum, praestanti quadam veneratione ac singulari
 fiducia quae nullam vereatur repulsam, ad hoc
 laborum omnium ac sollicitudinum perfugium
 supplices accurramus. Equidem mecum dum re-
 puto quanto devotionis affectu hanc caeli Regi-
 nam complexi sint, quantumque ex eius pio et
 assiduo cultu ad omnem profecerint sanctimo-
 niam multi sancti viri, ac privatim P. Ignatius
 quantam rerum nostrarum spem ac tutelam in hac
 velut arce collocarit, magno teneor studio ut et
 nos eam propensissimis animis atque obsequiis
 prosequamur, deposcentes ut, ipsamet depre-
 cante, haec pietas velut suavissima nardus nostris
 mentibus innascatur. Certe sive spectemus Dei-
 parae Virginis dignitatem, auctore Deo in tam
 illustri excelsoque loco sitam, ut per se ipsam et
 religionem et admirationem moveat; sive benefi-
 ciorum illius in nos magnitudinem, quibus gra-
 tiam quam possumus referre fas est; sive

Lib. 4. de fide
 orthod. c. 14.

Quae singu-
 lari honoris
 et amoris
 significatio-
 ne digna cen-
 senda est,

inopiam ac mendicitatem nostram, quam oportet tam salutari patrocínio sustentemus, potiora semper sperantes in posterum: haec, inquam, omnia si spectemus, ea sane quam maximas a nobis et honoris et amoris significationes erga caelestem hanc praesidem et custodem nostrae salutis exposcunt. Quapropter merito divus Bernardus: *Totis, inquit, medullis cordium, totis praecordiorum affectibus, et votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam.* Denique cum tot naturae et egestates et aerumnae levare nequeant, nisi ab ea quae polleat, et caritate qua velit, et potestate qua laborantibus queat opitulari: quantum in utroque Maria valeat, ex eo quod praepotentis Dei mater est, manifesto perspicitur. Id divus Bernardus tradit his verbis: *Nihil enim sic potest potestatis eius seu pietatis magnitudinem commendare; nisi forte aut non creditur Dei filius honorare Matrem, aut dubitare quis potest omnino in affectum caritatis transisse Mariae viscera, in quibus ipsa, quae ex Deo est, caritas novem mensibus corporaliter requievit.*

Serm. in Nativ. B. M. V.

Serm. I. de Ass. B. M. V.

22. Verum quia longiore aut cohortatione aut laudatione augustissimam Virginem celebrare mei consilii non est, ut ad calcem aliquando decurrat oratio, illud addidisse satis sit, quod Germanus Constantinopolitanus Patriarcha in homilia qua-

Et suo nos potenter adiutura est patrocínio.

Serm. 2. de
dormit. B. V.

dam, brevissime quidem, sed gravissime, de pie ac benevole colenda Deipara Virgine pronuntiavit, eam compellans : *Quem ad modum*, inquit, *anhelitu haustus aer animale[m] hominib[us] olfactum afflat ; ita et te orthodoxi omnis christiani flatus ac spiratio ore profert ac enuntiat. Nec enim tantum ab aeris haurimus oblectatione, quantum a tui nominis haurimus protectione : adeo ut in Christo ac te impleatur quod scriptum*

Thren. 4. 20.

est : Respiratio narium nostrarum es tu ; in tegumento tuo et umbra vivemus. Ego sane, immensa Dei largitate fretus facile in animum induco ex hac posteriore renovatione, cui non minus sedulo plus etiam quam priori vacandum esse confido, omnibus Societatis membris praestantem quendam splendorem atque incrementa pietatis accessura, praesertim si serio atque enixe studeamus duobus iis ornamentis, quae iam dudum commendo, magis ac magis abundare, nimirum, fraterna inter nos consensione, et perquam honorifico in Beatissimam Virginem studio ac pietate. Quam si deditissima mente complectamur, suam illa in fidem et clientelam nos asciscet, augebitque, velut sedula deprecatrix, iis virtutibus quae ipsam, quasi deliciis affluentem, caelitibus ipsis speciosam atque admirabilem praestitere ; et quibus nos oportet collucere ut eius Filio placeamus, qui earum vestigiis ac velut lineamentis terrarum orbem primus impressit, veramque docuit humi-

litem, puritatem, patientiam, animarum zelum et rerum quae in terris sunt despicientiam ; ut sua nos aliquando similitudine conspectuque dignatos in sempiternae lucis et gloriae domicilio collocaret.

Romae XIX. Maii M. D. LXXXVI.

Omnium in Christo Servus,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PROVINCIALES SOCIETATIS

DE QUIBUSDAM MEDIIS

AD EIUS CONSERVATIONEM FACIENTIBUS

1. Quanti momenti sit Societatis nostrae conservatio, felixque in omni virtutum genere progressio, quanta etiam nobis incumbat obligatio vel sanguinem ipsum, si opus fuerit, ad haec consequenda profundendi, non est quod hoc tempore apud RR. Vestras scribendo commemorem. Illud tantum ad memoriam revocabo, haec ipsa magna ex parte ab ea una re pendere, ut superiores solliciti sint ac vigiles ad omne genus incommodorum, priusquam augeantur, removendum ; et ad ea

Conservatio
Societatis
in primis
pendet a sol-
licitudine
Superiorum,

damna mature praevenienda, quae futuris temporibus succrescere possunt. Persuadere enim nobis debemus nullam esse apud homines rem, vel per se tam sanctam, vel tantis praesidiis firmatam ac munitam, quae tempore non labascatur: quod et ipsa multorum operum experientia splendore non exiguo magnaque sanctitate inceptorum plus satis demonstrat. Unde non mediocriter quidem cupio ut ad illud restaurandum ac perficiendum omni studio enitamur, quod divus Gregorius Nazianzenus admonet: *Quem ad modum, inquit, in corporibus, cum unum aut alterum membrum aegrum est, reliqua membra haud magno negotio emergunt, partique maiori sanitatis bonum conservatur; cuius etiam ope interdum aegrae partes in meliorem statum redeunt: at cum plura membra inter se dissident et graviter affliguntur, fieri iam non potest quin totum corpus aegrotet atque in perspicuo periculo sit. Ad hunc modum in iis quoque, qui sub imperio sunt. singulorum morbos commodiore totius rei publicae valetudine occultari contingit; pluribus autem exulceratis et morbo afflictis atque oppressis, tota iam res publica in periculo versatur. Quae eo a me allata sunt, ut significem, dum pauci erunt in Societate nostra qui ab illa perfectione spirituali degnerent quae requiritur, et tamquam membra quaedam infirma impediunt valetudinem integram et unionem totius corporis, fieri potest per Dei gratiam,*

Qui subdito-
rum infirmi-
tates, Socie-
tati plerum-
que nocivas,
curent et sa-
nent:

Orat. I. in Lu-
lium.

ut reliqua membra non solum inde non inficiantur aut corrumpantur, sed ut hi etiam ipsi perfectae aliquando sanitati restituantur; verum si acciderit, quod avertat Deus, ut istiusmodi hominum invalesceret valde numerus, manifestum esset universi corporis periculum. Proinde nullo modo contemni debet aut neglegi defectus spiritus ac disciplinae in quocumque homine particulari, sed medicina potius ei adhibenda est, qua reducatur ad reliqui corporis condicionem ac statum. *Turpis est enim omnis pars*, inquit Augustinus, *suo toti non congruens*. Alioquin sine dubio futurum est ut, quem ad modum numerus ex unitatibus coalescit, ita negligentia nostra Societatis multitudo ex singulis istis infirmis infirmetur, et prius damnum sentiamus quam oculis praevideamus.

Et mihi sane videtur perinde contingere in iis religionibus quae longe lateque diffusae sunt multasque regiones ac homines complectuntur, ut in spatioso quodam terrae tractu aut agro, ad ripam alicuius magni fluminis consito, ad cuius tamen repellendam vim non paucos aggeres ac munitiones habet. Si enim ad aquarum istarum impetus ac conatus continuos, quibus modo in hanc modo in illam partem se insinuant, continua etiam non adhibeatur diligentia ad ea reparanda quae fluminis alluvione atteruntur ac debilitantur, certissimum est venturam aliquando

Diligentia
porro continua
id faciant
et sollerti.

Nonnulla autem ad conservationem Societatis commendanda sunt:

repentinam aliquam inundationem, idque cum minime expectatur, quae universa dissipet atque demergat. Atque in hunc ipsum plane modum affirmat Gregorius Nazianzenus diabolum se ut aquam immittere, exili quoque foramine primum, quo tamen paulatim diducto atque laxato, toto impetu influit atque illabitur. Quam etiam ob causam mihi plane necessarium visum est vehementer ac sedulo RR. Vestris commendare, pro eo amore quem in Societatem habent ac zelo quem ad salutem eius tuendam sentiunt, non nulla capita earum rerum quae in praxi consistunt, et in perfecta observatione illorum mediorum quae ad conservationem totius corporis pertinent. Iam enim satis constat ordinationum, praeceptorum, regularumque multiplicationem nec malis ipsis mederi semper, nec in Societate nostra necessariam esse, cum habeamus constitutiones tanto spiritu ac caelesti lumine conditas, regulasque tam plenas, claras atque perfectas, ut manifestum sit nullum esse defectum qui ex aliqua istarum prae-terminatione non nascatur, et qui e contra ex diligenti harum observatione efficacissimum non accipiat remedium.

Societatis Institutum existit in singulis solidarum virtutum ardens studium;

2. Atque ut ab hoc ipso capite nostrarum constitutionum ordiar, illud nobis certum ac persuasum esse debet, Societatis institutum, modum gubernandi, occupationes ac ministeria constituta ac fundata esse in perfectione quadam spirituali

minime vulgari aut superficiali ; sed exigere potius abnegationem veram, exspoliationemque affectus proprii, studium etiam ardens solidarum perfectarumque virtutum, ut Const. Part. 10. § 2.

B. P. N. Ignatius declarat. Hinc est quod, si in Societatis hominibus fundamentum hoc bene positum non fuerit, in pluribus rebus impedimenta magna occurrent ; quibus idoneum satis non erit remedium, si difficultas tantum quae praesens est tollatur aut superetur : hoc enim nec firmum nec diuturnum est, nec universam mali naturam attingit ; sed ad ipsam radicem adhibenda est medicina. Itaque si in diversis hominum gradibus quos Societas complectitur, suboriuntur aliquando tentationes aliquae aut amaritudines ; si in distributione officiorum ministeriorumque, ut sunt contionandi, praelegendi, excipiendi confessiones, docendi litteras inferiores, aliisque rebus eiusmodi ; in correptionibus item paenitentis et ferendis, in vilissimis quibusque humilitatis ac paupertatis amore libenter accipiendis, non nullae reperiantur subinde difficultates, eae omnes sine dubio ab unius huius fundamenti defectu proficiscuntur. Ac proinde, cum offendit quis e nostris, aut difficilem se exhibet in istiusmodi rerum aliqua, et superior remedii causa id tantum agit ut frater in praesentia se vincat, nec studium adhibet ut interius emendetur aut iuvetur, numquam assequetur quod desiderat : is enim ipse qui modo

Quae si desint, magna occurrent impedimenta.

Hinc praecipua cura Superiorum sit ut NN. in his virtutibus progrediantur,

se accommodavit tempori, deficiet postea in multis aliis ; immo et in hac ipsa per aliam occasionem, et fortasse etiam, si prematur, non difficulter rumpe-
 petur, quem ad modum in formanda cera aut vitro contingit. Ut enim illa ad arbitrium nostrum flectamus et efformemus, necessarium est ut materia mollis ac tractabilis sit ; nam qui postquam ea iam obduruerit, efformare ac flectere velit, quicquid ille artis ac industriae adhibeat, non modo non id consequetur, sed potius dirumpet : ita ad observationem constitutionum regularum-
 que nostrarum praecipuum in eo ponendum est momentum, ut homines Societatis tales sint, quales ipsae constitutiones ac regulae requirunt.

Toto animo
 sese ad gu-
 bernationis
 curam appli-
 cantes,

3. Quibus consideratis, primum maximumque superiorum studium ac praecipua eorum diligen-
 tia, tum etiam vigilantia in eo esse debet, ut qui
 iis subsunt in veris solidisque virtutibus progres-
 sum certum stabilemque faciant. Quem ad finem
 summopere conducet ut toto animo superiores ad

Reliqua au-
 tem, quibus
 impediuntur,
 omittentes,

gubernationis curam se applicent, reliquis omni-
 bus omissis quae eos impediunt ac distrahant ;
 nec sese vel amicis invisendis, vel iuvandis proxi-
 mis, immo nec ipsa contionandi frequentia occupari
 sinant, multo minus rerum temporalium sollicitu-
 dine, qua tamen certe ita Rectores nostros gra-
 vatos cernimus atque oppressos, ut vix respirent.
 Facile quidem video collegiorum necessitates
 egestatemque non exiguam cum numerosa perso-

narum multitudine coniunctam, qua levare tamen non possumus, huius incommodi magna ex parte exstitisse causam; sed video etiam gravissima damna quae inde consequuntur. Et propterea Et per bonos Procuratores a sollicitudine rerum temporalium cupimus omnino ut boni rerum temporalium procuratores istiusmodi collegiis assignentur; ne rerum temporalium sese exonerantes, quorum industria rectores, ea parte sollicitudinis exonerati quae ad temporalia pertinet, attentiores esse possint ad illa quae longe maioris sint momenti. Qua in re cum nostri ea praestiterint quae officii nostri sunt quoad res spirituales ac iuvandos proximorum animos, confidere debemus sanctissimam Dei providentiam necessitatibus etiam temporalibus minus esse defuturam: quod et S. Augustinus admonet, cuius verba ad hoc ipsum pertinentia ex epistola quadam ad Episcopum suum Valerium subicere placet, quibus ostendit, si arbores vivae, quae homines sunt, diligentius colerentur, facilius multo ac felicius ipsos Dei pauperes pascere quam agri redditusque ecclesiastici; sic enim Dominum ad se loquentem introducit: *Serve nequam, si villa Ecclesiae calamitosum aliquem pateretur, cuius fructibus colligendis magna opera impenditur, neglecto agro, quem rigavi sanguine meo; si quid agere pro ea posses apud iudicem terrae, nonne omnibus consentientibus, nonnullis etiam iubentibus atque cogentibus pergeres; et si contra te iudicaretur, etiam trans mare proficisceretur; atque hoc*

Epist. 21.

modo, vel annuam, vel eo amplius absentiam tuam nulla querela revocaret, ne alius possideret terram non animae, sed corpori pauperum necessariam, quorum tamem famem vivae arbores meae multo facilius mihi que gratius, si diligenter colerentur, explerent? Quod si tantopere expedit ut rectores alii que nostri earum etiam rerum quae ad nostrorum hominum victum ac sustentationem necessariae sunt, quantum possunt, sollicitudinem fugiant; facile cernitur quanto minus qui superiores sunt, externorum causis negotiisque saecularibus implicari debeant, quae non tantum professioni suae in universum, sed particulatim etiam officio recte gubernandi adversantur.

Boni consti-
tuantur Su-
periores :

4. Et quia bona malave capitis affectio ac dispositio in totum corpus facile redundat, et quales fuerint superiores, tales, ut plurimum, reperiri solent subditi, ut 10. Part. §. 8. dicitur, hinc fit ut bona Societatis gubernatio a bona superiorum electione non parum dependeat. Quae quidem electio etsi ad nos pertinet, nec quicquam magis desideramus quam huiusmodi superiores ubique constituere, quales 4. Part. c. 10. et Part 9. c. 6. describuntur, qua etiam in re, iuvante Domino, omnem industriam diligentiamque nostram adhibe-

Hinc Prae-
pos. Prov.
idoneos pro-
ponant,

bimus; duae tamen res ad praepositos provinciales in hoc ipso pertinent. Prima ut post orationem ad Deum habitam, sollicitamque investigationem, ac

consultationem cum iis quibuscum oportet, diligenter nos informant de hominibus idoneis ad gubernandum, iuxta eam instructionem quam hac ipsa de re in provincias misimus. Cuius executionem, id est, informationem factam ad illam normam quae ibi praescribitur, cupimus omnino ut procuratores, qui Romam iam proxime sunt venturi, perfectam completamque ad nos deferant.

Altera res est, ut Provinciales sibi subordinatos superiores diligenter instruant, dirigant ac manu quasi ducant, formentque ad omnem gubernandi virtutem, quo melius possint utiliusque praeesse iis qui sub eorum regimine serviunt Deo in hac sacra militia. Ad quam etiam rem non mediocriter interest, ut Provinciales in visitationibus suis supra cetera omnia, id in primis respiciant, ut superiores bene fungantur officiis suis, praesertim, ut est dictum, in rerum spiritualium promovendo studio, cui et ipsi dediti et non mediocriter etiam in eo versati esse debent. Quod si subditorum erunt in eos querelae vel amaritudines, examinari oportebit ut ipsis etiam adhibeatur correctio et emendatio in quibus erit opus. Nec habeantur omnes subditorum querelae pro tentationibus, sed audiantur cum caritate, ac deinde, ut opus est, in Domino dirigantur.

5. Maiore etiam quam haecenus diligentia constuantur in collegiis praefecti rerum spiritualium, praecipue autem in iis, quae nostrorum hominum

Constitutos-
que diligen-
ter forment,
praesertim in
visitationi-
bus.

Apti eligan-
tur Praef. re-
rum spiritua-
lium, prae-
sertim in

Seminariis
nostrorum.

seminaria sunt, eligantur quam aptissimi, etiamsi aliis ministeriis eam ob causam incommodare oporteret, in quibus eos forte occupatos esse contingat. Permittatur etiam eis tempus, quo cum nostris commode tractare possint; auctoritasque conservetur, ut maiore fructu id ipsum praestent, quandoquidem revera universum aedificium nostrum quod molimur, sicut iam dictum est, hoc maxime fundamento spirituali nititur.

Idonei admittantur Novicii, et rite iuxta Institutum formantur.

Haberi debet non mediocris cura in admissione noviciorum, ut non nisi digni et idonei admittantur, quique huiusmodi vocationem habent, quae ad Instituti nostri constantiam est necessaria. Perfecte etiam observare oportebit in iis instituendis, quae de probatione ipsorum in regulis Magistri noviciorum traduntur; nec erit dispensandum in secundo tertiove probationis anno, nisi gravi aliqua urgente necessitate, iuxta id quod alias a nobis hac ipsa de re ad Provinciales scriptum est. Providendum etiam diligenter, ut satis tempore ac mature dimittantur ii qui secundum constitutiones utiles futuri Societati nostrae non iudicabuntur.

In Scholaribus Societatis servetur spiritus et devotionis fervor.

6. In scholaribus Societatis omni modo nitendum erit ut conservetur spiritus ac devotionis fervor; curandum etiam ut tempus habeant vacandi studiis, et ut liberentur ab omnibus aliis occupationibus, quae hoc ipsum impediunt. Videndum tamen in primis erit, ne ii ullo modo permittantur in litterarum studiis progredi, qui superbi, inquieti, aut

male mortificati animadvertentur, de quibus probabiliter existimari poterit, si scientiis et doctrina ornentur, non aliud esse quam eos armare in Societatis damnum, sive nobiscum manserint, sive potius discesserint, quod aliquando necessario futurum est, nisi se emendaverint. Quocirca invigilandum est primo quoque tempore ad verum in eis spiritum excitandum ac renovandum. Quod tentari poterit removendo illos ab occupationibus studiorum, reducendo ad solitas noviciatus probationes, exercendo in rebus humilibus ac contemptibilioribus aliisque eiusmodi exercitiis ac modis. E quibus tamen si visi fuerint minus proficere, aut emendationem seriam ac sufficientem non consecuturi, praestat mature ut e Societate dimittantur; vix enim credi poterunt damna atque incommoda quae ab eiusmodi hominibus Societas patitur, non tantum ob molestias illas quas in dies afferunt, quamquam et hae permagnae sunt, sed et multo magis quod progressu tandem temporis, nisi ad sacerdotium promoveantur, murmurant facile ac tumultuantur; si vero promoveantur, maiores longe difficultates exhibent, nec potest Societas de eis esse secunda: dilabuntur postea ad praetensiones graduum, obloquuntur palam, alienant animos simpliciorum ab Instituto, scandalizant alios, et denique gravissime periculosissimeque nocent; quod tunc maxime etiam faciunt, cum, operarii iam aut contionatores con-

Male mortificatos vero, nec se emendantes, praestat mature dimittere e Soc. quam cum damno servare.

stituti, alliciunt sibi animos praelatorum populorumque, quo fit ut saepe eos aliquamdiu tolerare cum incommodis iam enumeratis cogamur, et tandem dimittere maiore cum ipsorum amaritudine, minoreque proximorum benevolentia et aedificatione.

Prius tamen Sed quoniam tamen ad hos ipsos lucrandos
 ex caritate omnia prius ex caritate remedia tentanda nobis
 media emen- sunt quam ad extremum illud deveniatur, nec in
 dationis ten- promptu est aut facile quae mensura patientiae
 tanda sunt : praestanda cuique sit diiudicare, Provinciales
 aliqui nostrum etiam hac in re iudicium, tamquam
 universalem quandam instructionem ac directio-
 nem petierunt. Quibus quod responsum fuit non
 erit fortasse alienum hoc loco subicere : nimirum
 perdificile esse reperire modum quo difficultates
 istiusmodi penitus tollantur, certamve regulam in
 universum constituere ; hoc enim, praeter unctio-
 nem Spiritus sancti, quam similibus in rebus pro-
 curare debebunt diligenter Provinciales, cum ad
 Deum recurrendo per orationes ac sacrificia, tum
 etiam conferendo cum immediatis superioribus
 ipsorumque consultoribus, dependet plurimum
 ex particularibus circumstantiis personarum, af-
 fectionumque quae in eis cernuntur, non nihil etiam
 ex qualitate remediorum iam adhibitorum, aut
 vero quae adhiberi poterunt. Quae omnia cum ab
 iis facilius diiudicari possint qui rebus ipsis prae-
 sentes intersunt, hoc tantum in universum dicen-

Prius tamen
 ex caritate re-
 media emen-
 dationis ten-
 tanda sunt :

Quorum mo-
 dum et men-
 suram pru-
 denter dii-
 dicabunt Su-
 periores,

dum videtur, experientiam ipsam ipsasque has difficultates docere, probationem illam quam diximus dimissionisque dilationem ex emendationis futurae spe, tam diuturnam esse non debere, ut numquam aliquid certi constituamus ; sed videndum est suo tempore ac mature, quamnam satisfactionem praestent de se Societatis subditi. Quod si aliqui satis cogniti ac perspecti non fuerint, tentandi sunt probandique, idque in iis maxime rebus, ex quibus non tantum Societas intellegat quantarum virium ac virtutum sint, sed etiam ipsi se ipsos cognoscant. Et quando sine fructu cernuntur alicui adhibita remedia, exoneranda est Societas ab inutili arbore. Qua in re, ut celerem nimis aut praecipitem esse non convenit superiorem, ad determinandum iudicium quod aliquis Instituto nostro sit ineptus, nisi prius, ad exemplum misericordiae Christi, multum ac diligenter circumfoderit, fimumque apposuerit, aliaque adiumenta opportuna applicaverit, ita ex altera parte non est opus, vel tam cupidum esse illius commodi aut auxilii quod ab iis posset Societas accipere, vel nimis timidum aut scrupulosum, ne videlicet dimittatur is qui fortasse aliquo tempore emendare se possit ; nisi enim haec emendationis spes moraliter intellegenda ac limitanda sit, per universam vitam expectari debebit, cum nullum sit tempus in quo mutare se homo in melius non valeat.

Ut in dimit-
tendis nec
sint nimis
celerem,

Nec nimis ti-
midi aut
scrupulosi.

Quoad Con-
tionatores,
serventur or-
dinationes et
regulae alias
datae.

7. Quoad contionatores, adhibeatur diligentia, ut observentur ordinationes ac regulae alias a nobis datae ad conservationem spiritus et ad fructus in auditoribus uberiores faciendos : serio se applicent ad studium ac meditationem divinarum Scripturarum, sanctorumque Patrum, praetermissis conceptibus ac inventionibus quibusdam propriis minoris momenti, ut maiore cum dignitate ac utilitate, non solum Societatis ac proximorum, verum etiam ipsorummet, recte tractent verbum Dei. Amputetur efficaciter ambitio locorum ac pulpitorum honorabilium, humiliumque contemptus ; et assuefiant omnes ad eam modestiae et humilitatis normam quae Societatis nostrae esse solet et convenit.

Confessarii
animentur ;

8. Animentur confessarii, ut vero animi affectu accingant se ad tam sanctum ac necessarium in Ecclesia Dei ministerium. Magni etiam interest ad

Per tempus
in varia loca
fructificatum
mittantur ;

Dei gloriam ac servitium, ut per aliquot menses in varia loca fructificatum mittantur. In quo etiam efficacia poni debet, ut difficultates, quae eiusmodi in rebus oriri solent, superentur ; quod ita commodissime fieri posse videtur, si bini tantum, vel etiam singuli per vices mittantur, pro numero

Ethuiusmodi
absentia ve-
ras rationes
paenitenti-
bus suis ipsi
exponant :

operariorum qui domi erunt, aliique loco absentium substituantur. Quod si erunt forte non nullae querelae devotarum feminarum, aliorumque paenitentium qui istis ordinarie confiteri solent, iis non difficulter occurri poterit per ipsos confessarios,

si ii, ut veri Societatis ac oboedientiae filii, rem serio in se suscipiant, reddantque paenitentibus hanc veram rationem, ita omnino in Domino expedire ut ipsi tempus etiam aliquod in missionibus ponant, quo pluribus prosint ac non nulla Domini ac salvatoris sui causa foris patiantur; redituros autem brevi, nec alios interea suo loco defuturos; non expedire vero, ut vel paenitentes sic ipsis adhaerescant, vel ipsi uni sedi locove ita sint affixi, ut, maiorum commodorum causa, non fiant aliquando mutationes. Haec et eiusmodi si nostri efficaciter ac sincere dixerint, probabile est paenitentibus satisfactum iri. Quod si aliter evenerit, aut si nostri hoc ipsum praestare noluerint, indeque cerneretur nimio eos affectu huic loco officiove inhaerere, tum maior esset necessitas eos separandi. Et profecto, ut vere dicamus, res est commiseratione digna nec sine scrupulo, quod operarii, ad res maximas pro animarum salute idonei, sedeant totos annos uni alicui sedi affixi paucarum feminarum confessionibus occupati, quae illuc ex sua tantum particulari devotione ter quaterve in hebdomada ventitant, cum interea per oppida, vicos ac castella tum multae animae reperiantur et auxilio indigentes, et ad auxilium accipiendum bene dispositae.

9. Interest multum ad pacem cum Societatis, Noviciis serio inculcetur in- tum hominum etiam particularium, ut explicetur differentia ad ministeria et ad gradus. bene, serioque Noviciis inculcetur, quantum perti-

neat ad resignationem indifferentiamque ad omnia ministeria Societatis ; praecipue vero quod constitutiones nostrae habent de graduum inter nostros diversitate, ut, dum mollis adhuc cera est, eam iudicii formam apprehendant ac imprimant de rebus nostris, ut existimare postea nequeant recte

Et Provinciales de promovendis ad gradum tempestive informationes mittant. se non intellexisse aut fuisse deceptos. Provinciales autem nos admoneant tempestive, ac informationes mittant de promovendis ad gradus iuxta instructionem a nobis iam missam ; et particulatim meminerint, ut, quibus gradum coadiutorum spiritualium dari oportebit, id mature fiat ; ac ordinarie, si bona alioquin satisfactio habita fuerit, ultra septennium prorogandi non erunt *.

Qui male est dispositus, cum paterna admonitione simul tempus accipiat deliberandi de sua emendatione. 10. Quando aliquis animadvertitur non iam defectibus tantum communibus ac ordinariis obnoxius esse, unaque aut altera in re minus satisfacere, sed in ipso vere procedendi modo male esse dispositus ; ut si, verbi causa, constaret nimis vivam habere passionem honoris, iudicii tenacitatem, aut aliud huiusmodi impedimentum grave, ad hunc iuvandum, sive scholaris sit, sive operarius, expediens fore videtur, si ab occupationibus liberetur, tempusque habeat cogitandi de se suisque rebus ; quae durante deliberatione, paterne omnino admoneri debebit de rei gravitate, ac invitari ut ipse media cogitet ac proponat quae efficacissima existimat ad

* Vide tamen Congreg. XII. decr. 14., ubi decennium dein statutum approbavit. (Nota ed. Gandavensis.)

se iuvandum. Induci etiam oportebit ut verum suae emendationis desiderium concipiat, ita ut nullo modo superiorem se tamquam adversarium habere existimet, sed potius ipse ex una parte, et superior ex altera idem se onus portare existiment, ac ambo in unam eandemque rem voluntate ferantur.

11. Provinciales iuxta regulam suam 14. procurent omnino, ut ordinationes quae hinc mittuntur superioribus aliis qui in universa Provincia sunt ac etiam consultoribus manifestae fiant. Nam praeter iustructionem ac lumen quod inde concipient ad exsequenda illa quae ordinantur, proderit etiam multum ut nos a pluribus certiores reddamur de rei successu in unoquoque collegio.

12. Maximi momenti res est cognitio Instituti, tum in superioribus qui gubernant, tum etiam in consultoribus qui assistunt; ideoque Provinciales praecipuam quandam de eo curam habeant, ut frequenter ab eis legantur recteque intellegantur constitutiones ac regulae; de quibus etiam expedit ut in visitationibus suis, se praesentibus, fiant collationes, ad rectam intellegentiam veramque praxis rationem percipiendam; credantque maiorem inde futuram utilitatem quam existimatur; quem ad modum e contrario non mediocre damnum affert Societati earum ignoratio, aut sicubi illarum exercitium in usu non fuerit. Persuadere enim nobis debemus, Societatem nostram perinde se habere ac aedificium magnum exquisitissima quadam

Provinciales curent ut Superiores locales et Consultores cognoscant ordinationes Roma missas,

Et ut habeant rectam intellegentiam Instituti;

Est enim Soc. instar aedificii, cuius omnes partes intime cohaerent.

architectura designatum ; quod ita compingat colligetque ad invicem diversa membra eiusdem molis ac structurae, ut, si una pars deficiat, cetera cohaerere ac componi non possint, ut ad artificis ideam ac intentionem perveniatur. Exemplum sit, si aliquis in aedificando hoc sibi proposuerit, ut tectum ad tantam altitudinem perducatur, necessario curare debet ut murus proportionatam habeat latitudinem ac crassitiem ; alioquin, qui tenuiorem fecerit, nen poterit aedificium ad designatam altitudinem elevare : id ipsum contingit in ceteris

Ut saepe una
regula negle-
cta multa-
rum observa-
tionem impe-
diat.

partibus. Quod etiam sine dubio et in aedificio spirituali Societatis nostrae animadvertitur, ubi, ex defectu observationis unius regulae, impedimur saepenumero ne observari possint aliae. Ut ex defectu praxis eorum quae in prima parte constitutionum habentur de admittendis, et in secunda de dimittendis, et in tertia de recte instruendis quoad spiritum. et in quarta quoad litteras, eveniet ne fieri possit illud quod parte quinta praescribitur de cooptandis in ipsum corpus Societatis ; et tunc consequenter si, qui incorporantur, eiusmodi non erunt quales ibi describuntur, observari non poterit quod parte sexta de perfecta oboedientia dicitur ; nec successum habere quod parte septima de instituendis missionibus declaratur ; multo minus quod disseritur parte octava de unione animorum ac vinculo caritatis inter nostros conservando ; nec denique quod decima de corporis Societatis tuendo

bono statu. Ita ut defectus alicuius partis in hoc nostro aedificio aestimari tantum non debeat ex particulari damno aut incommodo quod infert, quantum ex coniunctione ac proportionem quam habet ad cetera structurae membra, et ex commodis maioribus quae impedire potest. Ac proinde valde commendatam esse cupimus intellegendam praximque constitutionum ac regularum, tamquam rem proprie plurimumque ad officium Provincialis pertinentem in sua provincia, quem ad modum et ad Generalem in universa Societate.

Nominatim vero cupimus, ut hae sequentes regulae particulari studio perfecte observentur: ex regulis Provincialis, 41. et 100. Praepositi, 3. 16. 26. 48. et 72. Quae sunt in officio Rectoris, 2. 15. 25. 69. et 70. Sacerdotum, 16. 17. et 18. Magistri noviciorum, 56.

13. Ponatur in eo diligentia, cuius contrarium vehementer solet religionibus nocere, ut, qui antiquiores sunt in Societate, exemplum praebeant aliis verae humilitatis et affectus optimi erga paupertatem, oboedientiam suique contemptum; iuniores enim ac recentiores, quibus ante oculos versari deberent semper virtutes ac labores antiquorum ad imitationem, his praetermissis, libenter, pro naturae nostrae inquinatae corruptela, considerare solent ac imitari defectus. Ex altera autem parte non permittatur iuvenibus ac novis oblivisci illius modestiae ac reverentiae quam huiusmodi

Commendantur speciatim quaedam Regulae.

Antiquiores in Soc. exemplo sint ceteris;

Et iuvenes antiquis Patribus reverentiam exhibeant,

antiquis patribus exhibere debent, consideratis eorum laboribus pro Christo toleratis, officiisque plurimis recte ac utiliter in Societate praestitis. Ad quam rem non parum conducet ut ipsi Rectores exemplo suo praeceant, procurantes ut eiusmodi bene meriti patres sic in omnibus tractentur, ut eorum condicio ac virtus postulat; quod si fecerint ultra debitum caritatis ac officii, id etiam consequentur, ut tanto eos maiore efficacia fructuque admonere possint ad hoc ipsum exemplum praeibendum, quod diximus, quanto maiorem de eis curam habere se monstraverint.

Superiores se
Patres exhibeant,

14. Invigilandum serio Provincialibus est, ut superiores pro paterno affectu subditos gubernent, nulla inordinatae benevolentiae in hunc magis quam in illum significatione data. Et quem ad modum desiderandum est, immo etiam efficaciter procurandum ut assuescant inferiores ad ferendas non nullas superiorum suorum imperfectiones et condiciones quasdam naturales (certe enim non est ferendum, esse ita quosdam delicatos ac morosos, ut re quavis minima in superiore offendantur); ita etiam iustum est, ut ipsi superiores intellegant praecipuam officii sui partem in eo esse positam, ut patres se exhibeant; id quod subditi experiri debent atque plane animadvertere, non tantum in suarum necessitatum commoditatumque cura ac sollicitudine, aliisque amoris signis; verum in ipsis etiam reprehensionibus,

mortificationibus, ac paenitentiis quae sibi imponuntur. Qua de re etsi copiose satis scripsimus in epistola nostra prima ad superiores, quam ab omnibus haberi atque etiam aliquando relegi cupimus, hoc unum tamen hoc loco adiungendum videtur, nullo modo committendum esse ut subditi quavis in causa exulcerentur aut vero exacerbentur: hoc enim non solum ad emendationem non prodest, sed effectum plane contrarium producit; aversionem nimirum talem, quae omnem viam aditumque obstruit quo iuvare possint per eiusmodi superiores. In quam sententiam scribit divus Gregorius Nazianzenus, filiorum suorum nomine, ad Vitalianum quendam, expedire patribus, quo filios conservent et maiore erga se oboedientia retineant, multa dissimulare. Quo fit, inquit, ut multa quae vident videre se dissimulent, multa se minime audivisse fingant quae auribus infixae habent. Verendum enim sibi esse intellegunt, ne, si ob quaevis errata filios coarquant, frontem tandem ipsi perfricent, absteroque omni pudore, qui non leve parentibus adiumentum affert, temere in scelus omne prorumpant. Contumacia enim impudentiam atque audaciam parit; clementia contra hoc efficit, ut ii quibus noxa condonata est, parcius in posterum peccent. Quod cum in omnibus hominibus locum habet, tum praesertim in filiis, qui, cum propinquum paternae gloriae exemplum habeant,

Nec unquam
subditos
exulcerent.

Carm. 51.

non tam violenta manu coercendi sunt quam benevolentiae vinculis constringendi et retinendi. Nec tamen ea causa hoc dico, quod velim superiores omnia in filiis errata dissimulare, permittereque ut in dies in peiora ruant: hoc enim damna gravissima inferret non tantum religioni, sed ipsis etiam qui sic tolerarentur; sed ut considerent non esse perpetuo urgendos delinquentes: semper enim premere nervumque stringere, semper offensionem prae se ferre, parem etiam in imparibus inaequalibusque peccatis diffidentiam quoque ostendere, suspiciones alere, temporis praeteriti commissa exprobrare, ac denique desperationem emendationis insinuare, nihil aliud est quam errantes praecipitare, omne frenum timoris disrumpere, et ipsas habenas quibus regebantur sibi ipsis de manu excutere.

Caritatis fraternae conservationem sollicite procurant Superiores, et quicquid eam offenderit radicalitus evelant,

15. De unionis ac fraternae caritatis necessitate ad Societatis nostrae conservationem, utilitatemque animarum quae inde sperari potest, non pauca diximus postremis nostris litteris. Hic illud addam, ponendum esse omne studium ut radicitus evelatur quicquid eam offenderit. Illud autem in primis manifestum est, propriam cuiusque existimationem honorumque affectationem, invidiam ubique ac aemulationem gignere. Disparitas etiam iudiciorum non potest quin animorum etiam disjunctionem parturiat. Murmurandi consuetudo, et nimia loquendi licentia, qua non nulli sine scru-

pulo in fratrum suorum negotiis utuntur, venenum quoddam concordiae habendum est. Quapropter si occurrat forte aliquid, ut homines sumus, quo integritas istius unionis violetur, curabunt superiores ut curetur penitus; nec satis esse ducent tamquam fascia quadam plagam ad praesens obducere, ita ut operiatur potius quam sanetur.

Periculum enim est ne ea paulatim recrudescente animus odio exulceretur, et proinde in similibus rebus initia parva non sunt parvi facienda. Id quod

Ne quando parva initia odium generent.

S. Augustinus ad Profuturum scribens egregie

Epist. 148.

quidem explicat, affirmans contra plane faciendum esse in istiusmodi animi affectibus, atque in peregrinis hospitio excipiendis. Illic enim praestat aliquando vel malum aliquem hospitem in domum admittere, quam per nimiam examinandi diligentiam bonum aliquem excludere; hic vero contrarium plane agendum. Deinde vero de modo quo generatur in nobis odium, sic infert: *Subrepit autem odium, dum nulli irascenti ira sua videtur iniusta: ita enim inveterascens ira fit odium, dum quasi iusti doloris admixta dulcedo diutius eam in vase detinet, donec totum acescat, vasque corrumpat.* Haec S. Augustinus, qui post huiusmodi comparisonem haec ipsa pulcherrima verba subiungit: *Nam incomparabiliter salubrius est, etiam irae iustae pulsanti non aperire penetrale cordis, quam admittere non facile recessuram et perventuram de surculo ad tra-*

bem. Audet quippe impudenter etiam crescere citius quam putatur: non enim erubescit in tenebris, cum super eam sol occiderit.

In iuvando proximo, servetur Institutum, non tantum quoad auxilium praestandum,

16. Quandoquidem autem vita nostra ea est quae mixta dicitur. nostrique instituti finis non tantum salutem perfectionemque propriam, sed proximorum etiam, quoad fieri per nos poterit, complectitur, necesse est ut omnem diligentiam industriamque adhibeamus, quo errantes animae ad suum creatorem reducantur, per illa media ac caritatis opera quae in nostri instituti formula constitutionibusque describuntur. Et qui recipere se vellet ab hac consuetudine ac communicatione cum proximis, ut sibi tantum vacaret, et ut fugeret distractiones ac molestias quae genus hoc vitae concomitari solent, clarum esset tentationem esse, quam spiritus alienus a nostra vocatione suggerit.

Sed etiam quoad iuvandi modum.

Illud tamen diligenter advertendum est, ut modus is in iuvandis proximis teneatur qui nostrae vocationis proprius est. Nam cum duo sint ab instituto nostro praescripta, auxilium nimirum proximorum, modusque iuvandi, saepenumero fit, ut non nulli, rem ipsam ab Instituto accipientes, contemnant eius agendi modum: id quod decursu temporis perniciosum valde Societati nostrae esse posset.

Quaest. 19. circa reg. S. Francisci.

Divus enim Bonaventura affirmat, inter praecipuas causas religiones evertendi, exstitisse nimiam externarum occupationum frequentiam, quae, ut inquit ille, *corda distrahit*, et omnem *affectum*

devotionis exstinguit. Quocirca si ipsi nos conser- In modo et in
vare volumus, necessarium erit, ut et in modo tempore iu-
agendi, et in ipso etiam tempore, moderationem vandi proxi-
adhibeamus. In agendi modo, quia in ipsis etiam ni adhiben-
mediis occupationibus meminisse debemus cum di damoderatio.
vinae praesentiae, finisque qui nos ad occupationes In modo : ut
illas induxit, tum religiosae etiam professionis per internam
nostrae ; et quid personam nostram deceat ; et de- communica-
nique earum omnium circumstantiarum quae ad tionem cum
illud opus recte praestandum regulis nostris prae- Deo, attento-
scribuntur ; verbi gratia, in accipiendis infirmorum nem ad nos
confessionibus, ut socius eo loco sit unde videre ipsos, et ob-
nos possit ; dum ad populum contionamur, non servantiam
ut regula 18. sacerdotum ac contionatorum 3. regularum,
admonet. Atque ita quoque ceteris in rebus ; adeo animae robur
ut, si, rectam in omnibus intensionem habentes, servemus.
praesidiisque idoneis auxiliisque utentes quae no-
stra nobis religio subministrat, nobis ipsi non
defuerimus, sperandum sit per divinam gratiam,
et per influxum illum caelestem, ac restaurationem
spiritualem quam salvatoris nostri bonitas ita
laborantibus impertire solet, maioribus nos viri-
bus, consolatione ac securitate, progredi posse per
semitas istas alioqui difficiles ; in quibus quidem
duarum rerum nos admonet Ieremias propheta
illis verbis : *Prohibe pedem tuum a nuditate, ac* Jerem. 2. 25.
guttur tuum a siti, quarum utraque sine dubio
summopere nobis necessaria est. Nam nisi in hoc

itinere pedes nostros bene munitos praesidiis his, quae iam diximus, custodiamus, periculum est, non tantum ne mundi huius luto inquinentur, aut vulnerentur spinis; sed, ut notat S. Hieronymus in illum ipsum locum, ne a venenatis etiam serpentibus mordeantur. Ex altera etiam parte, nisi rore aliquo ac refrigerio caelesti in his aliquando laboribus reficiamur, ac consolationibus sustentemur, certum est debilitatem nostram futuram tantam, ut multum itineris conficere nequeamus. Sed tamen, cum ad vires colligendas recipimus nos ad interiores animi motiones Deique contemplationes, et ex iis egredimur ad proximorum necessitates, non est difficile retinere in eadem actione cum tranquillitatem, tum vigorem etiam animi nostri.

Unde divus Augustinus ad Nembridium scribens, cum dixisset ex separatione a tumultu strepituque rerum istarum gigni in animo solidum quoddam gaudium, cui nullum humanum gaudium ulla ex parte comparari potest, subiungit etiam haec verba: *Quod si in naturam humanam talis vita non cadit, cur aliquando evenit ista securitas? cur tanto evenit crebrius, quanto quisque in mentis penetralibus adorat Deum? cur in actu etiam humano plerumque ista tranquillitas manet, si ex illo adyto agendum quisque procedat?* Ecce ab experientia propria demonstrat nobis hic sanctus pater, tum securitatem veramque laetitiam reperiri, quando in penetralibus cordis cum Deo tractamus

Epist. 10.

tum pacem etiam ac tranquillitatem in actionibus retineri, quando ex interiore hoc colloquio, tamquam armati ac splendentes ex consortio Dei, eximus ad quaerendas animas ipsius gloriae divinae causa. Ex quo facile cernitur quanta sit orationis necessitas, et quantum nostra intersit diligenter ac fructuose facere quod ex regula cotidie facimus.

17. Praeterea in ipso tempore moderationem adhibendam esse ; quia praeter hanc diligentiam iam explicatam, quam ob infirmitatem nostram certum est nec omnibus facilem esse, nec a plurimis tam perfecte praestari posse quam expediret, necessarium est quandoque tempus nobis vacuum a negotiis concedi, licet sanctis ac utilibus ; quo respiremus aliquantum ac vires spirituales restauremus, simulque nos et nobis ipsis et proximis nostris utiliores reddamus. Neque hoc est ullo modo aut spiritus peregrinus, aut contra Instituti nostri rationem ; sed valde potius consentaneum, ac regulis constitutionibusque nostris et B. P. N. Ignatii menti ac desiderio quam maxime consonum. Nam sculptores ac lapicidae, qui marmora aliaque petrarum genera incidunt formantque, cum non ignorent ex continuis ictibus ac collisione rerum durissimarum retundi aciem suorum instrumentorum, paratam habent semper apud se cotem qua acuantur, et aliquando etiam ignem quo novum eis temperamentum restituatur. Nec ipsi aut quisquam alius recti iudicii

In tempore :
ut respire-
mus, vires
spirituales
restauremus,
nosque nobis
et proximis
utiliores red-
damus.

existimare potest id tempus esse perditum, cum alioquin non solum lapides illi formari non possent, sed et ipsa etiam instrumenta, licet ferrea, remanereut obtusa ac penitus inutilia. Id quod

Lib. 30. Moral.
c. 2.

Iob. 38. 35.

divus Gregorius divine plane ad nostrum explicat propositum commentariis suis in Iob super illa verba : *Numquid mittes fulgura, et ibunt, et revertentia dicent tibi, Adsumus ? Mittuntur, inquit, et vadunt, cum de abscondito speculationis intimae in activae vitae latitudinem diffunduntur. Sed revertentes dicunt Deo : Adsumus, quia post opera exteriora, quae peragunt, semper ad sinum contemplationis recurrunt, ut illic ardoris sui flammam reficiant, et quasi ex tactu supernae claritatis ignescant. Citius enim inter ipsa, licet bona, exteriora opera frigerescent, nisi intentione sollicita ad contemplationis ignem incessanter redirent.* Et paulo inferius : *Nisi enim ad contemplandum Deum sollicita semper mente recurrerent, nimium interna caecitas etiam exteriora praedicationis eorum verba siccaret.* Verum quoniam hac de re iam alias scripsimus, ostendimusque quanti momenti sit, ac etiam necessarium, non nulla tempora receptui ac solitudini in Societate etiam dare ad meliorem spiritus restorationem per exercitia quaedam spiritualia ; nihil ultra hoc tempore adiciam, nisi ut ipsum iterum vobis commendem, idque eo vehementius, quo iam per Dei gratiam

experientia didicimus universales illas renovationes, quae iam non semel factae sunt, non minus utiles fuisse per totam Societatem, quam divinae bonitati ac maiestati gratas.

18. Postremo loco, praeter illa quae Par. 10. §. 7. 8. et 9. dicuntur, non parvi aestimanda sunt quae §. 11. habentur de retinendis externis Societatis amicis, ac reconciliandis iis qui ullo modo a nobis alieni fuerint. Manifestum enim est Societatem non paucos adversarios habere, quos ut timere non debemus, cum ea praestamus quae officii nostri sunt, immo *beati sumus cum male-* Denique externorum benevolentia concilianda ac retinenda. Matt. 5. 11. *dixerint nobis homines, quod ad humiliationem, exercitium ac meritum nostrum non parum prodesse potest; nihilo minus, ut per huiusmodi hominum externorum benevolentiam, quem ad modum constitutio illa loquitur, magis in omnibus rebus Dei obsequium ac gloria crescat; curandum nobis est diligenter, per ea media quae prudentia religiosa subministrabit, ut qui aversi sunt recuperentur. Maxime autem studendum est ne ullam ex parte nostra causam praebeamus, dum vel cupiditatis et avaritiae notam non effugimus, vel aliquam occasionem praestamus, ut nos superbos aut arrogantes, vel negotiorum saecularium cupidos esse putent, quique in principum aulas et in omnia loca et omnia negotia nos ultro ingeramus. Quo in genere, etsi dubium non est quin multa falsa iniuste nobis imponantur, debe-*

mus tamen hinc maioris cautionis ansam sumere, nec quicquam facere quod iniquam illam opinionem confirmet; sed omni potius cum humilitate ac circumspectione ambulare secundum gratiam vocationis ac instituti nostri.

Praecedentia
conservatio-
nis media
commendan-
tur Provin-
cialibus,

19. Ecce, Patres carissimi, sensum affectum-
que animi mei quam potui planissime his verbis
expressum; iudicium etiam de iis rebus quae
Societati nostrae nocere possunt; et quid etiam
faciendum ad eius conservationem. Hoc illud est
quod in praesentia mihi occurrebat post aliquot
mensium meditationem, quibus et divinae bonitati
per orationes et sacrificia rem commendavi, et cum
patribus his meis assistentibus contuli. Exsecutio
ad RR. Vestras pertinebet, ad quam cupio ut
RR. Vestrae quam primum manus admoveant,
virili animo ac suavi efficacia; quem ad modum
facturas scio, nec dubito quicquam ex ipsarum
parte defuturum. Negotium non mediocris mo-
menti est. Agitur enim de conservatione illius rei,
quam qui impugnatur, pupillam tangit Altissimi.

Ut ea omnes
Soc. filii Ma-
tris amore
generose am-
plectantur.

20. Reliquum ergo est, ut omnes ausculitemus
Matrem nostram, quae nos iis vocibus appellat
quae cuiusvis pectus commovere queant, quibus
iisdem olim illa Sanctorum Machabaeorum mater
filium suum fortissimum animabat: *Fili mi, mi-
serere mei, quae te in utero novem mensibus
portavi, et lac triennio dedi, et alui, et in aeta-
tem istam perduxi.* Misericordia autem quam

2. Mach. 7. 27.

ipsa sibi a filio precabatur, illa erat, ut ille viriliter in certamine se gereret. Unde infert : *Sed* Ibid. 7. 29. *dignus fratribus tuis effectus particeps, suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam.*

Iam vero eo maioribus ac ardentioribus vocibus hortatur nos Societas, mater nostra, quae tantis laboribus ac vigiliis, tantaque caritate nos genuit, lactavit, educavit in Christo ; quod illa a nobis postulat, ut non solum ipsi viriliter ac fortiter in hoc proelio dimicemus, sed alios etiam fratres nostros, filios suos, ad idem certamen animemus ac dirigamus ; quo aliquando una cum iis ac aliis fratribus nostris maioribus natu, primis videlicet Societatis nostrae patribus, qui fortissime summaque cum aedificatione ac fructu certamen hoc sustinuerunt, gloriosos tandem in caelo nos recipiat. Orationibus, sanctisque RR. Vestrarum sacrificiis plurimum me apud Dominum commendo.

Romae XXVIII. Martii, M. D. LXXXVII.

RR. VV.

Omnium in Christo Servus,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS IN INDIIS
ORIENTALIBUS CONSTITUTOS

DE FINE ILLIUS MISSIONIS

Vaticinationes
Prophe-
tarum de pro-
pagatione
Evangelii,
admirabiliter
semper im-
pletae,

1. Inter multa, eaque mirabilia, quae fidei no-
strae oculis Dominus noster exhibere dignatus est
spectacula, non est in postremis tot barbararum
gentium conversio, Ecclesiae per omnes longe late-
que mundi plagas propagatio, in tam densis tene-
bris errorum et ignorationis Dei et inscientiae
clarissimum Evangelii lumen illatum, perduellium
et inimicorum in filios gratiae et regni adoptio.
Quod licet numquam attenta mentis cogitatione
comprehendatur, nisi cum multa divinae suavitatis
dulcedine, sapientiae admiratione, et potentiae sin-
gularis laude atque veneratione, hisce tamen
diebus, quibus aeterni Verbi in hanc carnis mor-
talitatem adventum sollemni cultu celebravimus,
commodior sese nobis dedit opportunitas sacra-
rum paginarum oracula et prophetarum de eo
vaticinationes maiore studio evolvendi et attentiore
cura meditandi.

2. Ex quo factum est ut, dum ingentes pro- Et in futuro
 missorum thesauros volutarem, quos ostentat tempore im-
 Isaias et aperit, modo sub figura solitudinis ad plendae,
 culturam extricatae, exsultantis, laetabundae, et Isa. 35.
 florentis quasi lilium; modo sub persona caecae Isa. 42.
 illuminatae, et in viam quam nesciebat et semitas
 quas ignorabat deductae; nunc sum umbra scissa- Isa. 35.
 rum in deserto aquarum, et torrentium in terra
 arida et inaquosa apertorum; nunc sub infinitis Isa. 65. 19.
 aliis figurarum, quae vos non latent, integumentis;
 sed maxime dum diserte praedicat fore ut gloria
 Domini praedicetur gentibus illorum ministerio,
 qui ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de
 eo nec viderunt gloriam eius, submittentur; ut,
 inquam, haec eo maiore cum admirationis sensu
 animo mihi repraesentarim, quo non praeteritorum
 illa modo, sed praesentium et futurorum esse
 vaticinia videbantur, quoniam non uni fiebant
 Europae huiusmodi pollicitationes, neque fines aut
 Ecclesiae termini, vel eorum qui ad tam ingens
 convivium erant convocandi, angustis cuiuscum-
 que provinciae limitibus fuerant coercendi, cum
 idem ipse Propheta praedixisset: *Faciet Dominus Isa. 25. 6.*
exercituum omnibus populis in monte hoc con-
vivium pinguium. Quapropter mentis oculos at- Luc. 4. 21.
 tentius defixi, ut intuerer quasi praelucentibus illis
 verbis: Quia et *hodie impleta est haec Scriptura* in Hodiedum
 oculis nostris, et adhuc implebitur, etiam industria impleantur la-
 laboribusque vestris, Patres Fratresque carissimi, boribus Mis-
 Sionariorum
 Societatis:

quos ex omni membrorum Societatis nostrae numero ad tam altam vocationem singulari privilegio delegit, potentique manu conservat idem ille, qui vos pridem ab huius saeculi fluctuantibus undis liberavit. Hinc meum animum insignis enata subiit alacritas, cum animadverterem fratres meos oraculo prophetae designatos rei tam sublimis cooperatores et administros. Simul etiam confidenti iuncta confusione clarior mei status illuxit mihi cognitio, cum et vos illuc ab Europa delegandi, et duces praeficiendi, et in opere suscepto vos dirigendi curam, aeterna sapientia vili huic et inexperto ministro demandarit.

Qui excellentiore quodam modo, quam ceteri Soc. homines, Religiosi vocandi sunt :

3. Quin etiam, ulterius adhuc gradu facto, simul cogitavi religionis statum nobilem illum satis et sublimem, qui vobis cum reliquis Societatis fratribus praesertim in Instituto communis est, a Domino caelestem et divinum magis mirabiliter in vobis effectum fuisse. Vestra siquidem castitas, non tantum ad propriam perfectionem, vel opem proximo qualemcumque suppeditandam refertur, sed eo etiam penetrat, ut vos idoneas reddat operas, quae apostolice discurrant ad Gentes vinculis quibus implicatae sunt exsolvendae. Paupertas vero, dum vos ab omni terrena sollicitudine segregat et rerum humanarum affectibus exuit, pedes vestros ad annuntiandum Evangelium pacis veloces reddit. At oboedientia sancta vos dirigit, et quoquersum ad oras illas fidei lumine illustrandas

deducit, ut caeli motus terris lucem portare solet et advehere. Perinde ac si in vobis vota illa religionisque statum divina providentia constituere voluerit, ut omnibus impedimentis expediti, eorum quos propheta recensuit albo ascribi possetis, et censeri ministri (quo nobilius quicquam aut excellentius nec dici potest nec cogitari) gloriae plasmatoris vestri, odoris Christi Domini dispensatores, et salutis animarum egregii procuratores.

4. Quam ob rem ardentissimo coepi flagrare desiderio partes quoque meas obeundi, et vos ad vestras alacriter explendas animandi atque excitandi; quod ut facerem eo magis sum adductus, quod acceperim pares aliquando monitiones iniectas animis bonis et optimis, quales vobis Deus pietate sua largitus est, non omnino sine fructu incassum abiisse. Sed quoniam me temporis angustiae solacio desideratissimo vobiscum frui diutius non patiuntur, hac perbrevis contentus epistola, alterius eadem super re, ad nostros in India Orientali degentes a me nuper datae, exemplum vobis submittam. Etenim quod in vobis requiro ad summam, id unum est, ut attente perpendant singuli videantque quo tandem consilio tot operas Europae subtrahimus, quorsum multa hic admittere collegia recusamus, et tamen tantis cum periculis et difficultatibus ad tanta maris et oceani spatia emetienda vos mittimus; in quo nihil specta-

Hortandi
proin, ut po-
tissimum
conversioni
gentium se
impendant,

mus aliud quam ut accurate indigenarum et fidei lumine destitutorum conversioni vacetur, cuius gratia, nec barbarorum idiomatum perdiscendorum laboribus, nec itinerum asperitatibus, nec quibuslibet contradicentium obstaculis, nec cuiuscumque discriminis timori, nec ullius acerbitalis sensui vel parcendum est vel succumbendum.

Nec Lusitanis curandis unice inhaereant.

5. Quod tanto studiosius est curandum, quanto natura, si sibi suaeque indoli relinquitur, libentius fertur et, sive propter maioris momenti negotia, sive propter nobiliorem agendi rationem inclinatur ut se totam impendat Lusitanis : quod tamen non sine gravi tot animorum instituendorum damno committeretur. Et sane dum numerum cogito, et eorum praecipue qui nostrae curae subsunt, ad Deum adducendi facilitatem perpendo, magnopere vereor ne Dominus aliquando rationem a nobis severissime reposcat : Quare non dederimus pecuniam ipsius ad mensam, ut ipse

Luc. 19. 23.

Agitur enim de communicando Gentibus fructu Passionis Dominicae,

veniens cum usuris exigat. Hic agitur de re maxima et gravissima, ut illi nempe sint absque Deo, cuius ignorance, ut nihil divinae maiestati est iniuriosius, ita nihil rationali creaturae infelicius. Agitur, ut, quantum spectat ad eos quibuscum illi non communicantur passionis dominicae labores, quos tamen eapropter mortalitatem ingressus servator noster toleravit, inutiles et irriti efficiantur. Et in hunc sensum sub persona Christi illa Ieremiae verba divus Hieronymus declarat :

Ier. 15. 10.

Non feneravi, nec feneravit mihi quisquam ; ubi LXX. interpretati sunt, *Non profui, neque profuit mihi quisquam ;* quasi Dominus conqueratur, *Nullus enim tantum voluit accipere, quantum ego tribuere desideravi. Idcirco vix mihi quicquam profuisse videor. Nec profuit mihi quisquam : salus enim creaturae lucrum est Creatoris.* Itaque lucrum meum salutem illius aestimans, non mihi prosunt qui non illam pro viribus procurant. Id ipsum de christianis improbis qui Domini beneficiis et expectationi non respondent, pronuntiari potest. Iam vobis considerandum permitto, quanto illud maiore cum ratione de gentibus vere dici possit, quae non noverunt eum, neque laborum aut sanguinis a Dei filio fusi, vel copiosae redemptionis participes factae sunt, neque tam desideratos salutis suae fructus ei reportant.

6. Non possum tamen facere quin vobis ob oculos ponam peregregium et appositissimum ad mentem nostram divi Ambrosii sermonem, qui dum in Lucam agit de unctione qua Salvatoris corpus ungi debet, haec habet praeclarissima, ex quibus, iuxta propositi vestri institutum, colligere licebit quod vobis in manibus sit ministerium, et apparatus quem ad illud per statum religiosum fecistis ; nec non obligationem et illi satisfaciendi intellegere rationem : *Corpus eius Ecclesia est. Corporis eius odor sumus, et ideo decet, ut*

De quo praeclare disserit S. Ambrosius.

Lib. 6. in cap. 7. Lucae.

mortem corporis eius ornemus : etsi nostros illa non requirat ornatus, sed requirunt pauperes. Ornabo corpus eius, si fiam sermonum eius praedicator, et possim gentibus Crucis aperire mysterium. Ornavit ille, qui dixit : Quia praedicamus Christum crucifixum : Iudaeis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam, ipsis vero vocatis Iudaeis, atque Graecis, Christum Dei virtutem, et Dei sapientiam. Ornatur Crux, cum id quod per imperitiam stultum putatur, per Evangelium sapientius aestimatur, ut possimus docere, quem ad modum virtus adversaria per Crucem Domini destruat. Misi in Domini corpus unguentum, spirare incipit, quod mortuum putabatur. Ecce ministerii quod vobis commissum est, dignitatem. Quid vobis faciendum incumbat attendite. Ideo unusquisque adoriatur emere labore suo, nisique virtutum, alabastrum unguenti, non vile aliquod atque commune, sed pretiosum unguentum alabastrum, et unguentum pisticum : si enim quis fidei congreget flores, et praedicet Iesum Christum crucifixum, in omnem Ecclesiam, quae corpus eius est mundo mortua, requiescens Deo, fidei suae transfundit unguentum. Sequitur deinceps fructus : Olere incipit tota domus passionem, olere incipit mortem, olere incipit resurrectionem, ut possit unusquisque ex hoc sacrae plebis numero dicere : Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce

I. Cor. I. 23.

Gal. 6. 14.

Domini nostri Iesu Christi. Iam studiose perpendite quales demum esse debeant, qui spirant, sed maxime, qui odorem illum spargunt. *Spirat odor, redolet unguentum in corpore, si quis possit (atque utinam ego possim !)* *confidenter loqui : Mihi autem mundus cruci-* Gal. 6. 14.
fixus est : non amanti divitias, non amanti homines saeculi, non amanti quae sua sunt, sed quae non videntur, non cupido vitae, sed ei qui festinat dissolvi, et cum Christo esse, crucifixus est mundus. Hoc est enim crucem tollere, et sequi Christum, ut et nos commoriamur, et consepe-
liamur cum eo, ut unguentum, quod ista mulier in sepulturam eius misit, olere possimus. Sed videte quam pretiosum et salutiferum odorem : *Non mediocre istud unguentum est, quo Christi longe lateque diffunditur nomen : unde etiam* Cant. 1. 2.
propheticè dictum est : Unguentum exinanitum est nomen tuum, Ideo exinanitum, ut maiore fides odore fragraret. Et ut finiam, ad alterius epistolae exemplum vos remittens, hoc tantum dico, non sine ratione a sanctis quibusdam Patribus in illa verba Canticorum, *Odor vestimentorum tuorum sicut odor turis*, disseri : tum demum sponsae, quae Sancta Ecclesia est, vestimenta incensum redolere, quando re ipsa convertendis reducendisque animis se totam impendit, cum in hoc maxime Deo et odori suo per incensum designato assimiletur.

Sint igitur 7. Sed ut hoc percommode fiat, necessarium
 huic operi im- est triplicem illum habere bene contextum, bene
 pensa corda, tortum funiculum, quem divus Bernardus exprimit ;
 voces et opera : qui dum agit de miraculo Elisaei, in quo, ut pue-
 ra : rum ad vitam revocaret, posuit oculos suos super
 Serm. 16. in oculos eius, et os suum super os eius, et manus
 Cant. suas super manus eius, ait simillime nobiscum
 diebus singulis Dominum agere. Unde fit ut sentia-
 mus *Cordi tribui intellegentiae lumen, et ori*
aedificationis verbum, et manibus opus iustitiae.
Dat sentire fideliter ; dat proferre utiliter ; dat
efficaciter adimplere : et est funiculus triplex,
qui difficile rumpitur, ad extrahendas animas
de carcere diaboli, et trahendas post se ad regna
caelestia si recte sentias, si digne proloquaris,
si vivendo confirms. Quod si quid horum desit,
 non est ita accommodatus funis, nec aptus, prae-
 sertim si primum desideretur, aut tertium. Sed
 Quod per con- quoniam totum hoc a continua cum hoc Elisaeo
 iunctio- nem cum Deo nostro, qui vere Deus est, nos salvos faciens, con-
 obtinebitur. iunctione dependet, ideo B. P. N. Ignatius 10.
 Part. §. 2. monet, media illa quae cum Deo
 instrumentum coniungunt, efficaciora esse animis
 ad ultimum et beatissimum finem suum perdu-
 cendis. Quae verba, ut in constitutionibus scripta
 continentur, sic ego maximopere percipio, ut in
 nostrum omnium cordibus Spiritus sancti digito
 descripta et alte impressa perseverent. Vobis a
 Domino caelestium thesaurorum abundantiam pre-

cor, et me omnemque Societatem sanctis orationibus vestris ex intimis visceribus enixe commendo.

Romae XII. Ianuarii, M. D. XC.

Omnium in Domino Servus,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PROVINCIALES SOCIETATIS

DE IUBILAEO ET MISSIONIBUS

Quantum in generis humani flagitia divinae vindictae furor exarserit, satis aperte tot locis nobis incussa flagella testantur ; neque tamen, quod peius est et magis dolendum, ad mores corrigendos quisquam animum applicat, vel tot verberum causam observare, aut ea sublata cum lacrimarum imbre continuo pacem ac veniam exposcere ; et iram, quae minatur acerbiora quam infert, satagit ullo pacto placare. Contra potius videre est, ad litteram re ipsa expressum, quod olim Dominus paene (ut humano more dicam) fatigatus per Ieremiam pronuntiavit : *Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator : malitiae enim eorum* Cum flagella caelitus immissa homines non emendent,

Ierem. 6.29.

non sunt consumptae. Cum enim divina maiestas hoc tribulationum igne scelerum nostrorum sordes perpurgare statuisset, tam exilis tamen pietas elucet, tam modicus religionis fervor exardescit, tantumque vis amoris proprii cepit incrementum, ut in extremis et salus propria et divinus honor reponantur.

Nostrum est, perfectionis propriae studio ardentius incumbere, ut eorum necessitati opitulari valeamus.

1. Haec ea mente loquor, Patres carissimi, ut intellegamus non iam nobis gradu solito incedendum, sed ardentius multo incumbendum in orationes, paenitentias, et, quod caput est, in studium perfectionis propriae, rationibus omnibus, quae ad hoc conducere iudicantur, efficaciter adhibitis ; sic ut non modo tum temporis cum in proximi rebus occupamur, verum etiam cum ab omni consortio segregati nobismet ipsis vacamus, eius necessitati sanctorum desideriorum praesidio, ferventibusque nostris precibus opitulari, et a divina bonitate peccatorum modum aliquem, et verberum finem exorare valeamus. Enimvero, quid Ecclesia sancta irati Domini oculis, quod eum a iusto furore mitigatum ad lenitatem traducat vel misericordiam, poterit exhibere, si in tanta totius corporis infirmitate, nobiliores potioresque partes, religiosi, inquam (sic enim eos meritissimo divus Gregorius Theologus appellat), ii sint qui Dominum nec demulcere possint nec delectare ? In sacrarum paginarum acta relatum legimus, populum Dei, cum Machabaeorum aevo gravissimis vexaretur ca-

Id a Religiosis expectat Ecclesia, et exigit eorum vitae status.

Mach. I. 3.

lamitatibus, post longa multorum dierum ieiunia, post decretas iteratasque supplicationes, in conspectu Dei libros legis expandisse, ornamenta sacerdotalia et Nazaraeos ei consecratos admovisse, demumque voce magna in caelum exclamasse : 1. Machab. 3.

Quid faciemus istis, et quo eos ducemus ? Vole-^{50.}

bant quippe, dum sic aeterno Patri, quicquid ei vehementius esse cordi censebant, offerrent, indignationis eius flammam ita violenter omnia depascentem mitigare. Quod si nos non ii simus qui digne divinae maiestati suae offerri valeamus, non video cur ab eo misericordiam magis impetremus, quam irritatum gravius ad acerbiores poenas a nobis reposcendas provocemus. Subit animum illius temporis memoria, cum filii Israël, Domini manum vindicem reformidantes, quod

Iosue 21.

tribus aliquae altare sacrilegum aedificassent, prudenter veterem superiorum saeculorum historiam repetentes, ex inflicta toti populo propter culpam unius poena, eam collegerunt, quae ob multorum delicta metui debebat et exspectari. Iosue 22, 20.

Nonne Achan, inquebant, filius Zare, praeteriit mandatum Domini, et super omnem populum Israël ira eius incubuit ? et ille erat unus homo, atque utinam solus periisset in scelere suo.

2. Iam vero in tanta eorum multitudine qui furorem Altissimi provocant et accendunt, si nos religiosi, qui apud eum sequestres et pacis cum hominibus faciendae interpretes esse debemus,

non in uno aut altero nostrum, sed in multis, oculos illius acerrimos et sole perspicaciores offendamus, vobis considerandum permitto quid sperare iam liceat; praesertim cum ad illud officii vinculum, quo tenemur in eius conspectu mundi semper et alacres apparere, misera temporis huius condicio et funesta rerum praesentium facies accedat. Quam ob rem duo nobis in mentem potissimum succurrerunt, quae duo et in Ecclesiae sanctae quadamtenus emolumentum redundabunt, et tum a nostrae professionis instituto, tum ab urgente nostrorum temporum calamitate necessario exiguntur.

Hunc in finem duo praestanda occurrunt.

Primum est, propriae perfectionis studium, per Iubilaei celebrationem promovendum.

3. Primum erit, ut dictum est, orationi, paenitentiae, fervori, et perfectioni propriae vacare diligentius: quem in finem promulgatum est Iubilaeum, a Sanctissimo Domino Nostro aliquot ante mensibus impetratum, sed hactenus dilatum, quod in dies universale expectaretur, et maxime quod non ita pridem eiusdemmodi fuisset indictum. Hoc ego vehementer a vobis nunc requiro, ut omni alacritate et fervore, spiritualium commentationum exercitiis aliisque circumstantiis studiose curatis, iuxta praescriptam alias formulam, designato per superiores tempore quod sine longa procrastinatione videbitur opportunius, excipiatis.

Alterum, institutio Missionum in singulis Provinciis,

4. Alterum est, ut ad exstirpanda ex parte vitia quae in mundo late dominantur, et homines ad ampliorem Dei notitiam et conditoris sui amorem

pelliciendos, singulis in provinciis aliquae missiones ex Instituto et professionis nostrae formula instituantur. Quarum numerus ineatur ex uniuscuiusque provinciae viribus ; et ubi sacerdotes duodecim poterunt emitte, maximi res erit fructus atque compendii ; ubi vero tot mittere non licebit, saltem omnino sex, superatis omnibus difficultatibus, ut delegentur exopto. Hi apostolico more bini et bini progredientur ; ubi peculiaris non postulabit necessitas, pedibus et, ut veros pauperes decet pergere, non multis onusti libris aut grandi suppellectilis sarcina gravati, pleni tamen inflammato zelo incedant ; ad tolerandum comparati, adque fructum incitato desiderio succensi, discurrant per vicos et castella minore hominum frequentia habitata, et proinde opis illius magis indiga ; tantum in locis singulis immorando, quantum prudentia et fructus operae spes desiderare videbitur aut suggerere. Inter praedicandum solito caveant accuratius, ut ne pompam verborumque lenocinia, aut reconditiores doctrinae sensus consecantur ; sed hoc unum sibi ante oculos constituent, ut auditores suos ad paenitentiam odiumque peccati compellant ; in S. Vincentii exemplum intuentes, cuius etiam contiones et eiusdem stili libros aliquot, post prophetarum et sacrarum paginarum oracula, ad manum potius habere debent, quam alia quaequam sensa subtilisve argumentationes. In pastorum benevolentiam

Per sacerdotes duodecim, aut saltem sex,

Qui bini et bini pedibus per vicos discurrant,

Homines ad paenitentiam compellant,

Cum Pastori-

bus et Religiosis humiliter se gerant, insinuare se penitus enitantur, omnem ab eorum animis suspicionem depellentes, quod ad eos velut censores aliqui morumve correctores proficiscantur. Cum religiosis vero, sicubi eodem in loco versabuntur, omni prorsus cum submissione et animorum sententiarumque consensione se gerent: ne forte non nullis videantur ad illud, quod ceteri non praestant vel praestare nolunt, exsequendum

Et de Praelatorum consensu omnia administrent. perrexisse. Verum illud in primis optimum erit factu, a Praelato, vel Dioecesis illius, in quam ad operandum profecturi sunt, Vicario Generali, testatam scripto sibi fieri potestatem impetrare, et bona illorum cum venia gratiaque omnia administrare.

Sint viri probati et ad id munus propensi, 5. Qui vero ad hanc expeditionem eatenus apostolicam sunt deligendi, expedit ut probata spectatissimaque fide et maturitate sint insignes, quique ad hoc opus caelitus evocati aliqua propensione ferantur. Ad quod suscipiendum speramus

Quales plurimi esse debent in Soc.; in Domino, propter professionis nostrae obligationem vocationisque gratiam, fore ut ad minimum superioris nutum promptos et alacres se quam plurimi sine ulla tergiversatione exhibeant. Prae-

Et ampla facultate muniti: stabit etiam, ut per amplam habeant facultatem ad exercenda Societatis nostrae ministeria, et auxilia animorum adhibenda. Quod si quid aliud occurrat admonendum, id pro sua prudentia Provinciales,

Est enim maximi ponderis negotium. habita locorum et personarum ratione, edocebunt. Tantum addo, maximi ponderis totum hoc esse negotium, urgentissimam Ecclesiae necessitatem,

tempora calamitosissima, ignorationem Dei et aeternitatis oblivionem incredibilem; inde vero vim fidei insuperabilem, verbi Dei efficaciam admirabilem, vulgi et imperitae multitudinis desiderium inexplebile, eam denique in tenui plebecula docilitatem, quae vel in provectionibus posset considerari.

6. Illud autem, per amorem Dei, advertamus, Huc tendit quam severam a nobis Dominus rationem repetet, omnis Nos- si vota nostra, litterarum studia, tot labores in trorum edu- informandis operis, et necessario commenteu- catio, cendo tolerati, postmodum angustis parietum nostrorum finibus coerceantur, tribus aut quatuor mulierculis omnem operam impendendo, cum interea temporis ceteri universim miserabili fame conficiantur; aut si pariter omnis nostra ad medendum industria in quattuor sexve iam refertissimo omnium medicamentorum narthecio curandis contrahatur, dum interim innumerae gentes, insanabilibus confectae vulneribus, omni remediorum subsidio destitutae cruciantur. Et quod tandem in tempus arbitramur labores nostros Dominum re- Et in hunc fi- servasse, aut qua mente in eum ordinem hunc nem Deus exercitum distribuisse, vel ei tantum robur indi- tanta incre- disse cogitamus, nisi ut in Ecclesiae sanctae obse- menta dedit quium et animarum utilitatem, quicquid in nobis nostrae So- boni, quicquid esset proficui, sponte proferre- cietati, ut, mus, et libenter impenderemus? Equidem ita sen- acie instruc- tio, cum infernus ille tenebrarum princeps infes- ta, in Eccle- siae obse- quium se impenderet.

tam aciem eduxerit, ad hanc Domini hereditatem, qua haereseos machinis, qua peccatorem tormentis, qua dissoluta vivendi consuetudine, qua altissima rerum a sensibus remotarum oblivione oppugnandam, nobis, qui sub eius signis auctorati meremus stipendia, leves aliquas et umbratiles non debere satis esse velitationes, sed instructa acie ei egregie occurrendum. Etenim hoc de divina bonitate mihi polliceor, ipsam tanta cum gratiarum copia et ubertate nobiscum esse concursuram, ut felicissimum res tota sit exitum habitura. Itaque ex animo, et quanto possum maiore studio, patribus provincialibus negotium hoc omne exsequendum commendo, simulque me per litteras de destinatis huic operi certiores faciant, et quam bene in dies succedat expeditio admo-
neant postulo. Quamvis enim officio meo defunctus esse mihi videar, et omnem de cetero curam habendam in illos deonerasse, cum ita praecise et stricto iure de tota re constitui, non possum tamen omnem eius, quod mihi incumbit, sollicitudinem et cogitationem deponere, quatenus hoc felicem eventum sortiatur ad maiorem Dei Creatoris gloriam; a quo RR. Vestris gratiam uberem peto.

Romae XII. Maii M. D. XC.

RR. VV.

Servus in Christo,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PATRES SOCIETATIS

DE FERVORE ET ZELO MISSIONUM

1. Dum apud me tacita mentis cogitatione prae-
 sentem Ecclesiae sanctae statum, Societatis nostrae
 corpus, officii mei curam perpendo, teneri mihi
 videor ad excitandum, novis aculeorum stimulis,
 Missionum per universam religionem nostram
 studium. Equidem iam in altera epistola vobis
 animos addidi; sed quoniam postea Romam ad
 congregationem convenire Provinciales oportuit,
 res in magis opportunum tempus dilata fuit, non
 sine singulari, ut sentio, Dei maximi nutu atque
 providentia. Cum enim ea res in congregatione
 generali tractata, et super ea decretum factum
 sit (in quo plane non mediocris solacii fuit mate-
 ria, consentientes et congruentes in unum arden-
 tissimos patrum omnium animos intueri), in spem
 venio fore ut tanto maiore cum studio et volun-
 tatum contentione in id unum omnes alacriter in-
 cumbamus. In arenam ergo descendendum est, et

Fervor et ze-
 lus Missio-
 num nobis
 est excitan-
 dus:

Ut Crucis signo muniti, calamitates hominum instar, armandae nobis frontes, et salutifero Tau, sacrosanctae nimirum crucis signo, muniendae sunt; tum quod ad hanc expeditionem nos mortificatos et ad gravissima quaeque perpetienda promptissimos comparare et exhibere debemus; tum quia haec ad maiorem Dei gloriam actio videtur esse referenda; sed maxime quod omnis praeclare quicquam et laudabiliter agendi fiducia virtute, facultate, favore, et crucifixi auxilio fulcienda est atque sustinenda. Ita signatos descriptosque, perinde ut veri milites qui sub hoc vexillo et glorioso Iesu nomine stipendia facimus, decet manu corripere zeli gladium ancipitem, et ex utraque parte acutum. Hinc enim peccati nos odium ad illud stirpitum evellendum inflamat; inde quasi calcaribus admotis illius amor, qui nos nobis, et se ipsum dedit reddiditque, nos ad gloriam eius omnibus animi nervis promovendam exstimulat. Unde mihi proprie zelus videtur esse fervor quidam, et motio efficax ab amore profecta, cuius impulsu ad ea quae dilecto adversantur, utpote quae nostra multum intersint, removenda atque depellenda movemur.

Quae triplici-
cia tripliciter
laedi pos-
sunt:

2. Sed cum tribus praesertim modis dilecto contrarium quippiam patrari possit; nempe quod aut illius, quem amore complectimur, honoris nominisque dignitatem imminuat; vel eius quaestum et emolumentum retardet; vel denique quod minus

placeat eiusque desiderio satisfaciat ; abunde liquet quo tandem pacto veri Christi zelatores ad radicitus extirpanda vitia animosque iuvandos ferri debeant et incitari. Quandoquidem nec ulla Honor terrenis affectibus ; umquam in parte, a mortali homine divina gloria maiori habetur contemptui, quam dum se totum terrenis affectibus penitus immergit, Deoque suo terga nefarie vertit. Et ipse Deus praepotens, ut Emolumentum perditione animarum ; refert divus Augustinus, licet nullius egeat, lucro delectatur, suumque deputat quod nostrum est ; ea ratione, qua divus Hieronymus locum illum Ieremiae explicans : *Non feneravi, nec feneravit mihi quisquam*, ubi iuxta Septuaginta legit, *Non profui*, dicit in persona Christi : *Nullus enim tantum voluit accipere, quantum ego tribuere desideravi : nec profuit mihi quisquam, salus enim creaturae lucrum est Creatoris*. Id etiam ex eo facile deprehenditur, quod in hoc lucro faciendo, ut notat S. Bernardus, maius dispendium fecerit quam in caelo terraque condenda et hac universitate fabricanda. Nos vero cum animadvertamus ut, illius emolumenti percipiendi paternique honoris amplificandi ergo, factus est ipse opprobrium hominum et abiectio plebis ; ut reputatus est quasi leprosus, et percussus a Deo, et humiliatus ; ut nec usquam nisi cruore vitaeque liberaliter profusa conquievit ; laeti et resides rebus omnibus undecumque instructissimi quiete consistemus ? non vero omni studio illius amore

Ierem. 15.

Serm. 2. in Cant.

Delectamen- mur ? Quantum vero attinet, ut supremo isti
tum vel levis- principi nostro patrique amabilissimo satisfaciat,
simis culpis certissimum teneo, ei qui vere et perfecte diligit,
et defectibus. non tantum graviore culpas, sed etiam levissi-
mos quosque defectus, ut qui purgatissimos illius
oculos offendant, maximi ponderis existimari ;
perinde ut fidelem servum, vel bonae indolis
filium, non solum iniuriae et contumeliae domino
illatae vel parenti, verum et minima quaeque,
quibus ille vel tantillum suboffendatur, angunt
incredibilem in modum et excruciant. Denique ut
Zelus ille, in unum omnia contraham, zelus est argumentum
qui haec tue- certissimum et amoris indicium evidentissimum ;
tur, certissi- certissimum et amoris indicium evidentissimum ;
mum est Di- tantumque, ut arbitror, hic quoquoversum disten-
vini amoris ditur, quantum illius amplitudo longe lateque
argumen- protenditur. Ille, ille est, qui vos indesinenti
tum. stimulo pungit et excitat, qui omnes difficultatum
molestias superat, qui nec acerbitates ullas nec
pericula capitis reformidat, qui nec lente progre-
ditur nec remisse, sed qui nullum non movet
lapidem ut, quacumque tandem industria pote-
rit, quod dilecto suo cordi esse intellegit viriliter
exsequatur ; contra vero, quod aliquatenus ei dis-
plicere deprehendit, removeat accurate et depel-
lat ; aut si minus impedimenta prohibere liceat,
vehementissimis interius amoris penitissimi flam-
mis exardescat, et saltem Domino cor liquefactum,

atque ad gloriam eius omnem proximorumque salutem alacriter paratum offerat.

3. Neque vero alia mihi videtur esse illa sartaginis oblatio, in qua cum zeli et amoris igne et Levit. 6. misericordiae erga proximum oleo, homo spiritualis (granum plane a Christo electum, et in pulverem desiderii patiendi, continuaequae in rebus omnibus mortificationis redactum) se ipsum in odorem suavissimum creatori suo, ut praeclare testatur divus Gregorius, religiosissime offert. Nec Hom. 12 in Ezech. aliud quicquam ab electionis vase vocem illam expressit : *Quis infirmatur, et ego non infirmor ?* 2. Cor. II. 29. *Quis scandalizatur, et ego non uror ?* Aut quid causae fuit cur Propheta, immo Christus ipse exclamaret : *Zelus domus tuae comedit me ?* Hic autem Ps. 68. 10. ut facilius exsuscitetur et exardescat ignis, tria Tria sunt, potissimum ad id insigniter facientia mihi occurrunt. Primum est praesentis rerum status, in quo quae hunc zelum in nobis excitare debent : universus orbis versatur, cogitatio ; alterum professionis nostrae obligatio ; tertium talenti a Deo liberali bonorum omnium dispensatore nobis donati recordatio.

4. Nam quod ad primum spectat, qui perpendet attente quam miserabilem in modum rerum omnium divinarum sensus obstupuerint, cum alta rerum terrenarum demersum caligine mortale genus tam parum in caelestibus videat ; quam universa gens humana ad Dei vocem praecclusis auribus obsurduerit ; quam nihil suavitatis sen-

Primum : cogitatio miseri rerum status, in quo totus orbis versatur ;

tia; quam non tantum obduruerit ad flagella, sed etiam ad vulnera et ignis ardores violentissimos occalluerit; quam alacriter in exitum ruat voluntarium et sponte se plagis peccatorumque aculeis concidendam et confodiendam obiciat; quam libenter exitiabili cupiditatum incendio ita conflaret, ut etiam in cineres paene dissoluta, sine ullo tamen doloris sui sensu computrescat; qui ponet ob oculos tartarei tenebrarum principis acerrima proelia, tot animarum iacturam, illam denique mundi imaginem ad exemplum illius quam sub finem sexti de sacerdotio libri tanta strage et horrore terribilem depingit os aureum Chrysostomus, animo repraesentabit; qui luctum et lugubres in morte corporis complorationes cogitabit, et inde ob interitum animae fieri solitas lamentationes, quas primo de Compunctione libro idem ille commemorat, illis componet, non poterit pudore maximo non suffundi, dum, quam multa illius ergo, quam pauca huius gratia usurpentur, animadvertet; dum observabit quantis lacrimarum imbribus, quam implacabili luctu, corporis interitum prosequamur, et mortem animae, qua vita gratiae infelicissime spoliatur, vix omnino doleamus. Atque nisi me coniectura fallit, ea fuit non inter postremas causa, cur in Lazaro a mortuis ad vivos revocando mysterii plenissimas illas lacrimas Salvator effuderit, quod magnum illum doloris sensum viderit, quem super extincto cada-

vere gens illa testabatur id temporis, quo vix erat ullus qui tot animorum inter ipsos exstinctorum perniciem lamentaretur. O quis Ieremiam imitabitur, qui tam multiplici lessio lamentatur aurum Thren. 4. obscuratum, mutatum colorem optimum, dispersos lapides sanctuarii, filios Sion inclitos, iam purpura et auro primo amictos, reputatos in vasa testea, et amplexatos stercora? Sed quam dispar unius ab altero ratio, et ea re quanto magis sub his figurarum involucris animae ad eum statum redactae condicionem miseram propheta lugebat! Haec et eiusmodi certa claraque quicumque secum attente considerat, nec tamen, ut inquiebat psalter regius, tabescere se et quasi defectione teneri persentiscit, non satis intellego quam profundo somno devinctus sopiatur. Alterutrum enim pronuntiandum est, eum, quisquis ille sit, aut tantorum malorum praeconcepta gravitate, quod statu nostro foret indignissimum, non affici; aut eum leviculo valde, et prima superficie tenus Deum et proximum amore complecti. Quod tamen noxium nimis et damnosum esset iis hominibus qui ex animi sui sententia, scientes prudentesque, ut hoc melius exsequerentur, se mundanis affectibus et cupiditatibus exuerunt, seque totos in hac religione creatori suo in holocaustum consecrarunt.

5. Iam vero quod ad secundum: si semper Alterum: inhaereret animo vocationis, et professionis insti- Professionis nostri memoria, omnes utique actiones nostras nostrae obli- gatio,

ad eum scopum quem haec religio ad maiorem Dei gloriam spectat, possemus facile revocare. Etenim Beatus Pater Noster in Instituti formula edicit, ut quicumque in hac Societate voluerit sub crucis vexillo Deo militare, proponat sibi in animo se partem et membrum esse Societatis ad hoc potissimum institutae, ut ad fidei defensionem et propagationem et profectum animarum in vita et doctrina christiana, per publicas praedicationes, lectiones, spiritualia exercitia, Christi fidelium in confessionibus audiendis, ac ceteris sacramentis administrandis consolationem praecipue intendat. Item in eadem formula praecipit, ut Praepositus Generalis cum omni diligentia curet tradendae doctrinae christianae exercitium, quippe quod prima quidem fronte minus speciosum et plausibile, sed tamen maximopere sit necessarium in usu frequentissimo esse. In constitutionibus autem, parte septima, de missionibus agens, primo statim capite dicit, nostros quocumque gentium ad maiorem Dei gloriam et animarum auxilium se conferre debere. Et ut nostri parati esse possint ad discurrendum per quaslibet orbis plagas, sexta parte, capite tertio, statuit, propter graves et frequentes instituti nostri occupationes, quia semper esse debeant expediti ad quasvis mundi partes quo missi fuerint obeundas, non debere rerum aliquot alioqui piarum et religiosarum curam suscipere. Quarta vero parte, capite secundo, decernit

Expressa,
tum in Insti-
tuti formula,

Tum in Con-
stitutioni-
bus;

professam domum, quoad eius fieri potest, rebus omnibus expeditam ad Sedis Apostolicae missiones obeundas aliaque opera ad Dei obsequium et animarum auxilium esse debere. Denique vocationis nostrae gratia non desiderat homines uni loco particulari, ut stabili et continuae habitationi, inhaerentes et illigatos ; sed eo fertur intentio voti illius, quo se oboedientiae summi Christi Vicarii sine ulla excusatione Societas obstringit, ut diversa loca peragremus, et vitam agamus in quavis mundi plaga ubi maior animarum necessitas videbitur postulare. Quae profecto tanta est, ut vix sine magno dolore cogitari possit, quod in tanta operarum multitudine, sive propter multa collegiorum onera, sive propter modicum fervorem nostrum, et acerba tolerandi desiderium elanguidum, fructum tamen illum de missionibus, quem debemus, quem et Ecclesiae sanctae necessitas et vocatio nostra postulat, non reportemus.

6. Erigamus animos, Patres dilectissimi, et studia nostra novo cum fervore exsuscitemus : videbimus profecto, et re ipsa experiemur, si divinae gloriae cupidos et animarum salutis avidos praestiterimus, immensam illam bonitatem vicissim rependere : *Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum : qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Quin etiam imperscrutabili sua sapientia variis illis persecutionum, quas aliquot ante annos subivimus, flagellis, nosmet ipsos per-

Et ad quam
implendam
multa nos ex-
stimulant.

1. Reg. 2. 30.

- Prov. 25. 4. purgabit, efficiendo ut in nobis verum sit quod olim sapiens praedixerat : *Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum.* Hoc ut studiosius etiam fiat, petere videtur insuper et exigere praeteritae vitae damna resarciendi necessitas. Cum enim ipso statim principio, a quo primum, per rationis usum, eum cognoscere possumus et amare, referre debeamus ei fructus laudis, gloriae, oboedientiae, amoris et perpetuae servitutis,
- Rom. 7. 5. passiones peccatorum, ut ait Apostolus, operantur in membris nostris ut fructificent morti, ita ut non solum praesentis status ratione, sed etiam praeteritorum reparandorum causa, fructus uberes
2. Cor. 2. 16. nobis referre conveniat. *Et ad haec quis tam idoneus?* Hoc ego vehementer expeterem, ut omni cordis affectu sterilitatem, immo et acerbiter et turpitudinem fructuum nostrorum plangentes, alacriter aliqua saltem ex parte tot nomina dissolvere conaremur. Et licet mihi se campus ingens aperiat, et incentivorum, quae nos ad illud praestandum hortari valeant et impellere, seges offerat, lubet potius, ut etiam magis expedit singulis, haec in divino conspectu discutienda et considerata permittere.
- Tertium : ta- 7. De tertio vero talento, nimirum extra omnem
lenti a Deo dubitationem et controversiam situm est, omnem
nobis donati illam diligentiam culturamque, quam Societas in
recordatio ; nobis instituendis in virtutum et litterarum studio
et informandis adhibet, ad aliud non spectare

quam ad finem ossequendum, qui primo salus et perfectio propria, deinde proximi censetur ; ut instrumenta iis quibus nos Deus applicare dignabitur idonea reperiamur. Ut enim de litteris seorsum dicam, constat, etiamsi rerum cognitio varia disponat et ad usus nostros animum illustret, longe tamen amplius eam ad aliorum utilitatem promovendam intendere ; ideoque statim in ipsis studiorum carceribus nobis illa regula proponitur, quae iubet animi puritatem custodire, et rectam in studiis intentionem habere, nihil aliud in his quam divinam gloriam et animarum fructum quaerentes : ad hunc enim scopum studia Societatis diriguntur. Miserum quippe foret, post aliquod tantis laboribus, tot annorum studiis, talentum comparatum, cuius adminiculo animas Deo lucrari valeremus, opportuno eius depromendi et exercendi tempore imminente, illud involutum in linteo, aut in terram defossum occultare. Quod si, quid ego talenti nomine velim, tacita apud vos quaestione interrogetis : iuxta divi Chrysostomi et constantem doctorum aliorum sententiam, talentum interpretor quicquid omne cum proximorum fructu et utilitate proferri potest et impendi. Unde fit, ut etiam naturae dotes, scientiae, et huiusce generis animi vel corporis ornamenta, nobis a Domino munifice erogata, talenta merito nuncupentur. Et sane in Societate nostra, quantumvis unus et idem non sit omnium modus et ratio,

Quo nomine venit, non solum educatio nostra in Soc.,

Sed etiam quicquid in nobis ad proximorum utilitatem impendi potest.

tamen verissime profiteri possumus, nullum esse qui donum aliquod et talentum iuvando proximo accommodatum, divina largitate concessum, non possideat. Deinde vero cum in idem vocationis gratia, finis Instituti, et quae nos ad illud dirigit oboedientia referantur, multum profecto pungere vis, quibus nos deberet et movere illa de servis parabola, Dominus quibus Dominus peregre proficiscens bona sua proficiscens tradidit ea lege ut, quicquid lucri facturi essent, bona sua tradidit. id totum redditibus suis et emolumentis accederet. Indicat enim eorum, qui se ad quaestum faciendum constanter impenderunt, mercedem et luculentam remunerationem, simul et irrogatam ei contumeliam et poenam, qui vel abiecto et humili praeepeditus animo, vel pigritia retardatus, nihil Domino suo fructus repraesentavit. Ubi primo venit observandum, hunc a Domino male multatum fuisse, non quod bona sua dissipasset, sed quod nihil emolumenti rettulisset. Deinde si tanta cum severitate plectat eum qui pauxillum illud otiosum remanere passus fuit, quanto saeviet vehementius in eos qui non talentum modo, sed talenta a Dei benignitate receperint quam plurima. Tertio sollerter animadvertendum est, spem omnem et fructus expectationem, non tam in industria nostra quam in accepto a divina manu dono sitam esse et collocatam. Unde nobis hinc omnis animum deiciendi causa tollitur, inde multum arrogantis superbiae fastus insolescens retunditur. Eapropter divus Lucas

servos illos utiles Domino suo dixisse refert :

Domine, mna tua decem mnas acquisivit, etc. Luc. 19. 16.

perinde ut si illud Apostoli vellet exprimere :

Abundantius illis omnibus laboravi, non ego 1. Cor. 15. 10.

autem, sed gratia Dei mecum. Ad haec quarto notandum accedit, a Domino rationem, non de fructu re ipsa reportato, sed de cura et diligentia in bonis suis fideliter administrandis adhibita reposci.

8. Quam ob rem, ut advertit divus Bernardus : De Consid. 1. *Paulus loquitur, Plus omnibus laboravi ; non* ^{4. c. 2.} *ait, Plus omnibus profui, aut plus omnibus fructificavi.* Ideoque Dominus praenuntiat fore ut sub adventum suum fructus a nobis exigat. Quae cum ita sint, contendamus enixe pro virili parte nostra : licet enim fructus laborem non consequatur, eius erit curare, et a singulis quod persolvere tenetur repetere, simul etiam desideria contentionesque nostras iusta compensatione munerari. Praeterea sollicite considerandum est quod si Dominus ita se lucri studiosum praebeat, et metat et colligat ubi non seminaverit, multo magis ex eo agro fructum percipere volet, in quo tot iam annis, tanta cum gratiae caelestis benedictione sanctorum desideriorum sementem iniecit, utque messem uberem referret largissimum tot beneficiorum imbrem e caelo immisit. Enimvero si prae-potens illa maiestas, non quod dura sit vel austera, ut perperam servus illi piger obiciebat,

sed propter admirabilem summae bonitatis et potentiae abundantiam, metit interdum ubi non seminavit (cum ad gloriam suam suorumque servorum utilitatem etiam ea mala, quae ab ipso non profecta sunt, refert), quanto magis existimandum est eum in votis habere ut, quae ab eius manu dona gratiae in bonum et obsequium Ecclesiae sanctae convertenda dimanarunt, cum fructu impendantur et exerceantur?

Luc. 19. 26.

Ibid.

9. Postremo non est illud cursim praetereundum, sed accurate pensitandum, quod ab eo talentum aufertur qui illud occultando pariter se gerit, atque si nusquam illud attigisset. Ait enim salvator : *Ab eo autem, qui non habet, et quod habet auferetur ab eo ; cum tamen e contra ei qui iam plura possidebat, alia insuper affirmet elargienda : Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur et abundabit.* Deinde remuneratio et honorifica illa praedicatio, simul et dignitas super tot civitates in gratiam lucelli tenuis potestatem habendi, ex parte nobis illud adumbratum ostentat, quod paratum ei Dominus asservat, qui humili et ardenti animo exiguum illud quod sibi concessum est fructuose collocare elaborat. Ex quo omnis quae hinc colligitur utilitas, in usum nostrum maximam partem cedit. Verum, ut hoc non ita sit, amor tamen praestat ut avide votis omnibus concupiscamus, ut ab omnibus intellegatur pariter et diligatur infinita illa per om-

nem modum Dei bonitas et pulchritudo, cuius ergo vehementi amore animas prosequi debemus, et ad hunc bonorum omnium fontem omni studio allicere, ut admonet divus Augustinus : *Rape ad eum tecum quas potes, et dic eis: hunc amemus, hunc amemus, ipse fecit haec, et non est longe.* Lib. 4. Conf. c. 12.

10. Sed finem aliquando faciamus, modo prius attente caelestis sponsi vocem exceperimus, qui vicem suam dolens, et aegerrime ferens se propter obstinatam animi duritiem a suis non admitti, sic loquitur : *Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea ; quia caput meum plenum est rore, et cincinni mei guttis noctium.* Quem locum discutendo divus Augustinus rorem illum et guttas asserit esse eos, qui iacentes amore divino destituti, in nocte iniquitatis refrigescentes, portantur quidem in crinibus Christi, quod adhuc in sacramentis Ecclesiae visibilibus tolerantur, sed tamen sine gratia, mortalis peccati sarcina praegravati, vitam infelicitate trahunt. Pulsat ergo servator ad ostium, et ad Ecclesiae caulas eos advocat quos ad illud exsequendum idoneos arbitratur, eosque perhumaniter compellat ut, interrupta quiete propria, curas et studia sua ad animarum salutem promovendam convertant. *Aperi mihi de sanguine meo, soror mea ; de spiritu meo, columba mea ; de sermone meo, quem plenius ex otio didicisti, perfecta mea ; aperi mihi, praedica me. Ad eos* Denique ad zelum animarum invitatur nos caelestis sponsus. Cant. 5. 2. Tract. 57. in Ioan. 13. Ibid.

quippe, qui clauserunt contra me, quomodo intrabo sine aperiente ?

Serm. 58. in Cant. 11. Quod si nihil nos haec commoveant, fierine potest ut fiduciam aliquam in languidis frigidisque desideriis reponentes, familiaritatem cum Deo coniunctissimam, multamque, tum professionis nostrae, tum divinae voluntatis cognitionem nobis polliceamur ? Equidem non me fugit divi Bernardi sententia : Ut nempe is, qui ex officio animarum saluti habet intendere, quotiens hominem suum interiorem senserit ad has revisendas, corrigendas, instruendas et salvandas permoveri, totiens pro certo sponsum adesse intellegat, totiens se ab illo sentiat invitari. Porro invitatio ipsa quid est, *nisi intima quaedam stimulatio caritatis, pie nos sollicitantis aemulari fraternam salutem, decorem domus Dei, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitiae eius, laudem et gloriam nominis eius ?*

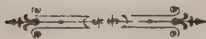
Itaque ad 12. Haec habui, dilectissimi Patres, quorum Missiones dimittendi sedulo se praeparent, memoriam ut vobis per litteras (quia coram non licet) refricarem, variis rationibus adductus sum. Unum hoc tantum a vobis desidero, ut ad partes nostras perfectius intellegendas, ad recentes animos concipiendos et vires ad hoc restaurandas, quicumque in missiones erunt dimittendi, per aliquot dies se piis spiritualium exercitiorum commentationibus exerceant, iis praesertim, quae de regno Christi, deque Vexillis duobus agunt, aliisque

generis eiusdem, quae ad excitandos animos et ad tam generosam expeditionem inflammandos videri possunt opportuna. Ad Provinciales utique perscriptum est et praescriptum, ut iuxta ordinem anno nonagesimo datum missiones renoventur, et ad eas omnium voluntates accendantur. In spem venio fore ut plerique se alacriter offerant, professi potissime, quippe qui ad eas peculiari quadam ratione obligantur. Ego sane divinae bonitati tantum confido, ut credam totum hoc, quem ad modum iis et merito vertetur et coronae, ita in Ecclesiae proximorumque fructum insignem, in divinae maiestatis gloriam tot animarum conversione non mediocrem cessurum esse. Hoc ipsum ceteraque munia, ut ad feliciorum exitum perducatis, vobis abundantem gratiarum copiam ab immortali Deo precor, simulque me VV. RR. orationibus, sanctisque sacrificiis multum commendo.

Romae 1 Augusti M. D. XCIV.

RR. VV.

Servus in Christo,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PATRES ET FRATRES SOCIET. IESU

QUIS SIT ORATIONIS ET PAENITENTIARUM USUS

IN SOCIETATE, IUXTA NOSTRUM INSTITUTUM

De oratione et paenitentia in Soc. quorundam tollenda dubitatio. Non nullorum animis aliquando de constitutionum et regularum intellegentia simul et praxi, qua de paenitentiis et orationibus praecipunt, inse- disse dubitationem accepimus. Itaque optimum factu iudicavimus, pro ea quae nobis incumbit ex officio cura, aliquot super ea re capita, quam fieri poterit breviter, enodare.

Finis Soc. duplex ; 1. Finis nostrae Societatis est, saluti suae et perfectioni consulere primum, deinde proximorum etiam salutem et perfectionem accurate promovere ; cum illo tamen inter finem utrumque discrimine, ut, qui nos spectat, eo qui proximi rem attendit potior habeatur, tam propter uniuscuiusque vinculi obligationem, quam propter bene constitutae caritatis ordinem, et maxime, quod hic postremus priori illi velut fundamento innixus ita fulciatur, ut, hoc labefactato, iste corruat et collabatur necesse sit. Eapropter primi

Sed potior, qui ad nos spectat.

illius assequendi rationes incredibili plane sapientia B. P. N. Ignatius quam plurimas nos edocuit, sed nullam oratione et mortificatione, de quibus aliquid iam dicturi sumus, efficaciorum commendavit; ut quas superiori patrum nostrorum memoria, diuturna viri sanctissimi experientia edocti, validissimas esse testatum reliquerunt.

Huius assequendi rationes efficacissimae oratio et mortificatio.

2. Et ut ab oratione ducatur exordium, quod ad destinatum illi tempus attinet, primum dico: Tametsi liberum non sit scholasticis multum in illa temporis collocare, modo studiose caveatur *ne intepescat solidarum virtutum et religiosae vitae amor*, ut nec etiam ita variis paenitentiarum afflictionibus corpus atterere, propterea quod litterarum studiis, quae totum paene desiderant hominem, addicantur; quae si ad maiorem Dei gloriam et proximorum utilitatem sincera mentis acie colliment, ipsi non modo gratiam aequae tum temporis, verum etiam, quod ipsae perhibent constitutiones, divinae maiestati rem faciunt gratiorem; nihilo minus tamen professis et formatis coadiutoribus, de quibus tamquam certum ducitur quod in viros spirituales evaserint, et qui sic in via Christi Domini nostri profecerint, ut per eam currere possint, nullam regulam praescribendam iudicavit, nisi quantum corporis valetudo et externae occupationes caritatis atque oboedientiae permittunt; dum tamen semper confessarius consulatur, et ubi dubium acciderit quid conveniat, res ad Superio-

Tempus Orationis limitatur Scholasticis;

4. Par. c. 1. par. 2.

Professis et Coadiutoribus formatis conceditur id omne, quod valetudo, caritas et oboedientia permittunt.

6. Par. c. 8. rem deferatur, ut expresse habet sexta pars constitutionum. § I. Etsi vero postmodum congregatio

Neque huic generalis singulis horam meditationi impendendam facultati derogat praescripta omnibus meditationis hora. definivit, ea tamen est illius mens, ut ad longior

rem nemo quidem per hoc teneatur, nemo pariter ab illo tempore eximatur; non tamen ullatenus constitutionem abroget, aut ei quadamtenus deroget, quin, sub ea qua superius exposui ratione, utriusque ampliandi libera facultas omnibus permittatur. Quam obrem dum quis probabiliter audeat sibi polliceri fore ut nec immoderato labore valetudinem laedat, nec in officiis proximo praestandis desit aut deficiat, nec in oboedientiae mandatis ea qua par est alacritate exsequendis tardior

tardior se praebeat, integrum ei relinquitur, quicquid temporis ad profeetum suum magis facturum videbitur, id omne tempus piae, vel commentationi, vel lectioni, non minore laude quam merito assignare. Quantum vero spectat ad studium in officio suo perfungendo, ad disciplinam et communem domus ordinem, ut est recreatio, etc., vel denique ad necessariam post toleratos ministerii sui labores cessationem: constaf, haec omnia superiore exceptionis formula, oboedientiae nimirum et valetudinis, ceteroque prius commemoratorum capitum ambitu comprehendendi.

Modus et materia orationis provec-tis non sunt praescribenda.

3. Quod si vel modus attendatur vel materia: qui se iam saepius piis illis commentationibus exercuerunt, longoque usu facilitatem in orando

sunt assecuti, illis nec certum argumentum nec ratio singularis videtur esse praescribenda. Spiritus enim Domini, qui laxissimis habenis ferri solet, per innumerabiles animorum illustrandorum et sibi artissime devinciendorum vias, quasi freno, sic finibus denotatis non est coercendus; et nos, ut non minus pie quam prudenter bonae memoriae P. Natalis in hunc sensum aliquando pronuntiavit, divino doctori par est quidem obsecundare, sed non licet antevertere. Quare ut absurdum foret et prudentiae legibus alienum, Societatis nostrae hominibus penetranda naturae divinae mysteria, infinita per omnem modum Dei supremi attributa pervestiganda, hypostasi triplicem unitatem et natura simplicem Trinitatem rimandam et perscrutandam peculiari penso dictare; ita foret absurdissimum illis commentandis, quasi nostro repugnantibus Instituto, cuiquam interdicere. Non tamen imus infitias in hoc meditandi genere non nulla interdum, ex eorum qui minus illo prudenter utuntur vitio, mala suboriri, dum illi scilicet effectum ex eo plane contrarium assequuntur: ut cum, exempli causa, inde reportant bonam de se, quod sublimia speculentur, opinionem; de eo vero qui res simplices nec ita reconditas rimetur, aestimationem viliozem; aut pervicax in decernendo iudicium; vel obfirmatum ad spirituales quibus illic mens perfunditur, voluptates fruendas, animum. Haec namque omnia parem et oboedientiae

Contempla-
tio mysterio-
rum Divina-
tis nec impo-
nenda, nec
interdicenda;

Modo ne quis
imprudenter
ea utatur:

iniuriam, et animorum zelo inferunt detrimentum. Itaque huius notae homines, non ut contemplativi, sed ut certissimis adversarii laqueis irretiti contemplantes expediendi sunt; immo etiam interdum ab illa inani et falsa contemplatione segregandi et in viam reducendi. Neque tamen ea re veritati reluctandum est, aut testatissimae sanctorum patrum experientiae refragandum, et habenda despicatui contemplatio, vel ab ea nostri prohibendi, cum illud plurimorum patrum sententia suffragioque perspectum sit et exploratum, veram perfectamque contemplationem potentius et efficacius altera qualibet piarum meditationum methodo, superbientes hominum animos frangere atque contundere, pigritantes ad obeunda superiorum mandata vehementius incitare, et languentes ad salutem animorum procurandam ardentius inflammare.

Est enim SS. Patrum experientia comprobata.

Etsi orationis efficientia recte ad aliud refertur, idque pluribus modis, scilicet:

1° Ad vitam et moresque formandos;

4. Iam vero quod a plerisque solet usurpari, cum asserunt omnem orationis nostrae vim et efficientiam ad aliud referendam esse, neque committendum ut ex se nuda sit et solitaria contemplatio, si recte intellegatur, extra omnem reprehensionis aleam est constitutum; immo et eorum aliquo, qui deinceps significabuntur, modo a praedecessoribus nostris responsum aliquando fuit et scriptum. Primus est, non illic nostris consistendum esse, ut interno illi orationis gustui adhaerescant, et permodica dulcedine deliniti, nihil uberius fructus illinc ad se derivare, ad vitam

moresque recte formandos, aut virtutes sibi comparandas elaborent; ita ut, verbi gratia, post pensitatum sollerti contemplatione servatoris hominum, quae in acerbissimis dolorum perpessorum cruciatibus eluxit, patientiam, post abiectionem illam accurate discussam, post fervorem et eum quo violentissime incendebatur, zelum animarum, iisdem, quibus antea, impatientiae superbiaeque stimulis agitentur. Verum hic orationis fructum ad aliud referendi modus religiosis hominibus communis est, et omnibus qui se contemplationi dedunt usurpandus. Alter est, ut in contemplatione mens nostra divinae caritatis ignibus exardescat, et in Deum, quem summe bonum, summe diligendum intellegit, amore feratur inflammato; ex quo deinceps acris illa desiderii flamma subsultet, ab amore sui tamquam a vinculis et custodia evolandum et Deo Opt. Max. fideliter in omnibus famulandi, simul etiam omni conatu annitendi ut tantum et tale bonum, tam expetendum, cognoscatur ab omnibus diligenter et ametur singulariter; ea tamen lege ut, cum ita praepotenti Deo placere, ita sui instituti normam exigere, ita expedire, vel denique ita iuberi intelliget, se libenter ab illa suavitate, et grato contemplationis sensu seiungat, et ad operandum animose reliquis adiungat; iidemque concepti in illa fornace pietatis ardores, et eum ad agendum inflamment, et eos quibuscum agit laudabili religiosae vitae exemplo

2o Ad excitandum Dei amorem in se et in aliis;

incendant. At vero qui se vitae monasticae mancipavit et solitariae religioni addixit, cum id Deo cordi esse noverit ut, iuxta illud quod profitetur vitae genus, placidissima illa quiete perfruatur, *ut vacet et videat, quoniam suavis est Dominus*, satis habere debet, cellae suae conclusus angustiis, proximum ferventi precum suarum auxilio imper-

3o Ad edocendos rudes quae meditando quis invenerit ;

Non tamen necessario externi illi fructus spectandi sunt.

tire. Tertius denique modus est, ut sacrarum paginarum sensa fideique nostrae vera principia ea mente meditemur, ut, intellegentia comprehensa, deinceps ea rudium populorum animis dicendo docendoque instillemus. Quod si tamen quisquam sentiat meditationis nostrae fructum hoc postremo sensu ad aliud spectare, ut ex vi naturae suae non etiam feratur ad amandum Deum aut cognoscendum meditatio, immo sic asserat Societatis homini numquam licere Deum unicum diligendum vel intellegendum in oratione sibi proponere, sed ita perpetuo ei meditationem instituendam, ut re ipsa semper ad aliud intendat, neque sit ei liberum aliquid eorum quae non referantur ad aliud meditari: is dubio procul errat, et in alium sensum hanc propositionem detorquet, quam vel doctorum auctoritas, vel contemplationis natura patiatur. Nec enim quispiam recte pronuntiaverit ideo a me Deum amari ut aliquid ei gratum exsequar ; contra potius illud eapropter exsequi censebor quod illum amem et amoris illius stimulis ad opus illud aggrediendum et perficiendum impellar.

5. Et quoniam superius commemorata magni ponderis habenda sunt et momenti, contraham in pauca quae iam explanata sunt, de eo, quod inter meri contemplativi (puta Carthusiani, aut alterius cuiuslibet) et unius e nostris orandi rationem discrimine intercedit. Primum enim, tempus in utroque diversum est. Etenim ille id omne quod potest temporis, quoniam aliis negotiis non distinetur, in orando consumit; hic succedentibus sibi indesinenti serie negotiis, pietatis exercitia et animi cultum saepius interrumpere cogitur. Ille tametsi corporis vires labore illo precationis longioris multum enervet atque debilitet, modo tamen valetudinis apertum periculum non incurrat, nihil a professione sua alienum admittit, cum se minus idoneum ad obeunda cetera suae religionis munia non efficiat; hic vero quia multa, neque mediocria bona, vocationi suae conformia, acri illa corporis divexatione et virium defatigatione impediat, dum immoderatis illis laboribus plus iusto se conficit, fines sibi a Deo et religione constitutos praetergreditur. Ille vix umquam ex oboedientiae mandato a meditatione, in qua suae vocationis praecipuum caput est collocatum, distrahitur; hic identidem alio, quo scilicet eum vocatio sua deducit, abducitur. Postremo ille tamquam in portu suo, sic in hoc exercitio iucundissime acquiescit, et tentationi ducere debet quotiescumque aliud quicquam in his commentationibus suis spectare

Plura sunt discrimina inter mere contemplativi, et unius e Nostris orandi rationem;

provocatur; hic contra, si propter eam quam in hoc sanctae quietis otio voluptatem experitur, ad opus in Domini vineam egredi cunctetur, in potissima suae vocationis parte insigniter deficit. Ille solitudinem sectatur et silentium, ut ea quibus in oratione plurimum iuvatur subsidia, et, quia nihil aliud proficitur, utrumque sanctum et inviolatum religiosissime custodit; hic vero, quatenus instituti sui mediis nec fini sunt obstaculo, secesum eundem ab humana consuetudine, silentiumque consecratur; et eam ob rem, ut se ab hominum familiaritate sponte segregat, et silentium dum licet decetque observat, ita pariter utrumque, cum vel oboedientia vel caritas exigit, non sine merito saepius interrumpit. Non enim debet permittere, ut eum captandae quietis illius amor ab accurandis proximi commodis retardet;

Reg. Pastor.
p. 2. c. 7.

debet tamen hoc tenere quod superioribus B. Gregorius faciendum suggerit: *Internorum curam in exteriorum occupatione non minuens; exteriorum providentiam in internorum sollicitudine non relinquens.*

Et propterea
desiderat
S. P. Ign. in
Nostris fre-
quentem
usum aspira-
tionum ad
Deum,

6. Quia vero crebris negotiorum tumultibus sanctae contemplationis tranquillitas in Societate frequentissime interturbatur, illud in nostris desiderabat Beatus Pater Ignatius (non quo forent minus studiosi ad tempus aliis occupationibus suffurandum, et in se colligendis conferendum, sed ne proximi curam ideo intermittere, et opere

imperfecto se recipere cogerentur), ut in omni loco constituti, et quibuscumque implicati negotiorum vinculis, per aspirationes tamen frequentatas mente ad Deum evolarent, eumque locorum ubicumque praesentem invenirent, et hoc peroptimum orandi genus existimarent, cum sua omnia ad Deum cultum et gloriam ampliorem revocarent. Hic tamen aliquid adhiberi distinctionis necesse est. Nam si pure solitaria opera et externa ministeria attendamus, eo sensu orationis nomen ferre possunt et sustinere, quo viri sancti solent asserere quod is ab oratione non desistit, qui a recta operatione non discedit. At si illam mentis ad Deum sursum intentionem et oblationem qua se Domino suo mens in oratione consecrat intellegamus, haec una vere orationis appellationem promeretur, quam, ut hortatur S. Basilius, omni temporis puncto debemus usurpare, tum immortales Deo gratias agendo, tum in supremam illius maiestatem mentis oculum defigendo. Tum demum enim vere et perfecte *Sine intermissione oraveris, ubi omnis prorsus vitae tuae ratio atque institutum divinae te conformavit voluntati ; sic ut vita ipsa dici et esse promereatur, continens quaedam et indivulsa oratio.* Animadvertendum tamen occurrit, hanc proprie non esse profundam illam altamque de rerum nostrarum statu, de natura divina, vel aeternae beatitudinis gloria, quae ad sui notitiam absolutamque rerum caelestium cogni-

Quod optimum orandi genus est,

Distinctum a recta operatione,

Hom. in Mart. Iulit.

Et a consideratione,

Et bene oran-
di consuetu-
dinis fructus;

tionem desideratur, considerationem ; deinde vero vix, ac ne vix quidem id genus aspirationum ab eo exerceri posse, qui non ante diuturno et diligenti usu consuetudinem orationis contraxerit, animumque peregre regie comparatum habuerit. Ut enim verissime dicam, animi illa in sublime iterata familiariter eiaculatio, vere fructus qui ab oratione reportatur reputanda est. Unde praeclarissime divus Gregorius in illa verba, *Sine intermissione orate*, docet hoc eum, qui perfectus non sit et numeris suis absolutissimus, praestare non posse ; itemque illum, qui propter tenuitatis imbecillitatem humi serpit abiectus et terrenis affixus, tanto minus non interrupte hoc effecturum, quanto magis in ipso orationis tempore, per continuam mentis ad alia evagationem, a divina praesentia quasi fugereprehenditur.

In 1. Reg. 1. 1.
c. 1.

Adeoque
cum recollec-
tionis studio
coniungen-
dum.

7. Sit igitur indubitatum, hanc Dei praesentis intuendi exercitationem esse pietatis plenissimam, et Societatis operis, quae tam pie proximi bonis insudant, admodum necessariam : non sic tamen, ut illa una contenti esse debeant, nec secessum etiam et otium suum studiose captent, aut se donum illud assecuturos confidant sine peculiari recollectionis studio, quam in eum finem curare debent, non internam modo ab omni strepitu et tumultu rerum mundanarum et suarum cupiditatum, verum et externam loco et tempore debito retinendam ; modo ut ullatenus, quod saepe fuit

inculcatum, aut oboedientia non laedatur, aut animorum auxilium non retardetur.

8. Iam vero tum internae, tum externae mortificationes non solum a B. P. N. in aliis religiosis ordinibus liberaliter laudantur, sed etiam ipsi nostrae Societati enixe commendantur. Et quamquam ad maiorem Dei gloriam magis pertinere credidit, ut nullas haberemus paenitentias ex officio persolvendas, sed ut eas sibi quisque posset assumere, quae viderentur cum approbatione superioris ad maiorem sui spiritus profectum convenire, et quas propter eundem finem superiores eis possent imponere, quamquam item in quarta constitutionum parte, ubi de Scholasticis agit, propter eam quae valetudinis ipsorum haberi debet curam, et occupationis in studio rationem, quem ad modum de oratione dixit, ita et de mortificationibus monet, ne multum illis eo tempore loci tribuamus : nihilo minus tamen perspicuum est ex capite tertio partis sextae, proVectis eum et spiritalibus, quales ponit esse professos et coadiutores formatos, nec mortificationes, nec orationis certum modum definire, sed discretæ cuiusque caritati, ex confessarii consilio et superiorum in dubiis responso, definiendum permittere.

9. Verum, ut arbitror, nulli super ea re dubium unquam inhaesit. Hoc tantum non nullos angit, quod Societatis nostrae labores et varia officiorum impedimenta maximam hac in parte moderatio-

Mortificatio
interna et ex-
terna Soc.
commenda-
tur a B. P. N.

Exam.c. I. §.6.
Habetur reg.
4. Summar.

In paeniten-
tiarum usu
non excessus
solum vitan-
dus,

nem petere videantur. Quibus ut satisfaciam et animos omni scrupulo levem, statuendum est primo, qui hic in excedendis modi terminis errores admittuntur, non solum a B. P. N. parte tertia, Cap. 2. §. 7. quod et regula 48. summarii constitutionum continetur, sed etiam a divo Augustino in sua regula, Qui saepe ad laxitatem ducit, et interim maiora bona impedit; S. Basilio, Cassiano, divo Bernardo, omnibus denique ducibus in via Domini improbatos, quod nocumentum afferre et maiora bona soleant impedire, ut B. P. N. admonet, et ipsemet de se B. Hieronymus testatur in haec verba : *Experientia didici, asinum, cum lassus fuerit, diverticula quaerere.* Sanctus item Bernardus, ut oculatus testis, asserit aequalium suorum plerosque, attrita per immoderatos ardoris effervescentis impetus valetudine, amatores cultoresque sui in tantum postea factos fuisse, ut nemo non quereretur, nemo non eorum delicata vivendi ratione offenderetur. Nam, ut prudenter notat Humbertus in regulam S. Augustini, verum quidem est, ei, qui praedicationibus et laboriosis aliis operibus vacat, iumenti sui curam, ut multorum dierum iter emetiri possit, gerendam esse; item illi cui servilem operam alius praestat, cavendum esse ne, dum hunc nimio pondere premit, opprimat et ille fractus et exhaustus in morbum incidat, ut ei Sed etiam defectus, quem gignit amor corporis. postmodum dominus cogatur ministrare. Tamen etiam, ut idem ille monet, a carne nostra cavendum est sollerter, quae, ut astuta vulpecula gallinae

rapiendae gratia se mortuam saepe mentitur, similime, licet multa possit, se tamen infirmam et invalidam fraudulenter simulare non veretur. Quin et ipse B. P. N. Ignatius, qua parte de victu moderando in exercitiorum libello disserit, aperte significat in paenitentiis intermittendis persaepe nos subdolae carnis affectu seduci, persaepe falsa persuasione deludi, qua ad credendum impellimur tam graves a nobis sine valetudinis evidenti detrimento afflictationum asperitates non posse tolerari. Neque vero sufficit erga illas macerandi sui rationes animo bene affici, nisi pariter re ipsa eas animose in se ipsos usurpent et convertant.

Earum enim usus iuvat plurimum, meriti palmam amplificat, et omnes, quae pullulare possent in hoc colendo exercitio, difficultatum aut molestiarum spinas aculeosve vel retundit, vel stirpitus eradicat.

Iuvant enim paenitentiae ad acquirendam mortificationis virtutem,

10. Nec vero etiam id existimandum est, paenitentias in impudicos lascivientis carnis impetus tantum debere adhiberi, cum non ad id solum efficaces, sed ad sescenta alia in virtutum studio non mediocriter conferre perhibeantur. Divus idcirco Hieronymus ad Celantiam matronam (aut, ut verius loquar, S. Paulinus, cuius ea epistola probabilius esse iudicatur) locum illum Pauli discutens, *Castigo corpus meum*, innuit planissime, non id solum propter corporis castitatem in integrum conservandam ab Apostolo factitatum, ut

Et ad alia multa in virtutum studio conferunt,

1. Cor. 9. 27.

quidam imperiti putant : *Non enim huic tantummodo, sed omnibus omnino virtutibus abstinentia opitulatur ; neque magna aut tota Apostoli gloria est non fornicari ; sed hoc agit, ut castigatione corporis erudiatur animus, quantoque nil ex voluptatibus concupiscit, tanto magis possit de virtutibus cogitare.* Sed neminem, ut opinor, latent de mortificatione externa fructus uberrimi promanantes ; non item permulta, quae religiosos, maxime vero operarios, ad illam magni faciendam possunt incitare, argumenta : quorum aliqua, praeter ea quae traduntur a B. P. N. in exercitiorum libro, belle Humbertus loco superius annotato recenset. Illud vero errori gravissimo affine est, affirmare internam illam nobis satis esse mortificationem, resignationem, oboedientiam, aliasque generis eiusdem virtutes ; nec esse quod viam illam asperam a Sanctis Patribus tritam et calcatam insistamus. Licet enim B. P. N. singulari cum prudentia, propter maximam naturarum, nationum, negotiorum, muniorem, aliarumque circumstantiarum in Societate varietatem, nihil ex vi regulae aequaliter ab omnibus tenendum iniunxerit ; non ideo tamen eadem ipsa regula, eademque constitutio, mentem suam et voluntatem satis evidentibus indiciis convincendam non patefacit ; sed omnis dubii cardo versatur, ut, quae mediocritas custodienda sit, habeatur.

Cap. 49.

Ad quod non
sufficit interna
mortificatio.

Ad paeniten- 11. Si quis tamen propius animum advertat,

omnis ille modus a tribus capitibus, qualis esse ^{tiarum usum} debeat, nullo negotio deprehendetur. Primum est ^{moderan-} Societatis finis ; alterum, quibus uti solet, media ; ^{dum, atten-} tertium ipsius constitutionis verba. Et quoniam ^{denda tria :} a nobis salus et perfectio propria, tum deinde ^{1º Finis So-} proximi, ut scopus attenditur : quaecumque mor- ^{cietatis ;} tificationes fini illi non erunt impedimento, sed magis adiumento, neque nimiae nec immoderatae, habita ratione finis, iudicandae sunt. Media vero ^{2º Media qui-} quam plurima censentur : ad usum quidem no- ^{bus uti solet;} strum, regulae ; ad bonum proximi, munia omnia, sive praedicationum, sive confessionum excipiendarum, sive lectionum. Quam ob rem quaecumque mortificationum genera impediunt, aut ita debilitabunt, ut commode vacare non liceat iis quae vel propria profectus singulorum necessitas exigit, vel imperabit oboedientia, vel externa illa ministeria flagitabunt, indiscretae nostris et immodicae, licet fortassis in solitario moderatae viderentur, existimandae sunt. Restat extremum caput, ^{3º Cónstitu-} quod verba constitutionis observanda suggerebat, ^{tionum ver-} quae tam plana sunt, tam liquida, loco signato, ^{ba.} parte sexta, ut vix ullum dubitationi locum reliquum esse patiantur. Etenim, praeter illam regulam, quam in universum ponit sub finem paragraphi primi ipso initio, duo tangit capita, quorum alterum corporis valetudinem, alterum occupationes a caritate vel oboedientia profectas intuetur.

Paenitentias
his consonas
frequentare,
non est sin-
gularitas :

12. Haec cum ita sint, ut breviter omnia repli-
cemus : paenitentiae, quae ad illam normam com-
paratae modum non superabunt, nequaquam ut
Instituto alienae haberi debent aut appellari ; quas
etsi ille frequentet, hic omittat, singularitas ta-
men non est censenda ; dum aliquis, ut suae pietati
singulariter satisfaciatur, officium tamen ceteris com-
mune non praetermittit. Cuius rei disertissimis
verbis conceptum generalis congregationis decre-
tum habemus, ut omittam constantem omnium
theologorum hac in re sententiam, *Quod non
pertinet ad singularitatem, si quis ieiunet, aliis
non ieiunantibus*, etc. Secure igitur iuxta men-
suram discretionis in sanctae caritatis affectu, eas
sibi quas convenire duxerit quisque assumat ;
nec alius alium vel iudicet ideo vel contemnat. Ita
S. Augustinus *De moribus Ecclesiae* disputans,
quarundam congregationum meminit, quas ipse
Mediolani et Romae vitae sanctimonia florentes
viderat, in quibus licet singularis abstinenciae viri
Deo militarent, neminem tamen ad austerum illud
vivendi genus hortabantur ; neminem, quod am-
plexi non posset, aspernabantur ; ut nec etiam e
contra de ullo qui se huic addiceret male sentie-
bant. Nam, ut praeclare vir ille sanctissimus enun-
tiat, *Caritas praecipue custoditur, caritati
victus, caritati sermo, caritati habitus, cari-
tati vultus aptatur*. Iam cui quisque sit oneri
ferendo par, cui minor, confessarii et superioris

Cong. I. decr.
96.

erit iudicare ; simul et studiose cavere ne in alterutram partem quoquo modo peccetur. Illud vero, quod a non nullis minus forte cogitantibus fertur, profectum spiritualem non in paenitentiis et mortificationibus, sed in momenti maioris virtutibus, oboedientia nimirum et aliis generis eiusdem, constitutum esse, non est universim accipiendum. Nam si velint profectum non esse in his positum, hoc est, haec non esse ipsam et germanam perfectionem, id quidem certissimum est, sed non iam controversum, cum idem ipsum de sescentis aliis, quae regulae nostrae a nobis serio petunt, possit verissime pronuntiari. Haec tamen media sunt et adiumenta non vulgaris utique facultatis, quibus ad virtutes adipiscendas, et perfectionis viam fideliter ex regularum praescripto emetendam uti debemus. Itaque semper a Dei servis in omni religiosorum familia, etiam eorum qui se ex animi sui sententia iuvando proximo totos consecrassent, fuit observatum. Nec est quod illis nos quasi maiora exsequentes anteponamus : quicquid enim de hac aetate sentiendum sit, exploratissimum est eos omnes in ipsis incunabulis, et nascentis religionis ardoribus, gravissimis occupationibus, cum insigni sanctae Matris Ecclesiae fructu et gloria fuisse intentos.

In quibus et si non est sita ipsa perfectio,

Certe ad illam acquirendam media sunt eximia,

Et ab omnibus Religiosis ordinibus adoptata.

13. Cum vero etiam existant forte non nulli, qui non modo non probant, sed etiam culpant, quod superiores ad orationes et poenitentias plures

Recte igitur Superiores subditos ad plures, quam

Regula iubet, quam regula iubeat adhortentur, hoc amplius adhortatur, addendum fuit. Nempe quod si superioribus liceat, subditorum suorum promovendorum gratia, etiam iis paenitentias iniungere, si forte profuturae iudicentur ad eos Deo conciliandos et ab amore proprio dimovendos, cum ad perfectionem et ea quae illi conducunt libere possint superiores hortando consulendoque movere, nihil apparet causae, cur nec possint nec debeant ad hanc quoque perfectionis viam capessendam invitare ; modo cautionem adhibeant, ne quid indiscrete vel supra modum aut intempestive ab iis fiat ; abstineantque a praescribendo, et certi quicquam singulis privatim definiendo, vel ad hoc aut illud mortificationis genus impellendo, nisi cum aut rei necessitas desideraret, aut subditus ipse consilium a superiore postularet.

Quae, paucis 14. Ad extremum offenduntur non nulli, quod, praestitutis, cum ad has paenitentias vehementius amplectendas ad ampliora invitantur, audiant interdum a regula nostra no- properan- dum suadet, bis praestitutas vix sufficere. Et tamen dubio procul si quis enucleate rem pensitet, maximam hic ambiguitatem latere clarissime comperiet. Nam qui sentiret satis non esse quod ex vi regulae praecepit super hac re B. P. N., nae is iniuriam faceret Beato Patri, qui, quod sufficere iudicabat, Societati, in qua communis omnibus et eadem mensura valere non poterat, prudentissime imposuit. At vero si sic interpretemur, ut contendamus

non esse illic consistendum ubi nullas metas fixit B. P. N., sed ulterius, modico illo quod praescribitur expleto, ad ampliora properandum, tum demum Sanctorum Patrum doctrinae conformia sentiemus (licet enim religioso, praeter regulae suae demensum, aliquid Domino liberaliter supererogare), et religionum antiquarum vestigia prememus. Sic namque apud Palladium angelus Pachomio respondet, facilem suis legem positam esse, quod provectiores ea non contenti ulterius progressuri forent. Sanctus item Hieronymus ad Eustochium, de custodia virginitatis, religiosorum prisci illius saeculi morem refert : inter quos, qui spiritu ferventiores erant, si quempiam communi orationis penso contentum, ad reliqua pietatis officia tardiores animadverterent, illum ea propter non increpabant, sed dissimulato quod noverant, eum saepius visitabant, et prius incipientes provocabant magis orare quam cogebant. Quin et hoc ipsum consentaneum est ei quod B. P. N. declaravit. In eadem enim regula docet liquido, ad maiorem spiritus profectum, cum approbatione superioris eas quemque sibi assumere posse, quas sibi magis ad eum finem expedire cognoverit. Unde liquet, quod qui sic locutus est, *Nolim equidem ut ex obligatione paenitentias ullas suscipiendas habeant ; tamen hae poterunt assumi*, etc., apertissime testatus est a regula praescriptas, quae praeter unam diem veneris ab-

Tum permit-
tendo paeni-
tentias,

stinentiam nullae sunt, non sufficere. Alias quid vetat quempiam ita colligere et argutari : Satis superque sunt quas regula mihi ex obligatione mandat ; eadem vero regula diserte fatetur nullas esse ex obligatione iniunctas ; quantumvis ergo mihi nullas adhibeam, satis abunde fecero. Quod quam sit absurdum, quis non videt ?

Tum monendo, ne sint immoderatae, nec indiscretae ;

15. Quid quod in alia regula, quae ex 3. parte depromitur, monet, quod *corporis castigatio immoderata esse non debet, nec indiscreta*. At haec indiscretio nullatenus in id quod a regula iubetur cadere potest. Hinc ergo colligere est, aliud omnino praeterea suscipiendum esse. Quare constat, eos, qui in via perfectionis progredi cupiunt, uti debere mediis illis quae B. P. N. in regulis et constitutionibus commemoravit, quorum e numero praecipua ista sunt. Maxime tamen iis piaie et frequenti meditationi incumbendum est, quae hominem magis arte Deo devincit, et praeter divinae opis quod impetrat subsidium, divo Thoma referente, ardentiores amoris divini flammās elicit, et vehementiores actus educit. Iuvat etiam mirum quantum paenitentiae et mortificationis exercitium, quod, dum intra modum et oboedientiae normam peragatur, ingentes gratiae thesauros a Dei manibus impetrat, intimius Deo nos coniungit, et, quod magni pendendum est, ad exactam regularum aliarum, ut per singulas decurrentibus potest apparere, observationem confert. Nisi enim divinus

amor et nostri contemptus altas in animo nostro radices egerit, aegre instituti nostri leges, quae spiritus fundamento stabilitae mutuis se iuvant operis, illibatae servabuntur.

16. Ob id causae acriter intueri par est, in qua reparandarum spiritus virium necessitate versemur; et languorem ac inertiam nostram causari potius necesse est, quam fervorem nimium criminari. Non est enim hoc tempore alteri orationi locus. Quod si inter primos illos fervores B. P. N. aevo in Societate, antequam ulla regularum mentio facta fuisset, sollemnes ageremus, contrahendae fortassis habenae videri possent, et impotentiores ardoris impetus, ut in epistola de Oboedientiae virtute et alibi non semel loquitur, moderationis freno coercendi. Sed quae duae eum ad ita sentiendum loquendumque causae tum impellebant, nunc ambae sublatae sunt: altera quod in illis mediocritatem omnem transilire clare arguerentur; altera quod inconsulto superiore eas usurpare convincerentur. Nunc autem nihil valde de alterutra videtur esse metuendum. Et ut in aliquo deprehendatur immoderatus ille fervor, monendus tantum est et in contentiore studio moderandus, non vero etiam in indiscretionem, quae notatur in tam paucis, sic animose invehendum. Nam, ut semel dicam, quem ad modum dedecet non adito auditoque superiore haec a subditis exerceri; ita non decet istis horum studiorum appetentioribus

Quales fortasse fuerunt ante conditas Regulas; nunc certe non sunt.

sine ratione facultatem et usum liberum denegari, aut eos ab illis ullo pacto, nulla urgente causa, revocari. Non enim in oboedientiae aut virtutum aliarum desiderato studio constans quisquam permanebit, qui non firmiter Deo coniunctus uniatur. Quia nihil spectabam aliud, epistolae finem statuo, meque orationibus vestris plurimum commendo.

Romae octavo Maii, M. D. IC.

Omnium in Christo Servus,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PROVINCIALES SOCIETATIS

DE MODO INSTITUENDARUM MISSIONUM

Ardor Mis- Cum missionum ministerium non solum sit
sionum rur- vocationi atque instituto nostro maxime consen-
sus in omni- taneum (unde et in congregationibus generalibus,
bus excitant- atque in hac praesertim ultima, tantopere nobis
dus ; earum cura demandatur), sed ingenti passim, quae
Dei est benignitas, cum animarum fructu ad spiri-
tuale, non privatorum hominum tantum, sed
integrarum etiam urbium civitatumque consola-

tionem exerceatur, cumque spiritualis haec proximorum necessitas maior in dies appareat, ob penuriam hominum a quibus erudiantur et adiuvantur; tametsi alias saepe, tum litteris nostris, tum indulgentiarum, quas hoc nomine obtinuimus, occasione hortati superiores sumus, ut accensum in nostris hoc studium spiritumque excitare ac fovere nitantur, missionesque in suis provinciis pro cuiusque facultate crebras instituant; attamen re saepius Domino commendata, et cum Patribus Assistantibus deliberata, novum quoque nunc stimulum addendum censuimus, novumque in omnium animis ardorem resuscitandum; prolatis simul in medium rationibus modisque quibus tam sanctum et tam fructuosum opus stabiliri posse videatur.

2. Et quia non nulli abierunt anni, cum integras Ideoque relegendae litterae hac de re antea datae. hac de re litteras dedimus ad singulas provincias, omnes hortando ut magno animi studio ministerium hoc complectantur, operae pretium fuerit, si R. V., ne in iisdem nunc haeream, relegendas curet, quas mense augusto anno 1594 scripsimus; quia cupio prorsus, ut, quam efficacissime poterit, spiritum hunc missionum in suis accendere ac Ad praxim expedit ut singuli fere sacerdotes quotannis aliquam Missionem obe- magis magisque inflammare studeat. Ut igitur in ant, praxim opusque res facilius deducatur, expedire videtur, ut singuli Sacerdotes nostri (iis exceptis qui vel propter infirmitatem, vel ob aliud iustum impedimentum, idonei ad hoc praestandum R. V.

non videbuntur) Missionem aliquam deinceps quotannis per vices obeant, nullusque ex iis qui praestare id possunt eximatur. Ac primi in hoc genere sint professi, ad quos professionis ipsius causa proprie magis spectat hoc exercitium, quique aliis exemplo hac in re esse et duces se illis praeberere debent. Quod si qui fortasse vel propter aetatem, vel propter valetudinem occupationesve alias, longiores obire missiones nequeant, non idcirco praetermitti debet, quin breves saltem aliquas suscipiant paucorum dierum et in locis propinquioribus, iuxta vires et facultatem uniuscuiusque.

More apostolico ;

3. Modus autem eundi in missionibus istis, ad animas iuvandas uberiooremque fructum colligendum, is erit quo Apostoli utebantur : ut bini eant, et quoad fieri poterit pedibus iter faciant, sicut alias copiosius scripsimus litteris XII. maii anno M. D. XC. datis, quas nunc etiam legere licebit, ne eadem repetamus.

Ut in singulis domiciliis habitent saltem duo Missionarii ;

Porro ut difficultas omnis tollatur, et ne umquam desint qui ad missiones has destinari possint, atque ut ineatur stabiliaturque ratio qua prompti paratique semper sint ad hoc ministerium, cupimus ut e singulis Societatis domiciliis aliqui, ac duo saltem, circa missiones occupentur ; qui si per vices cum iis operariis mutabuntur, qui domi resident, facile ad manum semper erunt qui Missiones obeant ; et quia vicissim alii atque alii foris versabuntur, non magno erunt oneri collegiis.

4. Sed quia non ignoramus quam difficile esse Et ut in ali-
soleat, ut moveantur e collegiis operarii qui in quot locis col-
iis habitant, unde retardari et impediri ex parte locetur Resi-
Missionum usus solet ; minus certe frequentes dentia Mis-
fiunt quam et Instituti nostri et fructus ipsius sionariorum
causa optandum esset ; venit in mentem, post diu- temporaria ;
turnas preces maturasque consultationes, ratio-
nem quandam experiri, quae praeter alias varias
utilitates multum, ut in Domino speramus, sanc-
tum hoc opus promovebit : nimirum ut R. V. in
sua provincia duo vel tria loca designet, ex iis quae
collegia non habent ; ubi, cum bona civium et Prae-
lati venia, residentiam ad tempus colloquet, quae
missionibus tantummodo deserviat, tum eiusce
loci, tum vicinorum, ita ut mutari subinde pos-
sint huiusmodi residentiarum sedes, atque ex
uno loco in alium transferri, quo pluribus locis
prosint, ne paucis aliquot oppidis urbibusque
circumscribantur.

In his residentiis vivere nostros ex eleemosy- Qui ex elee-
nis oportebit, perinde ac in domibus professis. mosynis vi-
Quod si locus quispiam, qui aptus alioqui et vant ;
opportunus censeatur, idoneus non erit ad eos
eleemosynis sustentandos qui sedem in illo fixe-
rint, quod quidem vix continget, praecipue si
nostri, quod curare debent, eo victu qui paupe-
res deceat contenti erunt, nec superfluas com-
moditates consecretur ; tum R. V. procurare
poterit, a piis personis, Praelatis aliisque, eleemo-

synam quampiam, qua illorum necessitati subveniat.

Sint minimum sex Sacerdotes cum duobus Fratribus, In singulis ergo residentiis octo minimum esse oportebit, sex sacerdotes cum binis fratribus ; quorum quattuor per varia circum loca bini ac bini proficiscantur, deinde statis temporibus iuxta superioris praescriptum ad residentiam redeant, in qua commorentur, aliis vicissim foras pergentibus. Superior autem, qui residentiae praeficietur, spiritu fervens esse debet ac rerum peritus, ut Missiones quo et quam diu recte instituat. Sacerdotes item, qui in residentiis agent, mutandi

Post tempus cum aliis permutandi ; post aliquod tempus erunt, alique in eorum locum substituendi ex iis qui in collegiis versantur : sic enim ex aequo distribuentur labores, et singulis locus dabitur atque occasio fructificandi.

Neque tractent de erigendis novis Collegiis ; 5. Ceterum necessarium ducimus, ut R. Vestra iis, qui ad Missiones ibunt et in Residentiis haerebunt, diserte inhibeat ne de novis collegiis erigendis ullo modo tractent, aliorumve sermones audiant ; quia e re Societatis in praesentia non videtur augeri numerum collegiorum. Quod si forte in aliqua civitate domus professae erigendae sese occasio praebeat, V. R. erit monere Nos, quibus in animo est, si commoda omnia fuerint, eam acceptare.

Sed sicubi domus Professae erigi possit, referatur ad P. Generalem, Ad quem etiam referat Provincialis de praecedentibus 6. Denique ut fructum quem ex Missionibus istis speramus primo quoque tempore consequamur, cupio ut R. V. simul atque has litteras acce-

perit, cum suis consultoribus deliberet de modo ^{tium execu-} ac ratione exsequendi quae diximus : seligat e sua ^{tionem ;} provincia decem aut duodecim sacerdotes qui idonei sint missionibus obeundis, eorumque, pro consolatione nostra, nomina ad nos mittat, ac locorum simul quae ad residentias designabit.

7. Addam ad extremum, quod huius argumenti ^{Et curet, ut,} occasione visum est suggerendum, ut meminerit ^{qui promo-} R. V. diligenter curandum esse, ut ^{ventur ad} Professi in ^{gradus, Doc-} primis, tum ceteri etiam qui ad ^{trinam Chris-} Societatis gradus ^{tianam doce-} promoventur, doctrinae christianae quadraginta ^{ant.} dies peragant. Quod ipsum ad missiones operarios R. V. suppeditabit, praeterquam quod professi, eius memores quod in professione sua promiserunt, curae cordique habere debent doctrinae tradendae ministerium, tamquam ipsorum proprium et B. P. N. Ignatio primisque patribus tanto cum fructu atque aedificatione celebratum ; quorum quidem exemplum amplecti, et omni studio et diligentia imitari cum divina gratia debemus.

Romae XII. Maii, M. D. IC.

RR. VV.

Servus in Christo,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PROVINCIALES SOCIETATIS

DE USU EXERCITIORUM SPIRITUALIUM

Occasione missi in Provincias Directorii Exercitiorum, Etsi alias saepe variis occasionibus exercitiorum spiritualium usum commendavimus, cum minime obscurum sit quantopere Dominus Deus noster ab ipso exordio Societatis nostrae animarum auxilium hac ratione promoverit, nunc tamen, quando nova se offert occasio ex Directorio exercitiorum (quod recognitum tandem, aptatumque iuxta deputationem hac de re habitam in quinta congregatione generali, mittimus in provincias), nullo modo praetermittendum visum est, quin R. V. iterum maiorem in modum hortarer, ut omni studio excitare atque accendere nitatur usum hunc exercitiorum, non solum in nostris, verum etiam in externis; quandoquidem re ipsa constat solere Deum per exercitia, non religiosis tantum pro cuiusque vocatione, sed saecularibus quoque abundanter spiritum, ipsorum statui captuique congruentem, communicare. Quam ob rem magnopere

Commendatur eorum usus promovendus in Nostris et in externis.

optarem ut nostri, primum in se ipsis frequenti usu illa excolentes, idoneos se magistros redderent, qui eadem postea cum fructu tradere saecularibus possent. Velim etiam confessariis nostris a R. V. serio commendari, ut paenitentibus suis, quos aptos iudicarent, exercitiorum usum insinuent, ad eumque capessendum illos suaviter invitent et excitent; quoniam qui horum fructum semel degustarint, iidem postmodum aptissimi erunt qui ceteros ad idem desiderium alliciant et inflamment; satisque constat, in Urbe, ubi exercitia saecularibus tradi coepta sunt, rem Dei beneficio, multa cum aedificatione, magno eorum emolumento consolationique cessisse. His positis necesse erit, ut locorum superiores promptos se liberalesque in eos admittendos exhibeant, qui per exercitia spiritualia iuvare cupiunt; ita ut postpositis incommodis, aut etiam sumptibus quos fieri non numquam oportebit, cor dilatent, et spiritualem fructum, qui cum divina gratia speratur, anteponant alacrique animo promoveant. Nam si parcos in hac re superiores et parum propensos ad admittendum se ostendent, credibile est paucos ad exercitia venturos; et confessarios, perspecta superiorum difficultate, parum animi habituros ut suos excitent ad illa flagitanda. Plurimum etiam conferet, si procuret, quoad eius fieri poterit, R. V. ut in singulis collegiis ac domibus stata sint aliquot cubacula, in hunc usum

Ad ea igitur tradenda se Nostris idoneos reddant; Ad excipienda Confessarii paenitentes invitent; Accedentes autem admittant prompte et liberaliter Superiores locales; Et aliquot cubacula in hunc usum parata habeant.

exercitiorum pro externis designata ; atque ut in iis domiciliis quae in posterum aedificabuntur, commodo loco fiant eiusmodi cubicula, ita ut nostris nullo sint impedimento. Et quoniam minime ignoro R. Vestrae satis exploratum esse huius rei pondus ac momentum, quantique ad Dei obsequium et animarum profectum referat, ut usus hic passim introducatur et ferveat, pluribus verbis id inculcare supervacaneum duco. Hoc tamen

Denique Provincialia cum Superioribus et Professis congregatis tractent de modis procurandi auxilium animarum. suggeram, opportunam R. V. occasionem fore, tum in conferentiis quas cum superioribus instituet de modo et ratione gubernandi, tum in congregatione provinciali, quando superiores omnes in unum coactos habitura est, quibus professores etiam adiciet aliosque quos ipsa censuerit, cupio summum illis desiderium explicet, quod mihi Dominus inicere dignatus est, ut nostros videam re ipsa ferventes, omnique studio in animarum auxilium incumbentes, cuius causa nos Dominus ad Institutum hoc vocavit, et de quo exactam a nobis rationem postulaturus est. Eamque ob causam R. Vestra non solum ad id omnes cohortetur, sed de modis etiam variisque rationibus una tractet, quibus iuvare plurimas animas liceat ; hanc exercitiorum praxim illis commendando, ac cetera etiam ministeria contionum, confessionum, et alia quae ex Instituto nostro exercemus, ut ea in se ipsis et in subditis cum spiritu ac fervore obeunda curent, ita ut in omni-

bus Dominus glorificetur, laudeturque cum multarum animarum quaestu atque lucro. Omnium precibus me valde commendo.

Romae XIV. Augusti, M. D. IC.

RR. VV.

Servus in Domino,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PROVINCIALES SOCIETATIS

DE FORMANDIS AC BENE

INSTITUENDIS NOSTRIS CONTIONATORIBUS

1. Cum in hunc praecipue finem singulari Dei Cum finis
providentia instituta Societas nostra fuerit, ut, se- Soc. postulet
cundum perfectionem propriam, in salutem et ut idonei
perfectionem proximorum omni studio et diligentia Contionato-
incumbat, nostrum est, quos Dominus huic vineae res formen-
suae praeposuit, sedulo providere ut eius operarii, tur,
memores officii sui rationisque quam patrifamilias,
qui eos ad laborandum vocavit, aliquando reddi-
turi sunt, quam fructuosissimi cum divina gratia
evadant, omnia illis auxilia et media suppedi-

Provinciales
in eo sum-
mam curam
ponant,

tando, quibus in suo quisque gradu promoveri ac perfici possint. Cumque inter Societatis operarios, ad spirituale proximorum auxilium plurimum in primis contionatores possint, multas Christo animas divini eius verbi vi lucrificando, his ego Reverentiae Vestrae, tamquam maximi momenti negotium, peculiari studio commendandum censi, ut summam in provincia sua curam ponat in formandis idoneis ac fructuosis contionatoribus ; serio illos adhortando ut officii sui gradusque quem in Ecclesia tenent magnitudinem considerantes, quo par est decore, dignitate, spiritu, atque fructu in eo versari omni cura et animi contentione studeant ; ac proinde, inanibus verbis tamquam maxime indecoris et alienis procul abstinentes, scopumque suum rite dirigentes, in unum Dei obsequium animarumque auxilium et lucrum penitus intendant.

Institutio-
nem pro Con-
tionatoribus
Soc. in pra-
xim revocent,

2. Et quoniam bonos praedicatores habituri non sumus, nisi ad eos formandos instruendosque operam conferamus, eas illis studendi et praeparandi commoditates praebendo, quae necessariae sunt ut solidam utilemque doctrinam acquirant ; ideo, ut occasio omnis amputetur ne aliorum contiones exscribere assuescant contionatores nostri, Reverentiae Vestrae impense commendo, ut in praxim revocet §. 7. institutionis pro contionatoribus Societatis, atque ea pariter quae §. 9 et 10 praescribuntur ; quae quidem eo tendunt, ut ne-

cessaria directione instruantur, caveantque ne factis ipsis parum aedificent quos verbis aedificare et lucrari conantur. Sed ante omnia commendatum Reverentiae Vestrae, quoad possum, cupio, ut inculcet contionatoribus nostris, omnique studio amplectendum insinuet §. 8. eiusdem instructionis. Ex eo siquidem quod ibi praecipitur, tamquam ex fonte derivatur et manat illud ipsum quod tantopere expetimus, id est fructus et auxilium animarum; quoniam experientia ipsa docet, parum utiles ut plurimum eorum contiones esse qui, cum devotionem illam zelumque animarum qui necessario requiritur in se ipsis non sentiant, parum efficaciter verba faciunt; nec possunt cum spiritu in audientium animos eos affectus imprimere, quos ipsimet non induerunt.

3. Ad hunc porro finem magnopere conducet Et in primis usum Exercitiorum spiritualium eis commend. usus exercitiorum spiritualium, cuius ibidem fit mentio. Idecirco velim ut contionatores nostri, priusquam quadragesimalium contionum curriculum ingrediantur, morem hunc servarent, ut aliquot ante diebus, prout eorum ferret commoditas, et unius saltem hebdomadae exercitiis se transferrent. Conferret enim id quam maxime ad excitandum in illis spiritum, fervorem, istumque zelum; et optimae praeparationis instar esset ad Dei verbum cum fructu, sacro illo tempore annuntiandum. Ac sperandum haud dubie cum divina gratia nobis est, si, ita ut par est, sat praestiterint

contionatores, maiores animi vires in se ipsis experturos, uberioresque laborum suorum fructus collecturos. Hoc tamen ipsum praescribi a nobis vel iniungi debere non duximus; satis fore rati enixe commendasse, atque ob oculos nostrum desiderium eis posuisse, mediumque adeo ad id efficax, quod ipsi tanto labore consecantur, auxilium, inquam, spirituale, quaestumque animarum. RR. VV. sanctis sacrificiis me commendo.

Romae XIV. Augusti M. D. IC.

RR. VV.

Servus in Christo,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS IESU

DE RECURSU AD DEUM

IN TRIBULATIONIBUS ET PERSECUTIONIBUS

Praevisae in
prosperitate
tribulationes,

1. Primis annis gubernationis nostrae, quae divina fuit benignitas, magnam ubique ferme gentium, per quas Societas diffusa est (quod ita tunc expedire videbat), prosperitatem, laetosque ac felices

processus consecuta est, adeo ut PP. Assistantibus dicere solerem, dum tranquillitas erit, intendendum nobis esse cursum navigationis, qua dirigendo, qua ordinando, melioremque ad formam res et membra singula revocando; successurum fortasse tempus quo necesse foret cum procellis scopulisque luctari, et curam ac vires nostras ad propellenda potius pericula quam ad magnos progressus faciendos convertere. Sed idem Dominus, qui summa cum sapientia nos regit, qui (ut loquitur S. Augustinus) *tempora mutat, non consilia*, quem ad modum erga ceteras olim religiones sibi carissimas ita semper se gessit, ut illas identidem exerceret illustrioresque plurimis tribulationibus efficeret; sic et minimam hanc nostram ab aliquot annis exercere variisque modis probare dignatus est. Nos sane, qui ex hoc loco, tamquam ex specula, totius Ordinis nostri statum uno aspectu contemplari possumus, facile animadvertimus, licet nullo umquam tempore, nunc hac, nunc illa ex parte adversa defuerint, tanto tamen et magis universales et magis continuas tribulationes ac persecutiones variis in provinciis nunc esse, quae a multis diversisque hominum generibus inferantur, ut officii nostri necessaria quadam instigatione permoti, excitare omnes cogamur, ac toto cordis affectu in Christi visceribus orare, ut communi studio atque ope communem hanc causam complectantur; nec Societati modo nostrae, sed

Quae, disponente Divina Providentia, solito magis Societatem exercent,

Omnes excitare debent,

ipsi etiam Dei Ecclesiae communem, cuius cum rationibus coniunctissimus haud dubie status est, seu melior, seu deterior, huiusce religionis.

Ut, gratiis 2. Primumque omnium maximas censeo ha-
Deo actis, qui bendas esse gratias paternae optimi illius Domini
per eas no- providentiae, qui tanto amore nos prosequitur;
stram emen- quandoquidem tribulationes quas immittit, eo
dationem in- tendere sperandum, ut meliores nos reddant ;
tendit,

Coll. 6. c. 9. quia, sicut recte a Cassiano scriptum est, *Facilius quis elidi potest prosperis, quam adversis : haec enim interdum etiam invitos retinent atque humiliant ; et compunctione saluberrima, vel minus peccare faciunt, vel emendant : illa vero mollibus mentem ac perniciosis extollentia blandimentis, securos felicitatis suae proventu, ruina maiore prosternunt.*

1° Divino lumine implo- 3. Tria deinde omnibus nobis curae esse, et a
rato, inquit singulis praestari cupio. Unum, ut Deum ardentis-
rant singuli simis precibus exoremus, illuminare ac docere
tribulatio- nos velit quid tandem a nobis exigat per huius-
num causam. modi tribulationes, ne forte puerorum similes
simus, qui cum a patribus corripuntur et vapulant, lacrimis planctuque contenti, nec causas requirunt cur poenas dent, nec de emendatione sua solliciti sunt. Nos enim in nos ipsos descendere debemus, et altius intima nostra rimari atque excutere, animo id reputantes, membrorum vitia in totum corpus redundare, multosque fortasse sanctos, verosque Dei servos in nobis esse, qui

propter delicta nostra eadem tempestate agitentur, licet exitu et fine longe dissimili; quippe cum illos tamquam aurum purificet nitoremque illis afferat et perfectionem; ignavis vero et negligentibus novarum imperiectionum materiam tepiditatemque perniciosissimam. Cupio itaque ut, praeter usitata Accuratum examen sui instituant, examina, serium quoddam atque accuratum de moribus nostris omnes, deque privatae vitae ac disciplinae norma rationem ineamus, sedulo investigantes an aliquam revera his malis et detractio-nibus occasionem praebeamus. Obloquuntur v. g. de nobis homines, quasi nimium in saecularia negotia nos ingeramus; quod externis occupationibus congressibusque plurimum distrahamur et occupemur; quod circa doctrinam liberi simus studiosique novitatis; quod habendi cupidi et avari; quod honoris amantes ac propriae existimationis; quod denique de aliorum moribus factisque facile loquamur et iudicemus. Qui quidem ac similes defectus cum a malevolis iactantur et sparguntur, atque ab unoquoque pronis, ut solet, auribus audiuntur credunturque, dici non potest quam odiosam et quam despicabilem reddant quamlibet religionem. Quod si qua in nobis forte subsit occasio et fundamentum, eo fit, ut boni ipsi et benevoli, fautoresque nostri, aciem acrius intendentes, ea observare ac notare incipiant, quibus ipsorum animi incredibiliter refrigescant. Ideoque ante omnia necesse est, quod dixi, ut singuli dili-

- Et culpas in se agnitas emendent. genter explorent an ulla detur occasio; et quod in se culpaе agnoscunt, hoc emendent; ad propriam perfectionem studiosius et enixius incumbentes, per internam sui recollectionem et circumspectionem, per vera religiosae humilitatis indicia, per modestiam et aedificationem in verbis,
1. Pet. 3. 9. nulli *reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes*: totam denique vitam ita conformantes, ut
- De zelo et li- Deo, quod B. Cyprianus ait, in filiis suis clarificetur, dum in illis tanti patris imago resplendet. *Si enim, inquit, hominibus laetum est et gloriosum, filios habere consimiles; et tum magis generasse delectat, si ad patrem lineamentis paribus suboles subsiciva respondeat; quanto maior in Deo Patre laetitia est, cum quis sic spiritualiter nascitur, ut actibus eius et laudibus divina generositas praedicetur.*
- 2º Ad orationem plus solito recurrant, 4. Secundo loco necesse est ut ad orationem omni studio recurratur, tamquam ad remedium efficacissimum, et a sanctis viris perpetuo usurpatum, dicente David: *In die tribulationis meae Deum exquisivi manibus meis nocte contra eum, et non sum deceptus*; et alibi rursus: *Cum mihi molesti essent, induebar cilicio; humiliabam in ieiunio animam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur.* Quibus verbis assiduum orationis usum valde significanter expressit, quasi rei cuiuspiam quae in sinu identidem agitetur et revolvatur.

tur. Satisque constat religiosos ordines S. Domini et S. Francisci ad hoc maxime praesidium convolasse, quo tempore gravissimis et ipsi difficillimisque tempestatibus iactabantur. Propterea ^{Exercitia spiritualia ad commune Soc. auxilium obeant,} cupio pariter ut, quod alias saepe a nobis statutum est, sepositis per aliquot dies ceteris negotiis, spiritualibus exercitiis dies illos impendamus, eaque non solum ad privatum profectum nostrum, verum etiam ad commune Societatis auxilium referamus, *ut Dominus apprehendat arma et* ^{Psal. 34. 2.} *scutum, et exsurgat in adiutorium nostrum, gratiamque ac lumen nobis infundat, ne adeo praesens bene merendi et spirituales thesauros accumulandi occasio sine fructu nobis elabatur de manibus, aut cum iactura etiam, quod gravius foret, per ignaviam vel impatientiam nostram effluat: cum occulta Dei beneficia, cuiusmodi sunt tribulationes, intentis oculis spectari debeant, et nos ambidextri in illis esse, quod tum nimirum accidit, si, ut praecipit Cassianus, ea quae* ^{Collat. 6. c. 10.} *prospera sunt, dextraque censeantur, et ea quae adversa sunt, et sinistra dicuntur, bono rectoque usu ad partem dexteram fecerimus pertinere: et quaecumque fuerint illata, fiant nobis,* ^{2. Cor. 6. 7.} *secundum Apostolum, arma iustitiae. Neque ex eorum numero simus, de quibus secundum LXX. scriptum est in Proverbiis: Omnia adversa viro* ^{Cap. 14.} *insipienti: nec prosperis enim rebus proficit, nec emendatur adversis. Ad hunc ergo finem,*

Et praeter
privatas de-
votiones,
communibus
Litaniis pre-
cem ad B. V.
addant.

praeter quam plurima sacrificia et suffragia quae ex communi Societatis thesauro partim eo iam destinavimus, partim etiam in dies destinati sumus, expedit ut singuli pro devotionis suae modo aliquam paenitentiam, mortificationem, privatamque orationem offerant; adiciantque ad communes Litanias, quae a superioribus indicentur, etiam *Ave maris stella*, aut *Salve Regina*, ad Matrem sanctissimam, quae tanto semper cum affectu tantoque cum fructu eorum patrocinium suscepit, qui in eius se praesidium ac tutelam coniecerunt; adeo ut divus Bernardus (nullum umquam incassum ad eius opem confugere significans) his illam verbis alloqui non dubitaverit: *Sileat laudes tuas, Beata Virgo, qui te invocatam in necessitatibus suis meminerit defuisse.*

3° Adeo non
frangantur
persecutioni-
bus, ut arden-
tiore quam
umquam spi-
ritu in proxi-
mi salutem
elaborent,

Eccl. 7. 8.

5. Et quoniam ita prorsus mihi persuadeo, inter cetera quae daemon, harum calumniarum ac persecutionum auctor et incentor, sibi proponit, non postremum id esse, ut nos animis cadere faciat retardetque ab auxilio animarum, dum tot primariorum, inferiorum, omnium ordinum obtrec-tationibus impugnari nos videbimus; quia cum vere a Salomone dictum sit, *Calumnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius*, mirum haud fuerit, si in quo solam Dei gloriam proximi-que salutem consecramur, in eo ipso praepediri nos sentientes, inde sensim aut pusillanimitate victi, aut taedio fracti debilitatique, gradum revocemus.

Dei contra, qui ad gloriae suae cumulum ipsius inimici manibus coronam nobis architectatur, consilium voluntatemque esse credendum est, ut novo fervore incensi, ardentiore quam umquam spiritu in proximi salutem per ministeria nostra elaboremus, quid D. Paulus dicat attendentes : *Ostium enim mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii multi.* Quem ad locum praeclare S. Chrysostomus duo haec pariter coniungi et copulari solere observat, propterea quod humanae salutis hostis, ubi ostium ad fructificandum latius patefactum est, ibi acriores adversarios atque impedimenta suscitatur et obtrudit. Omnino autem animos nostros vehementer acuere fervoremque accendere debent vel fructus ipsi, qui ex missionibus undique uberrimi reportantur : populorum concursus, affectus et amor ingens quem declarant ; laetitia et plausus quo venientes excipiunt ; lacrimae et voces quibus digredientes prosequuntur. In quibus omnibus manifeste elucet gratia vocationis nostrae, cui ne desimus omni nobis cura et attentione providendum est, Ita enim fiet ut messis amplissima colligatur, et Dominus, qui salutem animarum tantopere sitit, tanto nos impensius protegendos suscipiat, quanto gloriae suae huiusque animarum cibi avidiores nos recognoscet.

6. Ad haec, superiores privatim hortor, ut diligenter emendare studeant, si quid in eo desideretur, quod Beatus Pater Noster in 10. parte

Ad quod vel ipsi qui reportantur fructus exstimulare eos debent.

Superiores servari curent benevolentiam externorum ;

Constitut. § 11. nos admonet de amore et caritate externorum, ac praecipue magnatum, erga Societatem conservanda. Sed meminerint hoc ipsum religiosa potius modestia, simplicitate, atque humilitate, ac solidae virtutis existimatione perfici, quam aulica urbanitate gratisque humanae benevolentiae obsequiis: quae licet interdum non nullis principibus viris placere soleant, vel ad oblectationem, vel ad certum ipsorum finem ac propositum, saepius tamen in illorum animis opinionem relinquunt aulicorum et festivae conversationis hominum, aut fortasse etiam superbiorum, ambiciosorum, gloriaeque cupidorum, quam bonorum ac simplicium religiosorum.

Et omnes
mutua inter
se caritate
artius de-
vinciantur,

7. Commendo ad extremum, hac ipsa occasione, mutuam inter nos unionem et fraternam caritatem: non solum quia per illam acceptiores Deo erimus, et in medio nostri, ut salvet nos, habitare dignabitur; verum etiam quia quicquid extrinsecus impetum faciat, quam diu colligati hoc vinculo erimus, tutiores fortioresque futuri sumus. Quare per Christi Domini nostri amorem obtestor, ut dispiciatur etiam atque etiam ne quid desit ab hac parte, quoniam re ipsa, quae unionem hanc laedere possint multa sunt; seriisque atque efficacibus remediis occurratur, recogitentque superiores exactissimam se Deo rationem reddituros, si adeo pestilens ac perniciosum malum invalescere sinant. Quin hic unus fortasse inter alios fructus

est, quem ex tribulationibus istis elicere nos vult Qui fructus
 Deus, ut nosmet ipsi tanto inter nos coniunctiores erit huius-
 sinus. Quod si, qui in saeculo secundum carnem modi tribula-
 fratres sunt, inter quos aut rei familiaris contro- tionum.
 versiae, aut privatae aliae causae graves saepe dis-
 cordias suscitant, simul atque foris inimicitiae
 exoriuntur, mox artissime sese consociant sum-
 maque unione defendunt ; multo magis eos, qui
 non carne et sanguine, sed eodem spiritu eadem-
 que vocatione coniuncti sunt, colligari inter se
 mutuisque auxiliis adiuvari aequum est, dicente
 Spiritu Sancto : *Frater qui adiuvatur a fratre*, Prover. 18. 19.
quasi civitas firma, ut non immerito concluderit
 divus Bernardus : *Pax a vobis sit, et omne, quod* Ser. 29. in
extrinsecus minari videtur, non terret, quia Cant.
non nocet.

8. Quibus in verbis ut finem faciam, solum hoc Denique ad
 addo, maioremque in modum optare ac deside- haec omnia
 rare me, ut ad haec omnia summopere invigilemus, pro gravitate
 secumque statuant universi, multo graviolem necessitatis
 ipsa necessitatem esse quam aut his aut aliis litte- omnes invigi-
 ris explicari queat. Quamvis divina sapientia more lent.
 suo non intermittat et multos excitare, qui nos ex
 animo defendant, et *protectionis interim suae*
manum inter nos, et ignem, ut loquitur S. Ma-
 carius, *opponere, ut nos calefaciat, non adurat.*
 Ipse suo nos omnes afflatu moveat, ut amoris et
 caritati, quem communi parenti nostrae debemus,
 unico eius gloriae aspectu studioque respondeamus.

mus. Omnium precibus et sanctis sacrificiis me commendo. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis.

Romae XXIX Iulii, M. DC. II.

Omnium in Domino servus,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PATRES ET FRATRES SOCIET. IESU

DE RENOVATIONE SPIRITUS

ET CORRESPONDENTIA CUM DEO

Necessaria
est renovatio
spiritus,

1. Quam necessaria sit cotidiana spiritus renovatio, iugisque et indefessa interioris hominis reformatio, ex iis, quae in se quisque misere experitur, intellegit et confitetur quisquis non segniter spiritualis esse desiderat; nisi forte hoc esse neglegat quod profitetur. Hinc divina eloquia in Prophetis, Apostolis, et Sapientiae libris, nil frequentius nihilque efficacius commendant et urgent, quam ut, ea quae retro sunt obliviscentes, ad anteriora nos indefessis studiis extendamus; ita ut Apostolus ipse Paulus, cum ad id nos graviter

hortatus esset, haec verba subiungat : *Quicumque* Philip. 3. 15.
ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. Ne quis *Etiam* pro-
 forte occasionem errandi sumeret, credendique *vectis* ;
 illud ad incipientes tantum pertinere ; vel certe
 eos qui magno principio exorsi fuerant (ut revera
 fecimus, quicumque ad religionis statum divina
 misericordia vocati sumus), perpetua renovatione
 minime indigere. Quo factum est, ut divus Hierony-
 mus ad Abigaum haec suo nomine filiae cuidam
 spirituali indicanda denuntiet : *Ut in coepto itinere* Epist. 77.
non laxetur ; ut ad terram sanctam multo per
eremum labore perveniat ; ut non putet perfectam
esse virtutem exiisse de Aegypto, sed per innu-
merabiles insidias ad montem Nabo, et ad Ior-
danem fluvium pervenire ; ut accipiat secundam
in Galgala circumcisionem, ut illi muri Hierico
corruant, sacerdotalium tubarum subversi clan-
goribus ; ut inguletur Adonizedec ; ut Hai et
Hazer, pulcherrimae quondam corruant civi-
tates. Quibus, licet brevibus, frequenti, ut solet, *Ut tentatio-*
 ad sacras historias allusione, illud indicat gloriosus *nes vincant*
 hic doctor : Non esse satis, mundum ingressu reli- *assiduo luc-*
 gionis reliquisse ; sed, ut ad terram promissionis, *tamine*
 id est, caelestem patriam, multa cum gloria per-
 venire valeamus, per innumeras nobis tentationes
 atque insidias perrumpendum esse, pervenien-
 dumque ad sublimem perfectionis montem, et ad
 Iordanem fluvium, qui suo nomine (quod descen-
 sionem sonat) voluntariam mentis humilitatem ac

vilitatis nostrae opinionem indicat, ubi a pulvere et sudoribus perpetuis (quibus ex laboribus et tentationem sollicitudinibus, ac vitae huius distentionibus foedari necesse est) lavari possimus et recreari. Necessary praeterea esse secundam in Galgala circumcisionem ; quod non sufficiat mundi huius superfluitates semel tantummodo reseuisse, nisi etiam frequentius, immo perpetuo, studeamus abscindere quicquid in nobis assidue germinat, quod a coepto itinere quoquo modo praepediat ; necessariam esse fortitudinem, nec minus assiduam orationum instantiam, quo difficultatum muri qui obstant destruantur. Occidendum quicquid in nobis carnale et sensuale adhuc viget, et civitates munitas inimicarum regionum, hoc est, quantum ego assequor, quicquid mundus amat et amplectitur, pervigili sollicitudine destruendas.

Adversus
mundum,
daemonem
et carnem,

2. Nec difficile intellegemus unde difficultates innumerae et impedimenta molestissima oriantur, si spectemus et vanitatem et qualitatem huius mundi (in quo tamen quam diu in mortali corpore peregrinamur, vivere cogimur), si insidias et mille artes inimici, cui, ut loquitur S. Leo, *Sanctas nostra, vulnera ; lucra, sunt damna*, qui et voluntate et arte nocendi omnes superat inimicos ; si perpendamus concupiscentias quae in nobis militant, quae proclivem in singulas horas lapsum ad vitia, arduum ascensum ad virtutes suo pondere faciunt ; unde necesse est nobis contra nos

ipsos numquam intermissam exercere pugnam, et invicta perseverantia indefessisque laboribus lucra conquirere, palmamque, ut cum S. Augu-
stino dicam, quasi de medio abreptam saeculi
huius incendio reportare. Quare, etsi aliquando
nec semel scripsi, hortatus vos, pro muneris mei
obligatione, ut magnis itineribus ad eam perfec-
tionem tenderetis quam nostrum institutum exi-
git; fateor tamen, quotiens attentis oculis statum
Societatis nostrae contemplor, quid boni ad Dei
gloriam in ea fiat, quidque fieri melius possit,
totiens me vehementer accendi ut ad maiora ten-
damus; eoque magis, quo quisque nostrum, si se
diligenter excutiat, non solum inveniet in rebus et
actionibus particularibus quod emendet (*in mul-*
tis enim offendimus omnes), sed etiam deprehendet
clara luce, se, nisi pervigil sit et indefessus, atque
ad anteriora et superiora se rapiat, semper plurima
etiam non advertentem perdidisse. Atque utinam
circa huiusmodi cogitationes semper intenti atque
perpetuo nos occupati essemus: appareret profecto
longe pulchrior longeque splendidior totius huius
corporis facies, atque interiore auditu longe maiore
cum suavitate et delectatione perciperetur suavis
illa harmonia, quae ex tanta nationum, naturarum,
ingeniorum et gratiarum varietate in auribus non
militantis tantum, verum etiam triumphantis Ec-
clesiae personaret.

Quare stimu-
lamur iterum
ad renovatio-
nem procu-
randam

Iacob. 3.

3. Ergo praeter cetera, quae divina aspirante Usu Exerci-

tiorum spiri- gratia adhiberi poterunt, censui faciendum ut hoc
tualium veluti practico instrumento uteremur, exercitiorum
videlicet spiritualium et internae cum Deo collo-
cutionis studio ; quo ex adiumento non semel eadem
operante fructus uberrimos in universa Societate
percepimus. Quam ad rem etiam SS. D. N. Cle-
mens VIII, ut pius Pater, et qui religionis nostrae
Occasione obtenti Iubi- mens VIII, ut pius Pater, et qui religionis nostrae
laei ; felicem progressum desiderat, Iubilaeum etiam
nunc, ut saepe antea, nobis efflagitantibus con-
cessit. Qua occasione sensi me etiam suburgeri,
2. Pet. 3. *ut vestram excitem in commonitione sinceram*
Speciatim *mentem.* Nec video quo aut commodius aut effica-
autem, con- cius id praestare possim, quam si religionis nostrae,
sideratione cuius quilibet nostrum pars est et membrum, sta-
status ac di- tum atque dignitatem ob oculos ponere tentavero.
gnitatis Reli- Legimus in Ezechiele, Deum Dominum, ut filios
gionis no- Israël qui aberraverant excitaret ac pudore suf-
strae, funderet, dixisse Prophetæ: *Fili hominis, ostende*
Ezech. 43. 10. *domui Israël Templum, et confundantur ab*
iniquitatibus suis, et metiantur fabricam, et
erubescant ex omnibus quae fecerunt. Et quidem
23. Moral. cap. 6. divus Gregorius intellegit tunc Deum nobis ad confu-
sionem Templum ostendere, atque exactam men-
suram considerandam indicere, cum oculis nostris
vitam perfectorum hominum subicit ; ut, compa-
rantes nostris imperfectionibus illorum virtutes,
paupertati et humilitati nostrae illorum sublimi-
tatem, humiliemur tandem et ad perfectionis
studium accendamus. Ego tamen existimo posse

nos totam Templi ostensionem et dimensionum descriptionem in alium derivare tractatum. Nam si plurimam confusionis et erubescendi materiam Dominus tunc praebebat, cum populo illi ostenderet quam ingens illa fuisset machina, et qualis quae eo tempore fere conciderat, quomodo sua ipsorum culpa ea privati fuerant, quibus gemitibus quaque instantia orationum contendere debuissent ut iterum restitueretur, quam non multis ante annis ingenti decore et maiestate florentem viderant ; quid, quaeso, animi nobis esse poterit, quae non confusio faciem nostram operire, si stucturam hanc Societatis, quam non fundavit solum, sed etiam singulari providentia et servat et auget divina bonitas, sincero ac vivido mentis intuitu contem-
plemur ?

4. Arbitror itaque, praeter ceteros quos investigare quisque posset, tres praecipue ob fines, qui nunc meo instituto deserviunt, adeo exacte voluisse Dominum Templum a Propheta describi.

Unus est, ut contemplantes amplitudinem, maiestatem, stucturam admirabilem, ornatum et divitias illius, atque ex eo intellegentes expensas, opera, magnificentiam, quibus illud divina sapientia in illorum bonum utilitatemque statuerat, confunderentur et erubescerent, cum animadverterent quanta vicissim ipsi ingratitude respondissent, suisque peccatis et operibus id egissent, ut quasi vanus et inutilis tam divinus apparatus

Quae est instar Templi Ierosolymitani,

Tres ob fines accurate a Propheta descripti.

Primus : ut eius magnificentiam contemplantes Israëlitaе ingrati- tudinem suam luge- rent.

Sicut nos, ad-
mirantes in
Societatis
Instituto Dei
Providen-
tiam,

redderetur ; quamque insipienter, dum id boni possiderent, eo frui neglexissent. Et nos igitur, si diligentius inspiciamus hanc Societatis nostrae machinam, quam Dominus tam insigni architectura et magnificentia erexit ; si consideremus structuram, columnarum firmitatem, porticum amplitudinem, ornatum capitellorum, divitias auri, magni illius vasis (quod propterea Mare vocabatur) commoda, sanctitatem altaris, sacrificiorum varietatem et sescenta huiusmodi, singulari consideratione dignissima, quae omnia facile quivis poterit in spirituali sensu divino aedificio nostrae religionis applicare ; stupore atque extasi repleti, non poterimus ex intimo corde non exclamare cum Propheta : *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum ! concupiscit et deficit anima mea in atria Domini.* Et quoniam (ut S. Augustinus, in re quidem alia, loquitur), dum dicitur Dominus parare nobis locum, simul et nos loco parat ; nec divinae providentiae, cui omnia praesentia sunt, novum aut inopinatum erat quemque nostrum vocare, ut in hoc loco habitaremus ; certum est, quo tempore B. P. Noster, ut divina sapientia repletus architectus, et exemplar huius fabricae, et structuram ipsam moliebatur, eodem etiam divinam bonitatem, qui, quales, quot et quomodo in ea habitaturi essent iam designasse.

Psal. 83.

In Io. tr.

Ingratum
animum lu-
gere oportet.

Iam igitur, qui serio huic meditationi cor dederit, quomodo poterit non confundi et erubescere, cum

perspexerit quam amplum, quamque augustum Deus templum nobis construxerit, ipseque vicissim quam parum huic beneficio respondere nitatur ?

5. Secundus, ut intellegentes peculiarem in eo Secundus: ut, Dei assistentiam intellegentes, Templo Altissimi assistentiam, quod se facturum promiserat Salomoni illis verbis : *Sanctificavi domum hanc, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum ; et erunt oculi mei et cor meum* 3. Reg. 9. 3. *ibi cunctis diebus*, intellegerent simul, illud in eis respectu quidem tantae maiestatis omnino debere progignere sacrum quendam profunda cum reverentia horrorem, admixtum sollicito cuidam tremori ne id profanarent ; quem ad modum et vicissim ob tam benevolas laetasque promissiones quas Dominus exhibebat, singularem quandam 2. Paral. 6. fiduciam ; quandoquidem oculi et aures illius, qui summa sapientia summaque simul bonitas est, perpetuo aperti atque intentae super domum illam erant ; quibus perpetua illius protectio apertius insinuatur. Et nos igitur procul dubio, si profunda Quam assistentiam Dei erga Soc. si perpenderit mus, meditatione attendamus divinae bonitatis assistentiam atque sollicitudinem quam huic minimae Societati exhibere dignatur, non modo cognitam a nobis, sed, ut ita dixerim, manibus contrectatam, tam multis rerum varietatibus, tribulationibus, persecutionibus, prosperitatibus, infamia et bona fama, fructibus in proximos, gloria quae factori tribuitur, aliisque plurimis quae ingenti cum admiratione et consolatione cernuntur, poterimus

Nos quoque certe, si veri et legitimi Societatis filii fuerimus, fiduciam concipiemus non pro nobis tantum, sed etiam pro aliis singularem Dei quandam protectionem nobis absque ulla haesitatione polliceri. Quod si divina Scriptura refert quasi magnum aliquod privilegium, Nabusardan (qui licet magni Regis, vermis tamen et mortalis hominis et ipse homo dux erat) dixisse Ieremiae, *Ponam oculos meos super te*: in quantum fiducia ac spei non poterit anima excrescere, quando solus potens, qui omnia quaecumque vult in caelo et in terra, et in mari, et in omnibus abyssis fecit, asserit se apertos et intentos habere oculos in eum locum, quo singulari sua providentia vocavit illam? Revereatur itaque profunde tantae maiestatis praesentiam, humilietur in abyssonihili, in conspectu eius repleatur divina fiducia et animi magnitudine, quisquis ad eum locum vocatus est. Ceterum dum haec perpendit, si quid in eo sensus est, non poterit non confundi et compungi, quod tam male respondeat. Sed illud Dummodo mihi exploratum est, hanc divinam protectionem Dei gratiam eiusque praesidia vix, plus audeo, ne vix quidem eos sibi polliceri posse, qui, egressi limites et non declinamus per effusionem ad cancellos instituti, nec sibi pro continuis distractionibus, nec proximis per spiritualia adiumenta intendunt; sed eorum communicatio cum externis extra gratiam vocationis est, et saecularis potius magisque finibus et adinventionibus illorum accommodata quibuscum agunt, quam Dei lucris

et fini religionis nostrae, qui sola animarum salus et gloria Dei est ; fitque inde ut plurimas, non profuturas aliis, sed sibi nocituras horas utilioribus studiis suffurentur. Proinde qui se ad huiusmodi occupationes et distractiones inclinari sentit, obsecro per misericordiam Dei, ut diligenter id examinet, certetque in lumine Spiritus sancti attendere in se, seque invenire, neque sinat se torrente humanae gratiae, aut plausibus potentium abripi ; sed id sibi potius persuadeat, huiusmodi humanis ac saecularibus tractationibus se et se ipsum, immo et Societatem, non sine insigni iactura proprii spiritus et fructus proximorum, variis, iisque non levibus periculis exponere. *Qui autem sperant in* Isai. 40. 31.

Domino, mutabunt fortitudinem ; assument pennas sicut aquilae ; ambulabunt, et non deficient : sicut re ipsa in iis apparet, qui puro zelo animarum salutem consecretantes, per vastitates terrae, per immensitates Oceani, in mediis periculis et mortibus, a Domino, admirabili plane providentia et potestate, et anima et corpore proteguntur ; quem ad modum et Apostolus Paulus, singulare speculum ministrorum Dei atque hominum Apostolicorum, manifeste asserit de se ipso.

6. Tertius, ut videntes eas, quibus eo tempore fruebantur occasiones et opportunitates magnopere proficiendi, et orationibus ac sacrificiis innumera bona conquirendi (quandoquidem extruxerat eis Dominus in Templo aulam veluti quandam benigni

Sed puro zelo salutem animarum consecretemur.

Tertius : ut, videntes opportunitates proficiendi in spiritu,

Neglegentiam suam dolerent.

Quas opportunitates et nos cum habeamus,

tatis, ubi ad familiare colloquium sine intermissione illos admitteret, ibique regalem misericordiae thronum erexerat), dolerent, se propria negligentia et oblivione illius quem perpetuo corde gestare debuerant, non modo vacuos et sine fructu remansisse, sed eo iam omnino misere caruisse. Et quisnam sine rubore et siccis oculis recogitare possit subsidia, quibus in religione abundamus, ut in omni virtute et sanctitate crescamus, et tamen quam exiguum sit lucrum quod inde conquirimus? Sic sane, dilectissimi, necesse est quisque nostrum profunde oculos figat, et metiatur fabricam, et erubescat, quot opportunitates habeamus innumeros thesauros acquirendi, virtutum actus exercendi, quot calcaria quae ad perfectionem urgeant, quot stimulos in conscientiae examine, quot reprehensiones in exhortationibus quas frequenter audimus; si tamen nos ipsos deinde ad interiora reducimus, ut Deum audiamus eas medullitus explicantem, lucidius et efficacius imprimentem; quantam in superiorum vigilantia custodiam; quales in multitudine regularum saepes; quam copiosam de caelo caelestium donorum pluviam in frequentia Sacramentorum, et praesertim in sanctissimae Eucharistiae, *quam cum dico* (ait S. Chrysostomus) *omnem benignitatis Dei thesaurum aperio*; qualem contra omnes inimicos fiduciam a spiritualibus munimentis et vallo; quam firma et valida in orationibus arma; qualia in paenitentiis et cor-

poris afflictionibus munimenta ; quantam in Angelorum custodia securitatem : ut vere securus asseram, si haec a nobis eo quo par est modo per-
 penderentur, magna nos procul dubio et confusione et tristitia, quod tam tenuitur his omnibus re-
 spondeamus, saepissime perfundendos. Quare illud cupio modis omnibus, ut serio et accurate in turpitudinem et foeditatem tepiditatis, reluctantes licet, oculos convertamus ; recogitantes cuinam serviamus, qua promissione ex parte nostra, quibus ex parte religionis praesidiis ; quanta ex parte Dei gratiarum copia, qui nos vocavit, praevenit et traxit ; qua spe et magnitudine promissorum a tam liberali, tamque potenti, vel pro minimis obsequiis, remuneratore : quandoquidem rex talis, non maximus modo, sed etiam supremus ac naturalis, a quo et esse, et vivere, et moveri, et denique omnia sine cessatione percepimus ; qui semper super nos oculos apertos vibrat, non ut discernat tantum opera, sed ut nos adjuvet ; cui ut serviat, natura nostra condita est (adeo ut in hac una re felicitatem suam inveniat, ut Sanctus asseruit Augustinus : *Quandoquidem sic facta est, inquit, ut ei bonum sit subditum esse, perniciosum autem suam, non eius a quo condita est, facere voluntatem*) ; qui sic curat unum quemque nostrum, tamquam solum curet, qui tum res nostras diligentius et accuratius procurat, cum perfectius curas omnes nostras, nosque in ipsum proicimus ;

Confundinos
 oportet no-
 stra negle-
 gentia,

rex, inquam, talis, Dominus, et Pater, quomodo non integram atque omni ex parte perfectam servitutem mereatur?

Epist. 127.

Et stimulari
ad excutien-
dam tepidita-
tem,

7. Unde B. Augustinus pleraque ex iis capitibus attingens sic Armentarium compellat : *Reddite igitur quod vovistis, quia vos ipsi estis, et ei vos redditis a quo estis : reddite, obsecro. Neque enim quod redditis reddendo minuetur, sed potius servabitur et augebitur : benignus enim exactor est, non egenus, et qui non crescat ex redditis, sed in se crescere faciat redditores. Huic ergo quod non redditur, perditur ; quod autem redditur, reddenti additur : immo vero in eo cui redditur, ipse reddens servatur. Id ipsum quippe erit redditum, et redditor, quia id ipsum erat debitum, et debitor. Deo namque se ipsum debet homo, eique reddendus est, ut beatus sit,*

Cuius damna
sunt plurima
et maxima,

a quo accepit, ut sit. Ceterum de damnis huius tepiditatis, id est, molestiis et amaritudinibus, quas tepida anima patitur, quomodo permultis iisque gravioribus periculis exposita sit, ne a Domino (ut ipse in Apocalypsi loquitur) evomatur ; quam difficilis et tarda sit huius morbi curatio, cum homo se ipsum palpet, et quasi hecticus cum ea maxime labore, febrim non sentiat, quo pacto cotidie aliquid perdat, quod natura semper se ipsam quaerat, et insensibili quodam modo quasi alluvione, consumat, et si qui fiunt interdum actus qui boni videantur, remissi atque ignobiles fiant ;

quomodo cotidie ad capiendas quae ex divino fonte iugiter effluunt aquas, vas cordis iugiter angustetur, quod plurimos gradus gloriae, quos fervore lucrari potuisset, miser huiusmodi homo sibi tepore furatur; deque innumeris aliis incommodis quae ex eo morbo proveniunt, digna prorsus quae serio neque cursim recogitentur a nobis et plorentur, memini me in libro Industriadum aliquid pertractasse. Nunc satis sit cum divo Gregorio concludere: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod operatum est, pugnat*. Hinc est enim quod per Salomonem dicitur: *Qui mollis est et dissolutus in opere suo, frater est sua opera dissipantis*. 3. Past. admonit. 35.

8. Radices porro et causas huius tepiditatis, licet ad eas fere tandem reducantur de quibus mox dicam, tamen necesse erit, ut quisque peculiari studio ad cor rediens excutiat diligenter, ut eas intellegat et eradicet, vel certe mortificet, ut quae tam amaros atque exitiales fructus gignant. Quae autem in mentem veniunt, hae fere sunt. Amor proprius, se ipsum perpetuo quaerens; passionum rebellio et conflictus; horror difficultatis in pugna et victoria; desiderium rerum faciliū et molliorū, cuiusmodi esse solent ad quas natura propendet; voluntaria per multa cordis evagatio; defectus orationis; negligentia examinis; et huiusmodi plurima, quae opus non est hic singillatim

recensere. Illud tamen non omittam, quod puto et aliqui experti sunt plurimum iuvare posse ; hoc autem est, permultum temporis diesque plurimos serio atque accurate meditari, quanta obligatione obstricti simus Deo per omnia respondendi, quamque segniter et quam male id praestare nitamur. Id quod si in saecularibus deffendum est, longe magis in nobis qui religiosi sumus, et sentiendum et deffendum est, qui et ex obligatione status, et propter opportunitates quibus abundamus, ut dictum est, et ob magnitudinem et multitudinem beneficiorum, id excellentius praestare debemus. Quod ut clarius intellegamus et non

Meditatione
divinarum
perfectio-
num,

9. Prima est, maiestas et celsitudo. Secunda, immensitas ac praesentia ubique locorum. Tertia, naturale dominium in omnia quae creata sunt. Quarta, providentia, qua nos gubernat. Quinta, beneficia, quibus nos praevenit. Sexta, sapientia. Septima, pulchritudo. Octava, suavitas et dulcedo. Nona, liberalitas. Decima, amor. Undecima, quod sit spiritus et vita animae. Duodecima, quod cen-

10° Maiestas
exigit timo-
rem et reve-
rentiam ;

trum et finis illius.

10. Maiestas igitur ac celsitudo, abyssalem, ut ita dixerim, reverentiam et timorem exigit. Nam

si Ezechiel vidit subsistere Cherubim alasque Ezech. I. demittere, cum primum vocem audierunt ex firmamento, quod quasi sapphiri specie super capita eorum erat, *vocem omnipotentis Dei*, ut ibi ait S. Hieronymus, *ferre non valentes* : quanta nos vermiculos terrae contemptibiles reverentia, quantoque tremore astare decet ? ut propterea dixerit Apostolus ad Hebraeos : *Habemus gratiam*, Heb. 12, 28, *per quam serviamus placentes Deo, cum metu* ^{29.} *et reverentia. Etenim Deus noster ignis consumens est.* Ubi Graecum verbum, non nude reverentiam, sed cum pudore et rubore admixtam significat.

11. At praesentia, cum ipse sit intellectus et 2º Praesentia puritatem et diligentiam ; oculus, nos actu semper considerans nec exteriora tantum, sed etiam intima nostra, quibus ipse intimior est, accuratissime discernens, pedumque nostrorum radices considerans (quod pro verbo, *vestigia*, LXX. in Iob reddiderunt), manifeste et puritatem non vulgarem corporis et animi, et exquisitam in operibus diligentiam exigit ; neque enim fas est distorta maleque disposita opera, praesente ipso ac prospiciente moliri, cuius *oculi*, Eccli. 23. 28. ut Sapientia loquitur, *multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes* ; deinde vero etiam audaciam et animi magnitudinem ; quandoquidem solo intuitu nos erigit, confortat, ac vir-

tutem ministrat operandi, tam pie tamque dulciter et cor dirigens et manum movens, ut B. Dionysius non dubitaverit, cum de divinis nominibus ac perfectionibus loqueretur, Deum ipsum eo nomine graece appellare, quo significatur illum extenta semper manu nos manuducere.

3° Dominium
oboedien-
tiam ;

12. Dominium vero, quo Dominus dicitur Dominantium, Rex Regum, Deus Deorum, quippe non solum omnium Dominus et vere solus Dominus, sed etiam fons omnis regni omnisque domini, procul dubio promptam a nobis oboedientiam integrumque ac maxime voluntarium servitium requirit ; quandoquidem non ex aliqua cum illo conventionem, pactionem, aut ob nostra propria commoda, ut aliis principibus fieri solet, sed naturali subiectione, utpote cuius omne creatum possessio sit, eius servitio sumus obstricti ; eoque magis, quod natura nostra, ut dictum est, talis est condita, ut perfectionem aut requiem alibi invenire non possit, nisi cum integre subdita est ei a quo facta est. Quod si creaturae omnes ei oboediunt,

Psal. 118. gr.

unde Propheta ait, *Ordinatione tua perseverat dies, quoniam omnia serviunt tibi* ; et caeli lumen

Baruch, 3. 33.
seq.

ac stellae, ut alius propheta loquitur, *cum tremore ei oboediunt, et in custodiis suis laetatae dicunt, Adsumus, et lucent ei cum iucunditate, qui fecit illas*, dignum profecto est, ut homo similis factus Angelis, qui suo factori longe nobiliore modo, id est, per intellectum et voluntatem serviunt, oboe-

diat illi in omnibus, maiore qua potest perfectione ac promptitudine, illud interim dolens nec sine pudore ingemiscens, quod tam frequenter ab eo se deamari conspicit. Si vero etiam promissionem per vota praestitam addamus, et consecrationem qua nos totos ei dicavimus, ut ad perfectam Dei servitutem libere aspirare possemus, Deus bone, quantum excrescet cumulus debitorum !

13. Verum providentiae, quae nos assidue dirigat, nobis consulens, nos vocans, excitans, gubernans, non obscurum est quanta resignatio debeat ; talis nempe qualem princeps apostolorum verbis illis explicat : *Omnem, inquit, sollicitudinem vestram proicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis ;* ita ut in omnibus vel prosperis vel adversis quae contingunt, sive ab hominibus sive undecumque proveniant, parati semper simus beatam illam vocem emittere, quam S. Leo Ecclesiae filiis medullitus discendam esse pronuntiat : *Non mea voluntas Pater, sed tua fiat ;* atque his praesertim, qui se ipsos abnegantes propriaeque voluntati renuntiantes, profitentur sese non ex parte, sed integre obtulisse providentissimo patri holocaustum. Unde fiet etiam nihil temere, et quod inde nascetur, solidum erit gaudium, nullis umquam laetitiis ulla ex parte conferendum, quo perfructus qui ingeminaverat, *Paratum cor meum Deus, in illas erupit voces : Cantabo et psallam ; Exsurge gloria mea, exsurge psalterium et ci-*

4° Providentia resignationem ;

I. Pet. 5.

Luc. 22.

Psal. 107.

- 5° Beneficia Dei laus! Ceterum beneficia quisque viderit quantum animi gratitudinem, beneficiorum agnitionem, gratiarum actionem, et operum mutuam redditionem postulent. Nam si in rebus humanis ingratitude tolerari non potest, satis liquet qualis erga Deum erit, erga quem sane tum ob frequentiam illorum, tum ob magnitudinem, tum ex necessitate nostra, qua illis assidue indigemus, tum quod ab illius bonitate, nullo eius lucro nullaque necessitate, promanant; demum quod a tam nobili atque divina manu proficiscantur, crescit cumulus in immensum. Atque huius gratitudinis defectu nascuntur, ut S. Augustinus et S. Bernardus asserunt, detrimenta omnia atque mala spiritualia. Est enim, ut hi patres loquuntur, veluti ventus urens, bona omnia exsiccans, fontemque misericordiae super ingratum hominem obstruens.
- 6° Sapientia attentionem et docilitatem; 14. Sapientia porro attentum omnino et excitum discipulum erigit, ut et audiat sollerter, et apprehendat fideliter internum illius magisterium. O quanta circa animi nostri defectus, virtutum pulchritudinem, semitas quibus nobis insistendum est, secreta quae mundi amatoribus non manifestantur; viam sese ad perfectionem extendendi, modum cum eo agendi, internus nos Magister hic edocet!
- Isai. 50. Quare Isaias: *Erigit mane, inquit, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.* Haec nos intus docet, semper nos ipsos habere suspectos,

secreta Dei pertimescere, nostram vilitatem nostrumque nihil agnoscere ; in divino tantum auxilio spem ponere, scientes *quia vana salus hominis* ; Psal. 59. tandem, ut Spiritus sanctus loquitur, *sobrietatem*, Sap. 8. *et prudentiam, et iustitiam, et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus*. Nec difficile esset hoc Sapientiae magisterium, si illius voci ac suavissimo susurro inventum tandem inter rudera et ruinas collapsi aedificii nostri, indeque erectum cor applicaremus, et omni terrenarum strepitu silente curarum, in mentis penetralibus docentem audiremus ; quandoquidem ipsamet circuit quaerens nos ad magisterium. Quare Spiritus sanctus, ubi de divina Sapientia hac dixisset, eum qui illam quaerat minime laboraturum, *assidentem enim illam* Sap. 6. 15, 16. *foribus suis inveniet*, subdit : *In viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurrit illis*. Ubi graeca vox, quam noster interpret *Providentiam* dixit, paulo plus indicat : significat enim proprie excogitatum aliquod et inventum ; ut sit sensus, Deum non solum prae foribus nostris nos exspectantem opperiri, sed etiam in viis hilari suavique vultu nobis occurrere, denique nullum praetermittere inventum, nihil non excogitare, ut se nobis ostendat. Tanta est illius bonitas, tamque ingens desiderium quo nostram perfectionem exoptat !

15. At pulchritudini, et pulchritudini tantae, sa-^{7°} Pulchritudo concupiscentiam,
cram quandam et ardentem concupiscentiam cum

et rerum
creatarum
contemptum.

Sap. 7. 29.

incredibili rerum omnium creatarum contemptu deberi, facile videt, qui videt. Sed quis poterit oceanum hunc intrare, ut de divina pulchritudine disserat, si etiam de creata sapientia, quod donum in nobis est et vix minima quaedam guttula perennis illius fontis, dixit Sapiens, ut quibusdam placet, *Est speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior*. Legat, qui voluerit, non modo sacras litteras, quibus innumeris in locis haec pulchritudo resplendet; sed etiam Sanctos Patres, cum de divinis perfectionibus agunt, praesertim vero Dionysium de divinis nominibus, qui liquidissime pulchritudinem hanc videtur esse contemplatus. A nobis certe quod exigitur praecipue illud est, ut purgandis oculis quibus videri potest, id est munditiae cordis, diligentissime attendamus. Nam neque in hac vita impurus oculus eam potest intueri, ut plurimis locis egregie docet S. Augustinus; nec in alia, revelata facie poterunt eam contemplari, nisi qui in hac mortali illum diligenter expurgaverint, vel certe ita constituerint, ut possit in purgatorio plene mundari. Atque ex hac procul dubio visione ingens fastidium maximusque contemptus orietur cuiuscumque tandem rei, sive visibilis sit, sive invisibilis, quae illo inferior sit. Quapropter de Angelis, quorum nos formam et similitudinem, quantum quidem in hac vita assequi licet, omnino decet aemulari, S. Augustinus in libro de Civitate

Dei loquitur : *Prae cuius non tantum incorpo-* 1. g. c. 22.
rali, verum etiam incommutabili et ineffabili
pulchritudine, cuius sancto amore inardescunt,
omnia quae infra sunt, et quod illud est non sunt,
seque ipsos inter illa contemnunt ; ut ex toto,
quod boni sunt, eo bono, ex quo boni sunt, per-
fruantur. De quo sane aspectu et pulchritudine
dum ego loquor, illud praeterire non possum, ex
attenta huius pulchritudinis consideratione, quod
in creatis pulchris contingere non potest, id prove-
nire utilitatis ac commodi, ut et ipsi pulchri efficia-
mur, et ad illius similitudinem conformemur ; fit
enim, ut ex Apostolo animadvertit S. Bernardus,
ut, cum anima gloriam Dei speculatur, *In eandem* 2. Cor. 3. 18.
imaginem transformetur a claritate in clarita-
tem, tamquam a Domini spiritu : quo quid dici
utilius aut augustius potest ? Ad quam similitudi-
nem ut nos B. Augustinus hortaretur, explicans
verba illa psalmi. *Deus quis similis tibi,* sic ait : In Psal. 70.
Non ab illo recedat, scilicet homo, ei cohaerendo
signatam, tamquam ex anulo cera, illi affixus
habeat imaginem eius, faciens quod dictum est,
Mihi adhaerere Deo bonum est. Vere custodit simi-
litudinem et imaginem ad quam factus est. Suavi- 8o Suavitas
tatem porro et dulcedinem sanitas quaedam palati sanitatem pa-
et gustativae virtutis incipiat necesse est. Quare lati ab omni
omnino ab omni terreno sapore, qui eam inficere re ;
possit, repurganda est accurate. O quam miserum
in modum cura et delectatio terrena Dei saporem

impedit! Nec dubium quin interdum peccata etiam levia, nisi frequenter expurgentur, fructum internae suavitatis, teste B. Gregorio, supra quam credi potest impedian. Huic autem dulcedini gustatio debetur, et si dicere licet saporatio, et quae inde nascetur insatiabilis quaedam fames; sed ex defectu interni gustus divinae dulcedinis provenit interdum, ut idem sanctus asserit, *ut amemus foris miseri famem nostram*. Et contra, qui palatum assidue expurgant aptumque caelestibus suavitatibus impensius reddunt, accipiunt quandam divinae dulcedinis portionem, atque in amore castissimae voluptatis exardescunt, ut, spretis omnibus temporalibus, ad edendum bibendumque toto accendantur affectu.

9° Liberalitas petitionum constantiam et impetrandi fiduciam; 16. Liberalitas autem perseverantem petitionum constantiam, immo vero importunam, ut ita dicam, et insatiabilem indicit, nec non impetrandi subnixam magnanimitate fiduciam, ut propterea B. Bernardus dixerit, debere nos spiritu suspensos habere oculos erga Deum, expansumque sinum, *ad largam eius benedictionem, qui utique a copiosis illis caelestis mensae deliciis vacua numquam revertitur manu*. Oportet igitur nos magna cum fiducia impetrandi importune precibus efflagitare, sinumque cordis ad suscipienda data optima donaque perfecta, semper habere dilatatum. Ad quod etiam maiores nobis animos addit, dum consideramus nihil nos humile, nihil expetere terrenum,

cum harum rerum expostulatio, quae minimae ac fere nihili sunt, iniuriam potius, ut ait Cassianus, tam munifico patri ac largitori irrogare videatur, qui paratus est maiora ac praeclariora absque comparatione ulla donare ; sed tantum ea petere, quae nos gratiores efficere possint divinae ipsius maiestati illique artius atque intimius unire. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae eius.* Hebr. 4. 16.

17. Sed enim amor ad amorem trahit dulciter, ^{10o} Amor compellit fortiter, nec alio quam amore compensari potest. Nec video quicquam quod nos tantopere et humiliare debeat et pudore suffundere, sicut profunda cogitatio, quod, cum a Deo (hoc est a Maiestate illa, quae nihil in nobis amore dignum invenit, sed producit amando) tam mirum in modum fuerimus in amore praeventi, tam parum tanto et tali respondeamus amori ; cum praesertim in hoc solo affectu, ut S. Bernardus annotavit, aliqua ex parte Deo possimus rependere vicem. *Nam cum amat Deus,* inquit hic Pater, *non aliud vult quam amari. Quippe non ad aliud amat, nisi ut ametur, sciens ipso amore beatos, qui se amaverint.* Serm. 83. in Cant. Praemiserat autem, quod, licet Deus timendus sit ut Dominus, honorandus ut pater, horum tamen neutrum acceptabit, si melle amoris condita non fuerint. Denique merito dixit : *Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suae origini redditus, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, unde*

iugiter fluat. Verum sine suspiriis et lacrimis cogitare non licet quam vilia et indigna sint quae ab hoc amore nos retrahunt, quantumque amor proprius, gravissimus eius hostis, amarissimus ipse atque ingratisissimus, quasi catenis quibusdam, ne Deo, cui nos totos debemus, integre omnino reddamus, nectat atque coerceat; *et tamen dignum esset*, ut S. Hilarius loquitur, *ut illi nos integri redderemus, cui debere nos recolimus et originem et profectum*, Quam ob rem ut amorem nobis, quem ei debemus, sua lege commendaret, postquam se dulciter nostrum vocasset, *Diliges*, inquit, *toto corde, tota anima, ex omni mente, et ex omnibus viribus tuis*; quamvis id ipsum certe, quod totum est, parum admodum sit, ut ideo

De dilig. Ver. merito dixerit S. Bernardus: *Amat caritas, amat immensitas, et vicem rependimus cum mensura?* Et in Cantica sermone citato: *Merito cunctis renuntians affectionibus aliis, sola et tota incumbit amori, quae ipsi respondere amori habet in redhibendo amore: nam et cum se totam effuderit in amorem, quantum est hoc ad illius fontis perenne profluvium?* Et hoc illud est quod nos perurgere omnino debet, ut omni studio ac diligentia, nulla re praetermissa quae ad id conducere possit, ad amoris proprii mortificationem divinique augmentum non segniter accendamus, donec cum sponsa gloriari liceat: *Ordinavit in me caritatem*, hoc est, vexillum et praesidium

amoris (id enim sonat militare illud vocabulum *ordinavit*) super nos mira constituit dignatione, tum ad nostri custodiam, tum ad ipsius Domini conservationem, in quo omne bonum nostrum positum est.

18. Et quam diu anima infidelis Domino ac re- Quem qui servat, nulla vi a Domino separari potest;
bellis non eicit sua culpa tam necessarium firmum-
que praesidium, nulla se vi a Domino separari
posse secure confidat. Unde vas illud electionis

glorietur: *Quis nos separabit a caritate Christi?* Rom. 8.

Tribulatio, an angustia, an fames, etc. quae fidenter enumerat. Et revera quam tribulationem timeat, Domine Iesu, qui te exhortatore et consolatore intrinsecus roboratur? qua angustia coarctetur, qui in te summa latitudine, corde undique dilatatur? quam famem horreat, qui de pane vitae et pascitur et inebriatur? qua nuditate laboret, qui te indumento gloriae tegitur et ornatur? cui periculo cedat, qui super omne mutabile, pennis amoris tui sublimiter elevatur? quae illum persecutio frangat, quem laeva et dextera tua molliter quiescentem amplecteris, et qui scapulis tuis iugiter obumbratur? quis gladius vulneret, quem turris fortitudinis undique cingit ac protegit? Non itaque immerito humili fiducia plenus, post verba illa subdit Apostolus: *Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare a caritate Dei, quae*

De mor. Ec-
cles. II.

est in Christo Iesu Domino nostro. Quae verba perpendens divus Augustinus, tam ignitas divinasque affert meditationes, et tam dulces sensus, ut, si non omnes recensere, ne longior sim, aliquas tamen mihi praeterire non liceat: Nemo, inquit, nos inde separat minando mortem: id ipsum enim quo diligimus Deum, mori non potest, nisi dum non diligit Deum, cum mors ipsa sit non diligere Deum. Quod nihil est aliud, quam ei quicquam in diligendo atque sequendo praepondere. Nemo inde separat pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separat pollicendo aquam. Non separat Angelus; non enim est Angelus, cum inhaeremus Deo, nostra mente potentior. Non separat virtus; nam si virtus hic illa nominata est, quae aliquam potestatem in hoc mundo habet, toto mundo est omnino sublimior mens inhaerens Deo. Non separant instantes molestiae; hoc enim leviores eas sentimus, quo ei, unde nos separare moliuntur, artius inhaeremus. Non separat promissio futurorum; nam et quicquid boni futurum est, certius promittit Deus; et nihil est Deo ipso melius, qui iam profecto bene sibi inhaerentibus praesens est. Non separat altitudo, neque profundum; si enim superna et inferna huius mundi significantur, quis mihi caelum polliceatur, ut a caeli fabricatore seiungat? aut quis terreat infernus, ut Deum deseram, quem si numquam deseruissem, inferna nescirem.

19. Iam vero quod spiritus et vita animae sit, ^{11° Quod sit} merito ad id nos constringit, ut omni studio illi ^{spiritus et vi-} vivamus quo vivimus, et ut vita nostra, omnis ^{ta animae,} sensus motusque animae, a vitali hoc divino spi- ^{exigit ut} ritu procedant. De hac animae vita in libro de ^{omnis vita} praecepto et dispensatione B. Bernardus ita phi- ^{nostra ab illo} losophatur : *Si Deum amans anima ex ipso vivit,* ^{procedat.} *uti corpus ex ipsa, quo pacto, quaeso, praesentior* ^{Circa finem.} *esse contenditur, ubi dat, id est corpori, quam* *unde accipit vitam, id est Deo? Fons siquidem* *vitae caritas est; nec vivere animam dixerim,* *quae de illo non hauserit: haurire porro quomodo* *potest nisi fuerit praesens ipsi fonti, qui caritas* *est, quae Deus est? Praesens igitur Deo est, qui* *Deum amat in quantum amat; in quo enim* *minus amat, absens profecto est. Ex iis licebit* *ex parte conicere quo studio cavenda sint nobis* *omnia quae vitae huius actiones impedire possunt,* *quae ex eo spiritu iugiter promanarent. Quare non* *modo exacta omnino diligentia a mortalibus pec-* *catis cavendum est, quae cum cor feriant (de quo* *nobilius a Sapiente dictum arbitror, Omni custo-* ^{Prov. 4. 23.} *dia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit),* *extinguunt subito sublimiorem animae vitam, quae* *inde ut cadaver putridum ac putidum simul im-* *mobilis, insensibilis et plane inutilis redditur;* *sed omni etiam cura a venialibus et imperfectio-* *nibus, praesertim gravioribus, abstinendum, quae* *veluti morbi animae atque humores noxii, qui quasi*

defluentes in nervos spiritus impediunt, retardant, prohibentque motus sensusque vitales ab hoc spiritu venientes, quo vivificantur, vegetantur, et sensificantur animae nostrae. Quod si hoc exemplo corporalium infirmitatum, quas ut abiciamus tentamus omnia, perpenderemus diligentius quae actitentur in nobis; evigilaremus certe, ne quid intentatum in hisce spiritualibus depellendis relinqueremus; atque in omnibus attenta semper mente distenderemur, ut vitam hanc, quam de caelo haurimus, sensu motuque iugiter testaremur.

12° Quod sit
finis et cen-
trum animae,
exigit ut no-
stra omnia in
illum ten-
dant,

20. Tandem dum illum esse finem ac centrum nostrae beatitudinis attentius ruminamur, liquido certe perspicimus, non modo in statu vitae nostrae, sed etiam, ut nostra regula docet, in particularibus actibus, in operibus, verbis et cogitationibus semper in eum nobis, non segniter nec cum torpore, tendendum; quandoquidem rerum omnium perfectio, quam et motibus semper intendunt, in eo posita est, ut ad centrum locumve suum perpetuo moveantur. Nam si infelicia prorsus putarentur corpora, quae suis ponderibus, gravitate scilicet vel levitate, sua loca non peterent, longe procul dubio maior miseria nostra fuerit, nisi assidue tendamus ad Deum: quod tunc vere fit, cum actus omnes nostri ab ipsius amore et moventur in ipsum et diriguntur. Ex quo etiam id apparebit, quam non leviter venialia aestimanda sint et cavenda, quibus fit ut actiones quae huiusmodi

fuerint, non possint tendere ad Deum. Quare B. Dionysius malum asserit *esse praeter finem, extra terminum, scopo carens*. Itaque si ex centum motibus qui verbi causa unius diei spatio fiunt, plures fortasse quam nonaginta in vanum recidunt, non in centrum, consideremus, obsecro, quam nobis ingratum quamque invisum genus hoc vitae debeat esse. Nec dicat quisquam, ut genus hoc peccatorum ob humanam fragilitatem sine singulari Dei privilegio vitari non potest, ita frequens admodum esse ut in multis huiusmodi prolabamur, praesertim cum caro concupiscat adversus spiritum, concupiscentia militet in membris nostris; quandoquidem, teste Gregorio Nazianzeno, non solum compositi sumus, sed oppositi, quod est, in nobis ipsis impedimenta pugnasque portantes; non, inquam, ad excusandas excusationes in peccatis hoc audeat afferre. Primo enim respondeo, si non possunt omnia vitari, possunt multa; et qui vigilat in iis praeveniendis et occasionibus amputandis, et postquam eas admiserit, flendo et dolendo diluendis, excitatus et pervigil in custodia cogitationum verborumque, in praecavenda diffusionem cordis, ad quod frequenter redeat, in stipularum huiusmodi concrematione in flammis caritatis Christi, multa procul dubio cavere poterit.

21. Unde cavebit etiam consequenter motus plurimos inordinatos et vanos, qui ad centrum minime tendunt. Deinde assero, ut non desint

Ad id neces-
sario eluc-
tandum.

Et facile est
amanti.

De morib.
Eccl. 22.

impedimenta, quae sunt veluti fines motum remorantes ; nihilo minus cum pondus, id est amor, quo in Deum tendimus, magnum est, haec omnia veluti tenuissima fila sua ingenita vi dirumpere; quem ad modum linum aliquod tenuissimum, si grave saxum alligaret, non impediret certe quin eo disrupto ipsum quam velocissime raperetur ad centrum. Inde B. Augustinus more suo, id est subtiliter ac dulciter valde : *Nihil est tam durum, inquit, atque ferreum, quod non amoris igne vincatur. Quo cum se anima rapiet in Deum, super omnem carnificinam libera et admiranda volitabit pennis pulcherrimis et integerrimis, quibus ad Dei amplexum amor castus innititur.* Et subdit exemplum invictissimae feminae matris Machabaeorum, quae magnitudine huius ponderis ingentes validasque catenas materni amoris, immo et sui ipsius, veluti fila quaedam araneorum diffregerat. *Quid tamen mirum, si omnibus medullis conceptus Dei amor et tyranno, et carnifici, et dolori, et corpori, et sexui, et affectui resistebat?* Denique semper ut destinatum scopum assequamur, altius nobis collimandum est, scientibus debilia esse instrumenta, infirmosque arcus quibus iacimus ; nec illud obliviscamur quod Casianus refert, debere Dei servum ad id perpetuo conniti, *ut quod in futurum dicitur, de beata conversatione Sanctorum, iam subarratum habeat in praesenti : id est, ut sit ei Deus omnia in*

Coll. I. c. 13.

omnibus. Quod, ut supra dixerat, praestabit homo, unum dumtaxat desiderans, unum sitiens, ad unum omnes non solum actus, verum etiam cogitatus semper intendens.

22. Ex iis igitur quae posuimus satis liquet Dei servum, qui Domino suo non indigne respondere desideret, semper debere in conspectu illius multa cum reverentia et timore versari ; magna cum puritate et accurata diligentia ; prompta oboedientia ac perpetuo obsequio ; integra resignatione, ut a nutu illius totus pendeat ; numquam interrupta animi gratitudine ; summa attentione docilis accuratique discipuli ; summo desiderio eo fruendi ; magna palati puritate et fame illum gustandi ; assidua oratione et prece, ac latitudine cordis ad impetrandum ; amore, si non quanto debet, certe quanto caelesti largitate irroratur ; illi semper et de illo vivere ; ad suum ultimum ac beatissimum finem sine ulla cessatione contendere. Qui ergo vivae fidei oculis non oscitanter consideraverit haec omnia, et, ut cum Scriptura de fabri diligentia ac labore dicam, *cor suum dederit in similitudinem picturae* (quam videlicet exprimere debet) atque *in consummationem operum*, ut in *vigilia sua ornet in perfectionem* ; qui fieri poterit, ut, cum se ipsum ab ea perfectione quae in hoc brevi exemplari depingitur, tam longe abesse conspicit, non se in conspectu Domini serio humiliet ; et solita tepiditate abiecta, media non assumat

Harum igitur Dei perfectionum attentione magna spiritus lucra afferet.

Eccli. 38. 28.

31.

quibus cotidie magnis itineribus properet ad perfectionem? Sed necesse est has meditationes non tantum lectas audire, aut strictim cursimque percurrere, sed attenta et profunda consideratione penetrare, nunc simul omnes, nunc per se singulas; sperandum enim est hominibus saeculi vinculis absolutis, voluntatis optimae, et qui donum caeleste atque adeo Deum ipsum non semel gustaverunt (quales divina misericordia homines Societatis me credere et sentire iustum est), hoc procul dubio non vulgaria spiritus lucra atque augmenta allaturum.

S. Ambrosii
adhortatio
ad athletas.

23. Et ut scriptioni modum ponam, sicut in principio dixi necessarium nobis esse nostra vocationi respondere, dolereque ac confundi quod ad tam sublimem vitae statum vocati tam tenuiter id praestemus; ita in fine tacebo ipse, ut gloriosum doctorem Ambrosium audiamus, qui sub typo et imagine athletarum, ut nostrae professioni satisfaciamus, pulcherrimis atque efficacissimis verbis

In Ps. 36. n.

51.
Ibid. 17. *Ipsos athletas cum vicerint, certum est coronari; non antequam vincant. Nobis lucta cum saeculo*

2. Tim. 2. 5.

est. Vince ante saeculum, ut coronam petas. Nemo ante coronatur, nisi certamen impleverit. Qui

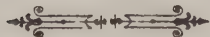
1. Cor. 9. 24.

stadium currunt, numquid ante bravium accipiunt, quam stadium percurrerint? Imple ergo certaminis tui tempus. Non semel athleta luctatur, non semel proeliatur miles, ut stipendia

sua possit implere. Et tibi non cum una passione In Ps. 36. n.
luctamen est. Superiores si evaseris passiones, ira ^{18.}
succedit... Utinam quidem ineluctabilis et insu- Ibid. 52.
perabilis sit Christi athleta, et in omni aetate, in
omni virtutum genere gloriosus, sicut ille ait :
Sed in omnibus superamus propter eum qui nos Rom. 8. 37.
dilexit ! Ergo per misericordiam Dei et suavissima
viscera Christi Iesu spei nostrae, evigilemus om-
nes, ut haec spiritualia exercitia tali proposito
tantoque fervore suscipiamus, atque ad perfectio-
nem excitemur ardentius, ut non modo fructus is
constet et appareat, qui aliquotiens, benedicente
Domino, magna omnium consolatione collectus
est ; sed colluceat etiam uberior in corpore hoc
universo, cui oremus omnes instanter a Domino
voluntariam copiosamque pluviam gratiarum.

Romae XXIV. Iunii M. DC. IV. ipso die qui
 glorioso Praecursori, lucernae ardenti ac lucenti,
 sacer est.

Omnium in Domino,
 CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PROVINCIALES SOCIETATIS

DE OFFICII DIVINI RECITATIONE

AC CELEBRATIONE MISSAE

Officium Di-
vinum rite a
nobis persol-
vendum est,

Ps. 46. 7.

1. Quanta ad officium divinum rite persolven-
dum reverentia et attentio requiratur, praeclare
omnino psaltes regius, proposita ipsius Domini
quocum agitur excellenti praestantia, common-
stravit his verbis : *Psallite Deo nostro, psallite ;
psallite Regi nostro, psallite : quoniam Rex
omnis terrae Deus.* Idcirco enim subiunxit,
Psallite sapienter, quia videlicet non quovis
sed apto prorsus quodam modo id officium reci-
tandum est, praecipue quidem a nobis, quos huic
ministerio ita destinavit Ecclesia, ut ipsius quasi
nomine et creaturarum omnium, quae id minime
norunt aut possunt, praepotentem mundi effecto-
rem laudemus Deum, pro cunctis exoremus, et
coram eo corda nostra pandamus. Quibus ex rebus
aliisque compluribus, quas de hoc eodem officio
alta quadam cum exaggeratione Sancti Patres com-
memorant, liquido apparet quam nos deceat, ut

monet Apostolus, *psallere spiritu, psallere et mente*. Enimvero cum sic res habeat, ut sive ob studiorum occupationes, sive ob frequentiore communicationem cum proximo, sive alias iustissimas ob causas quae semper ad maiorem divinae maiestatis gloriam dirigantur, sive denique ex instituto et approbatione Sedis Apostolicae, officium hoc privatim, non autem in choro recitemus; maiorem procul dubio a nobis diligentiam adhiberi necesse est, ut reverentia illa, quam ipse chorus, ipsa Ecclesia et communis multorum consociatio, ipsae quoque caerimoniae externae conciliant, praesidiis aliis ita compensetur, ut quod hinc deest, aliunde suppleatur. Et eo quidem accuratius, quo proclivius nihil est quam ut eas ipsas ob causas debita aliqua reverentia, recollectio, et attentio depereat. Primo igitur, quod ad tempus attinet, non patiemur ita nos obrui negotiis, ut ad horas valde importunas proprium hoc munus reicere cogamur, adeo ut praeveniendi, postponendive facultas, indulta necessitati vel tempestivae seriarum rerum tractationi, oscitantes nos reddat minusve sollicitos. Quod deinde ad locum spectat, situm statumque corporis, sicuti praescribere non est animus ut officium recitetur in sacello, oratorio aut cubiculo, flexis genibus aut secus, (nempe aliquid indulgendum fatigatis assiduitate studiorum, vel operose alioquin proximi causa laborantibus, sive audiendis confessionibus, sive

Tanto magis, quod id non in choro, sed privatim recitamus.

Attendendum igitur ad tempus,

Ad locum, situm, statumque corporis;

custodiis adeundis, sive aliis huiusmodi pietatis ministeriis exercendis), ita certe officium persolvere quasi pensum aliquod indifferens, aperto loco et salutationibus aliisque distractionibus valde pervio, id prorsus aliter fieri ac deceat, neque ad reverentiam attentionemve conferre quicquam posse manifestum est. Atque ut unum moneam, quod maxime nostra omnium intersit, ex usu fore confido, si decori habita ratione se quisque penitus examinet, si naturae vim et habitum, si mentis volubilitatem, si devotionem, affectum, experientiam denique diligenter excutiat. Sunt enim, qui pronis genibus etsi orare queant, non tamen eam attentionem gustumque spirituales eo situ experiantur ac sedentes. Sunt qui inambulando se non impediri sentiant, quin immo liberiore mente ad altiora sublevari. Iam vero si quempiam docuerit experientia hunc aut illum sibi modum non succedere, et eum nihilo minus taedio secessus, aut cubiculi, velit consecrari, id certe Domino Deo gratum esse nequaquam potest. Quod si fatigato vel infirmo capiti aliquanta opus erit cessatione, licebit, antequam inchoetur officium, inambulare tantisper, dum aliquid pie suaviterque meditando, et relaxetur animis, et se tamen ad officium com-
paret. Iuverit quoque non mediocriter illa consideratio, divinum hoc officium maiore sui parte psalmis constare. Horum enim psalmorum tot ac tanta praeconia Sancti Patres suis scriptis manda-

Circa quae
iuverit ut se
quisque examinet.

Iuvabit etiam
gustare Psal-
morum sua-
vitatem,

runt (praecipue vero S. Chrysostomus hom. 6. de paenit., S. Ambrosius et S. Augustinus in praefationibus ad psalmos, quae loca mirae suavitatis plenissima sunt et dignissima quae legantur,) ut eos si vel mediocri praevia animi praeparatione recitare studeamus, non dubitem quin mirabiles effectus experturi simus, eumque spirituales mentis pastum probaturi, ut numquam officii longitudo satietate nos afficiat, semper autem eiusdem iucunda varietas spirituali dulcedine perfusos dimittat. Quod fortasse contra usuvenit plerisque, quos, dum id officii perfunctorie pronuntiant, taedet aridae atque insulsae longitudinis. Placet autem referre S. Gregorii verba, id quod volumus apte declarantia : *Sed qualis, inquit, aut quanta sit laus, si devota non sit ? Apte itaque tribus vitalis, totidem farinae modii coniunguntur* (loquitur de oblatione quam mater Samuelis offerebat), *ut de eo, quod in Dei laudibus ore dicimus, per devotionem satiemur. Nam sine farina vitulum offert, qui in Dei laudibus verba quidem edit, sed mente vaga ad ea quae loquitur non intendit. Sed si verba Dei laudando vel orando proferentes hilarescimus, dum intellegentiae miscemus gaudium, illius vini, quod laetificat cor hominis, amphoram farinae sociamus.* Varietas deinde affectuum quanta in psalmis eluceat, quam dulces et efficaces loquendi modi, quam singulare acumen non poeticum, sed divinum, quod dum corda

Lib. I. in I.
Reg. c. 2.

Excitare in
se varios in
Psalmis con-
tentos affec-
tus,

Conti. 3. in
Psal. 30.

mirifice oblectat, in animos penetrat ; quanta, inquam, harum rerum omnium copia exstet in psalmis, credi vix potest. Hinc porro fit (quod recte animadvertit S. Augustinus, qui res inibi scriptas nostrum appellat speculum), ut psalmodum affectus exprimere nos oporteat : timere, cum timet Propheta ; amare, cum amat ; laudare, cum laudat ; plorare, cum plorat : postulare, cum postulat ; et (quod plurimum confert ad necessariam attentionem subinde renovandam) mentem ad Deum extollere, cum ille se erigit ; nosmet ipsos deprimere, cum ille se agnoscit ; pro inimicis orare, cum orat ; flagitare exaltationem Ecclesiae, cum eam flagitat ; amare pulchritudinem Christi sponsi, eloquiorum dulcedinem exoptare, eiusque liberalitatis amplitudini pectus aperire, eundem Patri mediatorem interponere pro firmiore spe obtinendi, quod ipse nobis acquisivit ; mente expansiari per turres illas et caelorum palatia ; grates agere pro egressu ex Aegypto ; oblectare se rivis mellis e petra profluentis ; sitim explere aquis illis mirabiliter manantibus ; laetari de profligatis hostium copiis, et adversus eorum vim et insidias opem implorare ; splendorem pariter ac multitudinem Sanctorum, quos sibi Deus in terra servat, contemplari. Denique, ne longior sim, nullum non licet pium animi affectum psalmodum recitatione concitare. Nam et in hunc usque diem cithara illa davidica malignos arcet prohibetque spiritus. Ve-

rum ut intellegamus quo pacto psalmi ad spiritua-
lem pastum fructumque capessendum recitari de-
beant, facere non possum quin adducam perappo-
situm Cassiani locum, ubi, dum agit de oratione,
mirum in modum psalmos commendat his verbis :

Omnes quoque psalmorum affectus in se reci- Col. 10. c. 10.
piens, ita incipiat decantare, ut eos non tam-
quam a Propheta compositos, sed velut a se editos,
quasi orationem propriam profunda cordis com-
punctione depromat ; vel certe ad suam personam
aestimet eos fuisse directos, eorumque sententias
non tunc tantummodo per Prophetam, aut in
Propheta fuisse completas, sed in se cotidie
geri implerique cognoscat. Tunc enim Scrip-
turae divinae perpatescunt clarius, et quodam-
modo earum venae medullaeque panduntur,
quando experientia nostra earum non tantum
percipit, sed praevenit notiones. Postquam vero
aliquot affectus psalmorum percensuit, subiungit :
Omnes namque hos affectus in psalmis inveni-
mus expressos, ut ea quae incurrerint, velut in
speculo purissimo pervidentes, efficacius agno-
scamus ; et ita magistris affectibus eruditi, non
ut audita, sed tamquam perspecta palpemus,
et quae sequuntur. At enim ut eo pertingamus,
praeter cordis puritatem, quam diligenti examine
accuratoque labore consequi oportebit, duo insu-
per necessaria requiruntur. Alterum, ut aliquis
auctor perlegatur, qui breviter, dilucide, ac spi-

Legere Com-
mentarium
in Psalmos,

Et, si quis versiculus animum moverit, eum postea meditatione recollere.

ritualiter litteralem psalmorum sensum exponat : quod mira prorsus felicitate Cardinalis Bellarminus mihi videtur assecutus. Alterum, ut eo feratur meditatio, et ita quidem ut, si quando Deus lumen aliquod elargitus fuerit, vel motum animae aliquo in versiculo concitarit, locus ille postmodum in cubiculo saepius expendatur. Ac veluti cui argenti vel auri vena indicata fuerit, is avidè effodit ; sic nos altius (thesauri quippe non deerunt) effodere non desistamus. Nec dubium quin uno in versiculo, quem multorum annorum spatio milies pronuntiaverimus, novam subinde venam aut fodinam demonstret Christus Dominus. Adhibenda solum diligentia, quam insinuat Sapiens, dum ait, *Si quaesieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam, tunc intelleges timorem Domini, et scientiam Dei invenies.*

Missae Sacrificium ut rite celebretur,

2. Hic demum scribendi finem facere cogitabam, cum ecce graves aliquot Patres, ac zelo pleni, admonent operae pretium me facturum, si pauca de Sacrificio Missae his attexerem. At fateor, vix me id ausum esse commendare (tanta quippe est huius divini mysterii dignitas atque maiestas, ut illa per se stimulus apprime efficax esse videatur ad timorem, reverentiam, et actualementem devotionem in nobis excitandam), nisi defectus luminis, imbecillitas virium nostrarum, naturae infirmitas, levitas denique mentis et inconstantia, qua fit ut aliis in multis delinquamus, idem et in hoc ipso

de quo nunc agimus negotio persaepe efficeret. Nunc tamen unum hoc dumtaxat in memoriam reducere satis fore arbitror. Expendendum videlicet (si quidem consideretur ut sacrificium), cui, quid, quem ad finem, et quo modo offeratur. Nam si offertur supremo rerum omnium effectori Deo, quamvis turtures solummodo, columbae aut vituli more antiquorum ipsi offerrentur, insignis tamen timor, puritas et reverentia requireretur. Si ergo nobiscum reputabimus offerri Christum ipsum, unigenitum Dei Filium, ad dexteram Patris sedentem, verum ac summum Sacerdotem simul et sacrificium, manifeste constat quantum praeterea momenti adiungatur. Finis deinde atque intentio qua Eucharisticum hoc sacrificium offertur, nempe salus vivorum et mortuorum, Ecclesiae unio, debita gratiarum actio, laudatio divinae maiestatis, aperte declarat quid a nobis desideretur. Modum denique inexplicabilem, ut non modo coram Angelis et curia caelesti universa id sacrificium offeratur, sed et attrectetur a nobis et participetur, eum, qui potest, animo comprehendat. Si post haec ut Sacramentum consideretur, quod a nobis sumitur, ut ab eo tamquam a fonte vitam in nos derivemus, et cum eo quasi concorporemur, eiusque gloriae et claritatis efficiamur participes (ita enim Patrem alloquitur: *Claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis*, quod de Sacramento intellegendum ait

Expendendum cui, quid, quem ad finem, et quo modo offeratur ;

Et quanta ad Sacramentum suscipiendum requiratur praeparatio

Ioan. 17. 22.

S. Hilarius), manifeste apparebit quanta cum praeparatione ac sensu pietatis ad illud accedere debeamus. Nec solum id intellegendum de remota illa praeparatione (de qua divinum in modum agit Nazianzenus in suo Apologetico), nempe de puritate et totius hominis sanctimonia, id est, ut assueverit oculus ita res omnes contueri, ut inde animus ad earum creatoris laudem et admirationem traducatur; aures divinis solum praeceptis ac monitis pateant; os, labia, lingua eo modo sint composita, ut e caelis dumtaxat spiritum salutarem ac vitalem hauriant; occlusa quoque ac decenter aperta, soli praefixo sibi muneri deserviant. Lingua vero quasi plectrum Spiritus sancti concentum harmoniamque ad unius Dei gloriam efficiat. Pedes more cervorum comparati firmentur in petra, neque aliud iter norint, nisi gratum Deo et ipsius consentaneum voluntati. Omnia demum corporis membra facta sint membra iustitiae, et quasi exuta mortalitate absorbeantur a vita. Non, inquam, id solum intellegendum de remota illa, sed de proxima item et actuali praeparatione. Qua ego re certe confundor, quotiens veniunt in mentem illa S. Bonaventurae verba : *Cum fuerit totus alteratus et divinus effectus, ita ut nihil videat, nisi Deum, tunc accedat.* Et quamquam neque necesse est, neque huius loci aut instituti mei, referre quod scribit S. Dionysius de Ecclesiastica hierarchia, Chrysostomus, uterque Cyrillus, atque ut uno verbo dicam,

Tum remota,

Tum proxima et actualis.

omnes Sancti Patres : nequeo tamen praetermittere quod habet Damascenus : *Accedamus ad eum*, Lib. 4. de Fide, c. 14. inquit, *cum ardenti desiderio, compositisque in crucis formam manibus Crucifixi corpus suscipiamus : oculos, labia, frontem adhibentes divinum carbonem sumamus, ut desiderii nostri ignis accepto carbonis ardore peccata nostra comburat, et corda illuminet ; divinique ignis adeo commercio inardescamus et in deos evadamus.* Hactenus Damascenus. Iam vero, quia decet nos ad eam dignitatem aspirare, satis liquet non accedendum ad illa tremenda mysteria, nisi praeparatione praevia, quae negotiorum colloquiorumve distractiones submoveat. Neque id committendum, ut, cum primum quis in sacristiam pedem intulerit, dicere incipiat, *Impone Domine capiti meo.* Sed praemissa aliqua mentis in Deum elevatione, cogitare oportebit quid agendum quove eundum sit. In ipsa deinde celebratione servanda omnino regula, quae mediam horam In celebratione servanda regula mediae horae. Sacro faciendo praescribit. Breviore quippe tempore, neque decentiae, neque caerimoniarum distinctioni locus esse potest, qui debet. Qua occasione valde commendatum velim aedituis et praefectis ecclesiae, ut iuxta praescriptum regularum, de iis quae secus facta deprehenduntur superiores admonent. Peracta denique celebratione ac ministerio Post eam, fiat debita gratiarum actio. tam sublimi, durante adhuc corporali Christi Domini praesentia, debitae agenda sunt gratiae ; ideo

siquidem ab Ecclesia proponitur hymnus trium puerorum, qui in media fornace positi (quasi vellent suppleri quod non satis poterant ipsi per se praestare) ad divinas laudes invitabant et caelos, et solem, et stellas, et reliquas omnes creaturas sublunares, quantumvis sensus expertes. Nos igitur veluti in dulce iubilum prorumpentes, tot eiusmodi creaturarum linguis, tam immensam Dei nostri suavitatem celebremus; neque nos foras effundamus, sed operam demus ut divinum illum ardorem conservemus, familiari illa Domini communicatione perfruamur, nostrasque necessitates eidem humiliter insinuemus; tum ad praeparationem consequentis sacrificii maiorem deinceps perfectionem consecrandam proponamus, ne divina gratia, et quidem tam eximia, vel quia non tanti fiat, vel quia negligentius tractetur, vel alia quavis

Quae omnia culpa nostra, penitus in nobis exarescat. Nec id si-
 peculiari mo-
 do ad homi-
 nes Societa-
 tis spectant,
 lentio praetermittendum, quod, etsi quae dicta sunt
 ad omnes omnino spectat sacerdotes, qui videli-
 cet (ut ait S. Chrysostomus) in terris degentes,
 caeleste nihilo minus exsequuntur officium; ea tamen
 praecipue nobis dicta credere, nostra omnium
 vehementer interest; a quibus nempe amplius
 quippiam iure requiretur, ut ab iis qui divinitus
 ad statum religiosum vocati, tot muniti doctrinae
 praesidiis, tam sublimis commercii notitia instru-
 cti, saeculi vinculis expediti, accedente tam fre-
 quenti usu meditationum et cotidiano virtutum

incremento, id nimirum operante ipsiusmet sacrificii efficacitate, praeter peculiare vivosque amoris stimulos, videri possumus ad hunc gradum evecti a Deo, ut aliqua parte compensem infinitum eorum numerum qui irreverenter, inconsiderate ac temere divinum hoc tractant mysterium. Horum porro miseram sortem B. Laurentius Iustinianus (ut praeclara S. Chrysostomi et aliorum patrum antiquorum dicta factaque praeteream) et accurate describit, et religiose dolenterque deplorat. Sed ut finem faciam, uberem omnibus a Domino Deo gratiam precatus, ut optatum ex hac qualicumque mea cohortatione fructum reportetis, maiorem in modum velim superioribus inculcatum, confessoriis item et spiritualium rerum praefectis, ut pro sua quisque parte ac officii munere conitantiur efficere, ut, qua impedimenti submovendis, qua inquirendis commoditatibus, hunc Dei cultum promoveant, nec solum monitis, sed multo magis exemplo subditis superiores praeluceant, totiusque negotii difficultates diligenter explanent. Atque hic tandem omnium precibus et sanctis sacrificiis me commendo.

Et Superiorum curae commendantur.

Romae XXIV. Novembris, M. DC. XII.

RR. VV.

Servus in Christo,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. CLAUDII AQUAVIVAE

AD PROVINCIALES SOCIETATIS

— ♦ — ♦ — ♦ —

MONITA COMPLECTENS

FORMANDIS CONTIONATORIBUS ACCOMMODA

Contionandi
ministerium
est ad lucrum
animarum
aptissimum.

Quem ad modum nostrae Societatis hic est finis, non solum salutis et perfectioni propriarum animarum (ut loquitur B. P. N. Ignatius) cum divina gratia vacare, sed cum eadem impense in salutem et perfectionem proximorum incumbere; ita etiam media, quibus illi iuxta nostram vocationem iuventur, haec suppetunt, quae pariter ab eodem B. P. indicantur, oratio videlicet, sancta desideria, confessiones, spiritualia exercitia, colloquia privata, contiones. Et vero contionandi ministerium, si probe exerceatur, non dubium quin sit ad lucrum animarum aptissimum. Sic quippe S. Petrus sibi a Domino dictum audivit: *Ex hoc iam homines eris capiens.*

Luc. 5. 10.

Eius adiu-
menta, impe-
dimenta, et
industriæ.

Ad illud autem munus pro dignitate obeundum, plurima in Societate adiumenta subministrantur; impedimenta si qua existunt, ea pauca sunt, et a

quibus, si quidem plane velimus, expedire nos haud magno negotio possimus. Quoniam ergo de hoc ipso argumento dicere aliquid in praesens instituimus, idque vehementius inculcare quod breviori epistola missa ad Provinciales XIV augusti M. D. IC. commendaveramus, ita rem omnem perstringemus, ut de adiumentis agamus primum, tum de impedimentis, postremo de mediis et industriis quae ad id munus perfecte explendum non parum conferant.

Primum adiumentum est, opinio virtutis ac probitatis; in qua opinione fere sunt nostri apud omnes, tamquam Societatis religiosi. Huius vero existimationis tanta vis est, ut dixerit S. Augustinus : *Habet autem, ut oboedienter audiatur, quantacumque granditate dictionis maius pondus vita dicentis.* Ergo cavebunt nostri diligentissime, ne quos prae se ferant minus recte compositos animi motus, ne nimiam corporis curam, ne ambitionem honoris, aut quemlibet denique alium immoderatum affectum. Quibus rebus fit plerumque, ut apud saeculares, quamvis alioquin ab eiusmodi vitiis non alienos, non nihil de contionatoris nomine et existimatione depereat. Eandemque ob causam non se nimium dabunt in familiaritatem externorum; sed solummodo quatenus id eorum spiritualis postulabit utilitas; nam quae propius inspectantur, eo quoque manifestius quid in se habeant vitii demonstrant.

Adiumenta
sunt : 1° Opinio virtutis
ac probitatis.

De doct. I. 4.
c. 27.

- 2° Ordinata studia. 2. Sua habere ordinata studia, et quidem necessariis vacua distractionibus, nisi quibus sponte se implicare forte quis velit. Inde vero consequitur, ut homines Societatis solidam nanciscantur doctrinam, tuteque loqui valeant. Quae res magno utique est adiumento; quem ad modum e contrario quisquis sana est mente, timidior certe redditur atque ad dicendum impeditior, si quod dicit non adeo exploratum habet, ut in reprehensionem incurrere iure non posse credat.
- 3° Scriptura sacra et Patres. Instr. 2. §. 7. 3. Privato studio sacrae Scripturae ac legendis Patribus incumbere; tempusque huic studio destinatum habere liberum, iuxta nostram instructionem, quam diligenter observari peroptamus.
- 4° Collecta ab eruditissimis materia. 4. Uberrima ad dicendum quasi obvia materia, quae videlicet a plerisque eruditissimis gravibusque doctoribus aucta plurimum est et hactenus digesta sapienter. Maxime vero cum de Societate non pauci, et Scripturis sacris exponendis, et aliis argumentis pertractandis, eiusmodi conscripserint libros, ut ingentes collectos thesauros nullo prope labore eruere inde cuivis liceat.
- 5° Tempore muneris inchoatio. 5. Tempestive in collegiis, ipsaque iuventute, contionandi ministerium inchoare, accedente ad exercitationem opera et instructione praefectorum, ceterisque necessariis adiumentis. Qua ex re perinde atque ex frequenti animi reflexione, dum saepius coram doctis recteque diiudicantibus dicere contingit, facile quis hoc assequitur, ut firmo since- roque iudicio libere, animose ac limatè dicat.

6. Multos ac bonos audisse praedicatores. Quam- ^{6° Assisten-}
tamen in re iudicio est opus. Ideo cavebunt supe- ^{tia bonis}
riores ne nostri ad eos accurrant a quibus vitia ^{contionibus.}
potius addiscant.

7. Sed plus quam credi possit, negotium pro- ^{7° Materia,}
moveret potioresque nobis partes conciliat, et ma- ^{auditorium,}
teria de qua dicimus, et auditores apud quos ^{muneris au-}
dicimus, et auctoritas maiestasque muneris. Dici ^{toritas et}
mus enim tamquam superiores et magistri, non ^{maiestas.}
coram senatu aut populo, ad modum antiquorum
oratorum, Demosthenis, Ciceronis et similium, de
rebus ad rem publicam spectantibus, deliberando
vel consultando, accusando vel defendendo sin-
gulares personas, vel adhibendo panegyricos ad
virtutes aut praeclara cuiuspiam celebranda fa-
cinora ; sed agimus de singulorum audientium
negotio maximo et summis utilitatibus, qua una
re nihil auditur libentius. Et si quidem docemus,
doctrinam proferimus divinam, propter quam
fides ipsa, quae in auditorum pectoribus residet,
eosdem benevolos reddit ac dociles, necnon ad
assentiendum faciles. Quod si delectare sit animus,
nihil usquam verbo Dei et Scripturis sacris est
delectabilius. Ideo quippe ait Propheta : *Dilexi* ^{Ps. 118. 127.}
mandata tua super aurum et topazion. Item,
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua ! super ^{Ib. 103.}
mel ori meo. Hanc enim per se vim habent, ut
vel nude prolata delectent. Praeterquam quod
historiarum varietas quae inibi continetur, mirum

in modum recreat audientes; metaphorae item et psalmodum poesis. Proverbia autem et sententiae Salomonis, similia quoque ac dissimilia, si loco ponantur ac tempore, sunt profecto (ut cum Scriptura loquar) tamquam *mala aurea in lectis argenteis*, vel *inauris aurea, et margaritum fulgens*. Verum de ornatu nimio ad oblectandum adhibito

Prov. 25. 11, 12. recte divus Augustinus, *Nec illa suavitas*, inquit, *delectabilis est, qua non quidem iniqua dicuntur, sed exigua et fragilia bona spumeo verborum ambitu ornantur, quali nec magna atque stabilia decenter et graviter ornarentur*. Si tertiam deinde ac praecipuam oratoris partem considerare mus (quae in persuadendo affectibusque concitandis posita est), quis dubitat quin verba resque divinae sint veluti sagittae acutissimae? Testatur vero S. Augustinus, philosophos ipsos ac rhetores, quamvis divinae sapientiae forent expertes, dixisse tamen, pluris aestimandum si diceret orator sapienter, ubi non posset eloquenter. Tum idem

De doct. 1. 4. c. 14. Sanctus subiungit: *Sapienter autem dicit homo tanto magis vel minus, quanto in Scripturis sanctis magis minusve profecit*. Deinde capite duodecimo haec addit, quae ad movendi rationem spectant: *Sicut delectatur auditor, si suaviter loquaris, ita flectitur, si amet quod polliceris; timeat, quod minaris; oderit, quod arguis; quod commendas, amplectatur, et quae sequuntur*. E quibus omnibus, ut liquet, ampla dicendi materia

Ib. c. 5.

subministratur. Cum ergo christiani ecclesiae finis sit longe sublimior, magisque necessarius quam cuiusvis profani oratoris, materia vero prorsus alia, cumque iidem contionatores sint veluti legati a Deo missi (ita enim Dominus olim ad Prophetas : *Haec dices populo huic*, et, *Haec, et haec dicit Dominus* ; ad Ieremiam item : *Dedi* Ier. I. 9. *verba mea in ore tuo* ; sic D. Paulus : *Pro Christo* 2. Cor. 5. 20. *legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos*), debent sane ipsius a quo mittuntur principis verbis, quoad possunt, legationem exponere. Atque hinc fit ut non eadem, sed plane diversa esse debeat utriusque oratoris dicendi ratio. Res enim grandiores grandius quoque postulant genus orationis. Ceterum cum res illae quae a saecularibus oratoribus tractantur, possint nunc parvae esse, nunc magnae, prout maiorem utilitatem continent, nempe cum de pecunia, aut de hominum vita, ac similibus agitur ; in his tamen nostris (quandoquidem omnia, ut idem S. Augustinus ait, maxime quae e loco superiore populis dicimus, ad hominum salutem, nec temporalem, sed aeternam referre debemus, ubi etiam cavendus est aeternus interitus), in his, inquam, nostris, omnia sunt magna quae dicimus. Ideo subiungit : *Oportet igitur eloquentem Ecclesiasticum*, De doctr. I. 4. *quando suadet aliquid quod agendum est, non* c. 13. *solum docere, ut instruat ; et delectare, ut etneat ; verum etiam flectere, ut vincat.* Conclu-

dam autem primum hoc caput illa S. Bernardi

In cant. serm. 16. sententia, quae complectitur omnia : *Est, inquit, funiculus triplex, qui difficile rumpitur, ad extrahendas animas de carcere diaboli, et trahendas post se ad regna caelestia, si recte sentias, si digne proloquaris. si vivendo confirmes.*

Impedimenta sunt : Impedimenta porro licet multa sint, pauca tamen dumtaxat perstringam.

1° Intentionis obliquitas. 1. Est intentionis obliquitas. Cuiusmodi esset, praedicare se ipsum potius ac laudem sectari, quam auditorum utilitatibus propter Deum consulere. Haec enim res non modo minuit, aut prorsus tollit meritum ; sed etiam, cum circa finem erratur, incredibile est quam detorqueat media eaque depravet. Iis porro qui sic peccant, si quidem res succedit ex voto, ut sive ob actionis dictionisve concinnitatem, sive ob aliud quodvis naturale donum, frequenti contione audiantur, successu ipso redduntur in dies magis vani, ad correctionem difficiliores, suarumque rationum retinentiores ; sin autem minime succedit, tum vero cum se sua spe frustratos videant, mirum quam pusilli, quam abiecti fiant animi, quam melancholici. Dum interea qui recta intentione, quaecumque talentum a Domino Deo acceperint, ad eiusdem gloriam et animarum salutem illud impendunt, iugi laetitia perfruuntur et novo semper spiritu labores obeunt ; Domines autem eorum labores inutiles esse non sinit, quin potius exiguae sementi uberem largitur messem.

2. Incautus delectus in studii materia, consec- ^{2º Incautus delectus in studii materia.}
 tandis profanis auctoribus, historiis, hieroglyphicis, poetis, et aliis id genus ; dum quis eruditi nomen inde aucupatur, quasi mathematicam norit, astrologiam, medicinam, anatomiam, physiognomiam, et ipsam (si Deo placet) alchymiam ; nec erubescit earum rerum ostentare notitiam, quas maiore cum laude et opinione religiositatis se ne intellegere quidem ostenderet.

3. Inordinatum studium minimeque firmum, ^{3º Inordinatum studium.}
 dum quis hic illic sparsim aliquid legens, nusquam figit pedem ; nec inspicit ubinam effodiat, unde thesaurum eruat. Qui vero eiusmodi est, magnam utique facit temporis iacturam, nec debitam sibi comparat supellectilem.

4. Non observare diligentius, neque meditari ^{4º Neglectus studii Scripturae sacrae et}
 quae leguntur in Scripturis sacris. Quo fit ut plerique excidant, ac veluti neglecti pereant thesauri, et idque, quod dicitur, languide ac ieiune dicatur.

5. Lectione quidem percurrere Sanctos Patres, ^{5º Sanctorum Patrum.}
 sed exigua mentis applicatione levique adhibito studio, ad eruendas materias quae postmodum futurae sint usui. Atque hic longe falluntur, qui cum aliquem sibi levem ac futtilem conceptum efformarint, tum Sanctos Patres in eum solum finem evolvunt, ut reperiant quo sua commenta confirmare queant. Quasi vero utilius expeditiusque non foret, ex ipsis augustissimis fontibus aquas haurire, quae nullo postea negotio, quo potissimum

expediat, deriventur, sua ipsorum verba, tum auditorum pectora irrigaturae.

6° Memoriae
ostentatio.

6. Memoriae ostentatio, quae profecto magnopere quemvis dedecet in historiis etiam adducendis rebusque profanis; quibus nempe non nisi modice ac scienter utendum, si quando gravitatis aliquid habeant et ad virtutem exacuant; inde videlicet stimulos admovendo, quod vel ab ipsismet profanis auctoribus virtutis quoque splendor nobis demonstretur. At illa ipsa ostentatio in sacris Scripturis ac Sanctis Patribus, nec laudem habet ullam neque utilitatem, si crebrae ac variae, non inculcato sententiarum pondere, citationes adducantur. Hae siquidem lectionibus conveniunt potius ad indicanda loca unde doctrina erui possit atque confirmari, quam sacris contionibus, quae alium sibi finem proponunt.

7° Lectio
quorundam
Sermonario-
rum.

7. Perlegere quosdam e sermonariis, ut vocant, qui temere plerumque Scripturis abutuntur conceptusque vanos ac futiles consecantur, qui quo plus habent novitatis longiusque absunt ab humana cogitatione, tanto magis contionatoribus ipsis videntur arridere, quasi exquisitam illam rationem attingere alius nequeat ullus. Adeoque graviter his conceptibus et commentis in errorem impelluntur non nulli, ut se utilius in eiusmodi librorum quam in Sanctorum Patrum lectione ponere tempus arbitrentur: propterea quod non perinde in his atque in illis talia commenta repe-

riant. Atque in hoc quidem minime falluntur ; nam Sanctorum Patrum conceptus firmitatem habent, medullam spiritus, multamque ad permovendos oblectandosque animos efficacitatem : quin et ipsa per se cuiusdam Sancti auctoritas pretiosiores illos atque commendabiliores efficit.

8. Affectatus dictionis ornatus. In quo quidem ^{8º Affectatus dictionis ornatus.} gravissime peccatur, non modo contra quam deceat oratorem ecclesiasticum, sed etiam adversus eam artem quam profani rhetores tradidere, ut liquet ex Aristotele, Cicerone, et aliis artis eius magistris. Hic porro innumeris paene modis errari contingit, crebra videlicet epithetorum usurpatione, tum adhibendis phrasibus poeticis nimiumque exquisitis ; audacioribus item, atque frequentioribus metaphoris, longioribus circumscriptionibus earum rerum quae uno simplici vocabulo essent contentae ; multarum quoque rerum enumerationibus, veluti virtutum aut vitiorum, quae recto deinde, nec non inverso iterum ordine repetantur ; ad haec investigandis vocibus antiquis, obsoletis, recens inventis, compositis aut derivatis, usurpatis interdum (ut de Italicis exemplum afferam) a Boccatio, vel poetis, aliisque qui linguae gnari ac bene periti videri voluerunt. Et sunt, qui, quo minus intelleguntur, eo maiorem apud auditores admirationem se habere credant. His vero plerumque accidit, ut spectatoribus exhibeant alterius quasi panni vestem sericis aliquot particu-

lis assutis ; iusto tamen Dei iudicio, quod ipsa docet experientia, risui sint atque ludibrio apud eos quibus lingua, aut nativa, aut probe cognita

De doct. 1. 4. est. Ideo S. Augustinus, *In ipso*, inquit, *etiam*
c. 28. *sermone malit rebus placere, quam verbis ; nec Doctor verbis serviat, sed verba Doctori*. Ceterum etsi referre non sit animus quod Seneca et alii graves dixere philosophi, de sermone philosophico plenoque dignitatis, praetermittere tamen non possum quod a Plutarcho notatum video : hanc scilicet exquisitam et a communi usu abhorrentem verborum exornationem atque traductionem, tenebras potius rebus offundere quam splendorem afferre. Ait siquidem, interrogatum Melanthium de Diogenis tragoedia quid sentiret, respondisse, eam se non vidisse, propterea quod ita verbis obscurata involveretur, ut perspicere non posset. Hoc autem ideo adiecit, ut quod ante dixerat confirmaret : ornatius nempe abundantiusque dicendi genus auditorum animos adeo perstringere, ut ipsi rem qua de agitur capere nequeant. Permulta item de eodem argumento disserit, et profert exempla, quae percensere nihil attinet. Sat quippe mihi erit caput hoc concludere illa memorabili S. Hieronymi sententia, istiusmodi

Lib. 3. Com. contionatores redarguentis in haec verba : *Iam*
ad Gal. in pro- *enim et in Ecclesiis ista quaeruntur, omisssaque*
oemio. *Apostolicorum simplicitate et puritate verborum, quasi ad Athenaeum, et ad auditoria con-*

venitur, ut plausus circumstantium suscitentur, ut oratio rhetoricae artis fucata mendacio, quasi quaedam meretricula prodeat in publicum, non tam eruditura populos, quam favorem populi quaesitura ; et in modum psalterii, et tibiae dulces canentis, sensus demulceat audientium, ut vere illud Prophetæ Ezechielis nostris temporibus possit aptari, dicente Domino ad eum: Et factus es eis quasi vox citharae suave canentis, et bene compositae : et audiunt verba tua, et non faciunt ea.

9. Ingerere velle non nulla, sive ea quadrent, ^{9º Inepta insertio rerum curiosarum.} sive dedeant, quae alias ipsi legerint, et venusta putent aut curiosa. Id enim si temere fiat, nullo negotio a peritis deprehenditur, iudicaturque praedicator curiam habere suppellectilem, quia similia in medium proferat.

10. Nihil sibi certo constituere quod persuadere ^{10º Oratio vaga.} quis velit ; neque rationes afferre quibus id confirmet, amplificet, exaggeret, aut denique moveat audientes ; sed id solum promere quod de Evangelio, vel alia quapiam materia legerit aut excogitarit. Idque adeo grave impedimentum est, ut nihil apposite dici, fructus percipi nullus possit. Errat enim, et frustra vagatur, nihil habens certum quod petat oratio et quo ictum dirigat ; vacuique abscedunt auditores, nihil domum reportantes, quod secum ipsi, ut oporteret, meditentur, vel quo se permotos sentiant.

11° Oratio
non satis ru-
minata, nec
recte secta,

11. Huic impedimento affine est undecimum, quod ab eodem non numquam derivatur, non satis ruminari quae dicenda sunt ; nec recte, ut ita dicam, secare (sic enim D. Paulus, *Recte secantem verbum Dei*, quo loco nostra versio legit, *tractantem*), non instare persuadendo et inculcando, intellectum convincendo, et affectum permovendo ; sed multa cursim dicere ad copiam ostendendam, ne contionator ieunus appareat. Quasi vero insistere singulis, ubi sit opus, tum prolatis exemplis et rationibus quae ducantur a similibus et dissimilibus, a coniunctis et contrariis ; argumentis item conquisitis a maiori ad minus et contra, ab utilitate et necessitate, a delectatione, facilitate, et aliis generis eiusdem ; tum etiam loco ac tempore Scripturis expendendis atque dilatandis ; quasi, inquam, hic amplificandi modus inopiam arguat potius quam ubertatem et abundantiam. Certe huius doctrinae praestantissimus exstitit magister S. Ioannes Chrysostomus.

12° Imitatio
vitosae ratio-
nis aliorum.

12. Imitari et exprimere velle interdum etiam quae vitiosa sunt in non nullis contionatoribus, quos alioquin plausus et auditorum frequentia celebres effecit ; neque enim res eadem cuivis aetati, naturae, condicioni aut ingenio convenit. Unde nec dicenda est eloquentia, ut ait S. Augustinus, si personae non congruit loquentis. Qui vero eiusmodi sunt, ii profecto ex insipientium sermone se pendere demonstrant, dum iudicium contio-

num ad vulgus et auditores defeerunt. Qua res multis obnoxia est incommodis, recteque adversus eam disserit ex professo divus Ioannes Chrysostomus lib. 6. de Sacerdotio. Et certe mirum est fieri nos velle discipulos vulgi, quod nec arte, nec iudicio, nec rerum delectu docere nos potest; immo quod nec sibi constat: fit enim plerumque ut a diversis diversa probentur aut improbentur, idque unus respuat quod alter admittit. Quod si aliquando in una re plures conveniant, vix umquam id continget in laudando spiritu, efficacia, rerum copia; sed potius in praedicanda facilitate dicendi, memoriae felicitate, aut aliis similibus levioris momenti dotibus. Et tamen S. Gregorius Nazianzenus, S. Chrysostomus, et S. Augustinus affirmant tum se populi approbationem consecutos, non cum applauderetur, sed cum animis concitatis et col-lacrimantibus oculis a contione discederetur.

13. Monita non libenter audire, quasi non nisi
 eius artis peritissimus de ea iudicium ferre queat.
 Sed enim omnibus compertum est, alium etiam
 quam picturae magistrum posse in tabula, quae
 hominis speciem pictam referat, deprehendere, si
 naso sit obtorto, si limis oculis, si tumidis mani-
 bus, si imparibus denique pedibus. Pluris autem
 fieri debent ac libentius audiri, quae quis a su-
 perioribus, vel praefectis contionum, ceterisque
 alicuius auctoritatis monebitur. Qui porro eiusmodi
 admonitionibus locum non dabit, hic certe nimiam

13o Non li-
 benter audire
 monita.

sui confidentiam rerumque suarum opinionem arguet.

14° Insenscere vitiis,
quibus quis
assueverit.

14. Insenscere vitiis quibus a primis annis quispiam assueverit, maxime si ob ea ipsa a sui similibus laudabatur, adieclis iis gratulationibus, quae novum oratorem non numquam agunt praecipitem. Qua in re graviter errant superiores et praefecti, quibus ea incumbit cura, malumque reddunt insanabile, si, dum iuventutem excusandam animosque erigendos potius quam contrahendos arbitrantur, conivent in eo genere vitiorum, quae non tam aetas minuere, quam augere solet dissimulatio. Et sane iuvenibus animos addere, sed prudenter, oportebit, ea laudando quae recta et in bona spe sunt posita; non tamen dissimulatis erroribus, ut scilicet meliores evadant, et, dum per aetatem licet, ad perfectionem recta contendant. Ideo consultissimum est eosdem iterum post monitiones ad contionem evocare, ut num quid emendarint appareat. Nam alioquin haerebunt vitia; et inveterata, ut fere usuvenit, fient robustiora. Nos quidem viros doctos et graves novimus, eosdemque contionatores, cum a personis magna auctoritate sibi benevolis fidenter admonerentur de via contionandi sua, respondere solitos iam sibi integrum non esse emendari, tum quod in veteri more consenuissent, tum ne post tot annorum contiones formam earum commutarent, praesertim cum priorem illam populi mirarentur.

15. Non meditari, nec animo comprehendere ac possidere res dicendas, adeo ut non tamquam alienae referantur, sed veluti eius propriae qui dicit, quique primum sibi persuaserit quod aliis persuasum velit. Nisi enim ex intimo animi sensu loquatur, atque ita loqui credatur, nihil promovebit. Eam ob rem, atque ut apposite dicat, oratione indiget motuque animi, antequam suggestum ascendat. Unde S. Augustinus; *Ipsa* inquit, *hora iam ut dicat accedens, priusquam exserat proferentem linguam, ad Deum levet animam sitientem, ut eructet, quod biberit, vel quod impleverit, fundat.*

15° Non possidere res dicendas.

De doctr. I. 4. c. 15.

1^a. Industria sit, praecavere diligenter, ne in errores seu impedimenta paulo ante enumerata incurratur. Ex eorum quippe declinatione intellegetur quid e contrario iuvare nos queat. Dum enim illa quindecim capita percurrentur, multa procul dubio succurrent adiumenta. Exempli causa, si impedimento est incautus librorum delectus, adiumento erit prudens electio. Si nocet inordinatum vagumque studium, proderit ordo atque constantia. Si obest lectio sacrarum Scripturarum inconsiderata ac meditationis expers, conducet considerationem ac meditationem adiungere; ad eundemque modum in reliquis.

Industriae sunt;
1° Praecaveriem impedimenta.

2^a. Industria, considerare quot exstiterint, tum extra Societatem tum etiam inter nostros, qui litterarum studio perexiguo, nec maiore rhetoricae

2° Considerare successus ferventium Religiosorum.

praesidio vel opinione doctrinae fulti, at spiritu ferventes et ad cor loquentes, facilia quaedam et utilia proferentes, non modo in Indiis remotisque ac barbaris regionibus, sed etiam in Europa, et praecipuis quidem civitatibus, non fructuose tantum sed etiam iucunde, cum approbatione et nominis celebritate auditi fuerint. Haec porro experientia demonstrat quo loco summa rei consistat.

3° Attentius
meditari
Scripturas.

3^a. Scripturas meditari attentius, varia observare loca, et inter se conferre: alter enim subinde locus ab altero declaratur, exornatur, vim et spiritum mutuatur; perlegendo scripta Sanctorum Patrum super proposito loco, superque aliis quae ad eundem ipsi locum afferunt; perpendendo quis sensus litteralis (nam quae hoc sensu nituntur suasiones, plurimum efficacitatis habere solent), quis sit allegoricus, quis moralis seu tropologicus, quis potissimum et quatenus ad rem faciat, quis praetermittendus, quis verbo solum promendus, quis vero expendendus atque ad persuadendum dilatandus, citato auctore qui locum apposite ad id de quo agitur exponat. Hic simul versionum considerata varietas, adhibito contextu Hebraeo vel Graeco; sed vulgatae editioni semper adhaerendum, aliis vero utendum quatenus propositi loci proprietatem reddunt illustriorem, vel vim atque emphasim augent. Exempli gratia, ubi nostra versio habet, Psal. *Diligam te*

Domine fortitudo mea, in Hebraeo fonte vocabulum est quod significet, *quasi in visceribus condere*, aut *ex intimo animi sensu amare*. Quod planum est, quanto vim et affectum maiorem exprimat, quam illud, *Diligam*. Et tamen ad vitandam ostentationem eiusve suspicionem, non multae huiusmodi significationes diversae, ut quinque aut sex, sed paucae omnino proferendae in medium. Ac videndum ne, dum multae afferuntur, eodem tamen omnes recidant; aut minutatim nimis, quod in scholae potius magistrum decet, exponantur. Nam interdum magna ingeritur vocum ac notionum varietas, quae ut ad propositam quaestionem haud magnopere facit, ita sane molesta est; nec vitiosa minus quam damnosa.

4^a. E pluribus rerum capitibus duo vel tria ⁴⁰ Duobus praecipua sibi deligere, quibus insistat, quaeve ^{vel summum} persuadenda constituat: veluti eleemosynam, orationem, frequentem usum Sacramentorum; aut certe dissuadenda: veluti avaritiam, odium, sensualitatem. Haec vero capita amplificare, exaggerare, inculcare, ad persuadendum oportebit, adhibitis rationibus quae et intellectum convincant et affectum permoveant.

5^a. Vitium quoddam declinare, quo peccatorum ⁵⁰ Eradicationem vitiorum constanter et multis modis urge-
emendatio plurimum impeditur. Id autem est, quod quidam contionatorum, ut reprehensionem illigent certis sententiis atque conceptibus, satis ^{re.} habent eos semel iterumve protulisse; neque

curant saepe ac variis modis vitiorum castigationem inculcare, eademque urgere, ac tam diu insectari, mutatis tamen rationibus ac stimulis, donec paulatim radicitus evellantur. Qua in re vehemens fuit divus Ioannes Chrysostomus; exempli causa adversus iuramentum, luxum, auri et argenti profluentiam, sensualitatem, luxuriam, abusum Sacramentorum, Communionis infrequentiam, et alia id genus multa.

6° Loqui libere simul et prudenter.

6^a. Cavere sibi ab humano respectu, qui vitandae offensionis causa reprehensionum libertatem ac fiduciam infringit. Quamquam videndum pariter, ne per speciem libertatis ullo modo perstringatur aut particularis quisquam aut status publicus, veluti Praelatus, aut Magistratus. Possunt enim ex circumspectione et prudenti consideratione, quae videbuntur peccata, universe redargui, dilata correctione quae personam attingeret, usque dum, si opus erit, privatim fiat.

7° Res dicendas praeparare et memoriae mandare, non autem verba.

De doctr. l. 4.

c. 10.

7^a. Non videtur laudanda eorum diligentia, qui contionem perscribunt integram, atque ad verbum mandant memoriae. Nam praeterquam quod, ut populus probe intellegat ac percipiat quod dicitur, *versandum est*, auctore S. Augustino, *quod agitur multimoda varietate dicendi; quod in potestate non habent, qui praeparata et ad verbum memoriter retenta pronuntiant*, certum est dici efficaciter eo modo, ac penitus inseri vix quicquam posse. Id vero si animadvertat auditor

(quod proclive est), tum certe illud tamquam serium aut ex animo dictum non habet, nec magni facit. Adde quod oratio artificiose contexta et elaborata se ipsam prodit; semperque veretur contionator ne, si vel una periodus aut etiam particula memoria excidat, totus ruat orationis contextus. Quae res quantopere dicendi vim retardet, credi vix potest. Nec propterea tamen dicendum ex tempore, non praemeditatis rebus ac modo quo exponendae sunt.

8^a. Iuverit redigere ad communes locos, atque ad certa rerum capita revocare quaecumque spar-
sim leguntur, ut praesto sint quotiescumque instruere contionem aut exornare quis volet.

8° Quae leguntur redigere ad communes locos.

9^a. Prae ceteris sanctis doctoribus familiarem sibi reddere S. Ioannem Chrysostomum, qui non solum res ipsas edocet, verum etiam rationem easdem pertractandi, amplificandi, ac demum persuadendi.

9° Familiarem sibi reddere Chrysostomum.

10^a. Accurate observare Instructionem quam pro contionatoribus perscripsimus, nominatim vero § 2. 3. 4. Creditur etiam e re iuniorum fore, si quis insignem cuiuspiam Sancti contionem in manusumat, quam patrio sermone veluti suam exprimat. Sed huius rei modum, ut sit utilis, considerare sedulo debet Superior ac praefectus contionum; atque ex Urbe fortasse aliquid aliquando speciatim monebitur.

10° Instructionem pro Contionatoribus servare.

11^a. P. Carolus Regius ad usum et instruc-

11° Libros

de arte con-
tionandi le-
gere.

tionem contionatorum Societatis percommodum atque uberem, nostro iussu, librum conscripsit. P. item Mazarinus alium eiusdem argumenti tractatum brevissimum quidem, sed methodo et praeclaris monitis commendabilem. Fuit uterque in munere contionandi apprime exercitatus. Quocirca faciendum ut quae ab utroque scripta sunt, ea diligenter a nostris atque utiliter perlegantur.

12° Dirigi in
studiis a Su-
perioribus.

12^a. Superiores denique in eam curam, ut in rem maximi momenti, studiosissime incumbant, ut magna habeatur ratio studiorum ac modi studendi, temporis item ac spiritus. Ut aptus diligatur praefectus contionum, eiusque officii exsecutio urgeatur. Seriae adhibeantur monitiones ad emendationem, curiosique ac leves, nisi emendent sese, removeantur. Enimvero nisi haec diligentius curentur in posterum, suppetent quidem (ita potissimum divina opitulante gratia) non pauci neque infructuosi contionatores; sed non tam vi institutionis, quam naturae munere aut applicatione animi et spiritus ardore, dum se quisque per se promovere contendit. Ceterum si institutio magistra et dux accesserit, tum vero et ad absolutionem, et ad numerum contionatorum accessionem magnam fecerimus.

Atque haec sunt, quae de proposito argumento mihi occurrebant. Superest ut ea per suam provinciam Reverentia Vestra communicet, atque

observanda curet diligenter. Sic omnium precibus
et sanctis sacrificiis me commendo. *Gratia Do-* 2. Thessal. 3.
mini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. 18.

Romae XXVIII. Maii, M. DC. XIII.

RR. VV.

Omnium in Domino,
CLAUDIUS AQUAVIVA.

EPISTOLA

R. P. N. MUTII VITELLESCHI

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS

DE ORATIONE ALIISQUE VIRTUTIBUS

1. Quem ad modum ex ea ipsa hora qua Do- Societas sit
mino visum grave huius muneris onus, quod Domus Dei,
annum iam eoque amplius immeritus gero, pura, neque
imponere imbecillitati meae, singulari in eiusdem maculam ha-
oculis sensu Societatem universam comprehensam bens, neque
in cor atque conclusam quam dulcissime volui, rugam.
patresque meos omnes et fratres artissime sum
amplexatus; ita praestitidissem idem per litteras
sane quam libentissime, coramque adhuc, si li-
cuisset, multo libentius. Verum multitudo magni-
tudoque hactenus occupationum fructum hunc

mibi abstulit suavissimae iucunditatis. Nunc quoniam (si ita fas est dicere) indutiarum non nihil illae tribuunt et laxamenti, facere nulla ratione possum, quin omnes in Dei caritate amantissime complectar et consalutem, arreptaque opportunitate desideria communicem quibus pro sua me clementia exstimulat Deus; ut recenti nimis animorum ardore, amoreque in nostrum Ordinem intimo atque verissimo, cum Bernardo clamemus, moribus magis quam vocibus: *Domine dilexi decorem domus tuae*, magnanimoque consilio, quod in se est, unusquisque det operam, ut castissimus eiusdem oculis non habentem, quoad licet, maculam neque rugam, minima haec se exhibere Societas queat. Quamvis enim probe norim, quae Dei est indulgentia, vigere in Societatis quasi corpore illum quo initio animata est etiamnum spiritum, planeque perspiciam, non superstitem modo, sed robustum esse praeterea et vividum; tamen, quod quisque diligit, perfectum omnibus numeris optat et absolutum; neque insignia tantummodo vitia satis habet si detrahat, sed leves pro virili etiam naevos conatur abradere; neque in eo laborat uno, ut corpori universo seu vultui, partibusque principibus ceteris faciat medicinam, sed omnes sedulo diligenterque, quamvis ignobiles, curat; ut, quod modo dicebam, exsistat neque maculam habens, neque rugam: quo uno impellor ad hanc perscribendam episto-

Iam desiderio. In qua, quod familiae suae inclitae consimili in loco scripsit B. Bonaventura, neque propositum mihi est *nova statuere, nec vincula superinducere, nec onera gravia alligare, et imponere* ; verum, ut eiusdem pergam verbis uti, *caritatis vestrae zelum, quantum possum, excitare*, pauca de multis, decretis iam atque sancitis, ex quibus Societatis, ni fallor, salus et incrementum pendet, exponere, deque iis omnes *sollicitos reddere* ; quae si, quod Deus avertat, forte neglegerentur, brevi, ut idem ait, *Sanctae Religionis splendorem praefulgidum in pallorem degenerare, sanctitatis sordescere pulchritudinem, bonae opinionis odorem computrescere* cernemus. Sane uti constitutionum nostrarum a maioribus observata *perfectio hactenus spectabiles et amabiles nos mundo reddidit, omnique favore ac reverentia dignos* ; ita, si ab iisdem deerraremus, non ingrati tantum et inutiles redderemur, sed, quae sunt generalis eiusdem sanctissimi verba, *despicabiles onerosique, vertereturque in scandalum, quod cunctis esse debuerat in exemplum*.

Epist. ad Provinc. de Refor. Frat.

Epist. de vitand. discursib. 8.

2. Verum committendum nequaquam videtur, ut intro in domum pedem ante inferamus, quam sistamus tantisper gradum ; unoque quasi oculorum flexu, externam, ut ita loquar, faciem perlustremus. Bona nimirum domus, ut hanc in rem aptissime Ambrosius, ex ipso vestibulo debet agnosci.

Huius domus vestibulum exornet religiosa modestia,

Lib. 2. de Virginibus.

Cuius silentium quovis est sermone efficacius.

3. Dolet ac queritur vulgo Societas de nostra sane quam multum imminutum esse modestia. Opto itaque vehementissime, relegant omnes perpendantque serio quae Beato Fundatori tanti stetere, modestiae regulas. Nemo rem hanc reputat in minimis: fixum quin immo apud omnes constitutumque sit, eam nostri qui intus est hominis speciem saeculares viros animo conformaturos, quam exterius nobis impressam animadvertent. Nimirum elinguis licet et muta modestia, silentium, cuius meminit Nazianzenus, illud est sermone praestantius, atque ad homines permovendos flectendosque copiosa quavis disputatione longe valentius. Usu quidem ipso compertum est Fratrum nostrorum, sive in gymnasiis sive per compita, conspecta modestia, ad Societatem bene multos animum adiecisse; atque ego profiteri de me sancte vereque possum, tantum ex eo me spectaculo, cum adhuc versarer in saeculo, fructum capere solitum, ut, cum Romanum Collegium contionis lectionisque sacrae gratia e Professa Domo una omnes bini repeterent, eius frui conspectu pompae enixe contenderem. In summa, quod ait Hieronymus, *licet sermone taceamus, habitu loquamur et gestu*. Et quoniam optimam veluti matrem, Societatem ab omnibus unice diligii exploratum mihi perspectumque est, nulla caput hoc inculcari ratione vehementius a me arbitrari posse, quam si monuero reputandum uni cuique

Orat. 12. sive
I. de pace.

Lib. 2. contra
Iovin.

animo esse, totam se Societatis existimationem dignitatemque in ore externaque conformatione corporis circumferre.

4. Succedamus, ut ita loquar, nunc intro in Interiora domum. Et vero ad interiora sarta tecta servanda, ^{mus sarta tecta servet} ex quibus colorem speciemque ducunt externa, ^{in primis} studiosissime se nobis in primis per sese commendant, quae ad illam, quae Deum inter nosque intercedit, consuetudinem pertinent universa ; precationeque continentur, excussione conscientiae, piorum lectione librorum, Sacramentorum perceptione, Sacrificio Missae (cuius lex, ne dimidiata minus hora teneat, iam paene dilapsa, eorum qui praesunt desidiam acriter reprehendit), crebro per ignita precum subinde iacula ad divinae limen indulgentiae perfugio, re sane extra modum pernecessaria iis atque perutili, qui tam multis, ac nos, occupationibus distrahuntur et curis. Eam ob rem postrema haec generalis congregatio quaedam primo et vicesimo decreto huc spectantia proprie constituit, nosterque magnus pater ille Franciscus ^{Tria Societatis munimina : Oratio, persecutiones, oboedientia.} Borgia usurpare consueverat, spem sibi in Domino esse, tribus maxime rebus servatum auctumque iri Societatem ; orandi primum studio, tractationeque Sacramentorum, insectationibus deinde et tempestatibus, absoluta denique, numerisque expleta omnibus oboedientia ; suaeque rationem sententiae reddebat, quod Deo nos primum illud iungeret necteretque, a saeculi inanitate alterum

et amore divelleret, cum ducibus tertium nostris nobisque invicem compactos coagmentatosque nos una constringeret. Ad extremum pro harum exercitationum sanctarum modo procedent cetera, iisque languentibus, flaccescant reliqua necesse erit. Egregie Nazianzenus, eius, quae in contemplatione versatur, vitae studiis, actuosae negotia quodam quasi anulo consignari, notaque alte impressa

Or. 21. seu de
laud. Athan.

Orationis ope
exstinguetur
inordinatus
affectus erga
consanguineos ;

insigniri tradit. *Contemplatione*, de B. Athanasio agens inquit, *vitam obsignans*, sive ut habent Graeca, *sigillo vitae utens*. Harum ope et vi exercitationum recalescent in nobis perfectionis nostrae studia, per quae primigenius Societatis ille spiritus revirescet, quo eius olim instincta suboles saeculo rebusque omnibus, quas in ipso cumque ipso reliquerat, oblivione perpetua obrutis, vitam agebat ; nulla consanguineorum plane recordatione, nisi cum aut commendandi per preces Deo, aut piis tempestive monitis ad aeternam iis vitam iter commonstrandum foret ; caducorum abiecta negotiorum procuratione, cognatorum augendae rei dignitatisque omni cura deposita. Quoniam autem vereor, ne caritatis specie, affectus hic animi sensim irrepit, per aspersionem sanguinis Iesu Christi universos obtestor, omnino apud se statuunt magnam hinc Societati cladem afferri posse. Quare pro mei ratione muneris, quam possum graviter moderatoribus severeque denuntio, robustos hic sese maxime fortesque praebeant ; non consanguini-

neorum postulationibus, non virorum commendationibus principum, non ullo denique impulsu dimoveri adducique se sinant, ut suae fidei concreditos, aut forenses moderandas controversias, aut corrogandas praefecturas, aut concilianda coniugia patiantur in se recipere; nisi admodum forte per raro, re ipsa cogente, eaque tum, quam caritatis ordo proximorumque profectus exigit, temperatione. Denique sibi persuadeant statum hinc Societatis atque existimationem magna ex parte pendere.

5. Hac in eadem orandi palaestra, ad solidas perfectasque virtutes, quibus ex constitutionum praescripto nihil nobis esse debet antiquius, capessendas condoceremur, nanciscemur praeterea nervos ac vires; ad oboedientiam in primis: qua de virtute sermonem instituere opus minime foret, quod maxime proprium sit Societatis insigne, tutumque navigium (ita P. Borgia dictitabat), quo religiosi, procelloso hoc mari, ad tranquillum beatae tendunt portum aeternitatis; et numquam, seu somnum seu quietem capiant, intermisso cursu diu noctuque felicissime provehuntur. Satis est B. P. N. auream plane epistolam accurate considerateque perlegere, obfirmatoque ad illam re ipsa praestandam animo, summissee quae iubentur et alacriter exsequi, nullis oblocutionibus, contumacia nulla, nullis praetensis excusationibus; nostri liberum in omnes partes arbitrium praefectis

Vigebit oboedientia,

permittere, paribus omnino ad omnia universe et munera et loca momentis ; quam certo ex loco munereve tranquillitatem levamenque nobis animo destinamus, a Deo nobis et praestolari et certissimo polliceri ; beata illa, Ezechieli olim visa, Cherubim aemulari, quibus extra senas alas quae mobilitatis ad cuncta obsequii officia, agilitatis, pernicitatisque nos admonent ; quattuor inerant praeterea vultus, quibus ad quattuor pariter orbis terrarum plagas obvertebantur ; atque ita, non quo proprio ferebantur nutu, sed quo Dei agebantur spiritu pervolabant. Quin, quod insuper animadvertere non nulli, pedibus insistebant alasque alio quasi iam commigraturi vibrabant ; quo indicarent, ad iussa peragenda divina numquam se promptos non esse et expeditos ; atque a Dei conspectu consuetudineque, qua cum illo artissima utuntur et perfamiliari, explicari perpetuo alas cierique, vel ad caelum etiam ipsum, parendi gratia, si res posceret, deserendum.

Lib. Io. Conf.
c. 26.

Quo genuini
Soc. filii in
rebus omni-
bus subici
cupiunt.

6. Praeclare Augustinus : *Optimus minister tuus est, Domine, qui non magis intuetur hoc a te audire, quod ipse voluerit : sed potius hoc velle, quod a te audierit.* Qui eiusmodi est, si quae in contrariam forte partem occurrent momenta rationum, non ita exponet, ut divinam voluntatem praesidium interpretatione evolutam suae videatur velle subiungere ; neque tantummodo praefectum, sive etiam fortasse consilium, nequaquam damna-

tum volet, sed ex illius etiam sententia atque iudicio formabit et finget suum. Neque vero generalium quarundam facultatum, quod fieri potest, extra non levem necessitatem amore ducamur; minimarum potius etiam rerum causa, moderatioribus subicere nos identidem gestiamus, in eius gratiam, *qui purpuram suae divinitatis cilicio nostrae mortalitatis operiens*, quod Beatus ait Bernardus, *factus est pro nobis oboediens usque ad mortem, mortem autem crucis; ut nos* (quem ad modum alio idem loco habet) *discentes verae humilitatis formam, castigemus corda nostra in oboedientia caritatis*. Et sane uberibus dignissima lacrimis eorum esset caecitas atque calamitas, qui omnem in hoc genere attactum morsiculamque defugerent; quodque non nullo temporis spatio certo in loco munere versali sint, ius sibi quaesitum aliquod esse opinarentur; ex quo fieret ut, iussi a praefecto decedere, rationem facti repeterent; absque suae id ignominiae nota peragi non posse iactarent; denique in eiusmodi locorum et munerum vicibus, legitimum quasi iudicium constitui deposcerent. Iam isto maxime omnium in genere robur ego animi et firmitatem in praefectis optarim; cuius praesidio, quam a sancto fundatore possessionem acceperunt, nostrique illis retinere maiores, in ea consisterent. Et vero quem ad modum ipsis, qua decet caritate agendum est atque prudentia, ita in subiectis eliminata sub-

Serm. de S.
And. tom. 2.

Serm. 2. S.
And. tom. I.

tilisque quaedam oboedientia est exquirenda; iisque in memoriam revocandum, hac se ratione germanam probaturos subolem Societatis, quae, quos reponit in suis, hoc educat cibo ad iustamque perducit maturitatem. Recte Cyrillus oboedientiam docet, et cibum a nobis appellari et censeri debere. Uti enim corporis absque cibo, ita sine oboedientiae spiritus vita traduci nequaquam potest. Claudam hoc caput suavissimo Ignatii magni dicto, qui in epistola quadam de iis disputans qui oboedientiae regendos sese permittunt, ad eam delabitur formam dicendi, ut asserat, suum se cum eorum animis animum quam promptissime commutaturum. Ad extremum illud omnes memoria repeta-
mus, mirifica hac esse vi sanctae oboedientiae dexteram et efficacitatem, ut desiderii florem in fructum operis excoquat, piaque consilia dum interpellat adducique ad exitum vetat, cumulata omni ex parte pleneque reddat.

Augebitur
Paupertatis
amor,

7. Ex hoc eodem precationis fonte maior in dies existet sanctae paupertatis in nobis amor, blandior caritas ampliorque fiducia. Et vero, quoniam summus is sit oportet atque dulcissimus, liberorum B. Pater amor iubet illum esse persimilem; quoniam autem in eius fide atque praesidio non tutis modo, sed etiam degere laetis licet, firmum reli-

Qui vitae
commodita-
tes respuit.

gionis murum appellat. Haec nos vitae commoditatum plus aequo nimiam sollicitudinem dedocebit, quae ne sensim influat illabaturque subvereor,

aditum pedetentim, perque rerum incrementa fallentia, pandente necessitate, aequitatis etiam cuiusdam fortasse probabili nomine, gratique post diuturnos in Societate labores animi significatione. De iusta mihi necessitate sermo neutiquam est, quae cum premit, ne calicibus quidem parcendum, quo egentibus, si aliter nequeat, consulatur, moderatores non fugit; verum, hanc si unam excipias, animum, credite Patres Fratresque, tantisper intendere satis est: *Brevis viae*, inquit Ambrosius, *non est magnum viaticum requirendum*. Sane magistra experientia constat blandimenta ista naturae alia ex aliis necti; sedatioreque animo, minoreque longe lucta, omnibus plane tibi interdices, quam, ubi semel cupiditati indulseris, deinceps absistas. Delectat me hic summopere quod ad illa psalmi verba, *Oculi eius in pauperem respiciunt, palpebrae eius interrogant filios hominum*, annotavit sollertissime Nazianzenus: *Oculi*, inquit, *eius in pauperem respiciunt, quod quidem palpebris melius est, ac praestantius; palpebrae autem eius interrogant filios hominum, id est minor, ut ita dicam, et secundaria inspectio*. Quod si, ut hoc obiter animadvertam, qui opum (nos in rem nostram dicere possumus commoditatum) amantes praefidentesque iis sunt, filii hominum a divino spiritu compellantur, certo affirmare tutoque possumus, eos qui vere pauperes sunt, nulliusque rei, qualibet con-

Psal. 10. 5.

Orat. 14. de
Pauperum
amore. c. 35.

Psal. 15.

tenti, cupiditate tanguntur, maxime propria quadam privataque ratione Dei filios esse ; quo fit, ut hereditatem extra Deum omnem defugiant, plenique animi ac spei decantent : *Dominus pars hereditas meae, et calicis mei* ; quicquid nimirum aut in exspectatione mihi est, aut re ipsa consequi valeo. Tu omnium mihi vicem, Domine, imples, neque opportunitates vitae tantummodo, sed delicias etiam repraesentas : in quem sensum verba illa, *calicis mei*, Cardinalis Bellarminus interpretatur.

Nitebit castimonia,

8. Hac eadem precationis ceterarumque piarum exercitationum in luce, clarescet nostra in dies magis nitebitque castimonia ; cuius splendor nisi candidissimus sit atque integerrimus, pioque ausu nitori paene decertet angelico, oculos ad haec perstringat omnium ; sperandum non est, aut in divina amplificanda gloria, aut in iuvandis ope mortalibus, pro illorum votis nostrorum posse functione munerum promoveri.

Orat. 42. sive
2. in Pasch.

Ephes. 6. 14.

Quaerit peracute Nazianzenus, quid lumbis cum veritate commune sit, ut propterea Paulus dixerit ; *State ergo succincti lumbos vestros in veritate* : respondetque, contemplatione rerum divinarum (quibus nihil verius) concupiscentiam coerceri, ne alio feratur. Nimirum qui mentem atque oculos in caeli formositatem siderumque defigit, lapidum, quod idem indicat, terraeque amore duci nequaquam cor sinet. Atque hic ego

optarim, ut qui, pro singulari Domini bonitate, Quae pravorum librorum
 praecipuus in Societatis filiis erga caelestem hanc lectionem
 virtutem viget animi sensus, excuteret eorundem horret.
 de manibus, seu manus potius colligaret, ne genus
 nescio quod librorum vel attingerent quidem, e
 quibus numquam doctrinae tantum accedet, quan-
 tum ut castimoniae decedat in proclivi est ; ut eam
 ob causam ne domi quidem habendos constitu- Part. 3. c. 1.
 tiones nostrae decernant. Ne nectar quidem, aut si
 quis adhuc praestabilior est liquor, reconditae
 cuiuscuius doctrinae, per foedos adeo inquinatissi-
 morum verborum canales colligendum esset. Me-
 mini me apud Hieronymum legere, magnum illum
 Iosephum, castum purumque non minus quam
 cautum et providum (et vero est illi tuendae haec
 virtus pernecessaria), ubi pallium animadvertit a
 conscelerata illa femina contrectatum, ac si infami
 illa dextera infectum foret, eo actutum abiecto pro-
 fugisse : *Pallium illud contactu impurissimae*
manus contagione pestilenti contaminatum erat :
 et censebimus nostrum ab huiusmodi lue tutum
 cor esse, si oculos pestilentibus hisce chartis com-
 modemus ? *Calix aureus hae sunt*, Origenes Hom. 2. in
 inquit, sed qui veneno redundet ; ut si forte te Jerem.
 aurum illicit, magis multo virus absterreat, eo
 periculosius quo tectius propinatum. *Calix au-* Jerem. 51.
reus Babylon. Babylonis hoc porro nomen efficit,
 ut minime deinde mirum accidere debeat, si ab
 horum lectitatione librorum, qui Deum non nihil

verentur, caeca fere omnes et obscura sollicitudine suspensi recedant ; verborumne sensorumque, vasis veluti cuiusdam magnificentia duci se atque elegantia permiserint, an dulcicula etiam illa, qua, quo nocentius fallat, obductum est venenum, illecebra. *Quo mihi verba, carminaque quaedam quasi vasa, ut loquitur Augustinus, electa, atque pretiosa, si vinum in eis propinatur erroris ?* In summa, ad hunc incomparabilem servandum thesaurum, intenta nostrorum fores sensuum custodia muniamus, discrimina devitemus, a propriis familiaritatibus nescio quibus, privatisque iungendis amicitiiis abhorreamus ; revocemusque quod mirifice annotavit Basilius in memoriam, iis ipsis qui animi vitaeque candore, praestantia virtutum, caelestis consuetudinis excelsitate id elogii promerentur, *Dii estis*, sive ad comminationem, sive ad imbecillitatis humanae miseriaeque recordationem mox succini : *Vos autem sicut homines moriemini.*

I. Confess.
c. 16.

De Virgin.

Psal. 81. 7.

Flagrabit
mutua cari-
tas.

9. Isto ipso orationis in lumine spirabit flagrabitque perpetuo caritas ; omnesque proinde peraeque homines nationesque collatata circumplectetur. Equidem facere minime possum, Patres Fratresque optatissimi, quin profitear me, cum appellationem istam externorum in Societate audio, plane exhorrescere ; sed fortissimam mihi cupiditatem inicit Deus, spemque firmissimam, affectus huiusmodi vocesque stirpitus convellendi. Et vero provinciis

atque nationibus addicti consecratique isti spiritus, Cui potissimum adversatur spiritus sanctae huius Societatis, cuius unus est eritique nationalis. spiritus Iesu, coniunctionis nimirum, caritatis atque concordiae, dulcissimum mare influentes, aequum sane fuerat ut oblitterato etiam nomine interirent. Quod si quis oculorum Societatis isti pupillae, sive huiusce bene adeo constituti compactique corporis cordi qualibet incommodare ratione conaretur, nae is a moderatoribus acerrime plectendus foret, pestisque habendus in loco : in qua tractanda, uti clementer agere atque humaniter immanitatis est summae, ita severe atque, ut ita loquar, crudeliter se gerere pietatis est maximae atque verissimae. Haec efficiet coniunctio, ut nostro ingenti bono et approbatione mortaliū, non minus fratrum provinciarumque omnium laetis eventibus quam nostris nostrae provinciae triumphemus. *Incremento ditescunt proprio*, recte inquit Leo, *qui profectu laetantur alieno*. Recidendi igitur continenter affectus sunt quidam animi, quos isto in genere vetus in nobis homo progignit. Non ex elementis umquam argentum, aurum, gemmae, aliaque peregregia permulta admixtionem habentia corpora existerent, nisi, longissime licet inter se dissita, dum sibi mutuo paene concedunt, e pluribus unam naturis inita conspiratione conflarent. Eadem ergo et nos ipsi ratione, quamquam erga res nostrae sive provinciae, sive regionis, voluntatis propendeamus incli-

natione, exiguum quiddam concedamus ; ut in
 hanc rem Nazianzenus ait, ut quod maius est
 recipiamus, coniunctionis huiusce stabilitatem
 scilicet, concordiaeque incrementum ; cedamus,
 ut superemus. Enimvero haec plane virtus est,
 quae nos victores et inexpugnabiles quidem red-
 dit, ut idcirco Bernardus, sive quis alius, annotet
 a sancto Spiritu Ecclesiam omnemque famulorum
 Dei coetum cum acie castrorum ordinata conferri.
Quia sicut hostes, inquit, timent, quando acies
castrorum bene ordinatas ad bellum vident ; ita
certe diabolus expavescit, quando spirituales
viros virtutum armis accinctos in unitate con-
cordiae vivere conspicit. Neque solum quovis haec
 in discrimine fortitudine admirabili quadam nos
 obarmat perficitque, ut securo tantummodo atque
 tranquillo, sed ut alacri etiam erectoque animo
 depugnemus. Legimus in sacris litteris : *Et adiu-*
vabant (Iudam) *omnes fratres eius, et universi*
qui se coniunxerunt patri eius. Subiciuntur mox
 illa : *Et proeliabantur proelium Israël cum*
laetitia ; quamvis et praestantissimi robore hostes,
 et multitudine innumerabiles paene essent. Animo-
 rum inter nos, in Domino, coniunctio sit et conso-
 ciatio ; idem sapiamus, idem dicamus omnes ;
 neque nos admodum sollicitos habeant, quae mun-
 dus in nos iactat et commolitur. De iis quae ad
 nostram pertinent perfectionem omniumque con-
 secutionem virtutum, ad quas precationis, uti

Orat. 14. sive
3. de pace.

Demodo bene
vivendi, serm.
41.

1. Mach. 3.

memorabam, palaestra nos erudit, haec dicta sint satis.

10. Eandem inter precationem, piis exercitatio-
 nibus ceteris consociatam, animorum salutis zelus
 exardescet, qui otii nos et lentitudinis in suscipien-
 dis eorum causa laboribus horrore perfundet ;
 ad missiones, proprium adeo Societatis munus,
 omnium adeo votis exoptatum probatumque sen-
 tentiis, ad opem non pecuniosis modo et illu-
 stribus, sed pauperibus etiam atque humilibus
 ferendam, suavi quadam nos vi rapi sentiemus ;
 neque, si pluribus pares sint vires, unica iis
 functione prodesse satis habebimus. Et sane dede-
 coris plena res esset, si ex Societate aliquis
 (suboles tandem patrum, quibus Deo mundos
 ipsos totos lucrari perparum videbatur) satis sibi
 faceret, multumque sane praestare se duceret,
 dum collegio, domove in aliqua non incommode
 degit, piisque triginta plus minus mulierculis bis
 terve per hebdomadam confitentibus aures prae-
 bet. Expendat igitur, per Domini caritatem,
 unusquisque in eiusdem oculis perdiligenter, num
 cui praeterea labori par sit, remque praesidi to-
 tam candide exponat ; legitimum orationis ope
 comparare gustatum studeat, qui omnium sapore
 capiatur animorum, neque, dum Iesu sanguine
 respersi sint, quid insuper quaerat. Quod si con-
 tionator fuerit, illustria, media, obscura sint
 suggesta ne curet ; neque frequentissimis tantum-

Exardescet
 zelus animo-
 rum,

Qui laborem
 quaerit, non
 honorem.

modo in urbibus atque celeberrimis, ad amplissimos ornatissimosque conventus, nobiles maxime contiones admittat, vulgares modicis in oppidis variis congestis declinet excusationibus, germanaque imperii detrectationem fucata apud moderatores necessitate praetendat, immemor Deum non irrideri, Deoque (ut hominem deludas) minime imponi.

Et contem-
nentur
omnia, quae
extra Deum
sunt;

Epist. 125. ad
Rustic. I.

Psalm. 4.

11. Eodem orationis in lumine quam abiecta, despicata, amore votisque nostris indigna plane sint, quae extra Deum sunt universa, perspicimus; Ioannisque Baptistae exemplo, qui, ut ait Hieronymus, *oculis desiderantibus Christum nihil aliud dignabatur aspicere*, divinae gloriae, perfectionis nostrae, proximorum salutis sincerissimis corda studiis cumulati, consilia, respectus, curas, terrenarum rerum cupiditates pectoribus nostris excipere, aut aditum iis patefacere dedignabimur. Et vero an non probrum esset intolerabile, si, qui ex Dei caritate saeculo sibique nuntium ipsi remissit, unius exinde cathedrae, suggesti unius, loci huius, illius muneris ambitione duceretur? avertat divina clementia, ut ne in Societatis filios acerrima illa iustissimaque apte cadat obiurgatio: *Filii hominum*, etc. Hebraea habent: *Filii viri, gloriosi mei*, seu gloria mea, *usquequo ad ignominiam?* Filii amantissimi, tanto atque B. Ignatius fuit parente progeniti (eo scilicet viro, in quem spiritum omnino masculum virilemque tanta Deus

ubertate profudit), quibus (quamquam summa animi demissione debetis, et verecundia, liquidaque, quam nihil vobis ex vobis sit, vestri perspicientia) ad omnem tamen fas est veritatem, promptamque grati erga Domini indulgentiam animi contestationem, profiteri, maiestati divinae visum hac vos nobili appellatione, *Gloriosi mei*, seu *gloria mea*, condecorare; ergo vos Deus compellat: *Filii veri*, etc. *usquequo ad ignominiam*, dum extra Deum aliqua deperitis; si quae vestrorum consiliorum infringi interpellarive contigerit, animo discruciamini; cum tamen illa, nisi in Domini gloriam opemque ferantur animorum, abiecta sane quam esse necesse sit, vestrique similibus probrosa atque indecora? Subicit actutum propheta *Sela* illud, quod interiectionem, ut Latini vocant, quandam esse non nullis placet, quae ad ingentem aliquam significandam, qua obstupescimus, admirationem usurpetur; ac si diceret: Fierine umquam potest, ut parentis tanti liberi, tam a Deo dulciter magnificeque habiti, praeclarissimis destinati honestissimisque provinciis, tanti adeo vilia et abiecta ducant, tam intimis angantur eorum causa sensibus atque dispereant?

12. Hinc illud praeterea commodi consequetur, ut clientelas, commendationes, gratias, seu domi seu foris nemo colligat, quo altius, ut mos est loqui, efferatur. Et vero hic ego aetate provectos gravesque auctoritate patres omnes, consultores

Nec quisquam commendabitur nisi ob virtutem,

praeceptoresque, per Domini caritatem studiumque quo in secundum Societatis nostrae cursum feruntur, omni contentione atque opera obtestor, intendant serio oculos, perpendantque quam illi et impense obesse et prodesse insigniter possint; non se certis propensionibus ferri sinant, neque ab benevolentiam privatim designent, qui cubacula frequentius terunt, laudibus liberalius onerant, ampliorem fiduciam ostendant (nollem uti hac voce, quae mihi religioso statu nimium quantum videtur indigna atque execranda), qui se aptos et obnoxios ex iis pendere omnium maxime prae se ferunt. Adiciant potius sincere oculos ad virtutem, deinde dotes, quas dispertiit singulis Deus; omnes, qua consilio, qua exemplo iuvent; ad sanctam oboedientiam in primis, ad parem in omnia animi nutum, ad se moderatoribus permittebunt, Deique arbitrium ex eorum petendum oraculo; sibi que persuadeant neque Deo se Beatoque Ignatio gratum quid et iucundum magis patrare, neque maioris momenti officium Societati posse persolvere; cui uberrima sane in caelo praeemia coronaeque respondebunt amplissimae, quae, ut probe novi, est ipsis, Dei munere, summa votorum. Ita feram illam immanemque beluam, quam politicam appellamus, domo exterminabimus; quae vocibus quidem omnium proripere se iubentium clamoribusque configitur, nostras tamen in insidiis obsidet perpetuo fores; atque

Sicque exterminabitur
Politica.

utinam ne ad nostram interdum perniciem etiam irrumpat. Aequum tamen verumque est, religiosa submissione adulescentes atque simplicitate colere qua decet observantia patres, qui suos in Ordinis obsequium annos contriverunt ; quo in genere non nihil aliquanto ab hinc tempore iuniores peccare infitiri non possumus. Denique, ut caput hoc claudam, quod pluribus quam destinaram sum exsecutus, quem ad modum Sancti dulcissimo huic vastoque precationis committentes se mari, pretiosissimas sensorum virtutumque indepti caelestium expiscatique sunt margaritas, ut consimili in re Chrysostomus fere habet, quibus cum semel nos locupletarent exornarentque ; ita usu nobis veniet, ut quicquid nostram in perfectionem aliorumve salutem est opus, in eodem deprehendamus. Haud scio an tribus significantius verbis effierri omnia possent, quam iis quibus totam hanc rem complexus est Nazianzenus : *Per quam*, inquit, (sacram nimirum, quam contemplatione delibamus doctrinam) *Deus sincere percipitur, et conservatur, atque in nobis adolescit* : nocentibus herbis, dumisque, omnibus denique evulsis quae, ne vera Christus vitis nostris in cordibus comprehendat, pubescat, fructuosa sit, queunt officere. Haec porro ipsa precatio depascitur, eamque ob causam, *Cantabiles mihi erant iustificationes tuae in loco peregrinationis meae*, David aiebat. Legunt non nulli *amputationes*, seu *falces*.

Denique in
Orationis
studio sunt
bona omnia.

Lib. 2. de
orando Deo.

Orat. 12. sive
I. de pace.

Psal. 118. 54.

Et exploratissima sane res est divina mandata, si accurata commentatione exterantur, falces quasi quasdam esse quae demetant ; assiduam Christi verborum gestorumque meditationem continentem putationem quandam esse, quae nostrarum sarmenta surculosque exscindat inutiles perturbationum ; quae huius in eremo vitae, in qua peregrinamur, adeo valide, tamque uberi proventu succrescunt.

Praeterea
querelis ho-
minum, licet
non fundatis,
occurrent-
dum,

13. Ad extremum pervelim ut parum propensas in nos hominum voluntates, querelasque quibus nos exagitant toto pectore retractemus. Quamquam enim novi permultas in totum falsas esse, alias mirum in modum auctas atque exaggeratas, proderit tamen summo opere non ita nobis nos assentari, ut inducamus in animam ne a nemine quidem e nostris uno, saltem interdum, ansam aliquam occasionemque praeberi ; quandoquidem proprio Societatis infortunio, seu potius privata quadem insignique felicitate, singulorum dicta vel facta omnibus tribuuntur ; ut iam non Petrum, seu Paulum, sed hosce in universum homines ejusmodi esse circumferatur. Verum, utut se res habeat, demus rumores istos atque obrectationes nullo veritatis fundamento niti, nulla culpa nostrorum ; quid tandem obesse nobis queat, si materiam illis omnem atque occasionem praeripere totis viribus contendamus ? Facile id autem, Deo iuvante, consequemur, si, ut cautius agamus, in adversa tendamus et plane contraria.

14. Querimoniae porro communiores ad haec Quae quattuor ad capita
capita revocantur : superbos nos esse ; huc nos or ad capita
tendere ut omnia per nos administrentur, ex nobis
pendeant universa ; de nostra nos sapientia
ample magnificeque sentire, ceteros parvi facere,
modico in pretio habere. Hoc primum est caput.
Alterum est, vitae commoditates nos impense
sectari. Tertium, cupidos nos esse et quaerere
quae nostra sunt. Quartum denique, prudentes
nos homines esse magis et politicos quam solide
spirituales. Iam in haec, oro, capita mentem
animumque figamus, tutoque regularum nostrarum
ductu, uti aiebam, in adversa tendamus atque
contraria. Curemus, omnes vulgo plane per-
videant, nullius nos alterius rei quam novissimi
loci ambitione teneri ; utque tempore sumus ac
nomine postremi, minimique (nimirum nostis So-
cietatem ab iis qui eam constituerunt patribus
minimam appellatam), ita nequaquam quaesitae,
sed germanae veraeque demissionis laude, ut
omnium maximi et principes simus enitamur.
Nihil est, inquit Hieronymus, quod nos ita et
hominibus gratos et Deo faciat, quam si vitae
merito magni, humilitate infimi simus. Ne
commoveamur, si contemptim, si minus honorifice,
si minore in pretio habiti nobis videbimur,
sed patienter silentio feramus ; animorum potius
lucris quam plausibus nescio quibus mortalium
oblectemur ; ne in aulas nos inferamus ; ad spiri-

1° Ambitio
sanabitur hu-
militate ;

Epist. 148. ad
Celsantiam, 4.

tualem pauperum opem toto pectore incumbamus ; Episcopis, eorundem Vicariis, iis qui praesunt omnibus, unicum illud in hoc genere B. Xaverii exemplar perpetuo contuentes, intimam ex animo submissionem atque observantiam deferamus. Ne umbram quidem nostra seu dicta seu facta praeferant, unde oboriri suspicio queat audere nos cum iis paene ex aequo contendere, nihil non velle pervincere ; ne alienis nos rebus immi-

Epist. 53. ad
Nepot.

sceamus, *Neque quid agatur in alia*, quod sapienter monet Hieronymus, *domus alia per te noverit* ; de omnibus, religiosis praecipue, ut par est, honorifice atque officiose loquamur : statimque haud amplius vulgo nos censi superbos

2º Commo-
dorum stu-
dium labore
et paupertate ;

deprehenditis. Eadem ratione si in vitae commoditatibus procurandis minus seduli erimus ; si in itineribus, missionibus, xenodochiis, ergastulisque lustrandis, diu noctuque ad pie mortem obeundam iuvandis pauperibus non nulla sciemus statuemusque perferre, si in corporis cultu atque vestitu pauperes et esse et videri gestiemus, neque vestibis erubescemus detritis et consarcinatis uti ; novas remissionum atque oblectationum animi formas minime excogitabimus ; externorum mentis, optimatum in primis, refugiemus, neque tam iis nos oblectari quam fatigari significabimus : quae erat altera querela conticescet, omnesque

3º Cupiditas
moderatione

factum sibi satis per nos esse fatebuntur. Ad haec si a litibus abhorrebimus, rationem agendi veri-

tatis et fidei plenam, ab artificio nescio quo et et regularum
observantia ; apicibus puram sequemur ; pacta, promissa ad amussim sancte servabimus ; testamentis condendis interesse ex regularem nostrarum praescripto recusabimus, quod tantopere suis etiam fratribus inculcat B. Bonaventura ; denique si nos ita gremus, ut omnes perspiciant hominum animos, non marsupia nos quaerere, neque id agere ut ista nobis, verum ut illos Deo lucremur : quis nos insimulare valeat aviditatis ? Hic vero quam maxime possum moderatores oro quaesoque, procuratoribus, confessariis, ecclesiarum praefectis, eleemosynarum conquisitoribus, omnibus denique invigilent ut moderatione, quae sane est pernecessaria, utantur, certi non umquam alios nobis commonstratoribus cursum ad caelum instituturos, si nos terrenis rebus affixos adhaerescere animadvertent.

15. Ad extremum si opportune complures ad 4o Politica
agendi ratio
pia conversa-
tione ; et re-
frenanda
lingua ; exercitia spiritualia peragenda perliciemus, inter quae germanam spiritus Societatis speciem saeculares mente concipiunt, si de piis rebus sermones cum omnibus miscebimus, ad vitam melius instituendam proximos cohortabimur, Patris Borgiae, sanctae memoriae, conquestio illa cessabit : *Quam multi veniunt ad nos, ut fiant ditiores ; quam pauci, ut fiant meliores !* Hoc porro caput, in quo non nulla quae ad linguam pertinent perstringere necesse habeo, gaudeo in postremum

hunc locum cecidisse, quod cupiam omnibus quae hactenus recensui, altius ista cunctorum cordibus imprimi sempiternis notis. Ne, quaeso, nobis, Patres Fratresque, blandiamur : non pauci hoc in genere valido freno egent ; nemini parcunt ; nimia agunt libertate et licentia, non sine gravi caritatis iustitiaeque interdum iniuria ; dum aliena, seu dicta seu facta, nunc amplificata augent, modo ultro citroque renuntiant, nunc in deteriorem partem accipiunt ; ad motus animi, atque consilia Deo reservata diiudicanda progrediuntur ; haud scio an dicendum sit, res neque gestas umquam, neque per somnium quidem oblatas comminiscuntur et iactant. Equidem mihi persuadeo consulto et dedita opera non delinqui, quod sciam, quantus Dei timor, ipso adiutore, in Societate vigeat ; verum affirmo, inconsiderantiam, indiligentiam, lubricitatem hac in re malum esse longe gravissimum ; atque utinam interdum divina maiestas nihilo magis quam leviter laedatur, eoque periculosius, quo minus inde conscientia onerari alicui fortasse videbitur.

Contra quod vitium linguae omnes dirigant examen particulare, 16. Ego vero, quoniam exonerare meam statui, mihiq; persuasum est innumera hinc nobis bona intercludi, atque ex hoc fonte in primis et univarse derivari mala, quae aequissimo Domini iudicio toleramus, ex intimis cordis mei visceribus omnes obtestor, examen, quod vocamus particulare, quam accuratum per hosce dies in hoc vitium

instituant ; quandoquidem latius quam opus
 esset, illud serpere per Societatem deploramus
 omnes, fatemurque, venenosae huius atque exsecre-
 bilis plantae fibris evulsis, terrestrem quendam
 paradisum illam futuram. Remedio porro utantur Et remedio
 quod in Domini nomine cunctis porrigo, omniaque, piae conver-
 quae ex remissa linguae custodia nobis impendent, sationis
 mala stirpitus eradicabit. Neque vero aliud illud utantur inter
 est quam ut omni ope atque opera pios inter nos se et cum
 cumque externis sermones instituere consuesca- aliis :
 mus. Quanta hinc, Patres Fratresque, nobis bona
 provenient ! Ita res domesticas, non optimi inter-
 dum exempli, saecularibus nequaquam indicabi-
 mus, magno ipsorum detrimento nostraeque
 existimationis maiore iactura ; ita rerum dictarum
 gestarumque nuntiis aliorum aures non opplebi-
 mus ; neque pro nugarum rumorumque, qui falsi,
 inepti, vanique deprehendantur, auctoribus um-
 quam habebimur ; ita nemini occasionem affere-
 mus ut praedicet, cum de rebus piis colloqui
 animus tulerit, ad aliorum se religiosorum fores,
 non ad nostras accedere. Ita denique nemo saecu-
 larium observabit usurpabitque haud amplius in
 nobis vigere priscum illum primorum patrum spiri-
 tum, qui cum principibus viris, planeque omnibus,
 non nisi de Deo atque aeterna salute sermones se-
 rere noverant, eaque ratione pro arbitrato cuncta
 conficiebant. O si renovatam hoc in genere Societa-
 tem daretur intueri ! Omni tunc sane animi ardore

Quo fruantur inclamarem ; *Nunc dimittis*, etc. Incumbamus,
 indulto a SS. per Dei caritatem, curemusque ut longe alii hac
 D. N. Iubilaeo. ex parte evadamus : hanc in rem studium praeci-

pue nostrum conferamus per hos dies, quibus pro
 opportunitate, rationeque a moderatoribus prae-
 scribenda, secedere cuncti debebunt, quo ingenti
 hoc Iubilaei thesauro fruuntur, quod ex occasione
 novi muneris quod mihi demandare est Deo
 visum, atque insectationum quas pro ipsius gloria
 Societas, et Ecclesia universa, in Iaponia praeser-
 tim, uti inaudistis, tolerat, ex Patrum Assistentium
 deliberatione atque sententia, a Sanctissimo D. N.
 humiliter petii, singularique ille benignitate qua
 Societatem perpetuo protegit est impertitus. Fe-

Denique Superiores pia precibus universorum commendo, Dominum ob-
 desideria secrans, ut in multorum e Societate animis fla-
 Missionum grantissima studia inflammet ad immanem illam
 Indicarum foveant. sterilitatem sudoribus, vel etiam sanguine ipso
 irrigandam se conferendi. Hac in re, per Dei
 amorem, moderatores praesertim adiutores se prae-
 beant et administros ; atque in subiectis vocationes
 eiusmodi et conspiciere et incendere gaudeant.
 Neque suarum provinciarum caritate trahi se
 sinant, ne optimis operariis destituantur ; sed Deo
 fidant, fore ut, si ad ipsius gloriam permultas
 egregiasque operas liberaliter in Indiam submit-
 tant, Europaeas ipsorum provincias et numero
 virorum et condicione Dominus locupletet. Et sane

dolerem vehementer, haberemque quod iure reprehenderem, si quis, moderatorum praecipue, pro eo ac me iuvare debuerat, frigidum sese praestaret, vel etiam obsesset; minime reputans ardores istos a Domino excitari non ad egentissimarum illarum provinciarum necessitatibus tantummodo consulendum, sed in Europaearum etiam summam utilitatem: in quibus experientia plane testatur, quam eiusmodi vocationum itinerumque praesidiis germanus Societatis spiritus servetur et floreat. Omnium me precibus, ut tandem finem imponam, et sacrificiis, tamquam omnium maxime indigum, ex animo et omni humilitate commendo.

Romae II. Ianuarii M. DC. XVII.

Omnium Servus in Christo,
MUTIUS VITELLESCHI.

EPISTOLA

R. P. N. MUTII VITELLESCHI

AD PATRES ET FRATRES SOCIETATIS

DE ANNO SAECULARI SOCIETATIS

1. Saecularem annum aetatis suae ac foundationis ingressa Societas magnam secum affert consolationis materiam, ubertatem gratulationis. Conve-

Gratulatio de
instanti anno
eculsaari.

nio illam, si minus corpore ac praesenti (quod summe averem) salutationis officio, at certe animo et caritate studiorum; nec possum ubique propiorem ipsi me totum sistere quam per epistolam, quae ab Ignatio Martyre *secundus portus* idcirco dicta est, quod alternos affatus et congressus inter absentes perageret. En adsum igitur, amoris praesentia et gressibus animi aditurus omnes provincias quibus me communis Dominus praeesse olim servum iussit, indignum licet tam pretiosi nominis titulo; ac post artos complexus seorsum singulis divisos suavissimis patribus fratribusque, quos cum Apostolo *viscera mea in Iesu Christi visceribus* iucunde appellem, voco omnes in partem illius spiritus, quo me in hac tanta communis laetitiae copia divina bonitas dignatur, dum excitamus beneficiorum ingentium dulcem memoriam, quae in nos amantissimus Pater et Dominus, constanter iuxta et liberaliter per solidum saeculum profudit; ac dum illi gratum testamur animum, quo nos parum putemus officio functos, nisi, praeter verba et desideria, conatus quoque ardentes ac validos tam benigno patrono, tam sollicito defensori, eius in obsequia rependamus, enitamurque in posterum eiusdem tutelam, quoad sinit imbecilla mortalitas, modis omnibus promereri.

Causa celebrandi Iubii. 2. Atque haec fuit potissimum ratio, quae me, auditis Patribus Assistentibus, in provinciarum

Epist. I. ad
Mar. Cassub.

Ad Philem. 12.
Phil. I, 8.

vota flexit, illud enixe petentium, ut hic noster annus non absque aliquo sollemni et publico apparatu abire sineretur, de quo nuper ad totam Societatem scripsi; nempe, ut hinc nobis non modo praesidium, sed necessitatem accerseremus quandam; et hoc nos veluti pignore sciremus Deo et hominibus obstrictos, ad exprimendam in omni vita perfectionem, et sanctimoniam gratiis debitam, quas nōs Deo agere profitemur; habet hoc etiam exterior species et pompa in animum, ut illum efficacius moneat, nosque intra nos cogat, ut in illo secessu a nobis exprimat vivum eius virtutis ac spirans exemplar, quam adumbrant fluxi alioqui et evanidi apparatus. Nec fuit alia Dei mens, cum statis temporibus Iubilaeum annum suo populo indixit, eiusdem quam populi faustitas et conservatio. Eductum siquidem ex Aegypto destinatumque promissis sedibus, noluit deinceps attributis semel possessionibus umquam excedere; sed eas, tum in familiis singulis haerere stabiles, tum ipsas familias primum florem ac felicitatem in seros nepotes transmittere. Ob id lege cavuit ne quid ab ~~se~~ honorum abalienarent; aut, si quid fortassis, ut fert humana condicio, distraxissent, per certas annorum periodos designaretur annus quo quisque sua reciperet, ac perinde foret illorum dominus, ac si numquam divendita fuissent.

laei est Societatis conservatio:

Quem admodum fuit in populo Israelitico.

3. Proh! quam clare audire videor illam quon-

dam ad Moysem, nunc ad Ignatium Dei vocem,
 Levit. 25. 9 Patres Fratresque carissimi : *Clanges buccina*
 10. *mense septimo... in universa terra vestra. Sanctificabisque annum, et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terrae tuae : ipse est enim Iubilaeus.* Et eccum eundem non absque divino consilio et Ignatii ductu, sollemni praeconio iam nuper denuntiavimus, et quidem septimo mense annum, qui ut Iubilaeus, ut sanctus nobis et beatus evadat, quid opus facto sit accipite. *Revertetur homo ad possessionem suam, et unusquisque rediet ad familiam pristinam : quia Iubilaeus est.* Si quo casu aut negligentia non nihil nobis de saeculi pulvere, hoc quod exegimus saeculo adhaesissit; si quid foret a nobis in alienos distractum de hac terra Sanctorum, quae, quod ad Iesum tota pertineat, abdicari prorsus non poterat; si quem forte nostrum turbulenta cum mundi sequacibus perpetuaque commercia, non dicam in servum mancipassent, cum id per Dei misericordiam nec possim dicere, nec vereri, sed vel exigua cordis particula minuissent eamque mundo pignerassent : *Revertetur homo ad possessionem suam, et unusquisque rediet ad familiam pristinam : quia Iubilaeus est.* Recipiamus sane quod nostrum est, repetamus, inquam, paupertatem illam hereditariam et vitam nihilo suo contentam ac divitem; illam puritatem, quam sat est vocasse angelicam; oboedientiam usque

Ut annus
 saecularis
 Societati Iu-
 bilaeus sit, re-
 vertendum
 ad eius pri-
 maevum spi-
 ritum.

Ibid. 10. 11.

adeo citam et docilem, ut nutu solo ageretur ; mores denique antiquos sanctitatemque instauramus primigeniae illius patrum decem nostrorum fortunataeque familiae, qui pauci numero atque annis, in navandis tamen Christo laboribus virtutem ac robur unius populi ac integri saeculi aequarunt.

4. Scio posse, quae Dei est gratia, Societatem nostram generatim annorum centum, quem ait Isaias, infantem vocari; diverso tamen hoc et optimo sensu, quod se ad hoc aetatis annique centesimi et servarit semper, et maiore nunc cura quam umquam antea, innocentem, velut infantulam, conservet, labisque ignaram, et gaudentem primo etiamnum lacte integritatis et sanctimoniae, quod ex illo hausit Parentis Virginum casto sinu, in quo et nata est et hactenus crevit. Si qua tamen corporis parte (quod ipsi conflamus) aut tristi eventu, aut vetustatis iniuria, paulum elanguisse videretur et senii aliquid sensisse, vehementer opto, quoscumque id tangit hoc saltem contendere, ut, ex Hieronymi intellegentia, possit Societas centum annorum infans merito nuncupari. Hanc beatus doctor nomenclationem Christo accommodat, per centenarium Abrahamum in Isaac progenito : ita nos velim hoc aevo quod claudimus, Patriarchae nostri ac Patris Ignatii posimus blanda illa frui compellatione : *Filioli mei*, quos iterum parturio, donec formetur Christus

Societatis
quo sensu sit
centum an-
norum in-
fans.
Isa. c. 55.

In cap. 65. Isa.

Ps. 4. 19.

- I. Pet. 2. 2. *in vobis : unde sicut modo geniti infantes novae in Christo vitae cum novo spiritu renascamur ; vicissim denuo nascatur in nobis Christus Iesus, totusque a nobis in nos ipsos imitandi studio transferatur, hoc est, legum nostrarum observatione diligenti omnique ex parte perfecta. Tali hac vitae instauratione istoque accessu animorum ac virium, collecto in novos procursus impetu et ardore, iterabimus alterum saeculum sanctitatis, nullo usquam loco substituri, donec occurramus in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.*
- Ad Ephes. 4. *5. Atque hoc illud est virile robur ac validum, ab innocentia puerili numquam seiungendum, quo nostra Societas, ut paene vix nata et adhuc infans ab ubere, delectabatur super foramine aspidis, ita deinde constantius, non primae tantum integritatis tenax fuit, sed vigoris et robustae virtutis. Me quidem Calebi apud Iosue ducem olim gloriantis abripit illa vox in sensus intimos gratiarum, quas aeternae beneficentiae debemus ; cum posse Societas apud imperatorem Iesum videatur non minus ingenue profiteri : Hodie centum annorum sum, sic valens, ut eo valebam tempore, quando ad explorandum missa sum : illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat tam ad bellandum, quam ad gradiendum. Ita est plane, ita est, faventis misericordiae propitiam manum experta est, cuius beneficio*
- Innocentia
puerilis cum
virili robore
coniungen-
da,
Isai. II.
- Ut sit Socie-
tas centena-
ria Calebo
similis.
- Jos. 14. 10. 11.

condita, conservata est ad hoc aevi, suo illo in flore spiranti ac vegeto, quo se tum ferebat, cum primum orbe toto sparsa exploratum iit, qua parte ac modo illum Deo suo eiusque legi sanctissimae subiugaret. Videmus nunc etiam, magna nostra et incredibili voluptate ac ingenti lucro, bullientes cruores et masculum robur, tot ac tantorum sociorum, certam nobis fidem prae-bentium integrae hodieque ac regnantis in Societate fortitudinis maiorum, *tam ad bellandum* contra Dei hostes et aspectabiles et occultos, *quam ad gradiendum* in omnem religiosae vitae cursum caelestiumque profectuum. Et vero, qui tandem morderi senio et rugis sulcari potuit, quae iam inde ab ortu ad *mamillam Patris* labra appli- Paedag. c. 6. cuit (sic Iesum Clemens Alexandrinus vocat), virtutum ipsum divinarum, vitaeque lacteae incorruptos et vitales succos affatim exsugens, vitam exin suam et vitae regulam perpetuo ductura? Dulcis haud dubie nobis omnibus causa miris nunc incessendi laetitiis, si modo illam redamus, ex qua et in qua renati sumus, et in Christo Iesu educati.

6. Verum enimvero quae foret haec labes, si qui Huius labes hominum nostrorum, in hoc Societatis flore ac si qui filii de- spiritu, adeo exsanguis et invalidi cernerentur, ut generes. nequirent prae debilitate consistere, nedum aliquid moliri? Portentosum ac monstro simile viderentur adolescentis adhuc matris confecti iam

Ps. 17. 56.

senesque filii, sermonem de se utrimque famosum sane praebituri ; cordatis quidem viris dicentibus, mentiri hos nomen, dum se tantae matris partibus accensent ; esse potius alienos, ut scite colligit rex vates, cum ait : *Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, et claudicaverunt a semitis suis* ; infensis autem atque malevolis ansam captantibus, de natorum imbelli et decrepita aetate arguendi matris ipsius dolum, re ipsa effetae, sed dissimulantis exhaustam aetatem, ac specie tenus vigorem laetum annosque integros venditantis. En quantam invehunt Societati cladem, qui, professionis suae immemores (si qui tamen inter nos huiusmodi sunt, et faxit Deus ne umquam ulli sint), a regia via regularum sanctarum exorbitant, et in profanis mortalium oculis, quos non valemus declinare, vivunt ex profano sensu, usuque mortalium. Nec purgat labis huiusce dedecus, quod in contubernio sancto degunt hominum vere religiosorum et spiritu ambulantium, quorum quasi sub umbra splendida protegantur ; sed hic si usquam probatur verissimum, quod ab S. Hieronymo quondam scriptum de beata illa

Ep. 8. ad De-
metr.

virginum domo nunc legimus : *Sanctum propositum, et caelestis angelorumque familiae gloriam, quorundam non recte agentium nomen infamat* ; transfuso videlicet in sanos atque immerentes morbi sui probro, vel communis saltem aliorum virtutis pretiosa fama privatis vitiis accisa ;

eo prorsus exemplo, quo, ut monet Apostolus, *modicum fermentum totam massam corrumpit*; 1. Ad Cor. 5. aut quo pauci heu! cani pulchram caesariem deturpant nigro, alioqui lucentem splendido; qualem, ex mente divi Gregorii aliorumque patrum, In c. 5. Can. nihil vetat Societatem intellegi, nostro in capite Christo Iesu blande fulgurantem, de quo illius probe gnarus cecinit divinus Spiritus, *comae eius* Can. 5. *nigrae quasi cornus*, aptam scilicet plenarum virium constitutionem, iuvenile robur ac heroum ea coloris nota significans. Ad unguem denique in nos cadit, quod in dispari argumento eleganter dixit Salvianus: *Ita est Ecclesiae* (dicamus Societatis) *quasi oculus*; nam ut in oculum, etiamsi parva, sordes incidat, totum lumen occaecat, sic in huius corpore, etiamsi pauci sordida faciant, prope totum eius splendoris lumen offuscant.

7. Pungit me, fateor, Patres mei dilectissimi ac Fratres, et misere lancinat ista res, atque haud scio an quemquam pariter non angat, si quo erga tam bonam et honoram matrem pietatis sensu pulsuve tangitur; pungit, inquam, tanto acerbius, quanto pridem, ut alias memini, hac sorte vivimus, malane an secus non affirmo, malo certe bonae causae partu, nisi bonus quoque hic partus est et optabilis eventus, quo simus saltem cautiore, et ad meliora compellamur. Nimirum illam pridem in hominum mentibus opinionem praescripsimus, ut ob eam quam in nobis

Lib. 7. de
prov.

Unius in So-
cietate vitium
attribuitur
universis.

vident, aut rentur vidisse consensionem voluntatum, quicquid in quopiam vitii notarint statim attribuant universis, et ex deformibus privatorum naevis commune mox damnent; quo dici luctuosius quid potest, vehementius, acrius ad nostram cuiusque sollicitudinem, et contentiones in vitae totius disciplinam integritatemque diu noctuque applicandas? Itane vero et esse poterit, ut mea unius vel causa, vel culpa, illud passim triste occinatur: Societas Iesu avita nunc modestia excidit, qua una secernebatur ab aliis; excidit zelo animarum; amisit verecundum illud, religiosum, sanctum, quo suam omnibus operam commendabat; mutata est ab illa (quid opus est pluribus?) quae olim fuit, iamque alia est; et haec videlicet studiosius non sugillant, non libentur garriunt homines? inquit Gregorius Nazianzenus: nam in aliis communitatibus, *cum non ideo statim omnes nigri iudicentur, quia non nulli tales sunt, nec ignobiles aut deformes, aut ignavi, vel intemperantes et libidinosi, quod plures ita se habeant; verum per se quisque ac privatim expendatur, nec eorum quicquam, quae vel vitio vel laudi dantur, communiter omnibus attribuat*: hic contra (credas hunc loqui de Societate) *vitium (unius) ad omnes facile diffunditur, atque ob multorum, vel etiam quorundam culpam, universus ordo in invidiam et crimen vocatur. Quodque omnium gravissimum est, haec*

Or. 22. sive 2.
de pace.

criminatio non in nobis tantum sistit ; verum ad magnum et venerandum (religionis nostrae) mysterium transit Etenim ex iis qui res nostras expendunt,...alii admodum lenes et humani sunt, alii perquam acerbi et maligni. Illi enim improbitatem nostram ita vituperant, ut interim fidei doctrinam omni reprehensione liberent ; hi autem in legem quoque ipsam, quasi vitii magistram, culpam conferunt.

8. Dixi hoc esse infelicitatis nostrae ; nam est plane mirum et miserum, pendere tot proborum famam ex negligentia paucorum non sic ad amussim instituto nostro sese aptantium ; licetque libere cum Augustino concedere, si quando fortassis *con-* Quod quo sensu sit dolendum, quo laetandum.
tristamur de aliquibus purgamentis, id mirum videri non debere in hac tanta eiusdem ordinis multitudine, quae denique hominibus constat ; in ea siquidem ut plurimum quoque *consolamur de pluribus ornamentis* ; nec fas est *propter amur-*
cam, quae tum est permodica, tum defaecatur aut foras mittitur, *torcularia detestari, unde apothecae Dominicae fructu olei luminosioris implentur.* Addidi vero hac item ex causa nos esse singulariter felices, quod hic nobis subdatur a Deo stimulus, ut cuique revera inesse hunc convenit, agendi perinde ac vivendi, tamquam si unusquisque totam solus fratrum suorum famam, honorem, existimationemque matris, gloriam capitis et imperatoris Christi Jesu suis moribus sustineret.

Ep.88.ad Cler.
et senior. de
cl. Hippon.

Omnes igitur
actiones no-
strae exigen-
dae ad famae
communis
trutinam ;

9. Hinc vero caelitus vivacibus studiis accendi
me sentio, nec dubiis spebus fore, ut hac tam
prona redeuntis saeculi occasione et aditu, sese
quilibet nostrum serio colligat ; subeat penitus in
secretius animi conclave velut gemino gressu, quo-
rum prior sit exquisitum examen et retractatio
accurata rerum omnium nostrarum, castigando,
dirigendo, componendo ad famae communis truti-
nam et exemplar, ne quo usquam nostro privato
errore Societatis nomen maculetur ; sed quicquid
acturi deinceps erimus, hoc incitamento ad prae-
clare agendum provocemur, rati non tam nos
ipsos quam Societatem in nobis agere, crebro
illud nobis Augustini ad Aprigum repetendo
inculcandoque : *Cum tu facis, (Societas) facit,*
propter quam facis, et cuius filius facis. Nec
debet haec cogitatio populorum dumtaxat opinio-
nibus cavere, verum etiam, atque adeo magis, di-
vino illi iudicio, quo saepe unius peccatum in tota
plectitur universitate. Ecquid redivit in mentem
Achan ille violator praecepti Hebraeo militi per
Iosue ducem a Deo positi, ne quid vel minimum
detraheret de hostium spoliis, post insignem illam
victoriam ? peccavit is unus, rei omnes vocantur :
Peccavit Israel, praevaricatus est pactum meum.
Quare toti populo graviter offensus unius crimen
in ceteros ultus est, et funesti illa ac terribili
clade in eos desaevit : *Pertimuitque cor populi,*
et instar aquae liquefactum est ; Iosue vero scidit

Ep. 134.

Nam Deus ob
unius pecca-
tum aliquan-
do punit to-
tam commu-
nitatem ;

Ios. 7. 11.

Ios. 7. 5. 6.

vestimenta sua, et pronus cecidit in terram coram arca Domini usque ad vesperam. Unde Salvianus in hanc rem apposite : *Crimen unius* Lib. 4. de
hominis plaga omnium fuit. Quis scit, an non prov.
 raro turbines, quibus Societas ignota ex causa
 et ex nubium occulto impetitur, quorum metus ac
 dolor horrorem nobis ciet et lacrimas, pronosque
 nos humi in genua corporis, pronos in caelo coram
 Arca vera Testamenti nostri, Christo Iesu, in cor-
 dis genua abicit ; quis scit, inquam, num unius
 crimen plaga omnium sit ? Et hoc eo magis, quo
 nihil opus enormi scelere aut magnis criminibus ;
 sat est levis non numquam lapsus, cum ingrati
 animi pondere iustitiam proritat, eiusque iras in
 reliquos spargit. Sic recensiti populi culpam unus
 David admisit, et quidem multorum sententia non Reg. 24.
 gravem : hanc tamen luere universi. Ac mihi qui-
 dem gratum est credere rem inter nos aliter ha-
 bere, et has tempestates non culpa cuiusquam
 excitari, sed piissimi patris singulari erga nos
 amore, filiorum incogitantiam *in iudicio, non in* Jer. I. 9.
furore suo, obiurgantis. At enim caritas plena est Ps. 6. 1.
 timoris solliciti, fingitque animo illa etiam mala
 quae esse possunt, tametsi non sint re ipsa futura ;
 debet igitur haec cogitatio illorum cordibus perpe-
 tuo instare, quos Societatis remordet cura, ut
 spinae huiusce veluti punctione ad iugem disci-
 plinae nostrae custodiam arrecti, semperque vigi-
 les, nihil umquam peccent quod parens optima
 et suavissima cruciatu suo luere cogatur.

Deinde pri-
maevus So-
cietatis ardor
et spiritus in-
staurandus,

10. Alter est gressus intra mentis nostrae recessum ferendus, investigatio non defunctoria, non qua parte in nobis obsoleverit ea flamma qua quondam arsimus, ignis illius ac spiritus non degener filia, quo primum vixit Societas hodieque se tuetur et vegetat, ut, si quis eiusmodi deprehendatur tepor, suscitetur non segni opera et antiquo fervori reddatur. Neque vero dissimulandum est quin nimis proclive sit tale aliquid evenire : quis enim hac mentis gravedine non se identidem premi sensit, quam diu mortis huius peregrinatur in corpore ? *Ecce corpus, quod corrumpitur, aggravat animam*, inquit Augustinus : *Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili : qualem vitam ? onera patitur, pondera sustinet, ad ipsum Deum cogitandum, sicut dignum est ab homine cogitari Deum, quanta impediunt, velut interpellantia de necessitate condicionis humanae ? quanta revocant ? quanta a sublimi intentione detorquent ? quanta interpellant ? quae turba phantasmatum, qui populi suggestio-num ? an non haec animam enervant ? ac sine sensu in senium urgent ? Nimium id quidem experti novimus, cum improvise spiritus languore torpere nos saepius repente advertimus, et egere illius Davidici moniti : *Renovabitur, ut aquilae, iuventus tua*. Refert Augustinus huic avium reginae aetatis iam mole fatiscenti adnasci rostro, qua in uncum exit, callosam durtiem, et freno*

Sap. 9. 15.

In Psal. 102.

Etrenovanda
iuventus no-
stra ut aqui-
lae.

Psalm. 102.

quodam veluti carneo rostrum superius cum inferiore tam arte conecti ut disiungi ad pabulum non possit: *hinc praegravatur languore senectutis, et inopia comedendi languescit.* Verum addit a natura doctam melioris aevi opportunitatem revocare; illisa namque et afflicta, attenuataque ad saxum aliquod adunci oris exuberantia, letale obstaculum paulatim absumit, et viam pabulo tandem facit; mox ergo *accedit ad cibum, redit vigor omnium membrorum, nitor plumarum; gubernaculo pennarum volat excelsa sicut antea, fit post senectutem, quasi iuvenis aquila.* Haec quam sint vera non disputo, penes auctores fides esto, apud quos legit Augustinus: sat habeo, hunc fere in modum, seu vitio annorum, seu nostra quadam incuria, cordis nostri labris massam nescio quam curvorum in terram affectuum et cupiditatum excrescere, quo, tamquam carnis lupatis, animi ora violenter clauduntur, ne possint ad caelum expandi et divino pabulo recreari. Quod idem lugebat diverso symbolo rex vates: *Percussus sum ut fenum, et aruit cor meum;* en languor et senecta, sed quae nam huius est causa? *quia oblitus sum comedere panem meum.* Unde porro haec ineluctabilis capiendi cibi difficultas et desuetudo? *adhaesit os meum carni meae;* en os obseratum circumfusa duritie, in quam permissus sibi sensus insane protuberat. Quam vero suspicamur causam nostri

Ibidem.

Psal. 101.

subinde in rebus divinis fastidii? nostrae in colligendo animo laboriosae molestiae? reducendisque in viam cogitationum vagarum erroribus, eo non raro progredientium quo minime volumus, quod tum illas non represserimus, cum possemus. Quid ille rerum infimarum, mundi, honoris, parentum, commodorum, tenax amor et viscatus? illa factis quidem, nam verba nihil moror, rebellanti carni et sanguini, quam spiritui maior auctoritas, illa viribus cassa et exsucca inter conflictus cum hoste domestico imbecillitas repugnandi adversariorum petitionibus, forsitan ut non penitus succumbens, at eam non exserens alacritatem animi et excelsitatem cui uni datur victoriae nomen? sunt isti fructus remissae virtutis et dissoluti spiritus, qui nisi tempori erigatur ac refocilletur, est plane casui proximus et interitui.

Per assiduam Christi patientis memoriam ac meditationem.

11. Quid igitur hisce tot morbis remedii? praebet ibidem Augustinus: *Firmitas petrae tibi excutiet vetustatem, petra autem erat Christus; in Christo renovabitur, ut aquilae, iuventus tua.* Crevit vetustas, os clausit: atteratur in petra, beata scilicet illa petra, quae, severitatis propriae sceptro vulnerata, vitales ex sese quondam rivos fudit, omnia excitantes, omnia saginantes. Quidni et nobis, sicco cordis ore illam caedentibus, praeter subtilitatem qua egemus a terrena concretione expeditam, vitae ros indidem manabit ariditati nostrae irrigandae? *Revirescet fenum*, ait alibi

Augustinus, irrigatum sanguine Salvatoris. Quam vere illud dici potest, Christi laborantis atque morientis assidua meditatione nostras ad petram affectiones allidi ac dolari, et illam earum pertinacem protuberantiam exedi, quae processu temporis annata oris intercludebat officia, vetans ne posset animus ad Deum effundi et cum sancto propheta exclamare: *Os meum aperui, et attraxi spiritum.* Psal. 118.

12. Atque hoc nobis praecipuum, ut sane per se est, magnopere optarim renovationis nostrae praesidium esse, nempe orandi studium; restituendo in primis, si quid in eo retro defluerit. Sic ferme assolet, cum artis deciduae ac prope deperditae instauranda est excellentia, ipsa primum paratur et restituitur cum necessariis instrumentis exercendae artis officina; neque id nos latet, recoquenda ad purum igne caelesti senectutis et reparandi spiritus, officinam non aliam esse quam orationem. Sic divinus psalter: *in meditatione*, inquit, *mea exardescet ignis*; acer nempe ille et agendo promptus ac mirifice potens, a quo pertingit natus in animam, seu, dicam potius, divinus calor, unde illa vitam et vires ducit. Renovatio nostra initium ducere debet a studio Orationis,

13. Mira omnino industriae officina nobis ab Sanctissimo nostro Patre familias Ignatio erecta, instructa eximiis, et supra quam possint inveniri locupletata, instrumentis et adminiculis: quae sicubi cuiusquam desidia vel aeruginassent, vel Deinde usu Exercitiorum spiritualium S. P. N. confirmari;

forent omnino dissoluta, iis reficiendis ac repoliendis incumbendum est toto nisu, advocata in opem exercitiorum spiritualium efficacitate. Hic proinde facere nequeo ad istorum usum, quanto possum maximo ardore, quin omnes adhorter, rogando plurimum urgendoque ut illa serio complectantur, adhibeantque ex proposito in hunc finem, ut ex iis ingentes animos ac fortes colligant ad hanc artium artem toto deinceps quod residuum est vitae tempore fructuose tractandam; futuram utique usui, non ad integrandam solummodo iuventutem ac valetudinem, verum ad arcendam in posterum a nobis perpetuum vetustatis omnis iniuriam.

Tum accurata et efficaciorum executione,

14. Quamquam ista, quam dico senectutis sequacis iniuria defendi a nobis praesentiore remedio debet, prae quo cetera omnia frustra sint; non novo tamen illo et ignoto, sed antiquo, at hic, si poterò, vi nova praedito, et ad curationem idonee mixto. Abundat hoc saeculo Societas nostra, praeter constitutiones et regulas, id est, ut ego interpretor, exundantem thesaurum lectissimorum pharmacorum adversus omnia morborum genera; sed abundat praeterea monitis, ordinationibus, instructionibus tam multis, tam certis ac salutariibus in quoslibet casus et occasiones, ut nova cudere vel proferre videatur magis perturbandis qui valent, obruendis aegrotis profuturum, quam conservandis illis et his persanandis. Unum est

modo, quod desiderari non numquam possit; et hoc tantopere commendo, ut nec gravius valeam, nec maiore studio commendare; votis omnibus id optans tam alte singulis in animum descendat, ne quo umquam rerum aut temporum lapsu eradatur, sed quotiens se dabit occasio, confestim ab animo in manus opusque prodeat. Est vero illud, accurata et efficax ordinationum quas habemus et remediorum exsecutio et applicatio, cuius tantum unius opera atque usu vigebit aeterno iu- Psal. 20. ventutis succo Societas, nec *in saeculum* dumtaxat, *sed in saeculum saeculi* florebit. Audiamus quam pulchre Augustinus: *Non ergo te sanabit.* In Psal. 102. *qui fecit talem, qualis non aegrotares, si legem sanitatis acceptam servare voluisses? Nonne tibi et disposuit, et mandavit, quid tangeres, et quid non tangeres ad retinendam salutem? noluisti audire ad retinendam, audi ad recipiendam: languore tuo expertus es, quam vera ille iussisset.* Infelix boni experientia, quae ex prono in malum lapsu percipitur; est tamen quod ex ea quoque lucremur, *iam tandem homo, quod non tenuit monitus, audiat vel expertus.*

15. En quanta immineat exsecutionis necessitas; Requisita, quae sita est haud quidem in illis tantummodo non tantum qui curari velint, ut curationem et remedia ad- in subditis, mittant, quales sunt qui aliis subsunt; sed in iis sed multo potissimum qui praesunt, ut eadem admoneant magis in Su- eorumque ab laborantibus rationem fructumque perioribus.

exigant. Est profecto illorum qui reguntur, valetudo ac vigor spiritus, magnam partem in perviligi studio diligentique cura regentium positus; videmusque ut plurimum, quales domus et collegia rectores nacta sunt, tali fere observatione, disciplina, ordine, strictius, laxius temperari; et certum est illud Nazianzeni: *Subditorum mores, uti opera de artificibus, sic de superioribus testimonium ferunt.* Mihi quidem, ut verum fatear, *ambae aures tinniunt*, quotiens recurrit quod pronuntiat S. Leo: *Inferiorum*, inquit, *ordinum culpae ad nullos magis referendae sunt, quam ad desides negligentesque Rectores: qui multam saepe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam.* Quanto severiores sunt tituli, quibus ad exigendam ab suis disciplinam virtutis compelluntur; tanto iis gravior, si dissimularint, est causa metuendi: ob eam enim quam indidit Deus minoribus subiectionem sub maiore, dici vix potest divino obsequio quantum hic noceat, si oscitantius rem gerat. Nam ut principio, esto quidem ad poenam, *Posuit Dominus Cain signum*, ne a quouam interficeretur; ita illos qui praesunt, sed bonam in partem, fecit signo quodam venerandos, et eorum frontes caractere honoris et auctoritatis tam luculenter decoravit, ut iis subiecti nefas censeant repugnare: atque hoc illud est *signum in bonum*, quo se ornari David precabatur, per-

Or. de seipso.

1. Reg. 3.

Ep. 1.

Gen. 4. 15.

Psal. 85.

duelles suos eius imperio et observantia fracturus. Est ergo illud Gregorii dictum, quod semper in oculis gerant superiores, pulchrum omnino, sed aequè terribile : in horrendo illo supremi iudicii tribunali, unam a subiectis animam, plures a rectoribus deferendas : *Penset ergo, qui ad satisfaciendum districto Iudici de sua tantummodo anima fortasse vix sufficit, quia, quot regendis subditis praeest, reddendae apud eum rationis tempore tot solus animas habet.* Lib. 24. Moral. c. 25.

16. Et quidem arbitror, quae Dei est bonitas, Causae, cur quotquot praesunt in Societate, magna voluntate Superiores pronisque studiis eo ferri, ne quid sollicitudinis sint remissionem omittant ad urgendam eorum executionem quae res in executione : fovendis nobis ac perficiendis praescripta sunt, reque ipsa nihil omittere ; verum quia homines sumus proindeque humanis obnoxii, admittit crebro, prope absque sensu, aut parit animus occultam quandam rubiginem, vel affectus, vel opinionum exerrantium tantisper extra lineam ; quibus non nihil minuitur, aut saltem tardatur illa vis quae ad exsequendum est necessaria.

17. Ex iis pauca obiter attingo ; quorum unum 1° Inordinatum desiderium est communius quoddam et latius patens, etsi ab omnibus caritate, sed minus composita profectum, desiderium omnes aequaliter iuvandi. rium omnium aequè iuvandorum ac provehendorum in melius ; at parum cogitans possint necne iuvari, aut obfutura sit permultis unius iuvandi contentio. Hinc fit ut rectores habenas remittant

multaque taciti praetereant, magno communis observantiae detrimento, hoc uno decepti rationis fuco, quod nimirum verentur ne parum secundo exitu premere aliquem, ubi necesse est, incipiant, frangantque illum prius et distrahant quam ad recti normam reducant; nec satis advertunt quantum interea utilitati publicae noceant, ad privatam tamen nihil prorsus conferant. Non haec profecto est ratio sancte aliquos iuvandi, retinendique intra vocationis castra, plenam illis copiam facere audendi quidvis seu neglegendi; ut nec refractarios equos atque indociles, vago, qua rapit impetus et indomita libido, per quaevis avia excursu, permittendisque loris, in via continemus; sed attemperandis ad occasiones, et nunc suaviter adductis, fortiter modo et cum imperio astrictis, exortaque ad motum frenorum et virgae nutus oboedientia. Bonus ille apud Evangelistam Lucam Samaritanus, qui quantum pius, tantum industrius et cordatus, exemplar fuit bene regentium, iacentis illius ac semianimis hiantes plagas alligando sanavit, non laxando: *alligavit vulnera eius*; ubi suo more prudenter Ambrosius: *constringit vulnera austeriore praecepto*. Quod tamen sic nolo intellegi, ut non liceat aliquando, immo fortassis et debeat, spe bona veri, non inanis et ficti ad Dei gloriam momenti, cuiquam aliquid indulgeri ac dissimulari cum aliquo; sed caute admodum et suspensa manu agendum id aio, vitata qualibet offensionis

Lib. 7. in c. 10
Luc.

publicae iusta causa, et vel exiguo exempli non boni periculo ; ac in universum illud ratum fixumque tenendum est divi Augustini consilium ac temperamentum : *Sic vigilet tolerantio, ut non dormiat disciplina.* Serm. 24. de verb. Apost. Est hic tantopere a Iobo laudatus, quia perpetuus, indefessus, somno et intervallis carens, caelorum concentus (*concentum* Iob. 38. *caeli quis dormire faciet*), cuius dulcedine caelestes evadunt eae nostrae domus, et ea collegia in quibus sempiterno choro celebratur.

18. Affine huic est impedimentum alterum exsecutionis, in eo situm, ne quem abs te umquam alienes, ne cui displiceas ; quod quidem effatum tum foret probandum ac necessarium, si quis beatis spiritibus praeesset ; ut vero idem homini procedat homines regenti, ne sufficiat quidem si ex spiritu vivant, nisi sint quoque purissimi spiritus et plane corporis expertes. At valebit tum demum, probabiturque axioma, si superiores paterno animo ac propensa mentis comparatione, solidae suorum consolationi totis viribus studere cupiant, nec ulli umquam molestiam creare ; stent vero nihilo minus in gradu, et ubi res poscet ac divini obsequii ratio, audenter eant quo vocat necessitas et quoad postulat (sequantur hinc licet aliquorum maiores et querimoniae), velut exactores divinae voluntatis : nam et teneri patres parvulos filios persaepe contristant insistendo, premendo, increpando, qua puerorum utilitas et salus fami-

2° Timor displicendi.

Past. c. 7.

liae suadet, estque apud nos, quam sit apud istos Gregorii sententia verior, quae patris animum in Superiore a matris animo distinguens sic deinde concludit : *Rectorem subditis, Matrem pietas, Patrem exhibeat disciplina*. Et vanus plerumque nec legitimus est hic iubentium timor, ne laedant suos illosque conturbent, si ea qua decet caritate ab iis flagitent religiosae vitae officia ; quin magis verendum ne idcirco iure apud eos offendant, quod usque adeo videantur eorum virtuti pietatique diffidere. Nam nobis tandem res est cum hominibus Deo sponte ac ultro mancipatis, Christi iugum sponte ferentibus, ipsaque doctis experientia, leve ab eo factum esse, qui eius in se periculum facere, primusque illud tollere voluit, nunc vero *computrescere facit iugum à facie olei* ; ac tametsi ita oneret quandoque, ut doleat illius pondere, ac sese commoveat natura fluxa et debilis, perfertur tamen non invitis humeris, ac sub eo duratur, occurrente illo B. Augustini disciplinae huius et oneris lemmate : *non est pondus onerati ; sed ala volaturi*. Sic, velut totidem alites paradisi, non habent nostri has pennas pro pondere, quamvis insit in iis aliquid ponderis, cum, *etsi portant illas in terris, portentur ab illis in caelo*, audiantque illam a superiore cum voluptate Dei vocem sub regulae onere hortantis atque confirmantis : *Porta pennas pacis, alas accipe caritatis*.

De verb.
Apost. Serm.
24.

19. Tertia labes executionis censeri potest su-^{3o} Superio-
 periorum in aliquos privata propensio, quibus, ut rum in ali-
 tutius ac absque aperta iniquae gratiae nota co- quos privata
 niveant, nihil nimis in commune stringendum propensio.
 somniant, sed interpretandum in multis lenius, et
 cum multis. conivendum. Iam has etiam leges
 nimium humanas si qui animosius aequo procul-
 cent, nec ita laborent ne videantur in omnes mi-
 nus aequi ; patet illa eorum ex aliis religiosae
 observationis exactio, praetermissis non nullis qui
 pariter sunt eidem obnoxii, quam nulla vi polleat,
 quam nihil sit nervorum habitura. Unde magnum Superiores
 est regenti praesidium ad impetrandum ab suis, apertos te-
 tum facile, tum magna cum suavitate, communis neant oculos
 disciplinae cultum, si apertos eorum in merita in facta, clau-
 factaque oculos teneat, in personas claudat. Nec sos in perso-
 vacat mysterio, quod tum caecus esset Patriarcha nas,
 Isaac, cum erat duobus filiis sollemni benedictione Genes. 27.
 bene precaturus ; si utrumque ex vultu clare
 discrevisset, res erat plena periculi, ne animi sui
 inclinationem pluris faceret descriptionibus divi-
 nis, et tenerum illud atque molle erga Esau suum
 Iacobi meritis anteferebat. Nempe omnium Pater
 non debet communem animum privatim cuiquam
 addicere ; non uni dexteram, sinistram aliis desti-
 nare ; sed, quantum in ipso est, ambidextrum
 et aequalem se omnibus praebere, ratione omni Et aequales
 discriminis a Deo solum expectata, obfirmataque se omnibus
 mente ad servandum illud Domini responsum : praebeant.

Matth. 20. 23. *Sedere ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo.*

4° Privatus
sui ipsius
amor.

40. Sed si tantum obsunt superioribus in exigenda exsecutione singulares affectus in alios, quid privatus in se ipsum amor, cum proprii nominis et commoditatum acriore studio coniunctus ? et hic videlicet, hic inquam humor est subtilis et lentus, qui nervos gubernationis tacite invadit, atque illam emasculat, ut iam immobilis, iacens, sine illo efficiendi robore marceat, quod unum in superiore requiritur, ut possit singulis libere et

Matth. 26.

suaviter iubere : *Redde quod debes.* Parit immo peius aliquid hic amor : penetrat sese atque insinuat in oculos mentis ; aut vigilans illud ac providum, quod est utilitati publicae pernecessarium, iis eripiens ; aut vero cogens caecutire, ac iisdem de rebus tam ad se quam ad alios spectantibus diversa iudicia fingere ; quae duo magnam perniciem inferunt sapienti et rectae exsecutioni ; ac, si alibi usquam, hic certe praecipue locum habet illud Gre-

In Eph. 1. 1.
Hom. 4. n. 9.

gorii : *Vehementer claudit oculum cordis amor privatus ; ex quo fit, ut hoc, quod nos agimus et grave esse non existimamus, plerumque agatur a proximo, et nimis nobis detestabile videatur.* Et qui tandem quis valet in hac obscuritate animi caligantis absque rubore iubere aut vetare, quae alioqui regulae postulant, dum haec sibi agenda vel omittenda non iudicat ? Quae ratio

hoc validior est in Societate, quod in ea, Deo miserante, illud retinetur, ut superiores ceteris praeceant in omni etiam religiosae vitae officio custodiaeque regularum, praestentque hoc solum aliis, quod praeter propriam, quin propriis humeris, disciplinae communis provehant observationem; illius in canticis imitatores sponsi, qui sponsam missurus in myrrhae montem, amaroris sedem et acerbis, non putavit sibi aliter iubendum, nisi de se hoc illi denuntians: *Vadam ad montem myrrhae*. Cant. 4. Breviter: exemplum imperium est summe potens apud religiosos homines, disertis edictionibus iussisque robustius; quam ob rem Christus paternarum in terris Dei voluntatum curator mirabilis (ex quo est *brachium Domini* ap- Isa. 53. pellatus), ut nos ad illas inflammaret, *coepit facere, et docere*, Act. I. quasi suum illud facere documenti loco legisque poneret. Nec mirum vilem de se ipsis sensum, suimet despicientiam, paupertatem, tolerantiam aerumnarum, in omni vita homines docturum voluisse tam vilem, pauperem, despectum, aerumnosum esse; hoc nempe rectores perspicue admonens, fore, ab hac privati amoris victoria, ut erga subiectos *potentes in opere et sermone* Luc. 24. evadant.

21. Postremum quod videtur posse executioni 5° Nimia cura ac sollicitudo rerum temporanearum iusto maior. Hae mentem illorum

atque adeo corpus frequenter distrahunt, ac domo procul quandoque distinent, ne possint coram virtutis negotium et perfectionis urgere; in quo parum advertunt certio rem viam rei faciendae stabilien daeque in futurum ab sese deseri, regularum, inquam, atque instituti pervigil studium, exoscendae insistens ab unoquoque in regulis diligentiae, sanctimoniae in exemplis, in proximorum salutem sedulitati. Hic demum optimus, hic mire frugifer, hic certissimus est collegiorum census ac reditus, de quo venit in mentem S. Pater noster Ignatius, dum hic romana in domo ageret. Erat forte, ut fit, in patrum circulo, et illato sermone de annonae angustiis, quae tum erat Romae artissima, dicenteque uno videri sibi miraculo simile, quod tunc domus nostra, quae nihil ad victum praeter stipem haberet, in reliquorum egestate re tamen nulla indigeret: Itane vero miraculum vocas? intulit graviter et severe vir sanctus; quin foret potius pro miraculo habendum, si res in oppositum eveniret; quam diu enim divinis obsequiis fidei opera non desumus, hoc est, nostrae in primis, deinde perfectioni alienae, non poterit Deus providentiae suae promissis deesse, quibus se pactus est nostri curam assidue gesturum. Ex his, et talibus, quae possent in hanc rem congeri, ex parte accidit, ut forte non nemo ab iis nequeat, quos regendos accepit, regularum quam quaerit incolumitatem consequi, et perfec-

tionem disciplinae. Sunt enim, quae diximus, velut arcae teredines, quae occulto dente tam diu illum arrodunt, donec palam fiat comedis illas robur eius. Ac licet bene animatus optimeque sit affectus ad procurationem regularum, retro tamen inter eos subsistit, qui apud Isaiam *ven-* Is. 73. 3
runt usque ad partum, et virtus non est pa-
riendi. Non deest studium sanctimoniae commu-
nis, suorum delictis et erroribus pungitur, ad eorum lapsus totis visceribus torquetur, iteratque non semel illa B. Cypriani : *Iaculis illis grassantis* Serm. de lap.
inimici mea membra simul percussa sunt ; sae- su.
vientes gladii per mea viscera transierunt ; in
prostratis fratribus, et me prostravit affectus. Conclamant, res non bene habere, vociferantur, queruntur, apud quos, ut par est utque necesse est, oportet ; immo et non numquam, quod non decet nec fieri par est, apud quos non oportet ; cuius ut plurimum unum hoc est operae pretium, quod in simili argumento valde dolet S. Augustinus, *ut infructuose crucientur firmi, periculose* Ep. 137.
turbentur infirmi. Et quid pluribus opus ? *Ve-* Isa. 37.
niunt usque ad partum, suntque hi sensus, hi motus, hae voces et angores, parturientis insignem tota domo religiosae vitae constitutionem. Ut vero ab iis quorum id munus est, scribuntur remedia, dictatur curatio, decreta proponuntur, mox *non est virtus pariendi* : debilitate exsequendi vanescit opus prae manibus, et tanto strepitu ne tantillum

quidem promovetur. Animadverto me illos affari quibus haec praecepta non ita vulgo sunt necessaria, quod ea iam per se, vel intellectu prospexerint, vel usu semper tenuerint ; sed video una me ut hominem loqui magnis, Deo dante, motibus afflatum ad publicam in Societate virtutem incitandam, quod est opus unius executionis ac muneris mei pondus, quo ad bonum commune augendum adigor, facile me extra quam forte deceret extulerit. Sed ut credi possit hic animus non prorsus venia indignus, eo tamen spectavit sermo, ut religione qua teneor, conscientiam meam liberarem, monitis semel superioribus, quod subdiaconum suum Petrum in Sicilia commorantem B. Gregorius admonebat : *De his quae tibi pro servanda iustitia scribo, ego absolvor, et tu, si negligis, obligaris : audisti quid volo ; vide quid agas.*

Lib. I. Regist.
cap. I.

Subditi debent
adiuvare Superiores
in executione ;

Et esse aegrotis
similes,

In Psal. 37. v.
ult.

21. Sub haec vero cogitandum restat, exsequendis rebus debere omnino a subiectis adiuvari superiorum nisus, quae est pars altera curationis adhibendae, quam aiebam ad illum qui curandus est attinere. Inanis est medicorum labor in praebenda medicina quae sanet ac restituat aegrotum, nisi hic manum praebenti porrigat, ac se totum sumendis remediis offerat. *Deo nos committamus*, inquit Ambrosius, et Dei vices gerentibus, *parati, quo velit, curari medicamento : novit ipse, quae singulis vulneribus medicamenta conveniant. Vide eum, qui curari velit, in omni*

genere medico acquiescentem : et si differt medicus, aeger offerre se debet, ut citius seceatur. Debet quin immo, si opus est, sponte se vinculis permittere, quo fiat securior salubriorque sanatio. Sic explicandum est prolixum illud, non sanguinis, Vel SS. Martyribus. sed mentis martyrrium, quod religioso instituto Sancti attribuunt: *Habet et pax nostra martyres suos, ex S. Augustino ; nam iracundiam mitigare, libidinem fugere, iustitiam custodire, avaritiam contemnere, superbiam humiliare* (in quo est ratio et summa totius executionis), *pars magna martyrii est ;* ac si nondum mors est, est certe mortificatio. Nunc, ut illa quondam Ecclesiae lumina, invictissimi Martyres tam iucunde ac facile totam admittebant suppliciorum pompam sibi ad terrorem obiectam, nulla cuiusquam fuga vel delectu : complectebantur cruces, figebant catenis oscula, apprimebant pectori flagella et taureas, inserebant ultro ferreis nexibus sacras manus et colla ingenua ; ad hunc modum nostris religiosae vitae Martyribus recipienda sunt *in honorem triumphi, etiam instrumenta supplicii,* ut Serm. de S. Lauren. de illis aliis praedicat Sanctus Leo, non induendis tantum manibus in sancta vincula praeceptorum legumque, sed ea aptando, iis gaudento glorianoque, illa toto amoris complexu asserendo, tanto propensius, quanto sunt libera vincula et aurei torques, a mitissimis patribus filiis iniecti ad eorum mentes et amores adveniendi Deo liberaliter sol-

vendos, dum eorum manus paulisper astringuntur. Ad hoc provocat David, hoc eo significantius commendat, quo brevius et verbo dumtaxat altero, sed feto altissimis sensibus, et usum amplificationis solidae praebente : *Apprehendite disciplinam*. Quod verbum sic tractat Hilarius : *Virtute verbi significationem impatientis, velut praeproperae ad id voluntatis ostendit ; non tam expetendam quam apprehendendam potius disciplinam docens : non tepore fidei in huius oboedientiae observatione contentus, sed ardorem spiritus in apprehendenda aviditate desiderans ;* ac demum apposite in eum quem versamus locum de capessendis cupide mandatis, quibus, ut vinculis, blande religamur ; *Apprehendenda itaque disciplina, et invadenda est quasi quodam amplexu et vinculo corporali, ne elabatur aut decidat*, tam illa, quam ipse religiosus ordo, qui totus disciplina innititur. Ut enim S. Gregorius Nazianzenus primos illos Martyres *mundi nodos* eleganter dixit, quippe qui Deo constantia fidei mundum colligent et astringant ; ita hos secundos religiosae oboedientiae Martyres Societatis nodos haud temere nominem, ut qui primos integritatis eius nexus contineant, illam conservent, eius membra inter se Christoque devinciant *in funiculis Adam, in vinculis caritatis ;* hoc est, torquibus sacris regularum ; neque obscurum est, laxatis his solutisque nodis, quantum detrimenti, quanta sit in Societate consecutura confusio.

Psal. 2.

In Ps. 2. 12.

Or. ad Iul.

Os. II. 4.

23. Quapropter Sanctus Parens noster Ignatius Societas si-
 hunc totiens praecipit eorum qui subsunt ex milis caelo,
 superioribus ordinem, subiectionisque morigerae et eius sub-
 perfectissimam rationem, ut videatur in huiusce diti orbibus
 cultu faustitatis nostrae caput statuere; quod aurea caelestibus.
 illa de oboediendo epistola clarius testatur; ubi
 Societatem caelo vult esse persimilem, imitarique
 consensionem eius orbium motuumque, ex sum-
 mis et mediis gradatim per proxime superiores
 deligatum ea celeritate iussa faciendi, ut non se
 modo terrae vicinior a contingente volvi sinat,
 verum ab eodem, nativo impetu violentae inclina-
 tionis etiam rapiatur. Nusquam certe Deo quam
 in caelis magis ad nutum deservitur, nusquam
 promptius et ordinatius eius vocem facta exci-
 piunt; quod per excellentiam quandam Propheta
 laudat, cum Deum alloquens, *In caelo*, inquit, Psal. 118.
permanet verbum tuum; ubi Sanctus Hilarius,
 tam ad argumentum nostrum quam ad exemplum
 egregie: audiamus nunc, quaeso, postquam Sanctus
 Pater Ignatius executionem omni ex parte absolu-
 tam doctore caelo iubet nos discere: *Non est illic* In Ps. 118. lit.
transgressio, inquit Hilarius, *non demutatio*, non ^{12.}
*infirmetas, non otium: contueamur Solis an-
 num cursum, et menstruum Lunae recur-
 sum, astrorum quoque, aut stationes, aut
 conversiones, aut demutationes: numquid
 non finibus suis, aut constitutis terminis, aut
 decretis vicissitudinibus continentur? nihil*

illic demutatur, nihil differtur, nihil negligitur, sed in constitutionis suae manet lege, et in indefessis oboedientiae ministeriis perseverat : quo exemplo, concludit, in sanctis quoque, qui caelestes sunt, Dei verbum manere credendum est. Neminem latet, in pulcherrimum nos ac splendidissimum coaptatos caelum, ubi (dicam cum S. Petro Chrysologo) aurora est Mater Societas, sol parens noster Ignatius, stellae nostrorum tot fratrum per tot annos ac terras digestus splendor virtutis singularis et perfectae : Dies est aspectus Matris, sol Patris rutilat in vultu, propinquorum quot oculi, tot lucernae ; inter quorum lumina non valent delicta versari : unde viventi inter tot virtutum duces, criminum tenebrae propinquare non possunt.

Ser. I. de fil.
prod.

Uti in aspe-
ctabili, ita et
in mystico
caelo come-
tes aliquan-
do.

24. Si quis tamen portentoso eventu cometes, ex foedis mundi nimium propinqui, ac pestilentibus exspirationibus concretus, tot inter benignos et propitios ignes letalem flammam accenderit, non est propterea damnandum hoc caelum ; cum et identidem in aspectabili caelo eadem inviti videamus, et in caelis caelorum, in arcano Dei augustali, Deique ipsius sub oculis, faces eiusmodi funestas sciamus fuisse non paucas ; iis vero alias universitates quamquam sanctissimas minime carere ; quod cum praeclara illa sua epistola probet diserte B. Augustinus, erit mihi pergratum hanc ab unoquoque ad animi sui consolationem per

Epist. 137.

otium perlegi ; precor vero, illam, quantum valeo ac possum, caeli nostri mentem, eius principem motionum, Christum Iesum, ut haec ab eo monstra prohibeat. Verum, ut dicere coeperam, si necesse est, aliqua in eo non numquam apparere ; haec saltem nos ratio soletur, quod sunt aevi brevis ac prope ephemera, priusque pene advertimus *evanuisse illas in cogitationibus suis* et secessionem a nobis fecisse, quam clara nos malignitate terruerint. Ne quis porro furor et incantatio in eandem nos quoque deformitatem mutet, iuverit plurimum ipsius S. Petri Chrysologi sapiens monitum : *Saepiat nos, inquit, paterna reverentia, et observantia tanto Patri, tam amanti ac bono, Ignatio debita ; matris componat affectio tenera illa et medullis inhaerens, quam impii sumus si Societati Matri non reddimus ; cognatorum custodiamur aspectibus, tot fratrum exemplo, tam insigni atque multiplici morum praestantium et sanctimoniae omnis archetypo, nos ipsos et nostra fingamus ; nihil admittamus quod communem famam opinionemque nostri fallat : quicumque non illud apud se experitur tenerum ac forte, in expetendo urgendoque Societatis bono, vel eam certo non agnoscit Matrem, vel nequaquam ab ea inter filios computatur.*

Rom. I. 21.

Serm. I. de fil. prod.

25. Quantum mihi Deus ardorem subicit ? quae suggerit vota ? ut beata haec Mater digna sit quae iuxta mentem fundatoris sui, stellarum Societas

In caelo nostro sint exercentes faculae :

nuncupetur ; sit ita sane terrestrium ; sed quae sint tamen ab contagione exerrantium facularum et abortivorum ignium immunes ; quando et Isaïas Propheta caeli stellas, militiam seu ordines dixit.

Is. c. 24.

Ac si minime est dubium, fore, ut *qui ad iustitiam erudiunt multos* (quod est nostri proprie muneris), luceant *quasi stellae in perpetuas aeternitates*, quid rem nominis huius non antevertere properamus, cur non occupamus illius titulum ? et expressis siderum dotibus id iure nobis vindicamus ?

Habac. 3.

Sol elevatus est, et luna stetit in ordine suo : sic enim legerunt septuaginta interpretes illud prophetae, pulchra sane, aptaque in rem nostram convenientia ; cuius pars altera, quin perfecte iam

Sol sit S. Ignatius.

constet, nemo in dubium revocat. Solem enim nostrum Ignatium, elevatum a Deo inter Sanctos, evectumque in gradus altissimos gloriosae immortalitatis, inter mortales honoris, clarius in dies suspicimus. Restat nunc, alteram, quae ex hac priore consequitur, virtute nostra, qua parte nos tangit, impleamus, *et Luna* (per quam alias item stellas doctores intellegunt) *stetit in ordine suo. Ordo*

Nos stellae stantes in ordine :

Epist. 142.

noster, ait eximie in hunc locum B. Bernardus, *abiectio est, humilitas est, voluntaria paupertas est, oboedientia, pax, gaudium in Spiritu sancto : ordo noster est esse sub regula, sub disciplina, exerceri orationibus, et super omnia excellentiorem viam tenere, quae est caritas.*

Ab illis su-

26. Quam velim et incredibili affectu cupiam,

omnes, stellarum instar lucidissimarum, sed nostro in ordine nos stare, pari utrobique alacritate atque laetitia fulgentes; sive in collegiis et scholis haerere fixos, seu per missiones, etiam longinquas, et orbe altero semotas errare oporteat, prout illi gratum visumque fuerit, qui nos huic caelo inseruit. Utinam quoque omnes simus illius aemuli paupertatis stellarum locupletissimae, quae nihil privatim possident, nihil accumulunt, nihil repouunt, non dicam supervacaneum, sed nec opportunum; communi victu contentae sunt, demensum suum pro modo cuiusque ac necessitate, quot noctibus (quae illis sunt dies) nullo umquam defectu accipiunt, habentque a Sole, ut ita dicam, precariam qua sustentantur lucem. Quis det illam in nobis infractam laboribus caritatem illarum aspicere, qua, recurrente semper interitu et cotidianis quasi mortibus, in hominum utilitatem et gratiam consumuntur et occidunt? illum ex uno suspensum, ex quo totum splendorem rapiunt, et cuius in se gloriam exprimunt, solum et unicum nexum? florem illum nitoris illibati, qui totus, quod sufficit dicere, lumen est, adeo cuiusvis labeculae expertem, ut corporibus illis purissimis planeque caelestibus impurum aliquid ne possit quidem cogitando affingi. Addo modestiam, addo solitudinis amorem, suique contemptum tenebris gaudentem, seponentemque extra hominum lucem et oculorum arbitria, quicquid agunt prae-

mamus
exempla vir-
tutum.

Matth. 26.

clarum et honorificum, quasi *ne videantur ab hominibus* ; ad extremum illam earum promptam et paratam semper oboedientiam ac diligentiam in

Bar. 5.

parendo. Ac si eodem cum illis instinctu, quae *vocatae dixerunt, adsumus : et luxerunt ei cum iucunditate, qui fecit illas*, ipsi quoque oboedientiam pro luce duceremus, foretque apud nos non aliud, splendere, quam iussa libentes peragere ; si adesset illa explicata et micans alacritas in capessendis Dei obsequiis, absque loci ullius aut temporis aut ministerii remora, nihil reiciens, nullius ambiens, multo minus apertis seu clandestinis alienisve molitionibus vel eliciens, vel extorquens ; exoriens, cum opus est, mundoque se luculenter ostendens ; prona etiam, cum res petit, deorsum praecipitare oculosque latere ; sus deque habens, inter *magnitudinis ultimae aut primae* censi, ea tantum gaudens statione in qua illam summus Imperator Deus locaverit ! Quod ipsissi-

Or. ad Iul.

imum est B. Gregorii Nazianzeni consilium : *quo quisque ordine vocatus est, in ipso maneat, etiamsi alioqui praestantiore dignus sit : plus utique laudis habiturus ex eo, quod praesenti gradu acquiescit, quam si eum quaerat, quem non accepit* : claudensque apposite ad institutum de stellis sermonem ; *ne quis cum sine periculo alium sequi liceat, ne praeire cum periculo expectat, neque oboedientiae legem infringat, quae tam terrena, quam caelestia tuetur, atque conservat.*

27. Haec itaque nobis omni ope servanda esse, praecepto monemur fundatoris nostri sanctissimi, caelorum nobis magisterium indicantis ad condiscendam sanctitatis omnis absolutam exsecutionem; et huic opinor operam tunc ipsemet dabat, cum intempestas noctes sub aperto caelo in siderum contemplatione insumeret, ex quarum forma et decore tantum ille horrorem reportabat pulchritudinum infimarum, congruenter B. Augustino suadenti, *si vis esse caelum, purga de corde tuo terram*; ut videri novum non debeat, ex eo aspectu cum tantum proficeret, nobis ipsum eiusdem auctorem et olim fuisse, et nunc unicuique nostrum iniungere, *suspice caelum, et numera stellas eius*. Quae Dei quondam ad Abrahamum verba Philo Iudaeus videtur potius ad stellarum virtutes exprimendas viresque exponere, quam ad ineundum earum numerum; cupiditatis enim qua trahimur ad mira earum spectacula, rationem hanc affert, quod *simus amantes virtutis insatiabiles*, geramusque nobis, Dei manu ac dono, ab ortu impressam illarum imaginem, *qui sic immisit in animum*, inquit Philo, *semina praeclara, splendida, perpetuoque vigentia, sicut stellas in caelum*. Ob hoc illa, quae ibidem sequuntur ad Abrahamum, *faciam te in gentem magnam, et multiplicabo semen tuum, sicut stellas caeli*; non tam ad multitudinem posterorum idem refert, quam, ut loquitur, *ad incrementum in melius*,

In Psal. 96.

Gen. 15. 5.

Aestimandum, non quam multi simus, sed quam probi.

L. 2. de leg. alleg. et l. de migr. Abr.

hoc est ad felicissimam posteritatem, *tam magnitudine, quam multitudine auctam*. Nec vero est hoc solo nomine cur tantopere nos amemus, quod brevitate unius saeculi ita hunc orbem nostrum implerit Societas, ut se in novum alium pridem diffuderit ; nec admodum interest, ut numeri summam subducamus, statuamusque quam multi simus ; sed quam probi, quam ardentis salutis nostrae primum, deinde alienae ; quanti, quam constantis exempli ; quam amantes divinae gloriae : decretorum nostrorum, et sanctae regulae quam tenaces : hoc enim est, *in gentem magnam, et sicut stellas caeli* evasisse. Igitur Deus Abrahamo benedicens infinitam illam posterorum gentem non magni fecit, nec ait, quod Philo ibidem notavit, faciam te in gentem multam, sed in gentem magnam. *Sciens multam per se imperfectam esse, nisi accedat vis intellegentiae, scientiaeque*, id est virtus et perfectio, qua magnitudini stellarum ac pulchritudini affinis magnitudo nostra perfectioque continetur. Porro in spes huius incrementi accessionumque sanctitatis, confido eandem misericordiam, quae suam huic Societati minimae defensionem obstringere voluit, Ignatio suo iam inde a principio dixisse, *multiplicabo seminum tuum sicut stellas caeli, et benedicens benedicam tibi*. At nos vice versa, quantis nominibus ad profectus lucis, exsecutionis, oboedientiae, tanquam stellae viventes obligamur ? quos si negle-

Ad prome-
rendam
Abrahami
benedictio-
nem opus est
Oboedientia,

gimus, formidandum est, ne saevis illis, intonatis olim, nunc etiam flagellemur minis : *Stellae cadent* Matth. 24. *de caelo.*

28. At non sunt umquam casurae; immo nec earum ^{Opus Humi-} caelum ruinam expavescet; si non illae modo, quod ^{litate,} modo praedixi, sed ipsum quoque *stabit in ordine suo*; hoc est, quo modo inter alios caelos infimam sedem obtinuit, estque proinde illorum minimum (quam eius fundator, sui contemptor egregius, appellationem, assidue ipsi laetusque tribuebat), ita certo putet non fore se re ulla sat tutum, nisi suae huius abiectionis tenuitatisque conscientia et professione; cuius ope, ut pulchre S. Leo : *declinetur superbia, cui proximum est, ut deci-* Epist. 90. *dat; ametur humilitas, cui semper debetur, ut crescat.* Hoc igitur modestissimi nominis, ac multo magis vitae puncto immobili, tamquam polo quo semel libratum est, nitatur; uni Dei gloriae studeat; profuse laboret, ut prosit aliis; de se parcius loquatur; superiorum orbium agnoscat, ut par est, revereaturque dignitatem; ceteras, inquam, et magni faciat religiosas familias, et observantia omni colat, et pro Instituti nostri ratione suum ipsis obsequium commodet, gaudeatque illis ex sui Ordinis natura et gradu subesse; sed ante omnia supremo suo, a quo motum habet cum reliquis, et immenso orbi consentiat, hoc est, Ecclesiae sacrosanctae eiusque in terris capiti, cuius pedibus adorandis peculiari sacramento arte nos S. Pater

Et artiori
vinculo ad
Sedem Apo-
stolicam.

Ignatius alligavit ac venerabundus dicavit. Intellegamus Societatem nostram, quanto se fortius sanctae Apostolicae Sedi astrictam servarit ac devotam, quanto illi magis pro muneris sui obligatione adhaeserit, venerando, propugnando, parendo omni studio ac diligentia (quod ego singulis, qua possum contentione spiritus, commendo), tanto futuram ab omni aut casus aut insultus periculo tutiorem, tanto affluentius grande illud atque magnificum promissum participaturam :

Matth. 24.

Portae inferi non praevallebunt adversus eam.

Pro monito
novissimo
consideret
quisque :

29. Atque hic finis sit eorum quae hac epistola institueram commendare, utique scripta ex peculiari meo et intimo sensu, et animi sanguine exarata ; nempe hanc postremam ad Societatem universam me dare censeo ; cumque supremae novissimaeque voces haerere diutius animis audientium soleant, eosque fortius permovere vehementer cupio alte has intimi pectoris penetralia subire, ac imprimi penitus *in tabulis cordis carnalibus* patrum ac fratrum meorum, ut quas inflammata perfectae illorum sanctitatis desideria pepererunt, in absoluta repositae ordinationum regularumque observatione. Claudio itaque iisdem vocibus,

2. Cor. 3.

quibus olim ad populum Iosue : *Ego senui, et progressioris aetatis sum, vosque, cernitis omnia, quae fecerit Dominus Deus vester, quomodo pro vobis ipse pugnaverit, et nunc quia vobis divisit omnem terram ab Orientali parte usque*

Ios. 23. 2. seq.

ad mare magnum. Non videmus ipsi paeneque 1° Quantum oculis contrectamus, quantum huius saeculi de- Deus primo cursu Societati faverit ? quantum illi terrarum et saeculo So- cietati fave- hominum tribuit ? usque ad mare magnum In- rit ;

dosque ultimos, quam fuit eius laboribus in con- versione populorum sudoribusque propitius ? quan- tum eiusdem contra hostes divini nominis proelia fortunavit ? tot ista et tanta non possumus sine lacrimis gratiarum meminisse ; non consistit hic tamen : multae adhuc supersunt nationes, *Dominus* Ibid. 5.

Deus vester disperdet eas a facie vestra, et vestra virtute sibi subiciet, quo nihil potest vobis venire felicius. Unum vicissim a vobis exspectat : *Tan-* Ibid. 6.
tum confortamini, et estote solliciti, ut custodia-
tis cuncta, quae scripta sunt in volumine legis
Moysi, et non declinetis ab eis neque ad dexte-
ram, neque ad sinistram.

30. En tantorum quae contulit, tantorum quae 2.º Quid in promisit bonorum vice, a vobis quantum vicem repos- cat. reposcit ? Executionem sollicitam accuratamque observationem traditarum vobis per famulum suum Ignatium eiusque successores regularum ; hanc si praestabitis, sancte polliceor fore vos certo in *gentem magnam, et sicut stellas caeli.* En ego Ibid. 14.
ingredior viam universae terrae, et toto animo
cognoscetis, quod de omnibus verbis, quae se Do-
minus praestitutum vobis esse pollicitus est,
unum non praeterierit incassum. Ita quidem spero, illius ope ac benignitate, qui dare solet

quod praecipit. Per haec ergo nova revertentis saeculi gaudia, mirifice cupio tum superiores tum iis subiectos paulum apud se commorari, et susceptis, ut ante hortabar, meditationibus Sancti Patris, in regulas nostras, decreta, ordinationes particulatim inquirere; seorsum autem velim legendo recoli, et lentius digeri primam quam dedi ad provincias omnes epistolam, cum Deo placuit hanc muneris sarcinam mihi imponere; discerni vero in singulis exoptem veraci trutina et acri examine, num quid correctione indigeat? num quae pars executionis inveteraverit aut elanguerit? num toto floreat pergatque vim suam retinere? Post sicubi opus deprehensum erit, ingentibus animis et generoso proposito, tantorum beneficiorum recordatione confirmato, communes operas conferamus ad illam fortiter asserendam; subditis quidem libenter sese ac prono affectu ad illam accommodantibus, et *sollicitis*, quod ait B. Bernardus, *circa custodiam Ordinis, ut Orde nos custodiat*; iis vero qui regunt, valide illam, sed tamen suaviter sic flagitantibus, ut diligentia illorum, paterna et spiritualis, vigoris plus habeat quam rigoris, servetque illud D. Gregorii temperamentum mistae caritatis, ut *regat disciplinae vigor mansuetudinem, et, mansuetudo ornet vigorem, et sic alterum commendetur ab altero, ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta*. Persuasumque omnino habeant religiosam

Ep. 321.

L. 19. Mor.
c. 20.

gubernationem nulla re gravius infringi, quam inflexa duritie ac severitatis immoderantia; contra vero constantiae nervo, suavitatis manu rite temperato, nihil esse quod non evincatur.

31. Cogitemus, Patres ac Fratres dilectissimi, quod est extra dubitationem, Societatis conservandae vim ac modum in cuiusque nostrum potestate manuque sita; ac meminerimus, parta maiorum nostrorum virtutibus factisque ingentibus nos in hanc diem vixisse fama, sustinuisse nos illorum meritis, qua inter homines gaudemus magni nominis dignitatem: nostrum est, idque nunc agitur, ut novo saeculo novos ad longam virtutem impetus, et momenta indamus, fundemusque novum fidei commissum perfectionis totius et solidae sanctitatis, numquam posthac alienandae a posteris, in nos eo attentius aspectu et animo defigendis, quo sunt propius visuri nostrae vestigia, eaque recta vel obliqua lecturi mordicus et calcaturi; sitque hic etiam non postremus, etsi ultimo loco dictus, sed profecto magnus instaurandae virtutis stimulus, ut magnum eidem praesidium impertit eximia bonitas et paternus animus S. D. Urbani VIII, qui tum sua comprobatione, sacrata praesentia et fausta benedictione gratiarum actionem dignatus est, qua collata in nos a Domino Deo per integrum tractum unius saeculi prosecuti sumus; tum ut gratam hanc dulcemque memoriam redderet nobis fructuosiore,

Iubilaeum ab
Urbano VIII.
Societati
concessum
omnes celebrent.

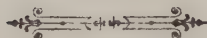
Iubilaeum concessit communicandum cum Societate universa, eiusdemque in Dei obsequio conservationi laetisque progressibus addixit. Huius tanti boni quo uberiores nobis proveniant diuturnioresque fructus, vehementer opto, et quoad valeo omnes hortor ac plurimum rogo, non modo ut exercitiis spiritualibus hac mente serio susceptis se comparent, verum etiam animosa et candida confessione vitae omnis quam in Societate traduxerunt, vel quam a postrema generali retexant, prout fuerit cuique in Domino gratius atque utilius. Ac licet diem percipiendi Iubilaei uniuscuiusque opportunitati pietatique liberam permitto, et superiorum prudentiae mature singula expensurae ; sed non possum negare quin magnae mihi futurum sit, et incredibili consolationi, si Sancti Nostri Parentis Ignatii festo proxime celebrando, vel intra octavam eius diem res tota peragatur. Optarim siquidem, illum eius triumphum iis laetitiis et honoribus cumulare, quibus illi non queunt maiores accedere, hanc nimirum tantopere caram et tam unice dilectam filiolum suam, talem universim ac pariter optimo parenti sistere et offerre, qualem ipse ex suo spiritu genuit, *non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata.* Faxit illa magni Patrisfamilias misericordia, quae per fidelem servum Ignatium *vocavit nos in Societatem Filii sui*, huius quoque thesauri sacrosancti

Ephes. 5. 27.

efficacitate in eius imaginem transformemur. Atque hic iterum, quanta maxima possum animi mei tene-ritudine, quo patres meos fratresque circumfero, simul omnes in visceribus Iesu arteque com-plector, in quae illos depono, novum ex iis ardorem spiritus roburque ducturos. Prius tamen omnes cum B. Bernardo impatientius obtestor, iisque denuntio exspectare me, *ad hanc epistolam, beni-* Ep. 273.
gnitatis vestrae responsum facti, non verbi; pre-corque enixe cum D. Gregorio, despiciendi sui magno praeceptore, *ut, quisquis hanc legerit,* Lib. 35. Moral.
apud districtum Iudicem solacium mihi suae c. ult.
orationis impendat, et omne, quod in me sordi-
dum deprehendit, fletibus diluat. Orationis
autem quae mihi tribuetur, et expositionis,
quae a me dabitur, virtute collata, Lector meus
in recompensatione me superat, si, cum per me
verba accipit, pro me lacrimas reddat. Gratia
Domini Nostri Iesu Christi sit cum omnibus vobis.

Romae XV. Novemb. M. DC. XXXIX.

Omnium Servus in Christo,
 MUTIUS VITELLESCHI.

EPISTOLA

R. P. N. VINCENTII CARAFÆ

PATRIBUS AC FRATRIBUS SOCIETATIS

DE MEDIIS CONSERVANDI PRIMAÆVUM

SOCIETATIS SPIRITUM

Electus in
Praepositum
Generalem,

1. Postquam visum est divinae bonitati, praeter spem omnem ac meritum, imbecillitati meae tam ingens onus imponere, quanta est cura Societatis universae, alte mihi video in arcanum iudiciorum Dei descendendum, et investigandum cur ei placuerit praeferrī multis quem omnibus titulis postponi omnibus oportebat. Cuius consilii nulla sat mihi ratio arridet, nisi tantummodo haec una,

Rom. 9. 23. et
4. 17.

ut nempe notam faciat potentiam suam, et ostendat divitias gloriae suae, vocantis quae non sunt,

Apoc. 19. 6.

tamquam ea quae sunt, et summorum iuxta infimorumque dispares operas aequali exitu manumque adhibentis. Laudem dicite Deo nostro omnes servi eius, pusilli et magni, quem nec meritorum artat inopia, nec tenent aliena adminicula suspensum;

Ps. 138. 12.

Isai. 48. 13.

sed sicut tenebrae eius, ita et lumen eius, ego vocabo eos, inquit, et stabunt. Stabit in

gradu fortiter imbecillus, egeni opibus affluent, obscuros nobilitatis splendor inopinalus decorabit.

2. Rationis huius certissima luce perfusus animus, etsi alioqui per sese angustior, erumpat necesse est, ac timiditatis propriae limites praetergressus, praepotentis Dei magnificentiae se totum mancipet, tanto se in Deo maiorem agnoscens, quanto sibi ipse despicabilior apparet. Hinc ergo et ipse saluberrima edoctus disciplina, *et infirmis* Greg., *tatis propriae oblitus, introibo in potentias Domini, de illius misericordia confisus, qui non relinquit sperantes in se.* Et hac prima ad Societatem epistola, ut incipiam officiorum partem exsolvere, quae facile video multa mihi magnaue incumbere, *loquar cum Apostolo quinque verba* I. Cor. 14. 19. *in sensu meo,* perstrictis summalim capitibus, quae postrema Congregatio generalis, perficiendae Societati nostrae magnis animis intenta, cordi sibi esse indicavit, et quae vehementissime cupio efficacibus remediis ad primigenium illius spiritum floremque revocari; hunc vero spiritum et vigorem ab unoquoque conservari, non modo suis integrum partibus et vivacem, sed ita illibatum, ut instituto nostro congenitus sanctae coram Deo atque hominibus innocentiae nostrae candor nullo sinatur vel incommodi metu vel commodi studio fuscari.

3. Ut autem ex iis initium ducam, ex quibus Sanctus Bonaventura censet religiosi Ordinis incolumitatem, et in destinatum vocationi suae finem

Quae Congregatio generalis commendavit existit.

Greg.

I. Cor. 14. 19.

Ex tribus pendet incolumitas et progressus Religiosi Ordinis.

auctus veros progressusque pendere (loquitur autem de iis Ordinibus qui perfectionis alienae curas cum propriae studio miscuerunt), tribus maxime praesidiis statuit huius operae summam contineri. *Primum vita irreprehensibili. Deinde scientia sacra. Tertio auctoritate praedicandi et confessiones audiendi*; quae, ope caelestis gratiae, mirifice cupio in Societate nostra singula instaurari, ut sit eius vivendi ratio nullius obnoxia reprehensioni, sacra vero doctrinae, contionum et confessionum ministeria sacro ardore constanter incitentur.

Primum est 4. Atque ut seorsum libemus singula : ad privita irreprehensibilis in interiore et exteriori homine. *Primum* quod attinet, duplex vitae modus occurrit in Societate, exterior unus atque communior, alter interior magisque singularis; sed suis uterque ita numeris absolvendus, ut culpari possint a nemine.

Interiorem Ac primum haec vita quam debent Societatis homines vivere, quanto finem spectat supra humana altius evectum, tanto se in Deum attollat necesse est; ne, humanum in morem, fluxarum rerum trahantur illecebris; sed tamquam homines *surgentes ex mortuis*, ut loquitur Apostolus, extra mundum et carnem positi, mentis oculum in Dei interna constanter defigant, ubi, excellentiae Dei perfectionumque immersi oceano, felix *in abscondito faciei eius a conturbatione hominum* aevum agant.

Psal. 30. 21.
Ut specie homo,
mo, gratia sit
Angelus.
Aut. op. imperf.

5. Scite dictum a quodam de Baptista, *Ioannes specie homo, gratia Angelus*, hoc est, hominibus

nihil praeter hominem praeferens, mentis arbitro et inspectori Deo totus homine maior et celsior. Basilius, item, cognomento Magnus, *figura tantum homo erat*, ac praeter illam nihil humanum, nihil debile sapiens, divinam quandam alebat interius ac vivebat vitam. Et hanc nobis beatus parens noster S. Ignatius, ad quam contenderemus palmam proposuit ; nam *frequens erat*, ait historicus, Lib. 13. n. 18. *Ignatii praeceptum, Angelos in rebus agendis imitandos* ; atque ut ii solent ad recreandam qua aestuant divinorum sitim, res creatas, *quasi divinitatis guttas*, ex perenni fonte immortalitatis adhibere, sic oportere a nobis fieri : haec nostra hereditas, hoc patrimonium a maioribus acceptum et fideliter posteris transmittendum, patrimonium caeleste, hereditas sanctae cum Beatis ipsoque cum Deo consuetudinis et artissimae familiaritatis. Ob hanc iure nostris instituti scopus hanc indidit nomenclationem, ut *caelestes homines* Polanc. hist. to, 2. lib. 2. n. 5. *vocentur, qui ad caelestem patriam et ipsi contendunt, et alios quacumque possunt ope studioque compellant, maximam Dei gloriam semper intuentes* : quo vero id pacto exigendum sit, paulo distinctius et nostris ex regulis ducendum.

6. Ex iis enim hic noster Dei praesentis aspectus interior a meditatione incipit matutina, quae cum Deo obinetur : 1° Deo solida debetur ; ut, si quo fors casu aliquid illi decesserit, quam primum integre restituendum sit, Meditatione matutina ; neque committendum ut a nobis nocturnae quietis

tributum natura prius ferat, quam Deus precatio-
 nis mututinae, repetita illa identidem Tertulliani
 voce, *horrendum est diem sine oratione transire*.
 Et hic illos velim obiter monere, quos bene
 orandi habet difficultas nimis sollicitos, minime
 vero id esse difficile, si comes adsit precationi
 amor, quo, velut ardenti facula, in Deum animus
 rapitur; nec fore iis operosum hanc flamman suc-
 cendere, qui B. Laurentium Iustinianum audierint
 breviter docentem: *cum oras, diligenter attende
 quis et cui, nec alterum divides ab altero*. Feli-
 ces plane nos, si ad veri solis non ancipites radios
 harum modo vim syllabarum possimus cernere,
quis et cui! quam cito nobis expeditissima evadat
 amandi simul ratio et orandi!

De triumph.
 Christi c. 7.

2° Crebris
 per diem a-
 spirationi-
 bus;

S. Bonav.

7. Porro hanc meditationem diei auspicem se-
 quantur necesse est crebrae ad Deum aspirationes,
 quibus tota interpungatur dies. Quis enim exsul
 proculque a patria patriam ex animo non vocet,
 non suspiret, non exclamet cum S. Bonaventura,
quando te Domine diligam? quando te perstrin-
gam? quando ad te perveniam? quibus sane
 mens ad amandum Deum validius inflammatur,
 quam incomprehensae Trinitatis adorabili secreto
 magnis cogitationibus pertentato. Et erant haec
 precum iacula, quae sursum torquebat Augustini
 pectus, cum diceret: *Et tu Domine usquequo,*
usquequo Domine procul abs te arcebis profugum?
 quam diu mortis huius corpore teneor, affectionum

Confess. lib. 8.
 c. 12.

improbarum vinculis compeditus? Sanctus vero Franciscus Xaverius usu longo ad Deum suspirandi etiam dormiens nocte intempesta rumpebat has ad illum voces : *o bone Iesu, Iesu creator mi; Deus cordis mei, et vita animae meae!* quibus orationum brevium veluti flabellis, caritatis ignem assidue ventilamus, ne languens denique praefocetur.

8. Tertiam nobis praesentem Deum retinendi ^{3o Quaeren-} artem ac methodum commendant regulae, cum ^{do Deum in} iubent nos illum *in omnibus quaerere*; quasi di- ^{omnibus;} cerent, *aspice quae vides, et quaere quae non* ^{August.} *vides*. Facultates omnes suo pabulo gaudeant, corporis visus creato et sensili, animi visus increato et ab concretione terrena libero. Cuius rarum exemplar S. Parens noster de se nobis reliquit, cum caeli non tantum ac stellarum, sed minimi floris, aut plantae humilis aspectu *in Dei cognitionem et amorem* confestim raperetur; idemque ab nostris maxime optavit, ut omnium occupationum externam speciem vitali spiritu meditationis re ipsa perpetuo animarent, ac suis moribus doctoris sanctissimi Nazianzeni dictum exprimerent : *Religiosus totus sit in Deo, et totus in proximo; totus in Deo, quia conversatur cum proximo propter Deum; totus in proximo, quia cum orat Deum, commendat proximum Deo*. Nec est perfecti religiosi evidentius argumentum, quam *si omnis eius operatio, et cordis* ^{Cassian. coll. 10. c. 6.}

Climac.

volutatio, viva et iugis fiat oratio, et semper habeat spiritum in Deum elevatum, et oret in omni loco, in omni tempore, et in omni negotio.

4° Recta in
omnibus in-
tentione ;

9. Quarta demum divinae in omnibus praesentiae colendae ratio, nostris item regulis praescripta, rectae mentis seu intentionis assuetudine firma constat ; *non solum circa vitae nostrae statum, sed etiam circa res particulares omnes, in eis sincere spectantes, ut serviamus, et placeamus divinae bonitati propter se ipsam ;* etsi enim docet Theologiae Angelus, beatorum hanc esse non solum in omnibus, sed seorsum in singulis consensionem voluntatis cum divina ; sed huius in partem beatitatis non minimam religiosi etiam veniunt, cum ipsi, si minus ex Dei, at eorum saltem qui Dei loco praesunt, ex verbo et nutibus, divinatorum indicibus motuum, clare intelligent quicquid ab ipsis requirit Deus, et nihil eos praetereat, quod eius in gloriam possint et obsequium referre.

5° Exercitiis
spirituali-
bus quotan-
nis per octi-
dum obeun-
dis ;

10. Ad haec annuus ad exercitia per octiduum secessus, a septima congregatione omnibus impetratus, a proxima vero tam sancte confirmatus, ut statuerit non posse cuiquam illius obligationem nisi a Provincialibus remitti. Hic vero universi, Patres Fratresque mei, animo repetamus Societatis nostrae principia his exercitiis inniti : fuere hi quadrati lapides, quos sapientia divina per servum suum Ignatium Societati fundandae subiecit,

iisdemque praesidiis eiusdem conservationem ac felices progressus sperare nos voluit. Verum enimvero ne tantum nobis et tam affluens bonum asseramus solis, ne invidemus aliis hunc thesaurum, sed communicemus cum illis quoad poterimus. In quo maiorem in modum cupio superiores omnes probare se dignos parente Ignatio filios, et libenter atque hilariter externos excipere, cum ad recognoscendas in exercitiis animae rationes dierum aliquot receptum apud nos se velle significaverint. Quia vero ad Societatis in spiritu profectum et integritatem magnopere spectat ut iste congregationum septimae et octavae sensus in opus conferatur, notari mihi a Provincialibus singulos quotannis cupio, qui exercitiorum pensum omiserint, et addi causam ob quam omiserint.

Quae dentur etiam externis,

Et qui ex Nostris et quare omiserint, Provinciales quotannis scribant.

11. Ad interiorem Societatis vitam, cuius praecipua capita cursim decerpimus, pertinet quoque studium mortificandi sui, tamquam orationis firmamentum, idque varium sane et multiplex, diversisque regulis traditum ; est enim carnis mortificatio, sensuum, affectionum, facultatum. Prior cum sita sit in quodam medio rationis, seu prudenti mediocritate, non aequaliter omnibus incumbit ; *sed unusquisque assumere poterit, quae sibi videbuntur cum approbatione superioris ad maiorem sui spiritus profectum convenire* ; qua regula intellegendum est, afflictationes externas praecipi velut subsidia viasque ad perfectionem,

Mortificatio est multiplex :

1º Carnis ;

ad quam ut iubemur ex instituti officio summa absolutamque contendere (pro mensura tamen communicatae nobis divinae gratiae), ita plane utendum quibusvis afflictationibus monemur, quae ad parandam nobis perfectionem propositam necessariae censebuntur.

- 2° Sensuum. 12. Secundum mortificationis genus sensibus
 19. Sum. assignat regula, docetque nos *illorum portas ab omni inordinatione custodire*; quae vox *ab omni* scopum legis diserte explicat; nihil enim patitur in usu sensuum nisi compositum, medestum, castigatum: non oculi iactum, non verbum, non gressum motumque minus gravem, minusque meditatum. Est vero multorum querela (quae utinam falsa sit), obsolevisse illam Societatis nostrae tantum olim laudatam modestiam, maxime vero in iunioribus; dicimurque domo in publicum iusto saepius prodire, incedere per vicos licentius, gressuque non adeo decenti; curiosius, quantum quidem apparet, inspicere et oculos spargere; interdum etiam inconsiderate exemploque non bono et loqui et colloqui; estque plane mirum, ex tirocinio in collegium missos tam repente in alios, at non in melius, mutari; ut toti mox vultu, consuetudine, incessu discrepent a se ipsis, iamque ipsis tempus colligendi, domandi, continendique sui fluxisse videatur: momento exuunt illos ad unguem exquisitos mores et habitus, quos multo vix tempore ac labore in probationis domo

induerant; volunt spoliari, non supervestiri, ut sensu opposito aiebat Apostolus; putant emendam collecti oris gestusque modestiam novicium sapere; religiosam illam exterioris hominis conformationem, cuius in Societate gradui communem, bene prius ab sese abdicant quam ullo in gradu constiterint, cum circumpositae virtutis cultum ornare scientia debuissent. Curiositatem et immodestiam Sanctus Thomas ad otium refert. Otiosus enim apud se animus, foris quod agat aucupatur; ac, dum principes suas vires intus habet ab opere vacuas, exterioribus utitur et mediastinis: magnum ergo ac potens in sensus imperium tenebit animus, quem praesentis Dei aspectus et cogitatio constanter occupabit. Mens enim probe constituta corpus eadem opera componit; et praesentiae divinae magisterio doctus agere moderate, nihil praeceps, nihil inconditum hominum oculis obiciet.

13. Iam, domitis sensibus, non erit arduum affectiones pariter domare, *adhibit*^{3o Affectio-}_{num;} (ut ait regula) *earum contrariis*; nam ut eximie suo more a Kempis, *tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris, et non amplius*. Hinc illud ad nostros beato Xaverio sollemne perpetuumque consilium: *Vince te ipsum*; cuius totiens iterati causam denique rogatus respondit (id fere quod olim in alio argumento Beatus Ioannes): *quia hoc tantum didici ex optimo parente nostro Ignatio*.

Reg. 14.

Ad hoc autem viam censebat brevissimam, sui penitus introspiciendi cognoscendique curam, sui inquam nihili suorumque defectuum. Quare nostros Goam per litteras sic alloquebatur : *vos ipsi vincite, summoque studio elaborate, ut vos ipsos penitus agnoscatis : nam sui cognitio nutritrix est divinae fiducia, et parens christianae humilitatis.*

4° Intellegentiae et voluntatis ;
Reg. 41.

14. Superest mortificatio praecipuarum animae virium, intellegentiae ac voluntatis, de qua leges nostrae ita praecipiunt : *conentur resignationem, et veram abnegationem propriae voluntatis et iudicii habere.* Hoc vero est animae sceptrum sub monarcha Deo, uno ac summo rege, moderandum ; huius autem pax regni ex concordia triplici seu obsequio coalescit ; memoriae scilicet erga intellectum, huius vero erga voluntatem, et voluntatis in ipsum Deum ; est enim, ut loquitur S. Theologus, *memoria propter intellectum, intellectus propter voluntatem, voluntas propter Deum.* Intellegentiae tum recte memoria ancillatur, cum specierum, quarum est thesaurus, delectu habito, noxias extundit et abicit, utiles et castas tuetur et detergit : ejus enim est, *divinas species, et puras imagines servare*, atque ad praestandum obscuritatis expertem intellectum valde idoneas. Nec dissimile est erga voluntatem intellegendi officium, suggerendis nimirum voluntati veris et honestis opportunisque bonis ; cum ex S. Ber-

nardo is vere sit sapiens, *cui res sapiunt prout sunt*, non ut falso iactantur et videntur. Quae utinam falsitas in religiosas domus non frequenter subiret, et repraesentaret pro magnis vilia et parva, pro vilibus grandia et excelsa : caligat hic sensus, fatiscit ratio ; fidei splendore opus est, quae intelligentiae praeluceat, mentemque subvehat ad participandos veritatis aeternae radios. Quam ob rem iure parens noster S. Ignatius, ad intelligentiae nostrae instaurationem, conformari eam cum divina iubet, cuius praepositos habemus interpretes ; quod ipsum tantopere commendat Apostolus, cum ait : *hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Iesu* ; hoc est, vestro vos, quoad potest, privato iudicio abdicate ; Christi de rebus iudicium vestri loco habete ; cum Christo de illis, de pretio illarum, sublimitate, aut nihilo censeste. O certam et claram veri iudicii regulam ! o inviolabilem ferendae de unaquaque re sententiae canonem ! quo, etsi oportet persuasiones omnium dirigi, sed praecipue nostras, quos ad propiorem imperatoris nostri Christi Iesu imitationem eiusdem professio nominis auctorat. Atque his imbuti disciplinis non invidebimus suas mundanis dignitates et evanidas glorias, non tangemur pulchritudine rerum caducarum, nec iis pretium nisi vile aut nullum ponemus ; sempiterna dumtaxat mirabimur, suspiciemus tantum caelestia, praeter caelum, aeternitatem ac Deum, nihil fixum animo

geremus. Tandem voluntatis mortificationem regulæ statuunt in perfectæ eorum, quæ privatim cupit, repudiatione suique abnegatione absolutissima: cum enim voluntas prædita sit duplici facultate, cupiendi una, altera exsequendi, priore reiecta, secundam retineat necesse est, amputatoque prorsus arbitrio proprio, divinum exsequatur; tunc vero censeri perfectæ poterit, quasi finem adeptæ, in quem a Deo condita est, hoc est, consensionem summam cum Dei voluntate, nihil aut volens aut nolens, nisi quod Deo placet aut displicet; seu potius nec volens nec refugiens quicquam, sed ex Dei nutu aut renutu suspensa, huic solam ministrans executionem. Haec vero Sanctorum, hæc beatarum felicitas mentium, *quia voluntas Dei, facta est voluntas eorum*; quid enim beatius, quam *sub divino volito annihilari* et in Dei transire transformarique voluntatem? Tradit S. Thomas, et dubitat nemo, in concursu multarum facultatum, nobiliorem dignitate esse item agendo potiore: sic humanæ in Christo naturæ supereminet divina; sic in religiosis hominibus præerogativam semper ferat divina voluntas necesse est, huic attendatur, hæc observetur arrecto studio, et illuc toto pondere quo inclinaverit eatur.

S. Bern.

I. p. q. 31.

Conclusio.

15. Et hætenus quidem de interiore Societatis vita; quibus parum profecto satisfiat, si asserventur solum regulis consignata, nisi ad rem opusque

veniatur; tantum enim donum, quantum est haec Dei praesentia, Societati caelitus inspiratum, decet non modo summo in pretio haberi, sed re ipsa et moribus diligentissime a nobis ac integerrime conservari. Imitemur beatissimos Angelos mentis nostrae totius conformatione, omnemque ab illa opinionem, affectum et desiderium, quod terram et infima sapiat, ablegemus; quisque se, iam inde ab diei exortu, in meditatione matutina holocaustum Domino faciat; pergat idem sacrificium sui, procedente die, brevibus orationum sed ardentibus flammis incendere; Deum quaerat in rebus omnibus omnium scopum atque fontem, ad illum omnia et singula referat, illum spectet, in summam ipsius gloriam honoremque collimet; et de quolibet nostrum illud Isaiae vere usurpetur, *tantum in te Deus*, et praeter Deum nihil; in cogitationibus Deus, in desideriis, affectibus, consiliis, ubique Deus; huc sui frangendi studium et mortificatio corporis, sed multo magis perturbationum intimarum totiusque animae convertatur.

16. Nunc vacat nos propositi ordo, de externo Societatis vivendi genere ut dicamus, quod ex regulae mandato *iustas ob causas commune est*, et vitae pauperum simile, ac eorum qui habent *pietatem cum sufficientia*. Pauperum est nostra vivendi ratio, vitam pauperem profiteamur, pauperes spiritu, studio pauperes, et sanctae paupertatis, tamquam matris carissimae, amatores. *Pauperem*

Isai. 45. 14

Exteriorem
hominem for-
mat amor
Paupertatis,

Reg. 4.

vitam degimus ; sed multa bona habebimus, si tenuerimus, quam debemus paupertati huic nostrae, fidem integram et sinceram. Paupertatem B. Bernardus non in sola ponit bonorum fragilium spoliatione, sed in arcano illorum contemptu et dulci amore paupertatis. Hinc probe secernunt viri sancti paupertatis vim ac naturam ab eiusdem fine : illa se fluxis a rebus abstinet, hic ab earum etiam amore et desiderio. Sed ulterius pergamus, et in tam gravi argumento certa quaedam capita distinguamus, quae opto a cunctis accurate in posterum observari.

Circa quam
virtutem di-
stinguenda
quattuor ca-
pita :

1º Bonorum
renuntiatio
non differa-
tur ;

Exa. c. 4.

17. Primum est bonorum renuntiatio, quae nobis in saeculo obtingebant ; in qua mihi videntur non nulla peccari, illudque in primis, quod ultra quam debeat differtur : huic S. Ignatius parens noster tempus *ante ingressum in Societatem* assignavit ; nunc recepto more, quod in quartum annum ab eo tempore transferatur, haudquaquam nostra, sed Societatis causa fieri putandum est, ut fiat interea de suorum virtute et constantia certior. Ceterum, primus est in via Dei gressus, iuvatque mirifice ab ea quam primum sese expedire ; et nocet, plus quam dici potest, eam in longum recere. Hoc ergo Christus consilium praeverti omnibus volebat, *vade et vende* ; post vero, *sequere me* ; hunc esse significans ad ineundam Christi familiam necessarium apparatus, census omni caduci abdicationem ; nec possum capere, quo

Matth. 19. 21.

pacto saeculum tenaci proposito cum religiosa familia mutarit, qui saeculi sarcinam et impedimenta gestit nihilo minus circumferre ; multo minus, qui possit iam Christo devinctus et caelo consecratus, terrae libens affigi, et terrenis vinculis gaudere. Miror vero, et quidem maxime, egere aliquos monitore, immo suasore, ad exstimulandum languorem, ut velint ea excutere ; quin etiam monitos tergiversari, quoad valent, multaque et varia excusare ; refellunt hae voces religiosi propositi obligationem, et eludunt scopum atque consilia providentiae divinae, quae ad hoc illos omnino vocaverat, ut, repudiato non fecte saeculo, sibi uni servirent. At enim hae morae sanctioris commodi gratia nectuntur ; differtur renuntiatio, ut inde pauperum, ut Societatis inopia pinguescat ; ita nempe suam non nulli lentam hanc defendunt pietatem ; sed obstat Sanctorum communis sententia, praestare videlicet eleemosynae paupertatem, et statim Christi causa pauperem fieri, quam opes sibi reservare, ut in pauperes Christi sensim opportunius dividantur.

18. Alter in eodem negotio error, eorum est **Fiat integra ;** qui abiciunt quidem sua, sed ex iis sibi aliquid seponunt, sicque illa Deo volunt consecrata, ut inde sibi partem retineant. Non placet haec in domo Dei sectio timida et diffidens ; itaque Christus apud S. Lucam procul omnem tollit ambiguitatem : *omnia quaecumque habes vende*, Luc. 18. 22.

S. Hieron. inquit ; qui dicit *omnia*, ne unius quidem exceptionem indulget, cuiuscumque generis illa sint, pretiosa, cara. Denique omnia tibi sunt respuenda, ut nudum Christum ipse nudus sequare : hoc ita pleno et securo animo qui praestant, *holocaustum offerunt, immo magis holocaustum fiunt.*

S. Greg. in
Ezech. l. 2.
hom. 8.

Non in co-
gnatos,

Ex. c. 4. §. 2.

19. Tertium quoque ab iis peccatur qui sua erogant in cognatos, non absque fiducia recuperandi eadem, si usus veniat, aut eorum partem ; certe contra mentem Salvatoris, qui, ut recte animadvertit S. Ignatius, non dixit, da consanguineis, sed da pauperibus ; et, si dubium foret essetne potius agnatis tamquam pauperibus quam aliis danda, ad suspectae carnis et sanguinis cavendam praevaricationem iubet unum, duos, tresve ab eo legi, Praepositis assentientibus, quorum in hac re stare iudicio et sententia debeat.

Nec in defini-
tum Societa-
tis domici-
lium,

P. 3. c. 1. n. 7.
G.

20. Quarto, agnatis et propinquis esto nihil detur, at Societati donabitur ; verum definitis prodantis arbitrio domibus, sive collegiis, in quibus aut sedem sibi fixurus est, aut iam animum fixerit ; quem modum arguunt S. Patris nostri verba illa, *ut decet virum spiritualis vitae sectatorem*, obeundam hanc sui spoliationem, exutis affectibus propensionum privatarum, iisque inter manus eorum qui regunt omnino permissis, ut cui probaverint domui legata bona attribuant, modo ne extra eandem provinciam : quamquam colle-

gio cuiuspiam sua relinquere potest non nullis interdum concedi, si tamen in eo non habitaverint.

21. Postremo anxie qui agunt ut quae Societati reliquerunt ipsimet per se administrent, indicium praebeant animi nondum ab eorum visco satis expliciti ; nam facit triplicem Cassianus renuntiationem, *rerum, affectuum, et memoriae* ; complectiturque omnes Societas, repudiari ab suis volens non possessionem modo rerum et affectum, sed ipsam quoque ex eorum mente perinde obduci memoriam, ac si numquam illas possedissent. His ita positis, et eorum observatione ad perfectionis religiosae culmen tam necessario stabilita, omnibus, quoad possum et quoad singulos pertinet, commendo, ut saeculi bonis et sese quam primum et ex praefinita constitutionibus formula exuant ; si qui tam cito non poterunt, procrastinandi causas et impedimenta ad me scribant, parati nihilo secius exsequi, quicquid sanctae oboedientiae dicant auctoritas. Ad haec sibi provinciales iniunctum intellegant, ut, si quos forte habuerint qui, renuntiandi suis elapso tempore, adhuc illa retineant, de illis et eorum negotio clare per litteras accurateque me doceant.

22. Secundum caput, in hac paupertatis quam instauramus sanctitate, concessarum rerum in usu versatur ; nec enim sufficit, saeculari mammonae nuntium remisisse, nisi datis utamur moderate proculque omni superfluitate ; ac debet hic usus

Neque ullius rei retenta administratione.

Coll. 7. c. 1.

2° Usus rerum concessarum limitatur ad necessaria ;

frugi, accisus, pauper, rebusque necessariis prae-finitus, ubique elucere, in vestitu, in victu, in cubiculis : nusquam superflua, nusquam curiosa, ne imagines quidem piae pretii alicuius, quod condicioni pauperum, cuiusmodi nostra est, minus conveniat. Nec vero hic aliquis superfluitati oboedientiam praetexat, dicatque se bona cum venia oboedientiae tales reculas habere ; vereor enim haec, quam putant oboedientiam, ne magis sit indulgentia. Etsi autem non potest perfectae virtuti officere, quod duce fit oboedientia ; sed huic indulgentiam si attexas, et utriusque res geratur potestate, mirum non fuerit aliquando illam absolutae virtuti repugnare. Quare hic ego superiorum pervigil studium magnopere requiro ut efficaci remedio, quicquid laboraverit, persanetur ; lustrando quandoque suorum cubicula, et supervacanea quae deprehenderint, nec paupertati nostrae sat consentenea, omnino amovendo.

In primis
parsimonia
teneatur in
itineribus.

Quam praeterea in itineribus parsimoniam teneri vehementer velim ; convehuntur enim conquirunturque commoditates, nec nostrae, nec satis ab ingenio saeculi purgatae, et diversoria non ita sancto, ut par esset, exempli odore vaporantur. Fuit magni illius in Societate operarii Patris Fabri dictum : *proprium esse nostri Ordinis, relinquere in omnibus domibus et hospitibus, quo divertunt, vestigium aliquod sanctitatis ; ubique enim consulendum hominibus esse, ubique plan-*

Hist. lib. 5.
n. 25.

*tandum, ubique colligendum, cum debitores
simus omnibus, et ubique nos spectet Deus. Ca-* In quibus so-
veatur insuper ne itineris molestiis stata precandi lita pietatis
iura et tempora neglegantur ; idque primorum exercitia non
Societatis Patrum imitatione, quorum, dum age- omittantur.
rent viatores, prima erat precandi cura : egressos Lib. 3. n. 3. et
hospitio armabat oratio, excipiebat ingressos ; ex lib. 4.
qua et illam hauriebant alacritatem, viarum incom-
modis et difficultatibus fortiolem ; quia Christi
amor, et crucis sitis, quicquid erat asperum
mitigabat. Quam potens igitur erga Christum
amor ad perferendam Christi crucem, quo vivens S. Bonav. in
Christo viventi, moriens morienti, et mortua vit. S. Franc.
mortuo, perfecta imitatione anima conforma-
tur !

23. Veniamus ad tertium illud et supremum 3° Libenter
munus verae paupertatis, non modo a superfluis careamus ne-
abhorrens, sed necessariis etiam, quotiens Deo cessariis
placuerit, libenter carens ; de quo iuvat audire quoque.
B. Bernardum : *Felix, inquit ille, qui nihil sibi* Epist. ad Hen-
retinet ex omnibus ; non habet foveam ut vulpes ; ric. Archiep.
non tamquam volucres nidum ; non loculos quo- c. 3.
modo Iudas ; non domos, sicut nec Maria locum
in diversorio ; imitatus perfecte illum, qui non
habebat ubi reclinaret caput. Cum totos quadra-
ginta dies fundator noster sanctissimus a Deo
precibus et lacrimis quaesisset quod genus pau-
pertatis esset Societati praecepturus, peculiari
tandem divini Spiritus afflatu supremum et altis-

Paupertas
Christi qua-
lis.

simum praecepit ; *quia Christus Dominus dux et caput est Societatis*, quam proinde ad summam Christi paupertatem decebat collimare ; haec vero qualis exstiterit nemini est obscurum : aversatus est Christus divitias, saeculi commoda refugit, adamavit e contrario in cura corporis, cibo, veste, domo, summam inopiam continuaque incommoda ; natus praesepe excipitur, et nudus in cruce moritur. Debet haec nobis ob oculos, inquit S. Bernardus, paupertas versari, *quam Christus docuit verbo, consecravit exemplo* ; ab cuius exempli norma longe profecto absunt qui paupertate gloriantur, sed eius molestias fugiunt ; paupertatem amant, illius comites procul ab se excludunt ; Christum non aegre pauperem sequuntur, sed hac lege, ne cum Christo vel necessariis vel opportunis careant : solius nominis specie pauperes, vacuae atque umbratili paupertati inanem titulum praetendunt. Certum quidem est ipsoque divini Spiritus oraculo confirmatum, quod post S. Bonaventura asseruit : *nusquam et numquam legi, aliquem, volentem in paupertate Deo servire, pro defectu cibi fame periisse* ; sed nec dubium est Deum, ad augenda suorum merita probandamque mortalibus eorum virtutem, interdum ad tempus cotidiana iis alimenta vel ex parte vel plane subducere, relictis solum quae ad mortem arcendam sufficiant, trahendamque per miserias et dolores vitam iudicio sensuum infelicem. Hac

tamen exercita tot malis, et tam invisa hominibus
vita nihil pretiosius, nihil optabilius apud Deum :
per hanc enim Christo, Angelis et Deo similiores
efficimur. *Qui paucis contentus minimis indiget*, S. Chrysost.
similis est Deo, qui nullis indiget ; nec in eo
tantum perfectae virtutis rationem Apostolus sta- Philip. 4. 12.
luit, ut quis noverit *abundare*, sed ut pariter *sciat*
penuriam pati ; quae, teste B. Gregorio, *ars est* In Ezech. 1. 2
mirabilis, et toto cordis annisu discenda : Deum, hom. 7.
affluentibus rebus et in penuria, aequali animo
laudare ; gratum esse cibos et necessaria sugge-
renti, nec minus gratum eadem neganti ; ac se
utrobique patienter, tranquille, alacriter habere ;
hoc vero est, ex eodem Sancto, pauperem spiritu
re ipsa esse, *qui alimentorum inopiam sine mur-*
muratione tolerat, et penuriam quamlibet placide
exsorbet. Cujus utinam virtutis pretium et cultus Paupertas
semper in vobis omnibus vigeat ; sed in professis Domuum
domibus praecipue, ubi ex Pontificum Bullis Professarum.
vitur mendicato incertisque eleemosynis ; ex
quibus sequitur, in his domibus qui degunt, esse
victu incerto et vario contentos, aliquando etiam
deminuto et mutilo, debere ; statuitque S. Ignatius,
ut nullus de Societate debeat nec possit quem- P. 6. c. 2. n. 6
quam ad eleemosynas perpetuas domibus vel
ecclesiis eiusdem Societatis relinquendas inci-
pare ; ne quid videlicet earum fiducia spem illam
restringat, quam habemus in sinum divinae provi-
dentiae proiectam. Ex his confici aio, paupertatis

nostrae fastigium ambienti altius assurgendum, ac post reiecta superflua necessariis etiam, ubi occasio et proximi salus Deique gloria tulerit, abstinendum.

4° Verus

Pauper sit ab
omni affectus
intemperan-
tia seiunctus.

24. Quartum et ultimum monitum excoquendae ad purum paupertatis, in candore affectus et sinceritate animi situm est; usum enim esse, ut diximus, rerum opus est necessariarum reiectis superfluis, incertum, nec de eleemosynis securum; addo nunc ab omni affectus intemperantia seiunctum, quem statuæ similitudine S. Pater

Et statuæ si-
milis.

In ejus vita.

Ignatius exponit: *in iis quæ ad paupertatem spectant, quantum ad rerum, inquit, usum, quasi statuam existimare me debeo*; vestium, inquam, usum. cubiculi, mensæ, ministeriorum denique omnium, nullo mearum sensu, affectu, amore peculiarium rationum, sed unius tantum oboedientiae et gloriæ divinæ. Video quanta sit doctrinæ huius excelsitas, quantisque ab terra spatiis necesse sit evectam animam meditationis impetu et ardore intra caelum ac caelestia penetrasse, ut eam assequatur; non excedit tamen instituti nostri metas, ab Societatis spiritu non dissentit, non destituitur divinæ gratiæ prompta manu porrectaque ad opem, si accipimus, ferendam. Auctor erat Paulino Hieronymus, *nihil in se mediocre esse contentus esset, totum summum, totum perfectum desideraret*. Non dispari animo S. Parens noster summum nos virtutis apicem

spreta vult prensare mediocritate, et divino fultos auxilio perfectissima consecrari. Illic statua haeret, ubi erigitur; nec illo versum, ubi olim est ficta, magis quam alio propendet; sic nostrum quemlibet par decet omnem ad locum, domum, collegium, habitationem facilitas et aequabilitas, nec maior in patriam quam in aliam partem propensio; *omnis terra, et nulla terra nobis patria* Naz. orat. 28. *est*: ad omnes vocamur ubique gentium pari studio iuvandos; unum, si qua nobis patria, caelum est, ubi nos pater verus, ubi paterna hereditas expectat; omnis aequae nobis cognata natio, gens omnis una est adoptionis divinae iure, fraternitate Christi Iesu, patrimonii aeterni promissionibus conflata: *non enim est apud Deum distinctio* Rom. 10. *Iudaei et Graeci, nam idem Dominus omnium.* Dicamus igitur cum S. Bernardo: *unum ordinem opere teneo, ceteros caritate*, unius revera nationis et patriae, affectu et animo omnium, omnes amans, omnes apud me tum magni faciens, tum apud alios dilaudans. Fuit inventum Patris nostri Fabri admodum excellens ad expellendos ab animo rerum affectus caducarum: *quotannis rebus* Hist. lib. 3. *omnibus, quae praesertim ad victum et cultum* n. 3. *pertinent, funditus exuebat sese, nihil ut se spoliatus, nihil esset egentius*; et memini hoc idem in Societate paucis retro ab annis sollemne fuisse, certis praesertim occasionum magnarum celebritatibus, quales sunt votorum instaurationis.

nes ; ac velim plurimum tam sanctum morem a superioribus revocari, tradique illis quicquid superflui apud se quisque repererit ; hic erat Fabri sanctissimus ambitus, *nihil ut esset se spoliatus, nihil egentius*, et absolutissimæ egestatis integritate nemini cederet. Ah si talis Societatem ardor æmulationis sanctæ pervadere incipiat ! ah si peiorem quisque, deteriolem, viliolem cellam, vestem, occupationem sibi deposcat et ambiat ! tunc veræ in nostris cæli divitiæ emerent ; tunc Christi odore mortales omnes afflarent et traherent ; tunc, pulsis querelis ac discidiolis, pietas, sanctitas, exempli efficacitas regnaret. Et hæc de priore religiosi Ordinis promovendi tuendique præsidio, ex S. Bonaventura initio huius epistolæ laudato, irreprehensibili nempe vita.

Secundum
est, scientia
sacra, ex ma-
teria, inten-
tione ac fine.

25. Secundum erat scientia sacra ; sacram enim oportet Societatis esse scientiam, sive ex subiecta materia, ut est Scripturæ sacrae ac Theologiæ studium ; sive ex ordine ad Deum, ut quæ in philosophicis, mathematicis et rhetorica versatur. Prima Societatis curam per se recta spectat, altera solum ut secundaria et ancilla priori famulatur ; mentem enim nostram, post sui dedicationem iam Deo sacram, dumtaxat sacris occupari est æquum ; nam quid monstri hoc foret, devotum altaribus calicem, ut fecit sacrilegus Balthasar, in usus profanos redigere ? atqui haud paulo sit gravius, religiosi viri mentem foedari rerum inanum cogni-

tione curiosa. Iam si B. Augustinum roges quid sit, impulsu vanitatis dare operam litteris; quid, se ipsum ac suam inanem gloriolam in scientiis venari? respondebit esse aliud nihil quam *in sacro vase diabolo propinare*: in vase, inquam, sacrorum cultui et divinis honoribus mancipato, potum daemoni praebere. Si quaeras quid sit, libros evolvere parum castos? libros mali daemonis instinctu conceptos, lucubratos, et eiusdem typis in lucem effusos, ad indicandam hominibus pereundi viam, parum scilicet iam notam parumque praecipitem? audies iterum hoc esse in vase sacro diabolo propinare: laborare de oblectando daemone, et contristando, quoad potest, Deo; nam si est in saeculo etiam talium librorum damnanda lectio, quanto detestabilior in religioso viro, in homine de Societate, in sacrae paginae studioso, et conversioni animarum propugnandaeque fidei ex instituti sui munere addicto? Nec valet excusatio linguarum et eloquentiae, quorum inde nitorem se petere non nulli causantur; etsi enim est ex eodem Sancto elegantia illa praestans et *calix aureus, sed plenus veneno, et vitio erroris*: ne labri splendor sua luce oculos perstringat, liquorem attende mortiferum, perniciem cogita variam quam secum in animum inducit, et hanc prae ceteris maxime timendam, quod piorum in eo saporem librorum misere exstinguit. Sinistri iudicii est in aegroto optimorum ciborum fastidium, sed multo peioris in

Vanitas cavenda in studiis.

A libris minus castis omnino abstinentum.

Confes. lib. 4. c. 15.

Gravissima inde damna exsistunt.

Assuescendum piis colloquiis.

religioso nauseans ad spiritualia stomachus, et vice versa profana appetens, manifesto plane vitiati palati argumento, hoc est, depravatae voluntatis. Accedit rerum piarum taedium, et ingens de illis sermocinandi difficultas, ex eadem orta solutionum scriptorum lacuna ; lingua enim, cordis, ut dici solet, instrumentum, nisi eius motu atque imperio nec movetur nec agit ; aequis fere haec duo incedunt passibus, et ubi cor haeserit, eo mox advolat et lingua ; si mens cum Deo avide orando colloquetur, acquiescet et lingua sanctis de illo sermonibus, sive in communi cum nostris consuetudine, sive cum externis. De quo apposite succurrit illud Angelici Doctoris, debere religiosum hominem de Deo semper, aut cum Deo loqui. Qua in re certum est peccari aliquid a nostris, quod pro eius momento sane gravi penitus corrigi vehementissime cupio, et huc omnium operam curasque conferri. Initiavimus Deo mentem ipso in Societatem ingressu primo ; linguam illi pariter

Naz. orat. 25. dedicemus : *O quam pulchrum, quam divinum, per devinarum rerum commemorationem in Dei amore perpetuo exstimulari !* Beatorum certe palaestra civium, et primorum lingua Societatis patrum, eiusque praecipue sancti fundatoris ; quem cum vulgus, ut fit, inter fabulandum peculiaribus notis vellet describere, illum, aiebat, qui semper in caelum suspicit, semper in ore Deum habet ; mentem nimirum in caelis agentem lingua

facile sequebatur. Nec posse videor tacitus prae- Contrariis er-
 terire, quaecumque hic errantur magnam partem ratis quae re-
 superiorum errore evenire. Primum enim ab iis media adhi-
 exemplo agendum est ; inducendi sunt in commu- bebunt. Supe-
 nem recreationem de rebus divinis et utilibus riores.
 sermones ; pervincendus est pudor quidam nimium
 humanus, eique praeferenda Societatis ac pro-
 fessionis nostrae officia ; deinde procul omnino
 ablegandus gazularum abusus, alicubi perperam
 admissus ad pascendam novis aut rebus aut fa-
 bulis quorundam curiositatem, non absque culpa
 et detrimento pietatis ; quare huc tam diu erit ad-
 monitio salutaris et correctio admovenda, dum
 emendatio consequatur. Tertio loco invigilent nos-
 tris externos visentibus, et percunctentur eorum
 ex sociis num pios sermones cum iis miscere
 consuerint ; si secus facere compererint, pro ratione
 sui muneris in posterum moneant. Tantam ergo
 pestem molliorum auctorum lectitatione in animos
 spirante, omnes quidem in visceribus Iesu Christi
 rogo ut aperto bello eos insectemur, parumque
 nobis sit illos non legere, nisi etiam a nobis eos
 quam longissime amandemus ; iuniores tamen
 scholares nostros singulariter alloquor, et volo ab
 iis hanc meam adhortationem alte in animum de-
 mittere ; eorum vero superioribus iniungo, ut si
 quem (quod absit) deprehendant istiusmodi libros
 lectitare vel apud se habere, omni confestim
 excusatione et intercessionem posthabita, in tiroci-

nium remittant, haustum illic religiosae virtutis spiritus, quos nondum eatenus degustavit.

Studia nostra
tra sacra esse
se debent
ipsa quoque
exsecutione.

26. Praeter scopum autem nostrae scientiae praefixum, oboedientiam nimirum et Dei gloriam, in qua totus scholarium nostrorum contendit labor, decet ipsa quoque exsecutione nostra litterarum studia sacra esse, neque extra Deum, sed intra peragi. Ut enim pulchre annotavit et pulchrius praestitit numquam satis laudatus Franciscus Suarez, in nostris, quos alit verus Societatis et vividus instinctus, *mens non absorbetur, quia ad Deum saepius recurrit, nunc intentionem in illum renovando, nunc auxilium et lumen petendo, nunc vero de veritatis intelligentia gratias agendo*; neque enim par est, ingurgitare se quodammodo totum litteris hominem atque immergere, quasi nihil nobis praeterea melius quod tenderemus superesset: sat est, iis ad tempus se animus commodet ex oboedientia definitum; interea vero in studendi finem oculos identidem coniciat, patrem luminum adoret et invocet, studendi laborem in Dei gloriam reflectat.

Lib. 5. c. 3.
n. 12.

Tertium est,
Ministeria
Societati propria.

37. Verum ut ad claudendam epistolam quandoque accedamus, exsequamur iam tertium caput ex S. Bonaventura huc translatum, de ministeriis Societati maxime propriis, si prius pauca de alie-

*Ab alienis,
et a negotiis
saeculi absti-
nendum,

nis ab ea dixerimus; cum enim sit scopus, in quem contendit Societas, divinus et ad salutem pertinens animarum, quicquid extra hanc occupatur, ab

instituto pariter exerrat, ut sunt negotia saeculi et
 temporalibus de rebus, quae nos ab eo fine vel
 retardant vel omnino avertunt. Habemus quoad
 haec Salvatoris exemplum celebre, cum rogatus a
 quodam ut ortam inter se ac germanum de bonis
 extraneis litem dissolveret: *Quis, ait, me consti-* Luc. 12. 14.
tuit iudicem inter vos ? quasi diceret, quo pacto
 id officii ad me spectat ? quid vero mihi cum nego-
 tiis temporariis, qui sum ad aeterna huc desti-
 natus ? Quam deceret nostros simili responso non
 dissimiles curas, cum ingeruntur, eludere : quis
 me constituit iudicem inter vos ? tunc certe verius
 Iesu Societas dicerentur, Iesum non modo appel-
 latione, sed rebus ipsis imitati. Confirmat hoc
 item his verbis S. Ambrosius : *terrena declinat,*
qui propter divina descenderat ; quae nobis eodem
 iure conveniunt, in religiosum ordinem *propter*
divina cooptatis, quin immo ob unum *omnium*
divinissimum, hoc est, salutem animarum.
 Igitur nobis *declinanda sunt terrena* : nostra non
 sunt, aliena sunt ; et eorum fugam metuendum
 non est hominum querimoniae ne sequantur,
 quibus eo modo plus multo damus quam exigant ;
 ut in Christi facto S. ostendit Augustinus : *petebat* Serm. 107. de
homo hic mediam hereditatem in terra, Domi- verb. Luc 12.
nus offerebat totam in caelo, plus Dominus dabat,
quam ille postulabat. Et addens responso suo Et a nimia
 Christus fructuosissimam circumspectionem : *Ca-* cura rerum
vete, inquit, ab omni avaritia ; ubi S. Augus- tempora-
lium.

tinus: *non est solum avarus, qui quaerit aliena, sed etiam, qui cupide et avare appetit sua.* Quo sancti viri documento vellem procuratores nostros fieri cautiores, quamquam enim interdum aequum petunt, iureque legitimo ; sed avare et cupide videntur petere et aviditatem quandam nimiam praeferunt, quae saeculum redolet ; sint ergo suae tenaces regulae, cum iubet in agendis rebus *memores esse instituti Societatis, quod profectui animarum invigilat.* Quo valde serio monentur ita esse temporalibus consulendum, ne qua fiat caelestium iactura ; ita curandam rem familiarem collegiorum ac domorum, ne ab re sacra et Societatis muneribus homines avertant ; quare admonendi corrigendique erunt et vero etiam officio movendi, si quos in re tanti ad Societatis institutum errare superiores animadverterint. Hanc autem Christi disciplinam eximie nobis S. Ignatius in se ipse expressit, cum recens ad Deum conversus ita confestim mentem caelo affixit, ut, quicquid cum proximis ageret moveretque, illuc omnia traheret ac referret. Sui vero huius consilii ignaris, si quando ad se temporaneae opis gratia ventitassent, maiorem quandam deferebat, caelestem scilicet sempiternamque apud Deum ; idemque ab nostris adeo exigebat, ut Conimbricensis collegii Rectorem, cum Romam ad necessariam litem advenisset, non sit passus in domo professa degere, sed, Societatis collegio nondum in Urbe

tunc erecto, illi apud externos diversorium assignarit : tanti censuit fundator sanctissimus, Societatem professam ab omni se specie atque umbra cupiditatis abstinere. A quo ipsius primaevo candore nimis palam et nos aliquantulum descivisse ; unde illa fuit Summi Pontificis Innocentii Decimi ad congregationem generalem paterna, sed iusta commendatio : *Praescribenda ratio, qua omnes Patres Societatis se rebus ac negotiis saecularibus non immisceant.* Cui venerabunda et ad obsequendum paratissima congregatio respondit : *unum esse omnium Patrum suffragium, et votum Congregationis universae, ut nostrae Societatis homines abstineant a negotiis saecularibus, a nostris constitutionibus alienis.* Hinc vero constabit quanta in futurum sollicitudine nostris cavendum sit, ne ulla ex causa, ac ne Principum quidem commendatione atque voluntate, temporalia et saecularia attingant ; et advertant qui praesunt quid sibi congregatio iniungat contra violati decreti reos : *Superiores curabunt, inquit, ne transgressores impuniti maneant.* Quam in rem si parum valebunt remedia, quae communiter adhibentur, erunt etiam locis atque officiis movendi.

28. Excluso saeculo eiusque negotiis ab scopo nostro alienis, veniunt sacra et divina, nostro amore, studiis et labore digna, et proprie nostra, quae instituti formula recenset a Summis Pontifici-

Ministeria
Societati
propria,
quae ?

Iul. III. fol. 6x. bus approbati, suntque *praedicatio, lectio, spiritualia exercitia, puerorum ac rudium in christianismo institutio, sacramenti confessionis et aliorum administratio, et reliqua*. Possunt vero haec bifariam exerceri, ut S. parens noster Ignatius tradit : vel discurrendo per varias orbis partes, civitates et pagos, eaque confessionibus et contionibus excolendo ; vel haerendo in collegio aliquo sive domo, *ubi magnus divinae gloriae proventus speratur*. Prius tamen illud Societatis est peculiare quam maxime, illamque, velut natus character quarto professorum impressus confirmatusque voto, ab Ordinibus aliis distinguit ; cuius praestantiam operis fructusque immensos et necessitatem, utinam valerem sciremque pro dignitate exponere ! Ac necessarium quidem, non arbitrium hoc esse Societatis munus, ex Societatis ipsius mente colligitur ; nam

Const. P. 7. et I. Reg. Mis. *scopus, ad quem tendit Societas, est, diversa loca peragrarè, praedicando, confessiones audiendo, etc. divina gratia aspirante : scopum autem si tollis, tollis una Societatis nostrae finem, hoc est, salutem animarum. Nobilitas vero huic ministerio unde conciliari maior potest quam a Christi Domini eiusque discipulorum magisterio et exemplo ? Curandum ergo, quoad fieri potest, in Missionibus, ut nostri aemulentur Apostolos, et ex voto ac mente regularum bini associantur, pedes iter faciant, ex eleemosynis vivant, ad*

In Missionibus Nostri aemulentur Apostolos.

hospitale divertant. Et praeter haec etiam a ferendis secum pecuniis abstineant, Dei fiducia pro certo liberalique viatico contenti, quod fuit S. P. Nostro Ignatio in similibus expeditionibus inviolatum; in iis enim *nullum habebat pecuniae subsidium, nisi Fidem, Spem, et Charitatem in Deum*; nec itineris labor, nec cibi tenuitas, nec incommoda somni capiendi molestiora videbuntur circumferenti secum diu noctuque viae suae individuum comitem Christum Iesum de cruce pendentem. O securum quantumvis longinquae peregrinationis viaticum! o suavissimum fami nostrae cibum! o impenetrabilem hostibus et inexpugnabilem clipeum! Et suadet prorsus necessaria ratio, ut praedicaturi populis Christum crucifixum, eumque vi divinae gratiae valida illorum alte animis impressuri, cum eo versentur, illum audiant, et ab eo discant legationis suae propositum ac modum. Talis vero fuit ex S. Augustino Paulus Apostolus, *crucifixus cum illo*, Civit. lib. 14. *doctus ab illo, et gloriosus in illo.* Nec sistet cap. 4. operis tanti quaestus in iis solum quorum saluti consulatur; sed magno cum fenore in ortus redibit, in operarios nempe ipsos; remetiente nobis Deo, quam contulerimus in proximos mensuram; Missiones neque oberit arcanis virtutum animi progressionibus ista cum proximis externa actuosaque iactatio, non impediunt proprium animi profectum, si earum regulae si convenienter missionum regulis ineatur, quarum regulae serventur. omnia

Missiones
omnibus
commendan-
tur.

Epist. 9.

Instr. 4. fol. 27.

Epist. 9.

Quaelibet

Provincia ha-

beat Resi-

dentiam

unam pro

Missionibus.

supplebit praeceptionum documenta, quae possunt a quovis in hac materia optari. Facto solum est opus ; restatque ad extremum, ut admoveatur huic manus, idque in primis ab iis qui regunt, quos et prae ceteris magnopere adhortor, ut illud depromant in animarum lucrum studium caritatis, quod vocationis nostrae spiritui debetur, incitando, iuvando, provehendoque suorum operas in tanti ministerii sanctitatem, immo et facem illis exempli sui praeferendo, quoad gubernationis munia patientur ; reliquos autem Sacerdotes (ut olim a P. Claudio sanctae mem. epistola quadam ad provinciales statutum fuerat), exceptis quos vel infirmitas vel impedimentum aliud merito excusat, quotannis ad aliquod tempus ut vacent excursionibus missionum ; quod non parvo suo proximorumque compendio sunt facturi, simul daturi liberum paenitentibus accessum ad alios, si volent, confessarios. Extra vero longiusculum hoc tempus, possent per biduum triduumve vicina lustrare, ac redire in diem dominicum, consuetam operam templo nostro daturi. Placet quoque multum eiusdem P. Claudii Aquavivae cogitatio sapiens, ut in provincia qualibet residentia designetur, ubi octo de nostris, sacerdotes sex, adiutores duo, eleemosynis alantur, quo pacto solet in domibus professis, et alterni ad fructificandum in agro Domini exeant ; horum deinde in locum alii, ex iis qui in collegiis commorantur, suo

tempore succedant ; qua in re provinciales enixe cupio diligentius explorare quid in sua cuiusque provincia praestari valeat ; universos autem missionibus occupatos eius volo serio meminisse, quod est a Praepositis Generalibus ordinatum, ne ullo modo tractent, vel aurem tractantibus praebeant, de novorum collegiorum foundationibus ; at si de novis professis domibus proponatur, huc dabunt de eo litteras, et responsum ad illas expectabunt.

29. Nec est praeterea quod huic epistolae adiungam ; nam *si hoc fiat, sufficit* ad Societatem renovandam, restituendamque colori pristino ac vigori.

Verum ut haec in auras non vanescant, sed factis rebusque sanciantur, etiam atque etiam desidero ut in cultu Beatissimae Dei Matris suam singuli instaurent expoliantque pietatem ; nam si Iesu tota est titulo singulari ac peculiari nomine Societas, totam quoque esse Mariae necesse est, sperareque ab ipsa patrocinium atque opem, ad implendam vocationis nostrae ac apostolici propositi mensuram. Ne, quaeso, tot patrum sanctus ardor, per tot molestias totque discrimina longissimorum itinerum, ad Societatem primaevo splendori ac pulchritudine reddendam mira consensione congregatus, spebus excidat suis. *Iesus Christus heri et hodie*, et nunc aequae paratus ad porrigendam manum volentibus. Cogitemus, oro, nostrorum defectuum naevos quoque ipsos, Ecclesiae Dei quantopere ii obsint ; saltem enim vel artant, vel

Qui versantur in Missionibus non tractent de novis Collegiis fundandis.

Commendatur pietas in D. V.

Hebr. 13. 8.

diu remorantur prodigam eius caritatem, ne profundat, ut vellet, opum magnarum praesidia, nobis ad heroicis labores servandasque ex instituto nostro animas pernecessaria.

30. Altissimum esse virtutis fastigium ad quam sumus a Deo vocati, neminem puto dubitare ; magnis ergo nominibus et iure maximo cogimur ad duplicandum gressum incitandumque in illam iter ; aut, quod hinc sequitur, ad divinae offensae metum anxium et gravem, si horum obligacionem nostra inertia decoquamus. In se quisque penitius subeat, videat quod agit et quod valet, et quoad Societatis ministeria num quid praeterea valeat ; nec se naturae viribus circumscribat ; sed assurgat ad validiores divinae gratiae, iisque confisus attendat quibus occupatur, an satis ad Societatem ea pertineant ; ac si pertinent quidem, invistiget tamen officii nostri modum et amplitudinem num satis expleant, qua docemur *impense in nostram proximorumque salutem et perfectionem incumbere*, id est, omni diligentia et ardore. Sed iam cum Apostolo claudamus,

I. Cor. 7. 21.

Tempus breve est, quod nobis scilicet ad vivendum restat, paucorum fortassis annorum, forsitan nec dierum ; et imus tamen in aeternitatem nullo fine claudendam ; *reliquum est, ut qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur*, et vivant quasi non viverent, vivant tamquam sibi, carni et sanguini, totique saeculo mortui, Christo uni viventes,

Quisque se
examinet,
quantum
praestet, et
quantum
possit.

eiusque gloriae, perfectioni suae atque alienae ; *hoc Eccl. 12. 13.*
est enim omnis homo, hoc unum hominis proprium ad Dei gloriam conditi, et in Societatem eius ad conversionem hominum vocati.

31. Et his hac prima epistola decursis, ad extremum ab omnibus peto non modo ut suis ad Deum precibus fulcire debilitatem meam pergant, et impetrare a Domino Deo ne imposito muneri parce respondeam ; sed iuvent etiam admonitione, atque consilio liberae caritatis et communis boni studiosae, si quando, quod nimis pronum est, officio deero, cum simus omnes ad maiorem Dei gloriam conducti, eademque perfectionis nostrae proximorumque obligatione. Et gratia Domini nostri Iesu Christi sit semper in cordibus nostris. Amen.

Romae 1646.

Omnium in Domino,
 VINCENTIUS CARAFA.

FINIS TOMI PRIMI.

ERRATUM

Pag. 329, l. 16-17, lege *vitulis*.

060.2

J499

JESUITS

6471

AUTHOR

Epistolae Praepositorum Generalium

TITLE ad EP. et FF. S.J.

Tome I.

DATE LOANED	BORROWER'S NAME	ROOM NUMBER
	STORAGE - COSA	MAY 17
	<i>Bruchoff</i>	MAY 2
	<i>Healy</i>	
	<i>Wall</i>	
	<i>Los Gear</i>	
	<i>Mort</i>	
	<i>gas</i>	
24/5/48	<i>J</i>	

6471

